

Štrasburg, 21. júna 2012

MIN-LANG (2012) 8

EURÓPSKA CHARTA REGIONÁLNYCH ALEBO MENŠINOVÝCH JAZYKOV

Správa Výboru expertov
predložená Výboru ministrov Rady Európy
v súlade s článkom 16 charty

Tretia správa

SLOVENSKO

V súlade s článkom 16, odsek 3 charty predkladá Výbor expertov Európskej charty regionálnych alebo menšinových jazykov Výboru ministrov Rady Európy 3. správu o uplatňovaní charty v Slovenskej republike. Správa obsahuje návrhy odporúčaní, ktorými sa má Výbor ministrov venovať vo vzťahu k Slovenskej republike. Slovenská vláda mala možnosť pripomenkovať obsah v súlade s článkom 16, odsek 3 charty.

Európska charta regionálnych alebo menšinových jazykov upravuje mechanizmus kontrol na hodnotenie uplatňovania charty v zmluvnej strane s výhľadom na prípadné poskytovanie odporúčaní na zlepšenia v jeho legislatíve, politike a praxi. Ústredným prvkom tohto postupu je výbor expertov založený v súlade s článkom 17 charty. Jeho hlavným účelom je skúmať skutočnú situáciu regionálnych alebo menšinových jazykov v štáte, hlásiť Výboru ministrov svoje hodnotenie dodržiavania záväzkov zo strany členského štátu a v prípade potreby povzbudzovať členský štát, aby postupne dosahoval vyššiu úroveň zaangažovanosti.

Aby Výbor ministrov uľahčil túto úlohu, v súlade s článkom 15.1 prijal osnovu periodických správ, ktoré má členský štát prekladať generálnemu tajomníkovi. Príslušná vláda musí túto správu zverejniť. Táto osnova vyžaduje od štátu, aby podala správu o konkrétnom uplatňovaní charty, o všeobecnej politike pre jazyky chránené v rámci jej časti II a v presnejších termínoch všetky opatrenia, ktoré boli prijaté v rámci aplikácie ustanovení vybraných pre každý jazyk chránený v rámci časti III charty. Prvou úlohou výboru je preto preskúmať informácie obsiahnuté v periodickej správe pre všetky relevantné regionálne alebo menšinové jazyky na území príslušného štátu.

Úlohou výboru je zhodnotiť existujúce právne akty, predpisy a skutočnú prax aplikovanú v každom štáte v súvislosti s jeho regionálnymi alebo menšinovými jazykmi. V súlade s tým vytvoril svoje pracovné metódy. Výbor zhromažďuje informácie od príslušných orgánov a z nezávislých zdrojov v rámci štátu s cieľom získať spravodlivý a korektný prehľad o skutočnej jazykovej situácii. Po predbežnom preskúmaní periodickej správy výbor v prípade potreby predloží príslušnému štátu niekoľko otázok týkajúcich sa záležitostí, ktoré považuje za nejasné alebo nedostatočne rozpracované v samotnej správe. Po tomto písomnom postupe obyčajne nasleduje návšteva delegácie výboru v príslušnom štáte. Počas tejto návštevy sa delegácia stretáva so subjektmi a združeniami, ktorých práca úzko súvisí s používaním relevantných jazykov, a konzultuje s orgánmi záležitosti, na ktoré bola upozornená.

Po ukončení tohto postupu výbor expertov vypracuje svoju vlastnú správu. Táto správa sa predloží Výboru ministrov spolu s návrhmi na odporúčania, ktoré sa tento môže rozhodnúť predložiť príslušnému členskému štátu.

OBSAH

Kapitola 1	Východiskové informácie	4
1.1	Ratifikácia Charty Slovenskou republikou	4
1.2	Práca Výboru expertov	4
1.3	Všeobecné otázky vyplývajúce z hodnotenia správy	4
1.3.1	<i>Počet osôb používajúcich regionálne alebo menšinové jazyky</i>	4
1.3.2	<i>20%-ný prah</i>	5
1.3.3	<i>Rusínsky a srbský jazyk v Slovenskej republike</i>	6
Kapitola 2	Závery Výboru expertov o reakcii slovenských úradov na odporúčania Výboru ministrov	7
Kapitola 3	Hodnotenie Výboru expertov týkajúce sa Častí II a III Charty	9
3.1	Hodnotenie vo vzťahu k Časti II Charty	9
3.2	Hodnotenie vo vzťahu k Časti III Charty	13
3.2.1	<i>Maďarský jazyk</i>	13
3.2.2	<i>Rusínsky jazyk</i>	29
3.2.3	<i>Ukrajinský jazyk</i>	45
3.2.4	<i>Rómsky jazyk</i>	61
3.2.5	<i>Nemecký jazyk</i>	78
3.2.6	<i>Český jazyk</i>	95
3.2.7	<i>Bulharský, chorvátsky a poľský jazyk</i>	99
Kapitola 4. Zistenia a návrhy odporúčaní		113
4.1.	Zistenia Výboru expertov v treťom monitorovacom kole	113
4.2.	Návrhy na odporúčania na základe výsledkov tretieho monitorovacieho kola	115

Kapitola 1 Východiskové informácie

1.1 Ratifikácia charty Slovenskou republikou

1. Slovenská republika podpísala Európsku chartu regionálnych alebo menšinových jazykov (ďalej len „charta“) dňa 20. februára 2001 a ratifikovala ju dňa 5. septembra 2001. Charta nadobudla pre Slovenskú republiku účinnosť 1. januára 2002.
2. Ratifikačná listina tvorí Prílohu I tejto správy.
3. Článok 15, odsek 1 charty stanovuje, aby členské štáty predkladali trojročné správy vo forme predpísanej Výborom ministrov.¹ Slovenské orgány predložili svoju tretiu periodickú správu generálnemu tajomníkovi Rady Európy dňa 2. marca 2012.

1.2 Práca Výboru expertov

4. Tretia hodnotiacia správa je založená na informáciách získaných Výborom expertov z tretej správy Slovenskej republiky a dodatočných informácií, ktoré poskytli orgány počas návštevy v teréne (30. máj – 1. jún 2012) Okrem toho Výbor expertov získal informácie prostredníctvom rozhovorov so zástupcami organizácií a asociácií väčšiny národnostných menšín. Výbor expertov získal vyjadrenia v súlade s článkom 16.2 charty. Vyjadreniam sa bude správa venovať v ďalších častiach. Táto správa odzrkadľuje politiky, legislatívu a postupy prevládajúce približne v čase návštevy v teréne (máj 2012). Akýkoľvek neskorší príspevok alebo vývoj bude zohľadnený v ďalšej správe Výboru expertov týkajúcej sa Slovenskej republiky.
5. V tretej správe sa bude Výbor expertov sústrediť na ustanovenia a otázky týkajúce sa Časti II a III, ktoré boli v predchádzajúcej hodnotiacej správe označené ako obzvlášť problematické. Správa zhodnotí najmä to, ako slovenské orgány reagovali na problémy, ktoré odhalil Výbor expertov, a na prípadné odporúčania, ktoré poskytol Výbor ministrov. Správa v prvom rade pripomenie kľúčové oblasti každého problému. Výbor expertov sa bude tiež venovať novým problémom zisteným počas tretieho monitorovacieho kola.
6. Táto správa obsahuje podrobné odporúčania, ktoré by mali slovenské orgány vziať do úvahy pri tvorbe politík týkajúcich sa regionálnych alebo menšinových jazykov. Výbor expertov vytvoril na základe svojich podrobných odporúčaní tiež zoznam návrhov všeobecných odporúčaní týkajúcich sa Slovenskej republiky, ktorými sa má zaoberať Výbor ministrov tak, ako to stanovuje článok 16.4 charty.
7. Táto správa bola Výborom expertov prijatá dňa 21. júna 2012.

1.3 Všeobecné otázky vyplývajúce z hodnotenia správy

1.3.1 Počet osôb používajúcich regionálne alebo menšinové jazyky

8. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov povzbudil slovenské orgány v tom, aby prijali v spolupráci s užívateľmi jazyka kroky smerujúce k získaniu spoľahlivých údajov o počte osôb hovoriacich regionálnymi alebo menšinovými jazykmi a o ich geografickom rozdelení.
9. V tomto smere neboli Výboru expertov poskytnuté žiadne informácie v rámci tretieho monitorovacieho cyklu.
10. Podľa periodickej správy bolo sčítanie ľudu v Slovenskej republike organizované v roku 2011, v rámci ktorého sa zisťovali *okrem iného* údaje o národnosti, materinskom jazyku a po prvýkrát aj údaj o najčastejšie používanom jazyku – na verejnosti a v súkromí. Konečné výsledky sčítania ľudu neboli počas tohto monitorovacieho cyklu dostupné. Napriek tomu informácie, ktoré mal Výbor expertov k dispozícii², poukazujú na obrovské odchýlky v rámci štyroch vyššie spomenutých kategórií (národnosť, materinský jazyk, najčastejšie používaný jazyk na verejnosti a v súkromí). Počas návštevy v teréne viacerí zástupcovia osôb hovoriacich menšinovým jazykom zastávali názor, že sa vyskytli nedorozumenia v súvislosti s vyššie spomenutými kategóriami a okrem toho, že sa ľudia ešte vždy len neochotne priznávajú k inej ako slovenskej národnosti alebo jazyku.

¹MIN-LANG(2009)8 Osnova trojročných periodických správ prijatá Výborom ministrov Rady Európy

²Vid' Štatistický úrad Slovenskej republiky, <http://portal.statistics.sk/showdoc.do?docid=44184>

11. Výbor expertov znovu opakuje, že nedostatok spoľahlivých údajov je problémom, keďže výsledky sčítania ľudu slúžia ako základ pre rozdeľovanie financovania, rozhodovanie o vysielacom čase a používaní menšinových jazykov v súvislosti so správnymi úradmi. Okrem toho to obmedzuje schopnosť slovenských orgánov plánovať a prijímať konzistentné opatrenia na ochranu a podporu menšinových jazykov.³

12. Výbor expertov vyzýva slovenské úrady k tomu, aby prijali v spolupráci s užívateľmi jazyka kroky smerujúce k zberu spoľahlivých údajov o počte osôb hovoriacich regionálnymi alebo menšinovými jazykmi a o ich geografickom rozdelení. Toto je možné uskutočniť napríklad realizáciou sociologických prieskumov týkajúcich sa všetkých lingvistických skupín alebo použitím miestnych/samosprávnych ukazovateľov, akými sú existencia menšinových asociácií, podujatí, školstva alebo počet predplatiteľov printových médií v príslušnom jazyku.⁴

1.3.2 20%-ný prah

13. Slovenská republika deklarovala v čase ratifikácie, že „podľa článku 1, odsek b charty (...) sa pojem „územie, na ktorom sa používa regionálny alebo menšinový jazyk“ s ohľadom na článok 10 tiež vzťahuje na obce, v ktorých občania Slovenskej republiky patriaci k národnostným menšinám tvoria minimálne 20 % obyvateľstva, a to v súlade s Nariadením vlády Slovenskej republiky č. 221/1999 z 25. augusta 1999.“ Slovenské orgány následne objasnili, že sa 20%-ný prah vzťahoval výlučne na používanie regionálnych alebo menšinových jazykov v úradnom styku (t.j. článok 10 charty) a nie v iných oblastiach, ktorých sa charta týka.

14. 20%-ný prah sa javí ako príliš vysoký, keďže je počet osôb, ktorý by podľa charty oprávňoval k zavedeniu ochranných opatrení, vo všeobecnosti omnoho menší než toto percento. 20%-ný prah sa najmä dotýka osôb hovoriacich po bulharsky a poľsky, pretože ich počet nedosahuje tento prah v žiadnej obci, ako aj po chorvátsky a nemecky, keďže ich počet len tesne spĺňa tento prah iba v jednej obci.⁵ Výbor expertov si myslí, že 20%-ný prah predstavuje teritoriálne obmedzenie, ktoré je nezlučiteľné s chartou. Preto sa článok 10 charty vzťahuje aj na tie obce, v ktorých osoby hovoriace regionálnym alebo menšinovým jazykom nedosahujú 20%-ný prah, ale napriek tomu je ich počet dostatočný z hľadiska účelu záväzkov, ku ktorým sa Slovenská republika podľa článku 10 zaviazala.

15. Počas druhého monitorovacieho cyklu Výbor expertov uviedol, že by slovenské úrady mali stanoviť aký absolútny „počet obyvateľov hovoriacich regionálnymi alebo menšinovými jazykmi“ (článok 10) považujú za dostatočný pre aplikáciu záväzkov podľa článku 10 vo vzťahu k bulharčine a poľštine aspoň v jednej príslušnej obci. Tiež by mali zväziť podobné flexibilné a konkrétne opatrenia „podľa situácie každého jazyka“ vo vzťahu k ostatným jazykom s ohľadom na zabezpečenie konzistentnej a nepretržitej implementácie článku 10. Výbor expertov upriamil pozornosť na model Verejného ochrancu práv (ombudsmana), v ktorom podľa zákona všetky jazyky obsiahnuté v charte môžu byť používané na dorozumievanie sa dokonca aj v oblastiach, kde k danej národnostnej menšine patrí menej než 20 % populácie. Výbor ministrov odporučil, aby slovenské orgány **„prehodnotili podmienku dosiahnutia 20%-ného prahu zastúpenia obyvateľov obce osobami hovoriacimi menšinovým jazykom a zabezpečili tak záväzky v oblasti administratívy“**. Okrem toho Výbor expertov vyzval slovenské orgány k tomu, aby v spolupráci s užívateľmi jazykov určili, v ktorých oblastiach sa tradične nachádzajú osoby hovoriace regionálnym alebo menšinovým jazykom v dostatočnom počte v zmysle záväzkov, ktoré sa Slovenská republika zaviazala splniť podľa článku 10, ale v týchto prípadoch nedosahujú 20%-ný prah, a aby v týchto oblastiach aplikovali článok 10.

16. Podľa tretej periodickej správy slovenské orgány novelizovali zákon o používaní jazykov národnostných menšín (ďalej len „zákon o jazykoch národnostných menšín“) so zámerom rozšíriť používanie regionálnych a menšinových jazykov. Niektoré z nových ustanovení sa stali účinné od 1. júla 2011, pričom ostatné sa stanú účinnými od 1. júla 2012.

17. Podľa týchto noviel môžu osoby patriace k národnostným menšinám používať menšinové jazyky v úradnom hovorovom styku dokonca aj v obciach, v ktorých nie je splnený minimálny prah, „ak s tým pracovník orgánu verejnej správy a osoby zapojené do konania súhlasia.“ Podľa periodickej správy dohoda závisí od toho, či všetky zaangažované osoby rozumejú menšinovému jazyku.

³Vid' 2. správa Výboru expertov o Slovensku, ECRML (2009) 8, odsek 9,1. správu Výboru expertov o Slovensku, ECRML (2007) 1, odsek 45

⁴Vid' 2. správa Výboru expertov o Slovensku, ECRML (2009) 8, odsek 10

⁵Vid' 2. správa Výboru expertov o Slovensku, ECRML (2009) 8, odsek 13

18. Výbor expertov upozorňuje, že článok 7.1.d charty požaduje, aby štát uľahčil používanie regionálnych alebo menšinových jazykov vo verejnom živote, a článok 10 charty predpisuje povinnosť *zabezpečiť, umožniť a/alebo podporiť* používanie menšinových jazykov vo vzťahu k administratívnym orgánom. Toto ustanovenie nehovorí o pasívnom umožnení používať regionálny alebo menšinový jazyk, ale vyžaduje aktívny a štruktúrovaný prístup na strane orgánov na podporu používania týchto jazykov.⁶ Preto nie je dostatočné jednoducho len umožniť miestnym orgánom používať menšinové jazyky za určitých podmienok a ponechať na ich rozhodnutí, či v praxi udelia ľuďom právo komunikovať s nimi menšinovými jazykmi. Článok 10 predpisuje, aby úrady prijali aktívne opatrenia s cieľom systematicky zabezpečiť práva osôb hovoriacich menšinovým jazykom. Ako je uvedené v Preambule charty, prijatie konkrétnych ustanovení „zahŕňa aj záväzok poskytnúť zdroje a uskutočniť administratívne úpravy potrebné k zabezpečeniu ich účinnosti“.⁷ Okrem toho prítomnosť jazyka v administratívnom živote je základom jeho postavenia a rozvoja, uchovania celého jeho terminologického potenciálu a vyjadrenia každého aspektu verejného života.⁸

19. Okrem toho bol znížený 20%-ný prah na 15%, ktoré musia byť potvrdené dvoma za sebou nasledujúcimi sčítaniami ľudu, pričom prvé je z roku 2011. Výbor expertov poznamenáva, že tento nový prah bude platiť najskôr v roku 2021. V praxi by bol 15%-ný prah dosiahnutý v jednej ďalšej obci vo vzťahu k nemčine a chorvátčine. Nebol by dosiahnutý v žiadnej obci vo vzťahu k bulharčine a poľštine. Okrem toho v prípade niektorých menšín, ako zdôraznili zástupcovia osôb hovoriacich nemeckým jazykom, čísla v rámci sčítania ľudu budú pravdepodobne dokonca nižšie v roku 2021. Z týchto dôvodov požadovali nemecky hovoriace osoby zníženie prahu na 10 % s okamžitou platnosťou.

20. Výbor expertov opakuje, že zníženie prahu samo osebe nerieši problém implementácie článku 10 vo vzťahu k bulharčine a poľštine, keďže osoby hovoriace týmito dvoma jazykmi tiež nedosahujú požadované percento. Okrem toho konzistentná a stabilná implementácia článku 10 musí byť zabezpečená vo vzťahu ku všetkým jazykom.⁹ Výbor expertov ďalej uvádza, že napríklad počas sčítania ľudu boli k dispozícii formuláre v maďarčine, rómčine, rusínčine a ukrajinčine vo všetkých obciach, kde podľa sčítania ľudu v roku 2001 žili osoby patriace k národnostným menšinám, bez ohľadu na 20%-ný prah.

21. Výbor expertov opakovane uvádza,¹⁰ že slovenské orgány by mali určiť, aké absolútne „*číslo obyvateľov, ktorí hovoria regionálnymi alebo menšinovými jazykmi*“ (článok 10) považujú za dostatočné pre aplikáciu záväzkov z článku 10 s ohľadom na bulharčinu a poľštinu aspoň v jednej obci pre každý z týchto jazykov. Mali by tiež zvážiť podobné flexibilné a konkrétne opatrenia „podľa situácie týkajúcej sa každého jazyka“ s ohľadom na iné jazyky s cieľom zabezpečiť konzistentnú a stabilnú implementáciu článku 10.

Výbor expertov dôrazne vyzýva slovenské úrady k tomu, aby v spolupráci s užívateľmi jazykov určili, v ktorých oblastiach už tradične žijú osoby hovoriace regionálnym alebo menšinovým jazykom v dostatočnom počte v zmysle záväzkov, ktoré sa Slovenská republika zaviazala splniť podľa článku 10, ktoré ale v týchto prípadoch nedosahujú 20%-ný prah, a aby vo všetkých týchto oblastiach aplikovali záväzky vyplývajúce z článku 10.

1.3.3 Ruština a srbčina v Slovenskej republike

22. Podľa informácií, ktoré má Výbor expertov, sa zdá, že ruská a srbská menšina je v Slovenskej republike tiež tradične prítomná. Preto vyvstáva otázka, či je možné ruštinu a srbčinu považovať za regionálne alebo menšinové jazyky v Slovenskej republike v zmysle článku 1.a charty.

23. Výbor expertov vyzýva slovenské úrady k tomu, aby preskúmali túto situáciu v spolupráci s osobami hovoriacimi týmito jazykmi, a zároveň, aby výbor privítal ďalšie informácie v rámci nasledujúcej periodickej správy.

⁶Vid' 1. správa Výboru expertov o Dánsku, ECRML (2004) 2, odsek 36

⁷Odsek 104 Preambuly Charty

⁸Odsek 101 Preambuly Charty

⁹Vid' 2. správa Výboru expertov o Slovensku, ECRML (2009) 8, odsek 15

¹⁰Vid' 2. správa Výboru expertov o Slovensku, ECRML (2009) 8, odsek 15

Kapitola 2 Závěry Výboru expertov o reakcii slovenských úradov na odporúčania Výboru ministrov

Odporúčanie č. 1:

„Prehodnotiť požiadavku aplikácie záväzkov v oblasti administratívy, aby osoby hovoriace menšinovým jazykom predstavovali najmenej 20 % obyvateľov v obci.“

24. Slovenská republika prijala dve novely zákona o štátnom jazyku v rokoch 2009 a 2011 a jednu novelu zákona o jazykoch národnostných menšín v roku 2011. Právny rámec umožňuje ústne používanie menšinových jazykov vo vzťahu k úradom v akejkoľvek obci za podmienky, že s tým zamestnanec úradu a ďalšie prítomné osoby súhlasia. Okrem toho sa s 15%-ným prahom počíta, ak ho potvrdia dva za sebou nasledujúce sčítania ľudu, v roku 2011 a v roku 2021. V podstate neboli vyriešené problémy spojené s 20%-ným prahom.

Odporúčanie č. 2:

„Zabezpečiť vyučovanie všetkých menšinových jazykov na všetkých príslušných úrovniach a informovať rodičov o dostupnosti výučby.“

25. Okrem istého pokroku vo vzťahu k rusínčine neboli zaznamenané žiadne významné zmeny týkajúce sa výučby menšinových jazykov. Vo väčšine prípadov sa situácia zhoršila, či už znížením počtu škôl alebo predškolských zariadení s jazykom menšín alebo počtu predmetov vyučovaných v menšinovom jazyku. Bulharčina, chorvátčina a poľština sa ešte stále nevyučujú v rámci slovenského verejného systému. Okrem maďarčiny je nedostatok kontinuity od predškolskej prípravy cez základné po stredné a technické a odborné vzdelávanie. Ešte stále neexistuje proaktívny prístup zo strany úradov vo vzťahu k rodičom a žiakom.

Odporúčanie č. 3:

„Zlepšiť vzdelávanie učiteľov a vytvoriť orgán zodpovedný za monitorovanie prijatých opatrení a dosiahnutého pokroku.“

26. Nedosiahli sa žiadne zlepšenia v súvislosti s prípravou učiteľov. Metodicko-pedagogické centrum poskytuje ďalšie vzdelávanie pre všetkých učiteľov, ale nie konkrétnu prípravu pre učiteľov regionálneho alebo menšinového jazyka.

27. Neexistuje žiadny dozorný orgán s konkrétnou úlohou efektívneho monitorovania vyučovania regionálnych alebo menšinových jazykov.

Odporúčanie č. 4:

„Zlepšiť vysielanie verejnoprávnej televízie a rozhlasu vo všetkých menšinových jazykoch a zjednodušiť vysielanie súkromného rádia a televízie v menšinových jazykoch odstránením reštriktívnych požiadaviek príslušnej legislatívy.“

28. Nedošlo k žiadnym významným zlepšeniam v zmysle vysielania verejnoprávnej televízie a rozhlasu v menšinových jazykoch. Vysielací čas vyhradený v televízii pre rómčinu, maďarčinu, rusínčinu a ukrajinčinu sa znížil, pričom pre ostatné jazyky zostal nezmenený. V rozhlase sa vysielanie programov v rómčine a poľštine rozšírilo a zostalo na rovnakej úrovni, alebo bolo obmedzené v prípade rusínčiny a ukrajinčiny. V prípade nemčiny, bulharčiny, chorvátčiny a poľštiny zostáva zastúpenie v televízii nepravidelné.

29. Od roku 2011 už nie je povinné, aby prevádzkovatelia súkromných rádii poskytli v prípade programov vysielaných v menšinovom jazyku aj verziu v slovenskom jazyku, ale táto povinnosť bola v prípade televízie zachovaná. Okrem maďarčiny nemal Výbor expertov informácie o žiadnej súkromnej rozhlasovej stanici alebo televíznom kanáli vysielajúcom programy v menšinových jazykoch.

Odporúčanie č. 5:

„Zjednodušiť vydávanie novín v menšinových jazykoch.“

30. Slovenské orgány poskytujú financovanie pre významný počet publikácií v menšinových jazykoch. Avšak v súlade s chartou musia byť noviny vydávané najmenej raz do týždňa. Toto je prípad len maďarčiny. Okrem toho existujú praktické nedostatky vo finančnom systéme, keďže dotácie prichádzajú s výrazným oneskorením.

Odporúčanie č. 6:

„Pokračovať v opatreniach na odstránenie praxe neodôvodneného zaraďovania rómskych detí do škôl pre deti so špeciálnymi potrebami a začať vo väčšom rozsahu zavádzať vzdelávanie v rómskom jazyku pre rómske deti.“

31. Slovenské orgány prijali opatrenia na zlepšenie integrácie rómskych detí a na predchádzanie ich neodôvodnenému zaradeniu do škôl pre deti so špeciálnymi potrebami. Toto však je naďalej všeobecnou praxou. Okrem toho, ak sú rómske deti prijaté do bežnej školy, sú zaradené do zvláštnych tried.

32. Vzdelávanie v rómskom jazyku nebolo vo veľkom rozsahu zavedené. Počet škôl vyučujúcich rómčinu zostal vo veľkej miere rovnaký v porovnaní s predchádzajúcim monitorovacím cyklom. Nenadviazalo sa na úspešné pilotné projekty venované rozvoju vzdelávania v rómskom jazyku, ktoré sa uskutočňovali počas predchádzajúcich monitorovacích cyklov.

Kapitola 3 Hodnotenie Výboru expertov týkajúce sa Častí II a III charty

3.1 Hodnotenie vo vzťahu k Časti II charty

33. Výbor expertov nebude komentovať ustanovenia, vo vzťahu ku ktorým neboli vznesené žiadne významné otázky v predchádzajúcich správach a ku ktorým nedostal žiadne nové informácie, ktoré by si vyžadovali nové hodnotenie. Vyhradzuje si však právo zhodnotiť situáciu opäť v neskoršom štádiu. Podľa Časti II sa to týka článku 7.1.a, e, h a i.

Článok 7 – Ciele a zásady

Odsek 1

Vo vzťahu k regionálnym alebo menšinovým jazykom v oblastiach, kde sa tieto používajú, a podľa stavu jednotlivých jazykov, zmluvné strany založia svoju politiku, legislatívu a prax na týchto cieľoch a zásadách:

- b Rešpektovanie geografickej oblasti každého regionálneho alebo menšinového jazyka tak, aby existujúce, prípadne pripravované administratívne rozdelenia nekládli prekážky podpore tohto regionálneho alebo menšinového jazyka.*

34. Počas prvého monitorovacieho cyklu Výbor expertov poznamenal, že v dôsledku zákona č. 221/1996 Z.z. o územnom a správnom usporiadaní Slovenskej republiky sa mohlo stať, že na základe administratívneho rozdelenia istá skupina užívateľov jazyka v konkrétnej oblasti nebola prítomná v dostatočnom množstve na účely splnenia príslušných záväzkov vyplývajúcich z Charty. Keďže Výbor expertov nemal žiadne informácie v tomto smere počas druhého monitorovacieho cyklu, požiadal slovenské orgány, aby podali správu o tejto otázke v nasledovnej periodickej správe.

35. Výbor expertov nedostal žiadne informácie o tejto otázke počas tretieho monitorovacieho cyklu od orgánov, ani od osôb hovoriacich menšinovým jazykom. Výbor expertov vyzýva slovenské orgány, aby v nasledujúcej periodickej správe poskytli stanovisko o tom, ako zabezpečujú, aby existujúce alebo nové administratívne členenia nepredstavovali prekážku v podporu regionálnych alebo menšinových jazykov.

- c Potreba rozhodného postupu pri podpore regionálnych alebo menšinových jazykov na účel ich zachovania.*

36. V druhej hodnotiacej správe Výbor expertov privítal iniciatívu slovenských úradov pripraviť návrh zákona o financovaní menšinovej kultúry a zriadenia úradu pre menšiny a podporil úrady, aby v tomto smere pokračovali.

37. Počas monitorovacieho obdobia sa uskutočnili významné legislatívne zmeny. V roku 2011 bol novelizovaný zákon o štátnom jazyku a zákon o používaní jazyka národnostných menšín a bol zrušený zákon o označovaní obcí v jazyku národnostných menšín, ktorý neumožňoval používanie viacerých historických názvov miest v menšinových jazykoch.

38. V slovenskej legislatíve existuje všeobecná tendencia obmedzovať právo na používanie menšinových jazykov v konkrétnych situáciách, kedy sú splnené konkrétne zákonom stanovené podmienky. Dokonca aj v týchto situáciách legislatíva často ponecháva úradom právomoc rozhodovať o tom, do akej miery chcú implementovať jazykové práva osôb hovoriacich menšinovým jazykom. Väčšina záväzkov vyplývajúcich z charty si však vyžaduje viac než len jednoducho umožniť verejným a súkromným subjektom využívať menšinové jazyky. Nehovoria len o pasívnom umožnení používať regionálne alebo menšinové jazyky, ale vyžadujú od orgánov podporu používania týchto jazykov.¹¹ Charta jasne hovorí o povinnosti prijať proaktívne opatrenia s cieľom systematicky zabezpečiť práva osôb hovoriacich menšinovým jazykom.

39. Výbor expertov tiež uvádza, že existujú nedostatky vo fungovaní systému financovania aktivít národnostných menšín, najmä v zmysle významných omeškaní pri schvalovaní a financovaní projektov. Toto vplyva na možnosti menšinových združení adekvátne plánovať a uskutočňovať ich aktivity. Zástupcovia osôb hovoriacich menšinovým jazykom zdôraznili potrebu zákona o financovaní menšinových kultúr, ktorý v minulosti slovenské úrady iniciovali. Výbor expertov vyzýva úrady k tomu, aby pokračovali v tejto iniciatíve v spolupráci s osobami hovoriacimi regionálnymi alebo menšinovými jazykmi.

¹¹Vid' 1. správa Výboru expertov o Dánsku, ECRML (2004) 2, odsek 36

d Uľahčenie a/alebo podpora slovného alebo písomného prejavu v regionálnom alebo menšinovom jazyku vo verejnom a v súkromnom živote.

40. Výbor expertov sa odvoláva na svoje hodnotenie v časti III charty.

f Poskytovanie primeraných foriem a prostriedkov na vyučovanie a štúdium regionálnych alebo menšinových jazykov na všetkých vhodných stupňoch.

41. Počas druhého monitorovacieho cyklu Výbor ministrov odporučil, aby slovenské orgány **„pokračovali v opatreniach na odstránenie postupov neodôvodneného zaraďovania rómskych detí do škôl pre deti so špeciálnymi potrebami.“** Okrem toho Výbor expertov vyzval slovenské úrady, aby odstránili bezodkladne postupy neodôvodneného zaraďovania rómskych detí do špeciálnych škôl.

42. Podľa tretej periodickej správy, v súlade so školským zákonom z roku 2008, sú deti prijímané do škôl pre žiakov so špeciálnymi potrebami výlučne na základe zdravotného postihnutia po diagnostickej kontrole vykonanej vzdelávacou preventívnou a konzultačnou inštitúciou hodnotiacou špeciálne vzdelávacie potreby. Rozhodnutie o prijatí prijíma riaditeľ školy na základe písomnej žiadosti zákonného zástupcu spolu s písomným vyjadrením vzdelávacej preventívnej a konzultačnej inštitúcie, ktorá takýto typ vzdelávania odporúča. Riaditeľ je povinný informovať zákonného zástupcu o všetkých vzdelávacích možnostiach dieťaťa. Orgány upriamujú špeciálnu pozornosť riaditeľov na princíp integrácie a prísne regulujú diagnostické postupy. Len deti s jasnou a konečnou diagnózou môžu byť prijaté do takýchto škôl. Okrem toho sa od roku 2004 používajú špeciálne testy s cieľom eliminovať vážne riziko, že deti zo sociálne znevýhodneného prostredia budú považované za mentálne retardované.

43. Dodatočné informácie poskytnuté orgánmi sa vzťahujú na projekty zamerané na lepšiu integráciu rómskych detí do hlavného prúdu vzdelávania, akými sú nový projekt *Podpora tvorby pozitívnej sociálnej klímy a motivácia v multikultúrnych triedach základných škôl*, zameraný na vytváranie pozitívnej školskej atmosféry a eliminovanie vylúčenia alebo separácie rómskych detí. Okrem toho Štátna školská inšpekcia v nadchádzajúcich školských rokoch zintenzívni svoj monitoring segregácie.

44. Napriek tomu podľa informácií získaných počas návštevy na mieste je segregácia ešte stále veľmi rozšíreným postupom v rámci vzdelávacieho systému.¹² Okrem špeciálnych škôl sú rómske deti tiež zaraďované do oddelených tried dokonca aj v bežných školách. Existujú názory, ktoré podporujú tento postup a argumentujú tým, že oddelené triedy sú potrebné kvôli špecifickej situácii rómskych detí a ich potreby prekonať konkrétne sociálne okolnosti. Takýto prípad sa dostal pred súd a v nedávnom rozhodnutí Okresný súd v Prešove uviedol, že vytváranie oddelených tried pre rómske deti je porušením antidiskriminačného zákona.

45. Výbor expertov víta rozhodnutie Okresného súdu v Prešove. Je presvedčený, že je potrebné vyvíjať väčšiu snahu na strane úradov na eliminovanie jasne diskriminačných postupov dotýkajúcich sa rómskych detí.

Výbor expertov dôrazne vyzýva slovenské úrady, aby zintenzívnili svoje snahy o odstránenie praxe neodôvodneného zaraďovania rómskych detí do špeciálnych škôl alebo samostatných tried.

g Poskytnutie zvýhodnení, ktoré by umožnili osobám neovládajúcim regionálny alebo menšinový jazyk a žijúcim v oblasti, kde sa tento jazyk používa, aby sa im v prípade záujmu umožnilo jeho ovládnutie.

46. V druhej hodnotiacej správe Výbor expertov vyzval slovenské orgány vytvárať zariadenia, ktoré by umožnili osobám neovládajúcim regionálny alebo menšinový jazyk učiť sa ho, ak si to želajú.

47. Podľa tretej periodickej správy v súlade so školským zákonom majú slovenské školy hlavného prúdu možnosť, v prípade záujmu, vyučovať regionálny alebo menšinový jazyk žiakov ako samostatný predmet v rámci rozvrhu.

48. Výbor expertov nedostal žiadne informácie o využívaní tejto možnosti v praxi ani o príslušných zariadeniach pre dospelých, ktorí neovládajú regionálny alebo menšinový jazyk. Výbor expertov dôrazne vyzýva slovenské úrady, aby vytvorili zariadenia umožňujúce osobám neovládajúcim regionálny alebo menšinový jazyk učiť sa ho, ak majú záujem.

¹²Vid' tiež závery ECRI o implementácii odporúčaní v súvislosti so Slovenskom, predmet dočasného pokračovania, CRI (2012)29

Odsek 2

Strany sa zaväzujú eliminovať, ak tak ešte neurobili, všetky nepodložené rozdiely, výnimky, obmedzenia alebo výhody pri používaní regionálneho alebo menšinového jazyka, ktorých účelom je odradiť alebo ohroziť jeho udržiavanie alebo rozvoj. Prijatie osobitných opatrení v prospech regionálnych alebo menšinových jazykov, ktoré majú podporiť rovnoprávnosť medzi užívateľmi týchto jazykov a ostatným obyvateľstvom, alebo opatrení, ktoré prihliadajú na ich osobitné podmienky, nemožno považovať za diskriminačné opatrenia voči užívateľom rozšírenejších jazykov.

49. V druhej hodnotiacej správe Výbor expertov poznamenal, že existuje ešte vždy veľký počet prípadov, kedy zákon o štátnom jazyku vyslovene nariaďuje používanie slovenčiny, čím odradzuje používanie menšinových jazykov v príslušných oblastiach. Výbor si myslí, že je potrebná úprava zákona, aby sa dosiahol súlad so záväzkami, ktoré vyplývajú z charty.

50. V monitorovacom období bol zákon o štátnom jazyku novelizovaný dvakrát. Prvá novela v roku 2009 dokonca ďalej obmedzila možnosti používania menšinových jazykov. S druhou novelou z roku 2011 sa používanie menšinových jazykov zjednodušilo do istého stupňa a sankčný mechanizmus bol zákonom o štátnom jazyku obmedzený v zmysle rozsahu jeho aplikácie. Výbor expertov sa bude týmito otázkami zaoberať podrobnejšie v časti III.

Odsek 3

Strany sa zaväzujú podporovať vhodnými prostriedkami vzájomné porozumenie medzi všetkými jazykovými skupinami v krajine, a predovšetkým zahrnúť rešpektovanie, porozumenie a toleranciu voči regionálnym alebo menšinovým jazykom do výchovy a vzdelávania poskytovaného v krajine, a k uvedenému prístupu viesť aj masovokomunikačné prostriedky.

51. V druhej hodnotiacej správe Výbor expertov vyzval slovenské orgány, aby posilnili svoje úsilie v oblasti vzdelávania a médií s cieľom zvýšiť povedomie medzi slovensky hovoriacou väčšinovou populáciou o všetkých regionálnych alebo menšinových jazykoch používaných v Slovenskej republike.

52. Podľa tretej periodickej správy slovenská vláda sa v roku 2010 zaviazala k zlepšeniu vzdelávania v oblasti ľudských práv na školách a vo verejnom sektore, k podpore aktivít na zvýšenie povedomia v súvislosti s ľudskými právami a zavedeniu moderného konceptu občianstva a ľudských práv v školských vzdelávacích programoch. Za týmto účelom bola ustanovená Komisia pre výskum, vzdelávanie a výučbu v oblasti ľudských práv a rozvojového vzdelávania ako orgán Rady vlády pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť. Dodatočné informácie od orgánov sa týkajú viacerých projektov Ministerstva školstva zameraných predovšetkým na boj proti vylúčeniu alebo segregovaniu rómskych detí a vzdelávania pedagogických pracovníkov s cieľom zlepšiť inklúziu týchto detí. Počas návštevy orgány informovali Výbor expertov o tom, že všetci žiaci v slovenských školách sa učia o prítomnosti menšín, v minulosti i v súčasnosti, v rámci predmetov, akými sú dejepis, zemepis, občianska výchova, umenie, slovenský jazyk a literatúra. Multikultúrne vzdelávanie ako prierezový predmet je predpísaný štátnym vzdelávacím programom. Okrem toho sa boj proti diskriminácii, rasizmu a intolerancii zohľadňuje aj pri udeľovaní dotácií rôznym projektom zo strany orgánov.

53. Napriek tomu bol Výbor expertov informovaný o tom, že výučba dejepisu podporuje negatívny pohľad na nemeckú a maďarskú menšinu a nesústredí sa na ich prínos pre slovenskú spoločnosť. Maďarská a nemecká menšina a jazyk sú preto ešte vždy vnímané negatívne pod vplyvom minulosti.

54. Okrem toho slovenské médiá hlavného prúdu nedostatočne pokrývajú menšiny a majú tendenciu podporovať negatívny pohľad pri riešení menšinových otázok.

55. Výbor expertov bol informovaný o iniciatíve mimovládnych organizácii spustiť internetovú stránku informujúcu o menšinách na Slovensku a bojujúcu proti rozšíreným predsudkom a stereotypom.

56. Výbor expertov pripomína, že rozsah, v akom je menšinový jazyk chránený alebo podporovaný, je spojený s jeho vnímaním obyvateľmi hovoriacimi väčšinovým jazykom. Preto je veľmi dôležité zvyšovať povedomie väčšiny a vyžaduje si neustále úsilie v oblasti vzdelávania aj médií. Základným cieľom je stimulovať väčšinovú populáciu k tomu, aby si vážila skutočnosť, že osoby hovoriace regionálnym alebo menšinovým jazykom tvoria súčasť lingvistického a kultúrneho dedičstva krajiny *spolu* s ich rôznymi jazykmi a kultúrami.¹³

¹³ Vid' 1. správa Výboru expertov o Slovensku ECRML (2007) 1, odseky 77 až 80-81

Výbor expertov dôrazne vyzýva slovenské orgány, aby zintenzívnili svoje úsilie v oblasti vzdelávania a médií s cieľom zvýšiť povedomie väčšinouj populácie hovoriacej po slovensky o pozitívnom príspevku regionálnych a menšinových jazykov pre slovenskú spoločnosť.

Odsek 4

Pri určovaní politiky voči regionálnym alebo menšinovým jazykom zmluvné strany vezmú do úvahy potreby a želania formulované skupinami, ktoré uvedené jazyky používajú. V prípade potreby môžu zakladať poradné orgány, ktoré by pomáhali orgánom vo všetkých otázkach týkajúcich sa regionálnych alebo menšinových jazykov.

57. V druhej hodnotiacej správe Výbor expertov nabádal slovenské orgány k zabezpečovaniu pravidelných zasadnutí Rady vlády Slovenskej republiky pre národnostné menšiny a etnické skupiny.

58. Podľa tretej periodickej správy bola Rada vlády pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť založená v roku 2011 ako nový stály poradný orgán pod vedením podpredsedu vlády Slovenskej republiky pre ľudské práva a národnostné menšiny. Bývalá Rada vlády Slovenskej republiky pre národnostné menšiny a etnické skupiny sa stala Komisiou pre národnostné menšiny a etnické skupiny, stálym poradným a konzultatívnym orgánom v rámci novozaloženej rady. Komisia bola zložená zo zástupcov všetkých uznaných menšín v Slovenskej republike.

59. Tento orgán pôsobil do marca 2012. V súčasnosti sa diskutuje o novej štruktúre vlády. Výbor expertov očakáva, že nová štruktúra vezme dostatočne do úvahy potreby a želania osôb hovoriacich regionálnym alebo menšinovým jazykom v súlade s vyplývajúcimi záväzkami.

Odsek 5

Strany sa zaväzujú uplatňovať, mutatis mutandis, zásady uvedené v odsekoch 1 až 4 pre jazyky bez územia. Pre tieto jazyky však platí, že druh a rozsah prijatých opatrení na účel realizácie tejto charty treba stanoviť primerane, zohľadňujúc potreby a želania, ako aj tradície a charakteristické črty skupín, ktoré tieto jazyky používajú.

60. V druhej hodnotiacej správe Výbor expertov požadoval, aby slovenské úrady poskytli informácie o rozsahu, v akom opatrenia finančne podporujúce židovskú národnostnú menšinu v kultúrnej a mediálnej oblasti podporovali Jidiš.

61. Tretia periodická správa uvádza, že hebrejčina a Jidiš sa používajú najmä v liturgických rituáloch a v súkromnom živote. Počas terénnej návštevy slovenské orgány Výbor expertov ďalej informovali o tom, že v súčasnosti nemôže byť Jidiš považovaný za materinský jazyk a používal sa len v minulosti. Ministerstvo kultúry má fond pre nehmotné kultúrne dedičstvo a Jidiš je v ňom zahrnutý.

62. Podľa zástupcov užívateľov jazyka, ktorých Výbor expertov počas terénnej návštevy stretol, je len málo osôb, ktoré rozumejú tomuto jazyku a ešte menej takých, ktorý Jidiš aktívne ovládajú. Existuje však záujem minimálne zo strany židovskej komunity o učenie sa jazyka ako spôsob zachovania kontaktu s kultúrnym dedičstvom. Existuje skupina, ktorá sa učí Jidiš v rámci súkromnej iniciatívy, a zdá sa, že viacerí by mali záujem, ak by bola štruktúrovaná ponuka.

63. S ohľadom na špecifickú situáciu tohto jazyka povzbudzuje Výbor expertov úrady k tomu, aby uskutočňovali aktívne kroky na podporu Jidiš, najmä ponukou možnosti učiť sa Jidiš tým, ktorí prejavia záujem.

3.2 Hodnotenie vo vzťahu k Časti III charty

64. Jazyky, ktorých sa tiež časť III charty týka, sú maďarčina, rusínčina, ukrajínčina, rómčina, nemčina, čeština, bulharčina, chorvátčina a poľština.

3.2.1 Maďarský jazyk

65. Výbor expertov nebude komentovať ustanovenia, vo vzťahu ku ktorým neboli vznesené žiadne významné otázky v predchádzajúcich správach a ku ktorým nedostal žiadne nové informácie, ktoré by si vyžadovali prehodnotenie. Vyhradzuje si však právo zhodnotiť situáciu opäť v neskoršom štádiu. Vo vzťahu k maďarčine ide o nasledovné ustanovenia:

Článok 8.1.a.i; 8.1.c.i, 8.1.e.i;

Článok 9.2.a;

Článok 10.5;

Článok 11.2;

Článok 12.1.a; 12.1.b; 12.1.c; 12.1.d; 12.1.e; 12.1.f; 12.3;

Článok 13.1.c;

Článok 14.a;

Článok 8 - Vzdelávanie

Odsek 1

V oblasti vzdelávania sa zmluvné strany zaväzujú na územiach, kde sa také jazyky používajú, podľa situácie každého z týchto jazykov a bez ujmy na výučbe oficiálneho(ych) jazyka(ov) štátu:

Základný stupeň vzdelávania

b i Umožniť vyučovanie na základnom stupni v príslušných regionálnych alebo menšinových jazykoch.

66. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval záväzok za splnený. Požiadal slovenské úrady, aby v nasledujúcej periodickej správe poskytli informácie týkajúce sa rizika, že budú malé školy v menších obciach zatvorené z finančných dôvodov.

67. Podľa tretej periodickej správy sa toto riziko týka všetkých malých škôl bez ohľadu na vyučovací jazyk. Školy sa zatvárajú z finančných dôvodov a táto situácia sa dotýka najmä obcí s malým počtom obyvateľov. Napríklad, správa hovorí, že k septembru 2010 bolo v pôsobnosti regionálneho školského úradu v Košiciach 24 malých škôl s vyučovacím jazykom maďarským a 6 malých dvojjazyčných (maďarsko-slovenských) škôl. Škola v Oboríne bola zatvorená v roku 2008 a škola v Žarnove v roku 2011, obe z dôvodu nedostatočného počtu žiakov. Vo všeobecnosti v školskom roku 2010/2011 existovalo v Slovenskej republike 242 škôl s vyučovacím jazykom maďarským (30,905 žiakov) a 29 dvojjazyčných škôl. Okrem toho existovalo 11 špeciálnych škôl s vyučovacím jazykom maďarským a 15 dvojjazyčných špeciálnych škôl (poskytujúcich predškolskú výchovu a základný stupeň vzdelávania).

68. Počas terénnej návštevy zástupcovia maďarsky hovoriacej komunity informovali Výbor expertov o tom, že počet škôl s vyučovacím jazykom maďarským klesá a že maďarská menšina má záujem na zachovaní minimálne aktuálnej siete škôl.

69. Výbor expertov považuje záväzok v súčasnosti za stále splnený. Napriek tomu nabáda slovenské úrady v tom, aby prijali špeciálne opatrenia na podporu prístupu k primárnemu vzdelávaniu v maďarčine pre všetkých žiakov, ktorí majú záujem.

Technické a odborné vzdelávanie

d i Umožniť vyučovanie na odborných školách v príslušných regionálnych alebo menšinových jazykoch.

70. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za čiastočne splnený. Podporil slovenské úrady v tom, aby zabezpečili, že technické a odborné vzdelávanie zostane dostupné v maďarskom jazyku v súlade so súčasným záväzkom.

71. Podľa tretej periodickej správy existuje 9 odborných škôl s vyučovacím jazykom maďarským a 32 dvojjazyčných (maďarsko-slovenských) odborných škôl. Úrady uznávajú, že počet odborných škôl

poskytujúcich vzdelávanie v maďarčine je malý. Zástupcovia osôb hovoriacich maďarským jazykom tiež upozornili na problém malého počtu odborných škôl.

72. Výbor expertov považuje tento záväzok v súčasnosti za čiastočne splnený. Podporuje slovenské úrady v tom, aby zabezpečili, že technické a odborné vzdelávanie zostane dostupné v maďarskom jazyku v súlade so súčasným záväzkom.

Priebežné vzdelávanie a vzdelávacie kurzy pre dospelých

f i Zabezpečiť poskytnutie priebežného vzdelávania alebo vzdelávacích kurzov pre dospelých prevažne alebo úplne v regionálnych alebo menšinových jazykoch.

73. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov požiadal slovenské úrady, aby objasnili tento bod v ich nasledujúcej periodickej správe.

74. Tretia periodická správa neposkytuje žiadne konkrétne informácie o ponuke kurzov vzdelávania dospelých a ďalšieho vzdelávania v maďarčine.

75. S ohľadom na opakujúci sa nedostatok informácií považuje Výbor expertov tento záväzok za nesplnený. Nabáda orgány k tomu, aby zabezpečili poskytovanie kurzov vzdelávania dospelých a ďalšieho vzdelávania najmä alebo úplne v maďarskom jazyku.

Vyučovanie dejín a kultúry

g Prijat' opatrenia na zabezpečenie vyučovania dejín a kultúry, ktoré ovplyvnili regionálny alebo menšinový jazyk.

76. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval záväzok za nesplnený. Nabádal slovenské úrady v tom, aby uskutočnili opatrenia na zabezpečenie výučby dejepisu a kultúry reflektujúc maďarčinu.

77. V tretej periodickej správe orgány uvádzajú, že školy s vyučovacím jazykom maďarským postupujú podľa špeciálneho štátneho vzdelávacieho programu a regionálne špecifiká sa odzrkadľujú v ich vzdelávacích programoch. Tieto školy používajú pôvodné učebnice dejepisu napísané autormi, ktorí patria k maďarskej menšine. Vo všeobecnosti sa pozornosť kladie na moderný prístup k histórii zdôrazňujú spoločné prvky a zapájajú žiakov do diskusií a podujatí podporujúcich záujem o všeobecnú a regionálnu históriu.

78. Počas návštevy na mieste orgány informovali Výbor expertov o tom, že všetci žiaci v slovenských školách sa učia o prítomnosti menšín, v minulosti i v súčasnosti, v rámci predmetov, akými sú dejepis, zemepis, občianska výchova, umenie, slovenský jazyk a literatúra. Multikultúrne vzdelávanie ako prierezový predmet je predpísaný štátnym vzdelávacím programom.

79. Zástupcovia maďarskej menšiny však informovali Výbor expertov o tom, že v slovenských školách je podporovaný negatívny pohľad na postavenie Maďarov v slovenskej histórii.

80. Výbor expertov považuje tento záväzok v súčasnosti za čiastočne splnený.

Výbor expertov vyzýva slovenské orgány k tomu, aby zlepšili vyučovanie dejepisu a kultúry reflektujúc maďarčinu vo väčšinovom vzdelávaní.

Základné a ďalšie vzdelávanie učiteľov

h Zabezpečiť základné a ďalšie vzdelávanie učiteľov potrebné na realizáciu tých písmen od a) po g), ktoré zmluvná strana prijala.

81. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za čiastočne splnený. Výbor ministrov Rady Európy odporučil, aby slovenské úrady „**zlepšili prípravu učiteľov [...]**." Okrem toho Výbor expertov podnietil slovenské orgány k tomu, aby prijali štruktúrovaný prístup k ďalšiemu vzdelávaniu učiteľov.

82. Tretia periodická správa sa týka Metodicko-pedagogického centra. Neposkytuje však konkrétne informácie o ďalšom vzdelávaní učiteľov vyučujúcich v maďarskom jazyku.

83. Výbor expertov považuje tento záväzok za splnený v zmysle základnej prípravy a za čiastočne splnený v zmysle ďalšej prípravy. Výbor expertov dôrazne vyzýva slovenské orgány k tomu, aby prijali štruktúrovaný prístup k ďalšiemu vzdelávaniu učiteľov.

- i Vytvoriť jeden alebo viac kontrolných orgánov zodpovedných za kontrolu prijatých opatrení a za pokrok dosiahnutý pri zavádzaní alebo rozvoji výučby regionálnych alebo menšinových jazykov a vypracovanie pravidelných správ o svojich zisteniach, ktoré sa zverejnia .*

84. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za nesplnený. Výbor ministrov Rady Európy odporúčal, aby slovenské úrady „[...] **vytvorili orgán zodpovedný za monitorovanie prijatých opatrení a dosiahnutého pokroku.**” Okrem toho Výbor expertov podporil slovenské orgány v tom, aby vytvorili dozorný orgán zodpovedný za monitorovanie prijatých opatrení a dosiahnutého pokroku pri zavádzaní alebo rozvoji výučby v regionálnych alebo menšinových jazykoch, resp. regionálnych alebo menšinových jazykoch používaných v Slovenskej republike a za vypracovávanie periodických správ.

85. Podľa tretej periodickej správy nebol vytvorený žiadny špeciálny dozorný orgán. Štátna školská inšpekcia hodnotí vzdelávanie v menšinových jazykoch a zahŕňa túto tému do svojej výročnej správy. Orgány informovali Výbor expertov, že takéto správy sú interné.

86. Výbor expertov opakuje, že tento záväzok presahuje kompetenciu inšpekcie a podávanie správ o väčšinovom vzdelávaní. Vyžaduje si orgán zameraný na sledovanie výučby regionálnych alebo menšinových jazykov. V praxi je možné, aby existujúci orgán uskutočňoval monitorovanie, ktoré tento záväzok predpokladá, a aby vypracovával periodické správy. Monitoring si vyžaduje hodnotenie a analýzu prijatých opatrení a dosiahnutého pokroku s ohľadom na výučbu regionálneho alebo menšinového jazyka. Správa by okrem iného mala obsahovať informácie o rozsahu a dostupnosti vzdelávania v maďarčine spolu s postupom v oblasti ovládania jazyka, dostatku učiteľov a poskytovanie výučbových materiálov. A nakoniec, tieto periodické správy by mali byť zverejňované.¹⁴

87. Výbor expertov považuje tento záväzok za nesplnený. Výbor expertov vyzýva slovenské orgány, aby vytvorili alebo poverili dozorný orgán úlohou monitorovať prijaté opatrenia a dosiahnutý pokrok v rozvoji výučby v maďarskom jazyku a vypracovávať verejné periodické správy o rozvoji vzdelávania v maďarskom jazyku.

Článok 9 – Súdnetvo

Odsek 1

Zmluvné strany sa zaväzujú v súdnych obvodoch, v ktorých počet užívateľov regionálnych alebo menšinových jazykov sídlících na tomto území odôvodňuje prijatie nižšie uvedených opatrení, podľa situácie jednotlivých jazykov a za podmienky, že využitie možností uvedených v tomto odseku nebude sudca považovať za prekážku riadneho výkonu súdnetva:

- a V trestnom konaní:*

- ii zaručiť obžalovanému právo používať jeho regionálny alebo menšinový jazyk; a/alebo*
iii zabezpečiť, aby sa žiadosti a dôkazy, písomné alebo ústne, nepokladali za neprijateľné len z dôvodu, že boli predložené v regionálnom alebo menšinovom jazyku;

v prípade potreby využitím tlmočníkov alebo prostredníctvom prekladov, ktoré by pre dotknutú osobu neznamenalí žiadne ďalšie výdavky.

88. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za čiastočne splnený. Vyzval slovenské orgány k tomu, aby zabezpečili i právo obžalovaného používať maďarčinu v trestnom konaní bez ohľadu na to, či ovláda slovenčinu, a zabezpečiť, aby obžalovaný bolo tom práve konkrétne informovaný na začiatku trestného stíhania. Okrem toho Výbor expertov vyzval slovenské orgány, aby legislatívne zabezpečili, že žiadosti a dôkazy môžu byť poskytnuté v maďarčine a že použitie tlmočníkov a prekladateľov, ak je to potrebné, nebude predstavovať žiadne výdavky pre dotknutú osobu, dokonca ani ak táto ovláda slovenčinu.

89. Podľa informácií uvedených v tretej periodickej správe neprišlo k žiadnym právnym zmenám v monitorovacom období v súlade s vyššie uvedenými odporúčaniami. Okrem toho správa neobsahuje žiadne informácie týkajúce sa praktickej implementácie týchto záväzkov.

¹⁴Vid' 3. správa Výboru expertov o Nemecku, ECRML (2008) 4, odseky 141 - 143

90. Orgány informovali Výbor expertov počas terénnej návštevy, že súdy môžu napríklad umiestniť viacjazyčné oznámenia na informačnú tabuľu alebo úradnú vývesku súdu. Aj keď to zákony vyslovene nepredpokladajú, takéto konanie nie je zakázané. Výbor expertov dostal informácie počas terénnej návštevy o tom, že nové nariadenia týkajúce sa zodpovednosti tlmočníkov a prekladateľov nedávno viedli k zníženiu ich počtov, čo sa týka regionálnych a menšinových jazykov. Výbor expertov upozorňuje, že toto môže viesť k praktickým problémom s implementáciou týchto záväzkov a vyzýva orgány, aby prijali opatrenia na zabezpečenie dostupnosti dostatočného počtu školených tlmočníkov.

91. Výbor expertov považuje tento záväzok v súčasnosti stále len za čiastočne splnený. Dôrazne vyzýva slovenské orgány k tomu, aby zabezpečili právo obžalovaného používať maďarčinu v trestnom konaní bez ohľadu na to, či ovláda slovenčinu, a aby zabezpečili, že bude o tomto práve obžalovaný konkrétne informovaný na začiatku trestného stíhania. Okrem toho Výbor expertov dôrazne vyzýva slovenské úrady, aby legislatívne zabezpečili, že žiadosti a dôkazy môžu byť poskytnuté v maďarčine a že použitie tlmočníkov a prekladateľov, ak je to potrebné, nebude viesť k žiadnym výdavkom navyše pre dotknutú osobu, dokonca ani ak táto ovláda slovenčinu.

92. Okrem toho Výbor expertov vyzýva orgány k tomu, aby prijali aktívne opatrenia zjednodušujúce implementáciu týchto záväzkov do praxe a žiada ich, aby poskytli v tomto smere podrobné informácie v nasledujúcej periodickej správe.

b *V občianskom konaní:*

- ii umožniť, kedykoľvek strana vystupuje pred súdom, aby mohla použiť svoj regionálny alebo menšinový jazyk, a to bez vzniku dodatočných nákladov pre túto stranu, a/alebo*
- iii umožniť predloženie dokumentov a dôkazov v regionálnych alebo menšinových jazykoch,*

v prípade potreby využitím tlmočníkov alebo prostredníctvom prekladov;

c *v konaní pred súdmi v správnych veciach:*

- ii umožniť, kedykoľvek je strana povinná vystúpiť osobne pred súdom, aby mohla použiť svoj regionálny alebo menšinový jazyk, a to bez vzniku dodatočných nákladov pre túto stranu, a/alebo*
- iii umožniť predloženie dokladov a dôkazov v regionálnych alebo menšinových jazykoch,*

v prípade potreby využitím tlmočníkov alebo prostredníctvom prekladov;

93. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tieto záväzky za čiastočne splnené. Vyzval slovenské orgány, aby v legislatíve konkrétne zabezpečili, že vždy, keď sa strana v spore musí dostaviť osobne pred občiansky alebo správny súd, bude môcť používať maďarský jazyk bez toho, aby pre ňu tým vznikali dodatočné náklady, a aby dôkazy a dokumenty mohli byť predkladané v maďarčine, ak je to potrebné, využitím tlmočníkov a prekladateľov, dokonca aj keď osoba hovoriaca po maďarsky ovláda slovenčinu.

94. Podľa informácií poskytnutých úradmi v súlade s novelou v roku 2008, článok 18 Občianskeho súdneho poriadku uvádza, že strany „majú právo používať svoj materinský jazyk alebo jazyk, ktorému rozumejú.“ Toto sa vzťahuje na občianske a správne konanie. Výbor expertov nedostal žiadne informácie týkajúce sa praktickej implementácie týchto záväzkov.

95. Výbor expertov sa odvoláva na vyššie uvedený odsek 90 a vyzýva orgány, aby prijali opatrenia na zabezpečenie dostatočného počtu zaškolených tlmočníkov.

96. Výbor expertov považuje tieto záväzky v súčasnosti za čiastočne splnené. Vyzýva orgány k tomu, aby prijali proaktívne opatrenia uľahčujúce implementáciu týchto záväzkov do praxe a žiada ich, aby poskytli v tomto smere podrobné informácie v nasledujúcej periodickej správe.

- d** *prijat' opatrenia, ktoré zabezpečia, že uplatnenie písmena b) bodov i, iii a písmena c) bodov i, iii a každé potrebné využitie tlmočníkov a prekladov nebude mať za následok vznik dodatočných nákladov dotknutých osôb.*

97. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za čiastočne splnený. Vyzval slovenské orgány, aby prijali kroky na zabezpečenie toho, že aplikácia vyššie uvedených písmen i a iii odsekov b) a c) a akékoľvek využitie tlmočníkov a prekladateľov nebude znamenať pre dotknutú osobu žiadne dodatočné výdavky.

98. Podľa tretej periodickej správy, náklady na tlmočenie a/alebo preklady bude znášať štát.
99. Výbor expertov považuje tento záväzok za splnený.

Odsek 3

Zmluvné strany sa zaväzujú sprístupniť v regionálnych alebo menšinových jazykoch najdôležitejšie vnútroštátne právne predpisy a tie, ktoré sa týkajú osôb používajúcich tieto jazyky, ak predmetné texty neboli sprístupnené inak.

100. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za čiastočne splnený. Vyzval slovenské orgány, aby zabezpečili dostupnosť noviel najdôležitejších národných zákonných textov v maďarčine.

101. Tretia periodická správa neobsahuje žiadne informácie o novelách najdôležitejších zákonných textov sprístupnených v maďarčine.

102. Výbor expertov považuje tento záväzok v súčasnosti za čiastočne splnený. Vyzýva slovenské úrady, aby zabezpečili dostupnosť noviel najdôležitejších vnútroštátnych právnych predpisov aj v maďarčine.

Článok 10 – Správne orgány a verejné služby

Predbežné otázky

103. Výbor expertov spomína, že článok 10 charty sa vzťahuje aj na tie obce, v ktorých osoby hovoriace regionálnym alebo menšinovým jazykom nedosahujú 20%-ný prah, ale napriek tomu je ich počet dostatočný z hľadiska účelu záväzkov, ku ktorým sa Slovenská republika podľa článku 10 zaviazala.

104. V druhom monitorovacom cykle Výbor ministrov Rady Európy odporučil, aby slovenské orgány „**prehodnotili podmienku dosiahnutia 20%-ného prahu zastúpenia obyvateľov obce osobami hovoriacimi menšinovým jazykom pre zabezpečenie záväzkov v oblasti administratívy**“.

Odsek 1

V správnych celkoch štátu, kde počet užívateľov regionálnych alebo menšinových jazykov sídliačich na tomto území odôvodňuje prijatie nižšie uvedených opatrení, a podľa situácie každého z jazykov sa zmluvné strany zaväzujú, ak je to možné:

- a ii **Zabezpečiť, aby úradníci, prichádzajúci do styku s verejnosťou, používali regionálne alebo menšinové jazyky vo vzťahu k osobám, ktoré sa na nich obrátia v týchto jazykoch.**

105. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za čiastočne splnený. Vyzval slovenské orgány, aby prijali potrebné opatrenia umožňujúce osobám hovoriacim maďarsky podávať ústne a písomné žiadosti a prijímať odpovede v maďarčine všade tam, kde bol dostatočný počet osôb hovoriacich týmto jazykom v zmysle tohto záväzku, bez ohľadu na 20%-ný prah, ktorý ešte vždy predpisuje slovenská legislatíva.

106. Podľa tretej periodickej správy bolo prijatých niekoľko noviel zákona o jazykoch národnostných menšín. Avšak podmienky používania menšinového jazyka vo vzťahu k správnym orgánom ešte vždy závisia od splnenia 20%-ného prahu. Novelizovaný zákon hovorí, že osoby patriace k národnostným menšinám môžu používať menšinové jazyky v úradnom hovorovom styku dokonca aj v obciach, v ktorých nie je dosiahnutý minimálny limit, „ak s tým pracovník orgánu verejnej správy a osoby zapojené do konania súhlasia.“ Podľa periodickej správy dohoda závisí od toho, či ostatné prítomné osoby rozumejú menšinovému jazyku. Výbor expertov pripomína, že takéto ustanovenie právne nezabezpečuje to, aby osoby hovoriace po maďarsky mohli podávať ústne alebo písomné žiadosti a dostávať odpovede v tomto jazyku.

107. Nové ustanovenia predpokladajú zníženie 20%-ného prahu na 15%, za podmienky potvrdenia tohto percenta v dvoch za sebou nasledujúcich sčítaniach ľudu. V praxi môže byť nová 15%-ná hranica najskôr aplikovaná v roku 2021. Preto v aktuálnom monitorovacom cykle stále platí 20%-ný prah.

108. Čo sa týka obcí, ktoré spĺňajú podmienku 20 %, v týchto majú orgány povinnosť vytvoriť podmienky na používanie menšinových jazykov. Musia ďalej poskytovať informácie o možnosti používania menšinových jazykov na viditeľnom mieste v ich kanceláriách. Môže byť udelená pokuta 50 až 2 500 EUR za porušenie tejto povinnosti alebo ak úrady neumožnia používanie menšinových jazykov. Osoby patriace

k národnostným menšinám majú právo podávať písomné žiadosti, dokumenty a dôkazy v menšinovom jazyku, pričom orgány odpovedajú v slovenčine a v menšinovom jazyku. Aj keď vydávanie verejných listín v menšinových jazykoch je vo všeobecnosti zakázané, v správnych konaniach vydávajú úrady rozhodnutia v slovenskom jazyku a rovnako aj rovnocenne v menšinovom jazyku na požiadanie alebo ak bolo konanie iniciované v menšinovom jazyku. Okrem toho majú byť v slovenčine a na požiadanie aj v menšinovom jazyku, resp. ak pôvodná žiadosť bola podaná v menšinovom jazyku, aj rodné listy, sobášne listy a úmrtné listy, povolenia, oprávnenia, potvrdenia, vyjadrenia a vyhlásenia. Ak orgány odmietnu vydať takéto dokumenty dvojazyčne, je možné im uložiť pokutu vo výške 50 až 2 500 EUR. Okrem toho orgány poskytnú občanom na požiadanie aj dvojazyčné formuláre.

109. Podľa tretej periodickej správy miestne štátne orgány spravidla zamestnávajú pracovníkov ovládajúcich menšinový jazyk.

110. Počas terénnej návštevy zástupcovia osôb hovoriacich po maďarsky informovali Výbor expertov, že ešte vždy pretrvávajú ťažkosti v praxi pri používaní maďarčiny v komunikácii s orgánmi štátnej správy.

111. Okrem toho nie je toto ustanovenie aplikované v tých správnych okresov, v ktorých osoby hovoriace maďarsky predstavujú menej než 20 % populácie, ale kde majú napriek tomu dostatočný počet, aby bol dodržaný tento záväzok. Ustanovenie nie je aplikované ani na regionálnych štátnych orgánoch.

112. Výbor expertov považuje tento záväzok za čiastočne splnený.

Výbor expertov vyzýva slovenské orgány, aby zabezpečili, že pracovníci ktorí prichádzajú do styku s verejnosťou, používajú maďarčinu voči k osobám obracajúcim sa na nich v maďarčine všade tam, kde je dostatočný počet osôb hovoriacich týmto jazykom z hľadiska tohto záväzku, bez ohľadu na to, či 20%-ný prah v slovenskej legislatíve existuje alebo nie.

Odsek 2

113. Podľa slovenskej legislatívy je používanie regionálnych alebo menšinových jazykov vo vzťahu k miestnym pobočkám štátnej správy a miestnym úradom možné v obciach, v ktorých podľa posledného sčítania ľudu najmenej 20 % obyvateľov patrilo k danej národnostnej menšine. Na porovnanie, Výbor expertov pripomína, že používanie regionálnych alebo menšinových jazykov vo vzťahu k regionálnym úradom nie je dovolené.¹⁵

Čo sa týka miestnych a regionálnych orgánov, na území, kde sídli taký počet užívateľov regionálnych alebo menšinových jazykov, ktorý odôvodňuje prijatie nižšie uvedených opatrení, zmluvné strany sa zaväzujú umožniť a/alebo podporiť:

a Používanie regionálnych alebo menšinových jazykov v sústave miestnych a regionálnych orgánov.

114. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za čiastočne splnený v prípade miestnych orgánov a za nesplnený v prípade regionálnych orgánov. Vyzval slovenské orgány, aby prijali potrebné opatrenia na umožnenie a/alebo podporenie širšieho používania maďarčiny v rámci všetkých aspektov rámca regionálnych alebo miestnych orgánov a aby poskytli právny základ na zavedenie používania maďarčiny na regionálnej úrovni tam, kde sú osoby hovoriace po maďarsky zastúpené v dostatočnom množstve.

115. Tretia periodická správa neposkytuje žiadne konkrétne informácie v tomto smere. Preto zostáva naďalej nejasné, či je používanie maďarčiny v rámci miestnych a regionálnych orgánov, a to nielen vo vzťahu k žiadateľom, formálne povolené a implementované v praxi.

116. Výbor expertov aj naďalej považuje tento záväzok za čiastočne splnený v prípade miestnych orgánov a za nesplnený v prípade regionálnych orgánov.

b Možnosť, aby užívatelia regionálnych alebo menšinových jazykov mohli predložiť ústne alebo písomné žiadosti v týchto jazykoch.

117. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za čiastočne splnený na miestnej úrovni a za nesplnený na regionálnej úrovni. Vyzval slovenské orgány, aby: prijali potrebné opatrenia tak, aby osoby hovoriace po maďarsky mohli podávať ústne alebo písomné žiadosti v maďarčine, vrátane tých obcí, kde osoby hovoriace po maďarsky predstavujú menej než 20 % populácie obce, ale ich

¹⁵ Vid' 2. správa Výboru expertov o Slovensku, ECRML (2009) 8, odsek 217

počet je významný z hľadiska tohto záväzku; aby poskytli právny základ potrebný pre osoby hovoriace po maďarsky na podávanie ústnych alebo písomných žiadostí v maďarčine aj vo vzťahu k regionálnym úradom, kde žije dostatočný počet osôb hovoriacich po maďarsky.

118. Podľa tretej periodickej správy sa zákonné ustanovenia týkajúce sa používania menšinových jazykov vo vzťahu k správnym orgánom týkajú miestnej štátnej správy, miestnych orgánov a niektorých verejných služieb. Preto sa Výbor expertov odvoláva na vyššie uvedené odseky 106-108. Okrem toho neboli prijaté žiadne opatrenia na zabezpečenie právneho základu pre podávanie ústnych alebo písomných žiadostí v maďarčine ani vo vzťahu k regionálnym orgánom, kde žije dostatočný počet osôb hovoriacich po maďarsky.

119. Podľa zástupcov osôb hovoriacich po maďarsky ešte stále pretrvávajú ťažkosti pri predkladaní dokumentov v menšinovom jazyku, dokonca aj v obciach, kde je splnená podmienka 20%-ného prahu.

120. Výbor expertov považuje tento záväzok za čiastočne splnený na miestnej úrovni a za nesplnený na regionálnej úrovni.

Výbor expertov dôrazne vyzýva slovenské úrady, aby:

- prijali potrebné opatrenia, aby osoby hovoriace po maďarsky mohli podávať ústne alebo písomné žiadosti v tých obciach, kde žije dostatočný počet osôb hovoriacich po maďarsky pre účely tohto záväzku, bez ohľadu na to, či je splnená podmienka 20%-ného prahu, ktorý ešte vždy vyplýva zo slovenskej legislatívy;

- poskytli právny základ potrebný na to, aby osoby hovoriace po maďarsky mohli podávať ústne alebo písomné žiadosti v maďarčine aj vo vzťahu k regionálnym orgánom, kde žije dostatočný počet osôb hovoriacich po maďarsky.

- c *Uverejnenie úradných dokumentov regionálnych orgánov takisto v príslušných regionálnych alebo menšinových jazykoch.*
- d *Uverejnenie úradných dokumentov miestnych orgánov takisto v regionálnych alebo menšinových jazykoch.*

121. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval záväzok (c) za nesplnený a záväzok (d) za čiastočne splnený. Vyzval slovenské orgány, aby prijali potrebné opatrenia, ktoré by umožnili a/alebo podporili zverejňovanie oficiálnych dokumentov miestnych a regionálnych úradov (a nielen ich osnovu) aj v príslušnom regionálnom alebo menšinovom jazyku.

122. Podľa tretej periodickej správy zákon o štátnom jazyku, v znení novely z roku 2011, predpisuje, aby zákony, vládne nariadenia, všeobecne záväzné nariadenia, vrátane nariadení miestnych orgánov, rozhodnutia a iné verejné listiny boli v slovenčine. Toto nemá vplyv na používanie menšinových jazykov v súlade so špeciálnymi nariadeniami. Zákon o jazykoch národnostných menšín, v znení novely z roku 2011, hovorí, že v obciach, kde je splnená podmienka 20%-ného prahu môžu byť „úradné dokumenty, najmä zápisnice, uznesenia, štatistiky, záznamy, súvahy, informácie určené pre verejnosť [...] v jazyku menšiny spoločne s verziou v štátnom jazyku.“ Správne orgány na požiadanie poskytnú informácie o všeobecne záväzných nariadeniach aj v menšinovom jazyku a môžu vydávať všeobecne záväzné nariadenia v rámci svojej kompetencie v menšinovom jazyku spolu so slovenskou verziou, pričom prednosť má text v slovenčine.

123. Takáto možnosť neexistuje vo vzťahu k regionálnym orgánom. Okrem toho tieto ustanovenia neaplikujú regionálne a miestne orgány, na území ktorých osoby hovoriace po maďarsky predstavujú menej než 20 % populácie, ale kde je ich počet významný z hľadiska týchto záväzkov.

124. Informácie prijaté počas terénnej návštevy naznačujú, že niektoré miestne úrady zverejňujú svoje uznesenia aj v maďarčine.

125. Výbor expertov považuje záväzok (c) za nesplnený a záväzok (d) za čiastočne splnený.

Výbor expertov dôrazne vyzýva slovenské orgány, aby prijali potrebné opatrenia, ktoré umožnia a podporia zverejňovanie oficiálnych dokumentov miestnymi a regionálnymi úradmi aj v maďarčine tam, kde je dostatočný počet osôb hovoriacich po maďarsky z hľadiska tohto záväzku, bez ohľadu na to, či ešte existuje 20%-ný prah v slovenskej legislatíve alebo nie.

f Používanie regionálnych alebo menšinových jazykov na rokovaníach miestnych orgánov, nevylučujúc však tým použitie oficiálneho(ych) jazyka(ov) štátu.

126. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za čiastočne splnený. Vyzval slovenské úrady, aby prijali potrebné opatrenia, ktoré zabezpečia, aby bolo garantované právo na používanie maďarčiny počas zasadnutí obecných zastupiteľstiev aj vo vzťahu k obciam, kde osoby hovoriace po maďarsky tvoria menej než 20 % populácie, ale ktorých počet je napriek tomu dostatočný z hľadiska tohto záväzku: aby odstránili podmienku, že všetci prítomní členovia musia súhlasiť s tým, aby bola maďarčina používaná ako rokovací jazyk zasadnutia miestneho úradu; aby používali maďarčinu a slovenčinu v súlade s výberom hovoriacich a uskutočnili potrebné opatrenia na preklad a/alebo tlmočenie počas zasadnutia.

127. Podľa tretej periodickej správy, zákon o štátnom jazyku predpokladá, že štátne orgány, miestne orgány, ostatné orgány verejnej správy, nimi založené právnické osoby alebo vytvorené zákonom budú používať na svojich zasadnutiach štátny jazyk. Zasadnutia miestnych orgánov v obciach, kde je splnená podmienka 20%-ného prahu, sa môžu tiež uskutočňovať v menšinovom jazyku, ak všetci prítomní s tým súhlasia. Člen obecného zastupiteľstva má právo používať menšinový jazyk počas zasadnutia tohto orgánu a obec mu má zabezpečiť tlmočníka. Ostatní účastníci obecnej rady môžu používať menšinový jazyk na zasadnutí, ak s tým súhlasia všetci prítomní členovia obecnej rady a starosta obce v súlade so zákonom o jazykoch národnostných menšín, v znení novely z roku 2011.

128. Podľa zástupcov osôb hovoriacich po maďarsky sa diskusie miestnych zastupiteľstiev väčšinou konajú v slovenčine. Jedným z dôvodov sú tiež vysoké náklady na preklad dokumentov. Výbor expertov ďalej uvádza, že tento záväzok sa vzťahuje aj na všetky obce, v ktorých osoby hovoriace po maďarsky predstavujú menej než 20 % populácie, ale ktorých počet je napriek tomu významný z hľadiska účelu tohto záväzku.

129. Výbor expertov považuje tento záväzok v súčasnosti za čiastočne splnený.

Výbor expertov dôrazne vyzýva slovenské orgány aby prijali potrebné opatrenia, ktoré zabezpečia garantovanie práva používať maďarčinu na zasadnutiach obecných zastupiteľstiev tam, kde je dostatočný počet osôb hovoriacich po maďarsky z hľadiska účelu tohto záväzku, bez ohľadu na to, či ešte v slovenskej legislatíve platí 20%-ný prah alebo nie.

g Používanie alebo prevzatie tradičných a správnych miestnych názvov v regionálnych alebo menšinových jazykoch, a ak je to potrebné, spoločne s pomenovaním v oficiálnom(ych) jazyku(och).

130. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za čiastočne splnený. Požiadal slovenské orgány o vyjadrenie sa k viacerým otázkam týkajúcim sa aplikácie tohto záväzku. Vyzval slovenské orgány, aby prijali potrebné opatrenia, ktoré by umožnili a/alebo podporili používanie alebo prijatie, ak je to potrebné v spojení s názvom v úradnom jazyku, tradičných a správnych foriem názvov miest v maďarčine aj v tých obciach, kde osoby hovoriace po maďarsky netvoria 20 % obyvateľstva, ale predstavujú dostatočný počet osôb hovoriacich po maďarsky pre účely tohto záväzku. Slovenské orgány boli tiež vyzvané, aby zabezpečili túto možnosť aj v prípade menších územných celkov v rámci obcí.

131. Podľa tretej periodickej správy bol zákon o označovaní obcí v jazyku národnostných menšín zrušený. V súlade so zákonom o jazykoch národnostných menšín v znení neskorších predpisov, by malo nariadenie vlády týkajúce sa obcí, ktoré môžu používať menšinové jazyky v úradnom styku, obsahovať zoznam názvov v menšinových jazykoch. Predchádzajúci zákaz používať niekoľko historických názvov miest z rokov 1867-1918 a 1938-1945 bol týmto zrušený. Okrem toho od roku 2011 je možné miestnym referendum rozhodnúť o zmene názvu aj v obciach, ktoré mali v minulosti zakázaný historický názov.

132. Zákon o jazykoch národnostných menšín v znení neskorších predpisov ďalej uvádza, že v obciach, kde je splnená percentuálna podmienka, sa má názov v menšinovom jazyku používať na dopravných označeniach na začiatku a konci obce, na budovách orgánov verejnej správy alebo na rozhodnutiach vydaných v menšinovom jazyku, ak sa tento názov nachádza vo vyššie spomenutom nariadení vlády. Môže byť uvedený na železničných staniciach, autobusových staniciach, letiskách a prístavoch. Názov

v menšinovom jazyku sa uvedie pod názvom obce v slovenčine používajúc rovnakú alebo menšiu veľkosť písma. Ak sa menšinový jazyk používa v špecializovaných publikáciách, tlači a iných médiách a počas úradných aktivít správnych orgánov, názvy „zemepisných objektov v menšinovom jazyku, ktoré sú bežné a zavedené, môžu byť používané spolu so štandardizovanými zemepisnými názvami."

133. Tretia periodická správa tiež uvádza, že je možné uvádzať názvy miest v menšinových jazykoch dokonca aj v obciach, kde nie je dosiahnutý 20%-ný prah, ako ukazuje používanie tradičných názvov miest, kde menšiny už nedosahujú percentuálny limit. Počas návštevy v teréne orgány informovali Výbor expertov, že ak už menšiny nedosahujú percentuálny limit v niektorých obciach po sčítaní ľudu v roku 2011, dvojjazyčné označenia nebudú odstránené.

134. Avšak miestne orgány, ktoré Výbor expertov počas terénnej návštevy navštívil, jasne uviedli, že nemôžu mať dvojjazyčné tabule s názvom miesta, ak nebola splnená podmienka 20%-ného prahu. Zdá sa preto, že v obciach, kde menšina nikdy nedosiahla 20%-ný prah, nemôžu byť používané dvojjazyčné tabule s názvom miesta.

135. Okrem toho správa vysvetľuje, že vyjadrenie použité v zákone o jazykoch národnostných menšín v súvislosti s názvami miest v menšinovom jazyku – „ostatné miestne zemepisné objekty“ – zahŕňa všetky miestne názvy a môže sa tiež vzťahovať na menšie územné jednotky v rámci obce, ak pre takéto jednotky existujú tradičné a správne názvy v menšinovom jazyku.

136. Podľa zástupcov osôb hovoriacich po maďarsky odmietli Slovenské železnice osadiť dvojjazyčné tabule s názvom miesta tvrdiac, že to nie je ich zákonná povinnosť.

137. Výbor expertov zdôrazňuje, že prijatie a používanie tradičných názvov miest je relatívne jednoduchým podporným opatrením s významným pozitívnym efektom z hľadiska prestíže a povedomia verejnosti o regionálnom alebo menšinovom jazyku.¹⁶ Tradičné názvy by mohli byť tiež uvedené na vítačích tabuliach alebo turistických informačných tabuliach (viď aj ďalší odsek 736).

138. Výbor expertov ďalej uvádza, že názov v menšinovom jazyku sa objavuje na samostatných a veľmi malých tabuliach s názvom miesta. Výbor expertov opakuje, že účelom tohto záväzku je prispieť k zviditeľneniu menšinového jazyka. Tento cieľ nie je dosiahnutý, ak sú tabule s názvami miest príliš malé na to, aby sa dali čítať.¹⁷

139. Výbor expertov sa odvoláva na svoju predchádzajúcu hodnotiacu správu¹⁸ a žiada slovenské orgány, aby objasnili, či museli byť topografické názvy v maďarčine, v učebnici pre 4. ročník zamenené za slovenské názvy.

140. Výbor expertov považuje tento záväzok v súčasnosti za čiastočne splnený.

Výbor expertov dôrazne vyzýva slovenské orgány, aby prijali potrebné opatrenia, ktoré by podporili používanie tradičných a správnych foriem názvov miest v maďarčine v zmysle tohto záväzku a bez ohľadu na 20%-ný prah.

Odsek 3

S ohľadom na verejné služby poskytované správnymi orgánmi alebo inými osobami konajúcimi v ich mene sa zmluvné strany zaväzujú na územiach, kde sa používajú regionálne alebo menšinové jazyky, v súlade s postavením každého jazyka a ak je to možné:

- b umožniť užívateľom regionálnych alebo menšinových jazykov predložiť žiadosti a dostať odpoveď v týchto jazykoch, alebo*

141. Počas druhého monitorovacieho cyklu Výbor expertov nebol v pozícii, aby mohol dospieť k záveru vo vzťahu k plneniu tohto záväzku a požiadal slovenské orgány, aby poskytli relevantné informácie v nasledujúcej periodickej správe.

¹⁶Viď 2. správa Výboru expertov o Chorvátsku, ECRML (2005) 3, odsek 152

¹⁷Viď 2. správa Výboru expertov o Slovensku, ECRML (2009) 8, odsek 234

¹⁸See 2nd Report of the Committee of Experts on Slovakia, ECRML (2009) 8, paragraph 235

142. Podľa tretej periodickej správy verejné služby poskytujú najmä právnické osoby založené správnymi orgánmi alebo priamo zriadené zákonom. V súlade so zákonom o jazykoch národnostných menšín v znení novely z roku 2011, v obciach, kde je splnený 20%-ný prah, osoby patriace k národnostným menšinám majú právo podávať ústne a písomné žiadosti, ako aj dokumenty a dôkazy vo svojom menšinovom jazyku právnickej osobe vytvorenej orgánom miestnej správy. Odpoveď majú dostať v slovenčine a v menšinovom jazyku. Takýmito subjektmi sú najmä zdravotnícke zariadenia a zariadenia sociálnej starostlivosti alebo obecné spoločnosti. Toto ustanovenie sa nevzťahuje na právnické osoby vytvorené zo zákona (napr. verejné univerzity, pošty, Sociálna poisťovňa, Železnice SR).

143. V obciach, kde 20%-ný prah nie je dosiahnutý, platí všeobecné pravidlo a menšinový jazyk môže byť používaný v ústnej komunikácii, ak s tým zamestnanec a prítomné osoby súhlasia.

144. Výbor expertov považuje tento záväzok za čiastočne splnený. Nabáda slovenské orgány, aby umožnili osobám hovoriacim po maďarsky podávať žiadosti o verejné služby v maďarčine, vrátane obcí, kde nedosahujú 20%-ný prah, ale kde ich je dostatočný počet z hľadiska účelu tohto záväzku.

Odsek 4

Zmluvné strany sa zaväzujú na účel zabezpečenia ustanovení odsekov 1, 2 a 3, ktoré prijali, prijať jedno alebo viac nasledujúcich opatrení:

a poskytovať požadovaný preklad alebo tlmočenie, ak sa požadujú.

145. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za nespĺnený. Nabádal slovenské orgány, aby poskytli preklad a tlmočenie, vrátane tých obcí, kde osoby hovoriace regionálnymi alebo menšinovými jazykmi nedosahujú 20%-ný prah, ale kde je ich počet napriek tomu dostatočný z hľadiska účelu tohto záväzku.

146. Podľa tretej periodickej správy povinnosť „vytvárať podmienky pre používanie menšinového jazyka“ v obci, kde je splnený 20%-ný prah, zahŕňa zabezpečenie prekladu a tlmočenia.

147. Čo sa týka obcí, kde 20%-ný prah nie je dosiahnutý, ale kde je napriek tomu možné menšinový jazyk používať v hovorenom styku, správa uvádza, že prekladateľské a tlmočnicke služby sú dostupné na celom území Slovenskej republiky a tieto služby majú byť hradené dotknutými subjektmi.

148. Výbor expertov považuje tento záväzok v súčasnosti za čiastočne splnený.

c Ak je to možné, vyhovieť žiadostiam zamestnancov verejných služieb ovládajúcich regionálny alebo menšinový jazyk byť vymenovaní na území, kde sa tento jazyk používa.

149. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov nedokázal dospieť k záveru a požiadal slovenské úrady, aby poskytli stanovisko k tomuto záväzku v nasledujúcej periodickej správe.

150. Tretia periodická správa neobsahuje žiadne konkrétne informácie týkajúce sa tohto záväzku.

151. S ohľadom na opakovaný nedostatok informácií považuje Výbor expertov tento záväzok za nespĺnený.

Článok 11 - Médiá

Odsek 1

Zmluvné strany sa zaväzujú pre užívateľov regionálnych alebo menšinových jazykov na územiach, kde sa tieto jazyky používajú, a podľa situácie každého z jazykov v rozsahu, v akom sú verejné orgány priamo alebo nepriamo kompetentné, majú právomoci alebo zohrávajú v tejto oblasti nejakú úlohu, rešpektujú pritom zásady nezávislosti a samostatnosti médií,

a Ak rozhlas a televízia plnia úlohu verejnoprávnych médií:

iii Prijat' vhodné opatrenia, aby prevádzkovatelia ponúkali programy v regionálnych alebo menšinových jazykoch.

152. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za splnený pokiaľ ide o rozhlas a za čiastočne splnený, pokiaľ ide o televíziu. Výbor ministrov Rady Európy odporučil, aby slovenské orgány „zlepšili vysielanie verejnoprávnej televízie a rozhlasu vo všetkých menšinových jazykoch [...]“. Okrem toho Výbor expertov vyzval slovenské orgány, aby umožnili živé prenosy v maďarskom

jazyku. Ďalej nabádal slovenské orgány, aby rozšírili vysielač čas a frekvenciu časových úsekov vymedzených pre maďarský jazyk vo verejnoprávnej televízii.

153. Podľa tretej periodickej správy v zmysle zákona č. 532/2010 Z.z. o Rozhlase a televízii Slovenska a o zmene a doplnení niektorých zákonov, verejný prevádzkovateľ vysielať je povinný poskytovať vysielať v jazykoch národnostných menšín a etnických skupín žijúcich v Slovenskej republike. Jeden program verejnoprávneho rozhlasu má vysielať programy s vyváženým obsahom a regionálnym rozdelením menšinových jazykov. Rozsah vysielať má korešpondovať s národnostnou a etnickou štruktúrou Slovenskej republiky.

154. V praxi vysielať Slovenský rozhlas 3 437 hodín v maďarčine v roku 2008, v roku 2009 to bolo 4 252 hodín a v roku 2010 až 4 380 hodín (12 hodín denne počas druhého monitorovacieho cyklu). Slovenská televízia vysielať 140 hodín v maďarčine v roku 2008 a 128 hodín v roku 2010 (163 hodín v druhom monitorovacom cykle).

155. Výbor expertov uvádza, že úroveň vysielať rozhlasu zostala nezmenená, zatiaľ čo úroveň vysielať televízie sa znížila.

156. Výbor expertov opakovane pripomína veľký význam elektronických médií, najmä televízie, z hľadiska podpory regionálnych alebo menšinových jazykov v modernej spoločnosti.¹⁹

157. Výbor expertov považuje tento záväzok za splnený, čo sa rozhlasu týka, a za čiastočne splnený, pokiaľ ide o televíziu.

Výbor expertov vyzýva slovenské orgány, aby rozšírili vysielač čas a frekvenciu časových úsekov vymedzených pre maďarský jazyk vo verejnoprávnej televízii.

b ii Podporovať a/alebo uľahčiť pravidelné vysielať rozhlasových programov v regionálnych alebo menšinových jazykoch.

158. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za nesplnený. Výbor ministrov Rady Európy odporučil, aby slovenské orgány „**uľahčili vysielať súkromného rozhlasu [...] v menšinových jazykoch odstránením reštriktívnych podmienok v príslušnej legislatíve.**“ Okrem toho Výbor expertov odporučil slovenským orgánom, aby odstránili existujúce reštriktívne podmienky pre súkromných [...] prevádzkovateľov rozhlasového vysielať, ktorí ponúkajú programy v menšinových jazykoch.

159. Podľa tretej periodickej správy zákon o štátnom jazyku v znení novely z roku 2011, odstránil povinnosť prevádzkovateľov súkromného rozhlasového vysielať poskytovať slovenskú jazykovú verziu rozhlasového vysielať programov v menšinovom jazyku. Toto sa vzťahuje na „rozhlasové programy regionálnych alebo miestnych vysielať určených pre príslušníkov národnostných menšín, vrátane podujatí v živých vysielať.“ Výbor expertov tento pokrok víta.

160. Výbor expertov však nebol informovaný o tom, že by niektorá súkromná rozhlasová stanica pravidelne vysielať programy v maďarskom jazyku, ani o opatreniach, akými sú finančná podpora alebo licenčné podmienky, ktoré by podporovali a/alebo uľahčovali vysielať rozhlasových programov v maďarčine.

161. Výbor expertov nabáda slovenské orgány, aby v nasledujúcej periodickej správe poskytli informácie o prijatých opatreniach na podporu a/alebo zjednodušenie pravidelného vysielať programov v maďarčine v súkromných rozhlasových staniciach, akými sú finančné podpory alebo licenčné podmienky,.

c ii Podporovať a/alebo uľahčiť pravidelné vysielať televíznych programov v regionálnych alebo menšinových jazykoch.

162. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za čiastočne splnený. Výbor ministrov Rady Európy odporučil, aby slovenské orgány „**[...] uľahčili vysielať súkromnej [...] televízie v menšinových jazykoch odstránením reštriktívnych podmienok v príslušnej legislatíve.**“ Okrem toho Výbor expertov odporučil slovenským orgánom, aby odstránili existujúce reštriktívne podmienky pre súkromných [...] prevádzkovateľov televízneho vysielať, ktorí ponúkajú programy v menšinových jazykoch.

¹⁹Vid' 2. správa Výboru expertov o Švajčiarsku, ECRML (2004) 6, odsek 118

163. Podľa tretej periodickej správy bola zachovaná povinnosť prevádzkovateľov súkromných televíznych kanálov uvádzať slovenské titulky pri všetkých programoch vysielaných v menšinovom jazyku. Orgány to vysvetľujú tak, že ide o nástroj podpory interkultúrneho dialógu a znalostí o živote a kultúre menšín. Audiovizuálny fond založený v roku 2009 môže byť používaný producentmi audiovizuálnych diel v menšinových jazykoch na pokrytie nákladov na titulkovanie.

164. Orgány informovali Výbor expertov počas terénnej návštevy, že 22 súkromných televíznych kanálov vysiela programy v maďarčine.

165. Výbor expertov pripomína, že tento záväzok si vyžaduje, aby orgány podporovali a/alebo uľahčovali vysielanie televíznych programov v maďarčine na pravidelnej báze. Výbor expertov žiada slovenské orgány, aby poskytli informácie o pravidelnosti týchto programov. Ďalej žiada slovenské orgány, aby informovali o miere, v akej bol využívaný Audiovizuálny fond na pokrytie nákladov na titulky.

d Podporovať a/alebo uľahčovať výrobu a šírenie zvukových a audiovizuálnych diel v regionálnych a menšinových jazykoch.

166. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za nesplnený. Vyzval slovenské orgány, aby podporili a/alebo uľahčili výrobu a distribúciu audio a audiovizuálnych diel v regionálnych alebo menšinových jazykoch, tiež zabezpečujúc, aby programy v menšinovom jazyku v digitálnej televízii boli dostupné pre deti vo vhodných časoch.

167. Podľa tretej periodickej správy bol Audiovizuálny fond založený v roku 2009 s cieľom podporovať audiovizuálny priemysel na Slovensku financovaním produkcie a distribúcie audiovizuálnych diel, ako aj kultúrnych podujatí a publikácií v audiovizuálnej a kinematografickej oblasti. Svoju činnosť v oblasti poskytovania financovania zahájil v roku 2010.

168. Fond vyhlasuje každoročne záväznú štruktúru pre svoje podporné aktivity. Program 1 pokrýva výrobu kinematografických a audiovizuálnych diel zameraných okrem iného na menšiny, vrátane diel pre deti do 12 rokov. V roku 2011 bola jednou z priorít Programu 1 podpora audiovizuálnych diel venovaných národnostným menšinám a znevýhodneným skupinám.

169. Výbor expertov tento pokrok víta. Napriek tomu upozorňuje, že tento záväzok si vyžaduje, aby štáty poskytovali konkrétnu pomoc pri výrobe a distribúcii diel v regionálnych alebo menšinových jazykoch. Výboru expertov nie je jasné, či podpora audiovizuálnych diel týkajúca sa národnostných menšín a znevýhodnených skupín bude vždy prioritou programu 1, teda či bude zabezpečené pravidelné financovanie, ani či podporené audiovizuálne diela sú vyrábané v regionálnych alebo menšinových jazykoch. Privítal by konkrétne informácie v tomto smere. Audiovizuálny fond je však relevantný v zmysle záväzku vyplývajúceho z odseku 11.1.f.ii.

170. Čo sa týka dostupnosti detských programov v menšinových jazykoch, periodická správa hovorí, že podľa zákona o štátnom jazyku v znení novely z roku 2011, audiovizuálne diela pre deti pod 12 rokov vysielané v cudzom jazyku musia byť dabované do slovenčiny, okrem tých, ktoré sú vysielané ako súčasť programov v menšinovom jazyku. Výbor expertov by v nasledujúcej periodickej správe privítal viac informácií o detských programoch vyrobených a distribuovaných v maďarčine.

171. Výbor expertov žiada orgány, aby v nasledujúcej periodickej správe poskytli konkrétne príklady audiovizuálnych diel v maďarčine, ktoré sú relevantné pre tento záväzok.

e i Podporovať a/alebo uľahčiť založenie a/alebo udržanie aspoň jedného denníka v regionálnych alebo menšinových jazykoch.

172. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za splnený. Napriek tomu vyzval slovenské orgány, aby vytvorili právny základ pre pokračujúcu podporu novín v regionálnych alebo menšinových jazykoch a aby poskytli informácie v nasledujúcej periodickej správe o tom, ako bola rozdelená verejná reklama.

173. Tretia periodická správa uvádza, že vydávanie periodík v menšinových jazykoch nie je v Slovenskej republike žiadnym spôsobom obmedzované. Neboli poskytnuté žiadne ďalšie informácie o otázkach vznesených v predchádzajúcej správe.

174. Zástupcovia osôb hovoriacich po maďarsky upozornili Výbor expertov počas terénnej návštevy na čoraz ťažšiu finančnú situáciu písaných médií a na potrebu právneho základu pre pokračovanie podpory pre noviny vydávané v regionálnych alebo menšinových jazykoch.

175. Výbor expertov považuje tento záväzok v súčasnosti ešte stále za splnený. Napriek tomu dôrazne vyzýva slovenské orgány, aby vytvorili právny základ pre pokračovanie podpory novín vydávaných v regionálnych alebo menšinových jazykoch. Žiada slovenské orgány, aby v nasledujúcej periodickej správe poskytli informácie o tom, ako bola rozdelená verejná inzercia.

f i Uhrádzať mimoriadne náklady tých médií v regionálnych alebo menšinových jazykoch, kdekoľvek všeobecne zákon pripúšťa finančnú podporu médií.

176. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za čiastočne splnený. Vyzval slovenské orgány, aby v nasledujúcej periodickej správe poskytli informácie o tom, ako sú pokrývané dodatočné náklady ostatných médií používajúcich maďarčinu.

177. Tretia periodická správa sa odvoláva len na podporu písaných médií prostredníctvom fondov pre kultúrne aktivity národnostných menšín.

178. Výbor expertov považuje tento záväzok ešte vždy za čiastočne splnený. Vyzýva slovenské orgány, aby v nasledujúcej periodickej správe poskytli informácie o tom, ako sú pokrývané dodatočné náklady ostatných médií používajúcich maďarčinu.

Odsek 3

Zmluvné strany sa zaväzujú zabezpečiť, aby záujmy užívateľov regionálnych alebo menšinových jazykov boli zastúpené alebo aspoň zohľadnené v orgánoch, ktoré možno vytvoriť v súlade so zákonom na účel zaručenia slobody a plurality médií.

179. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov opäť nedokázal dospieť k záveru vo vzťahu k tomuto záväzku a požiadal slovenské orgány, aby k tomu poskytli svoje vyjadrenie v nasledujúcej periodickej správe.

180. Podľa tretej periodickej správy Rada pre vysielanie a retransmisiu je dozorným orgánom vysielania. Jej členovia sú vyberaní Národnou radou Slovenskej republiky na základe návrhov viacerých orgánov, vrátane mimovládnych organizácií. Rada pre rozhlasové a televízne vysielanie je dozorným orgánom v zmysle zákona 532/2010 Z.z. o Rozhlase a televízii Slovenska. Jej členovia sú vyberaní Národnou radou Slovenskej republiky na základe návrhov viacerých orgánov, vrátane mimovládnych organizácií zastupujúcich záujmy národnostných menšín. Preto sa aj osoby patriace k národnostným menšinám môžu stať členmi týchto rád.

181. Výbor expertov bol informovaný o tom, že v súčasnosti jeden člen Rady pre rozhlasové a televízne vysielanie patrí k národnostnej menšine. Výbor expertov však pripomína, že právny rámec *nezabezpečuje* zastúpenie osôb hovoriacich regionálnym alebo menšinovým jazykom v týchto orgánoch. Výbor expertov pripomína, že tento záväzok nevyžaduje, aby mal každý z jazykov uvedených v časti III svojho zástupcu v spomínaných orgánoch, ale aby existovali dostatočné systémy alebo procesy, ktoré zabezpečia, aby záujmy osôb hovoriacich jazykmi uvedenými v časti III boli skutočne zastúpené alebo zohľadnené.

182. Výbor expertov považuje záväzok v súčasnosti za splnený. Napriek tomu nabáda slovenské orgány, aby zabezpečili, že záujmy osôb hovoriacich regionálnymi alebo menšinovými jazykmi budú zastúpené alebo zohľadnené v rámci orgánov zodpovedných za garantovanie slobody a plurality médií.

Článok 12 – Kultúrna činnosť a kultúrne zariadenia

Odsek 1

Vo vzťahu ku kultúrnym aktivitám a kultúrnym zariadeniam, najmä ku knižniciam, k videotékam, ku kultúrnym centrám, k múzeám, archívom, akadémiám, divadlám a ku kinám, ako aj k literárnym dielam a ku kinematografickej produkcii, k ľudovému kultúrnemu prejavu, festivalom, ku kultúrnemu priemyslu vrátane, inter alia, použitia nových technológií zmluvné strany sa zaväzujú na územiach, kde sa uvedené jazyky používajú, v rozsahu, v akom sú verejné orgány kompetentné, majú právomoci alebo zohrávajú v tejto oblasti nejakú úlohu :

g Napomáhať a/alebo uľahčiť vytvorenie jedného alebo viacerých orgánov poverených zbierať, archivovať a uvádzať alebo vydávať diela vytvorené v regionálnych alebo menšinových jazykoch.

183. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov opäť nedokázal dospieť k záveru o plnení tohto záväzku. Požiadal slovenské orgány, aby objasnili, či bola poskytnutá finančná podpora Fórum inštitútu pre výskum menšín alebo či existovali iné inštitúcie relevantné z hľadiska tohto záväzku.

184. Podľa tretej periodickej správy rôzne mimovládne organizácie zbierajúce, archivujúce a vydávajúce diela v menšinových jazykoch získavajú štátnu podporu prostredníctvom grantových schém pre aktivity národnostných menšín. *Fórum inštitút pre výskum menšín* je najdôležitejšou mimovládnu organizáciou venujúcou sa výskumu menšín na Slovensku, dokumentácii ich kultúry, písomných dokumentov a iných záznamov. Fórum inštitút pre výskum menšín získava každoročne finančnú podporu zo štátneho rozpočtu.

185. Správa ďalej poskytuje informácie o Múzeu kultúry Maďarov na Slovensku v Bratislave, ktoré je súčasťou Slovenského národného múzea. Podľa informácií, ktoré získal Výbor expertov od orgánov počas terénnej návštevy, múzeá o kultúre národnostných menšín zbierajú, zverejňujú a uchovávajú kópie diel v menšinových jazykoch, ktoré vytvorili sami alebo ktoré príležitostne dostali od menšinových mimovládnych organizácií.

186. Jedna kópia každej periodickej publikácie je uchovávaná Národným archívom a jedna kópia každého audiovizuálneho diela je uchovávaná Slovenským filmovým inštitútom.

187. Výbor expertov považuje tento záväzok za splnený.

Odsek 2

V oblastiach, kde sa tradične nepoužívajú regionálne alebo menšinové jazyky, zmluvné strany sa zaväzujú, ak na to oprávňuje počet užívateľov regionálneho alebo menšinového jazyka, umožniť, podporiť a/alebo zabezpečiť vhodné kultúrne aktivity alebo zariadenia podľa predchádzajúceho odseku.

188. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za formálne splnený. Nabádal slovenské orgány k tomu, aby umožnili, podporili a/alebo poskytli vhodné kultúrne aktivity a zariadenia pre Maďarov na územiach, kde nie je tradíciou používať maďarčinu.

189. Podľa tretej periodickej správy orgány podporujú kultúrne aktivity maďarskej menšiny aj mimo území, kde žije menšina, ako samostatné podujatia alebo v rámci všeobecných kultúrnych podujatí. Ide napríklad o kultúrne podujatia zahŕňajúce menšinové súbory alebo divadelné festivaly, na ktoré sú pozvané menšinové divadlá. Mnohé podujatia, ktoré sa uskutočňujú v rôznych mestách, zapájajú rôzne menšiny. Okrem toho sú maďarské tradície prítomné na vystúpeniach slovenských skupín, akými sú SĽUK (Slovenský ľudovomelecký kolektív).

190. Výbor expertov považuje tento záväzok za splnený. Privítal by však konkrétne príklady takýchto kultúrnych aktivít a zariadení týkajúcich sa maďarčiny.

Článok 13 – Ekonomický a sociálny život

Odsek 1

Vo vzťahu k ekonomickým a sociálnym aktivitám sa zmluvné strany na celom svojom území zaväzujú:

- a Vylúčiť zo svojho právneho poriadku všetky ustanovenia, ktoré bezdôvodne zakazujú alebo obmedzujú používanie regionálnych alebo menšinových jazykov v dokumentoch týkajúcich sa ekonomického alebo sociálneho života, najmä v pracovných zmluvách a v technických dokumentoch, ako sú návody na používanie výrobkov alebo zariadení.*

191. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval záväzok za splnený. Napriek tomu Výbor expertov očakával ďalšie informácie v nasledujúcej periodickej správe o novele zákona o štátnom jazyku, nad ktorou sa uvažovalo a ktorá by zabezpečila právo používať menšinový jazyk v zamestnaneckých zmluvách a technických dokumentoch.

192. Podľa tretej periodickej správy zákon o štátnom jazyku ustanovuje, že písomné právne akty v pracovnoprávných vzťahoch alebo obdobných pracovných vzťahoch musia byť v slovenčine a kópia s rovnakým obsahom môže byť poskytnutá aj v inom jazyku ako doplnok k štátnemu jazyku. Slovenčina je povinná na označeniach výrobkov, pri poskytovaní informácií a pokynov k ich používaniu a iných zákaznických informáciách. Účtovné dokumenty, finančné výkazy, technická dokumentácia, ako aj štatúty združení, politických strán alebo hnutí a spoločností, ktoré sú potrebné pri registrácii, musia byť

v slovenskom jazyku, pričom môžu byť vypracované aj verzie v iných jazykoch s identickým obsahom. Tieto ustanovenia už boli zahrnuté do verzie zákona z roku 2009, ktorá však predpisuje pokuty za ich porušenie, napríklad pri spísaní zamestnaneckej zmluvy len v menšinovom jazyku. Novela z roku 2011 obmedzila pokuty na prípady, keď právnické osoby „nevedú v štátnom jazyku informácie týkajúce sa rizika z hľadiska života, zdravia alebo bezpečnosti alebo rizika pre majetok občanov Slovenskej republiky.“

193. Okrem toho musia byť informácie určené pre verejnosť, najmä v obchodoch, športových zariadeniach, reštauráciách, na uliciach, cestách, na letiskách, autobusových staniach a železničných staniach, ako aj v prostriedkoch verejnej dopravy uvedené v slovenčine. Ak tieto informácie obsahujú aj text v iných jazykoch, je potrebné ho uviesť za textom v slovenčine s identickým obsahom a rovnocenným alebo menším písmom než je text v slovenčine. Poradie textov nie je určené v obciach, kde je splnená podmienka 20%-ného prahu, ani v reklamách.

194. Podľa zákona o jazykoch národnostných menšín v znení novely z roku 2011, informácie týkajúce sa rizika na živote, zdraví, bezpečnosti alebo majetku musia byť okrem slovenčiny uvedené aj v menšinovom jazyku v obciach, kde je splnená podmienka 20%-ného prahu. Neuvedenie takejto značky alebo oznámenia v menšinovom jazyku zakladá skutkovú podstatu priestupku. Výbor expertov tieto informácie víta. Pripomína však, že ide o záväzok pre celú krajinu.

195. Výbor expertov si všima, že aktuálna legislatíva ešte vždy prísne obmedzuje používanie menšinových jazykov v dokumentoch týkajúcich sa hospodárskeho a spoločenského života. Preto považuje tento záväzok za nesplnený.

b *Zakázať uvádzanie klauzúl vylučujúcich alebo obmedzujúcich používanie regionálnych alebo menšinových jazykov v interných predpisoch podnikov a v osobných spisoch aspoň medzi užívateľmi rovnakého jazyka .*

196. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za nesplnený, keďže ešte stále nebol informovaný o podobnom zákaze.

197. Podľa tretej periodickej správy nie sú takéto zákazy, vyplývajúce zo záväzku, v slovenskej legislatíve vyslovene uvedené.

198. Výbor expertov považuje tento záväzok za nesplnený.

Odsek 2

Vo vzťahu k ekonomickým a sociálnym aktivitám sa zmluvné strany zaväzujú, ak sú verejné orgány na to kompetentné, na územiach, kde sa používajú regionálne alebo menšinové jazyky, a ak je to možné:

c *Zabezpečiť, aby zariadenia sociálnej starostlivosti, ako nemocnice, domovy dôchodcov a útulky, poskytovali možnosť prijatia a opatrovania vo vlastnom jazyku tým osobám, ktoré používajú regionálny alebo menšinový jazyk, ak tieto potrebujú opateru zo zdravotných dôvodov, z dôvodu vysokého veku alebo z iných dôvodov.*

199. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za čiastočne splnený. Vyzval slovenské orgány k tomu, aby formálne zabezpečili, že zariadenia sociálnych služieb, ako sú nemocnice, domovy dôchodcov a ubytovne, budú môcť prijímať a poskytovať starostlivosť osôb v maďarčine, dokonca aj vtedy, ak tieto hovoria po slovensky, a aby prijali takú štruktúrovanú politiku zameranú na zabezpečenie tejto možnosti v praxi vo všetkých tých oblastiach, kde sú prítomné osoby hovoriace po maďarsky v dostatočnom množstve z hľadiska daného záväzku. Napriek tomu Výbor expertov očakával aj ďalšie informácie v nasledujúcej periodickej správe o novele zákona o štátnom jazyku, nad ktorou sa uvažovalo a ktorá by zabezpečila právo používať menšinový jazyk v zariadeniach sociálnych služieb.

200. Podľa tretej periodickej správy zákon o jazyku menšín v znení novely z roku 2011 ustanovuje, že pracovníci so svojimi pacientmi a klientmi komunikujú spravidla v slovenčine, ale komunikácia s pacientom alebo klientom, ktorého materinským jazykom nie je slovenčina, môže prebiehať v jazyku, ktorým pacient alebo klient vie komunikovať. Pacienti alebo klienti patriaci k národnostným menšinám môžu používať svoj materinský jazyk v komunikácii s pracovníkmi obcí, kde je splnená podmienka 20%-ného prahu. Pracovníci nemajú povinnosť hovoriť menšinovými jazykmi.

201. Zákon o jazykoch národnostných menšín v znení novely z roku 2011 ustanovuje, aby osoby patriace k národnostným menšinám mohli používať menšinový jazyk v komunikácii s pracovníkmi zdravotníckych zariadení a zariadení sociálnej starostlivosti, inštitúciami pre sociálnu a právnu ochranu detí a inštitúcie

sociálnej kurately v obciach, kde je splnená podmienka 20%-ného prahu. Inštitúcia je povinná povoliť používanie menšinového jazyka „v rozsahu, v akom to povoľujú podmienky prevládajúce v inštitúcii.“

202. Orgány však priznávajú, že tieto ustanovenia nevytvárajú povinnosť, aby inštitúcie sociálnej starostlivosti zabezpečili možnosť používať menšinový jazyk a vysvetľujú, že dôvody sú najmä finančné. Podporujú zamestnávanie osôb hovoriacich príslušným menšinovým jazykom alebo jazykovú prípravu pre pracovníkov ako možné riešenia, ktoré legislatíva nevyklučuje. Výbor expertov bol ďalej informovaný orgánmi počas terénnej návštevy, že v praxi zariadenia sociálnej starostlivosti alebo inštitúcie sociálnej a právnej ochrany detí majú zamestnancov, ktorí hovoria menšinovými jazykmi alebo si môžu najať tlmočníkov. Orgány sa snažia umiestniť osoby v inštitúciách, kde hovoria ich materinským jazykom. Poznamenali však, že je čoraz ťažšie nájsť špecializovaných pracovníkov schopných komunikovať v menšinovom jazyku, keďže vzdelávací systém nezabezpečuje ich prípravu.

203. Výbor expertov upozorňuje, že tento záväzok si vyžaduje, aby orgány zabezpečili, že zariadenia sociálnej starostlivosti ponúknu možnosť prijať a starať sa o osoby hovoriace regionálnym alebo menšinovým jazykom v ich jazyku.

204. Výbor expertov považuje tento záväzok v súčasnosti za čiastočne splnený.

Článok 14 – Cezhraničná spolupráca

Zmluvné strany sa zaväzujú:

b Umožniť a/alebo podporiť cezhraničnú spoluprácu najmä medzi regionálnymi alebo miestnymi orgánmi v prospech regionálnych alebo menšinových jazykov, na územiach ktorých sa používa rovnaký jazyk v identickej alebo blízkej podobe.

205. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval záväzok za splnený. Napriek tomu požiadal úrady, aby v nasledujúcej periodickej správe poskytli informácie o finančnom zapojení slovenských orgánov.

206. Tretia periodická správa neposkytuje žiadne konkrétne informácie v tomto smere.

207. Výbor expertov považuje tento záväzok v súčasnosti ešte stále za splnený. Opätovne požiadal orgány, aby v nasledujúcej periodickej správe poskytli informácie o finančnom zapojení slovenských úradov do cezhraničnej spolupráce.

3.2.2 Rusínsky jazyk

208. Výbor expertov nebude komentovať ustanovenia, vo vzťahu ku ktorým neboli vznesené žiadne významné otázky v predchádzajúcich správach a ku ktorým nedostal žiadne nové informácie, ktoré by si vyžadovali prehodnotenie. Vyhradzuje si však právo zhodnotiť situáciu opäť v neskoršom štádiu. Vo vzťahu k rusínčine ide o nasledovné ustanovenia:

Články 8.1.e.ii;
Článok 10.5;
Článok 12.1.a; 12.1.e; 12.1.f; 12.2;
Článok 13.1.c;

Článok 8 - Vzdelávanie

Predbežné otázky

209. Výbor expertov pripomína, že záväzky, ku ktorým sa Slovenská republika zaviazala v článku 8, ustanovujú, aby úrady *umožnili* vyučovanie regionálneho alebo menšinového jazyka na rôznych úrovniach vzdelávania. Toto naznačuje, že ponuka musí predchádzať dopytu, t.j. že výučba musí byť organizovaná skôr, než sa na orgány obrátia rodičia alebo žiaci. Takáto ponuka musí tiež zabezpečiť kontinuitu medzi rôznymi úrovňami vzdelávania v konkrétnych geografických oblastiach. Okrem toho musia orgány aktívne informovať rodičov a/alebo žiakov o dostupnosti výučby regionálneho alebo menšinového jazyka a podporovať ich v tom, aby sa na takéto vzdelávanie prihlásili.²⁰

210. V druhom monitorovacom cykle Výbor ministrov Rady Európy odporučil slovenským orgánom, aby „zabezpečili výučbu všetkých menšinových jazykov na všetkých príslušných úrovniach a aby o jej dostupnosti informovali rodičov.“

Odsek 1

V oblasti vzdelávania sa zmluvné strany zaväzujú na územiach, kde sa také jazyky používajú, podľa situácie každého z týchto jazykov a bez ujmy na výučbe oficiálneho(ych) jazyka(ov) štátu:

Predškolská výchova

- a ii **Umožniť, aby prevažná časť predškolskej výchovy bola zabezpečená v príslušných regionálnych alebo menšinových jazykoch.**

211. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za nesplnený. Vyzval slovenské orgány, aby prijali opatrenia na zabezpečenie významnej časti predškolského[...] vzdelávania v rusínčine a aby sa postarali o to, aby bola kontinuálna ponuka na rôznych stupňoch vzdelávania.

212. Podľa tretej periodickej správy je predškolské vzdelávanie v rusínčine dostupné v regióne, kde sa týmto jazykom hovorí a v menšinovej škôlke v Prešove. Orgány však hovoria, že nie je medzi rodičmi záujem o vzdelávanie v rusínčine a že je tento jazyk používaný ako sekundárny. Od roku 2011 je vzdelávanie v rusínčine dostupné tiež v škôlke v Bajerovciach.

213. Zástupcovia osôb hovoriacich po rusínsky informovali Výbor expertov, že existuje tiež rusínska škôlka v obci Čabiny. Neexistuje však žiaden systematický prístup zo strany orgánov z hľadiska informovania rodičov.

214. Výbor expertov považoval tento záväzok za čiastočne splnený.

Základný stupeň vzdelávania

- b ii **Umožniť, aby prevažná časť vyučovania na základnom stupni bola zabezpečená v príslušných regionálnych alebo menšinových jazykoch.**

215. V prvom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za nesplnený. Vyzval slovenské orgány, aby prijali opatrenia na zabezpečenie významnej časti základného[...] vzdelávania v rusínčine a aby sa postarali o to, že ponuka na rôznych stupňoch vzdelávania bude kontinuálna.

²⁰Vid' 2. správa Výboru expertov o Slovensku, ECRML (2009) 8, odsek 430

216. Podľa tretej periodickej správy poskytuje v školskom roku 2010/2011 vyučovanie v rusínčine jedna základná škola. Rusínčina ako materinský jazyk sa vyučuje na troch školách.

217. Podľa zástupcov osôb hovoriacich po rusínsky, učia dve základné školy niektoré predmety v rusínčine a šesť ich učí rusínsky jazyk a kultúru. Tento nízky počet škôl bol spôsobený najmä nedostatkom proaktívneho prístupu zo strany orgánov.

218. Výbor expertov považuje tento záväzok za čiastočne splnený.

Stredoškolské vzdelávanie, technické a odborné vzdelávanie

c ii Umožniť, aby prevažná časť vyučovania na stredných školách bola zabezpečená v regionálnych alebo menšinových jazykoch.

d ii Umožniť, aby prevažná časť vyučovania na odborných školách bola zabezpečená v príslušných regionálnych alebo menšinových jazykoch.

219. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za nesplnený. Vyzval slovenské orgány, aby prijali opatrenia na zabezpečenie významnej časti stredného[...] a technického a odborného vzdelávania v rusínčine a aby sa postarali o to, že ponuka na rôznych stupňoch vzdelávania bude kontinuálna.

220. Podľa tretej periodickej správy neexistujú žiadne stredné alebo technické a odborné školy vyučujúce v rusínčine. Zástupcovia osôb hovoriacich po rusínsky informovali Výbor expertov o tom, že existuje jedna stredná škola - gymnázium v Medzilaborciach - ktorá vyučuje rusínčinu po skončení vyučovania.

221. Zástupcovia osôb hovoriacich rusínsky tiež Výbor expertov upozornili na skutočnosť, že je možné vyučovať menšinový jazyk namiesto druhého cudzieho jazyka, čo v praxi znamená, že sa deti budú učiť o jeden cudzí jazyk menej.

222. Výbor expertov považuje tieto záväzky za nesplnené.

Výbor expertov naliehavo vyzýva slovenské orgány, aby prijali opatrenia na zabezpečenie podstatnej časti predškolského, základného, stredného [...] a technického a odborného vzdelávania v rusínčine a aby sa postarali o to, že ponuka na rôznych stupňoch vzdelávania bude kontinuálna.

Priebežné vzdelávanie a vzdelávacie kurzy pre dospelých

f ii Umožniť, aby sa tieto jazyky stali predmetmi vzdelávania dospelých alebo súčasťou priebežného vzdelávania.

223. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za čiastočne splnený. Podľa jeho názoru bolo potrebné ponúknuť decentralizovanejšiu ponuku rusínčiny ako predmetu vzdelávania dospelých a ďalšieho vzdelávania na naplnenie tohto záväzku, okrem Katedry rusínskeho jazyka a kultúry na Prešovskej univerzite v Prešove a nezávislého Ústavu rusínskeho jazyka a kultúry.

224. Tretia periodická správa neposkytuje žiadne dodatočné informácie v tomto smere.

225. Výbor expertov považuje tento záväzok v súčasnosti za čiastočne splnený.

g Prijat' opatrenia na zabezpečenie vyučovania dejín a kultúry, ktoré ovplyvnili regionálny alebo menšinový jazyk.

226. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za čiastočne splnený.

227. Počas návštevy terénu orgány informovali Výbor expertov o tom, že všetci žiaci v slovenských školách sa učia o prítomnosti menšín v minulosti i v súčasnosti v rámci predmetov, akými sú dejepis, zemepis, občianska výchova, umenie, slovenský jazyk a literatúra. Multikultúrne vzdelávanie ako prierezový predmet je predpísaný štátnym vzdelávacím programom.

228. Podľa zástupcov osôb hovoriacich po rusínsky, ešte stále nie je dostatok učebníc rusínskej histórie, len doplnkové knihy vydané v roku 1994. Vyučovanie rusínskej histórie a kultúry závisí od iniciatívy škôl. Čo

sa týka vyučovania rusínskej histórie pre tých, ktorí nehovoria rusínsky, slovenské vzdelávacie programy ani učebnice nezahŕňajú žiadne informácie o miestnej histórii.

229. Výbor expertov považuje tento záväzok v súčasnosti za čiastočne splnený.

h Zabezpečiť základné a ďalšie vzdelávanie učiteľov potrebných na realizáciu tých písmeno od a) po g), ktoré zmluvná strana prijala.

230. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za čiastočne splnený. Výbor expertov nemá dostatok informácií, aby mohol zhodnotiť, či ešte vždy pretrváva vážny nedostatok kvalifikovaných učiteľov, ktorý bol zistený v predchádzajúcom monitorovacom cykle.

231. Tretia periodická správa sa odvoláva všeobecne na Metodicko-pedagogické centrum. Neposkytuje však konkrétne informácie o ďalšom vzdelávaní učiteľov vyučujúcich v rusínskom jazyku.

232. Podľa zástupcov osôb hovoriacich rusínsky existuje projekt, ktorý má poskytovať ďalšie vzdelávanie učiteľov na Prešovskej univerzite v Prešove. V praxi ešte vždy pretrváva všeobecný nedostatok kvalifikovaných učiteľov. Predovšetkým neexistuje odborné vzdelávanie pre učiteľov materských škôl.

233. Zástupcovia osôb hovoriacich po rusínsky informovali Výbor expertov aj o tom, že existuje iniciatíva v oblasti prípravy učiteľov na Strednej pedagogickej škole v Prešove. Aj keď bol o tento projekt zo strany menšiny záujem, orgány argumentovali, že bol nedostatok žiakov a školených učiteľov.

234. Výbor expertov považuje tento záväzok ešte vždy za čiastočne splnený. Vyzýva orgány, aby poskytli základné a ďalšie vzdelávanie učiteľov pre výučbu rusínskeho jazyka.

i Vytvoriť jeden alebo viac kontrolných orgánov zodpovedných za kontrolu prijatých opatrení a za pokrok dosiahnutý pri zavádzaní alebo rozvoji výučby regionálnych alebo menšinových jazykov a vypracovanie pravidelných správ o svojich zisteniach, ktoré sa zverejnia.

235. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za nesplnený. Výbor ministrov Rady Európy odporúčal, aby slovenské orgány „[...] **vytvorili orgán zodpovedný za monitorovanie prijatých opatrení a dosiahnutého pokroku.**” Okrem toho Výbor expertov vyzval slovenské orgány k tomu, aby vytvorili dozorný orgán zodpovedný za monitorovanie prijatých opatrení a dosiahnutého pokroku pri zavádzaní alebo rozvoji výučby v regionálnych alebo menšinových jazykoch, resp. regionálnych alebo menšinových jazykoch používaných v Slovenskej republike a za vypracovávanie verejných periodických správ.

236. Podľa tretej periodickej správy nebol vytvorený žiadny špeciálny dozorný orgán. Štátna školská inšpekcia hodnotí vzdelávanie v menšinových jazykoch a zahŕňa túto tému do svojej výročnej správy. Orgány informovali Výbor expertov, že takéto správy sú interné.

237. Výbor expertov opakuje, že tento záväzok presahuje kompetenciu inšpekcie a podávanie správ o väčšinovom vzdelávaní. Vyžaduje si orgán zameraný na sledovanie výučby regionálnych alebo menšinových jazykov. V praxi je možné, aby existujúci orgán uskutočňoval monitorovanie, ktoré tento záväzok predpokladá, a aby vypracovával periodické správy. Monitoring si vyžaduje hodnotenie a analýzu prijatých opatrení a dosiahnutého pokroku s ohľadom na výučbu regionálneho alebo menšinového jazyka. Správa by okrem iného mala obsahovať informácie o rozsahu a dostupnosti vzdelávania v rusínčine spolu s postupom v oblasti ovládania jazyka, dostatku učiteľov a poskytovania výučbových materiálov. A nakoniec, tieto periodické správy by mali byť zverejňované.²¹

238. Výbor expertov považuje tento záväzok za nesplnený. Výbor expertov vyzýva slovenské orgány, aby vytvorili alebo poverili dozorný orgán úlohou monitorovať prijaté opatrenia a dosiahnutý pokrok v rozvoji výučby v menšinových jazykoch, resp. menšinových jazykov, a vypracovávať verejné periodické správy o jeho zisteniach.

²¹Vid' 3. hodnotiacia správa Výboru expertov o Nemecku, ECRML (2008) 4, odseky 141 - 143

Článok 9 – Súdnictvo

Odsek 1

Zmluvné strany sa zaväzujú v súdnych obvodoch, v ktorých počet užívateľov regionálnych alebo menšinových jazykov sídliačich na tomto území odôvodňuje prijatie nižšie uvedených opatrení, podľa situácie jednotlivých jazykov a za podmienky, že využitie možností uvedených v tomto odseku nebude sudca pokladať za prekážku riadneho výkonu súdництва,

a *v trestnom konaní:*

- ii zaručiť obžalovanému právo používať jeho regionálny alebo menšinový jazyk, a/alebo*
- iii zabezpečiť, aby sa žiadosti a dôkazy, písomné alebo ústne, nepokladali za neprijateľné len z dôvodu, že boli predložené v regionálnom alebo menšinovom jazyku, a/alebo*

v prípade potreby využitím tlmočníkov a prostredníctvom prekladov, ktoré by pre dotknutú osobu neznamenal ďalšie výdavky.

239. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za čiastočne splnený. Vyzval slovenské orgány k tomu, aby zaručili právo obžalovaného používať rusínčinu v trestnom konaní bez ohľadu na to, či ovláda slovenčinu, a zabezpečili, aby obžalovaný bol o tomto práve konkrétne informovaný na začiatku trestného stíhania. Okrem toho Výbor expertov vyzval slovenské orgány, aby legislatívne zabezpečili, že žiadosti a dôkazy budú môcť byť poskytnuté v rusínčine a že prípadné využitie služieb tlmočníkov a prekladateľov nebude viesť k dodatočným výdavkom pre dotknutú osobu, dokonca ani ak táto ovláda slovenčinu.

240. Podľa informácií uvedených v tretej periodickej správe, neprišlo k žiadnym právnym zmenám v monitorovacom období v súlade s vyššie uvedenými odporúčaniami. Okrem toho správa neobsahuje žiadne informácie týkajúce sa praktickej implementácie týchto záväzkov.

241. Orgány informovali Výbor expertov počas terénnej návštevy, že súdy môžu napríklad umiestniť viacjazyčné oznámenia na informačnú tabuľu alebo úradnú vývesku súdu. Aj keď to zákony vyslovene nepredpokladajú, takéto konanie nie je zakázané. Navyše, Výbor expertov dostal informácie počas terénnej návštevy o tom, že nové nariadenia týkajúce sa zodpovednosti tlmočníkov a prekladateľov nedávno viedli k zníženiu ich počtu, čo sa týka regionálnych a menšinových jazykov. Výbor expertov upozorňuje, že toto môže viesť k praktickým problémom s implementáciou týchto záväzkov a vyzýva orgány, aby prijali opatrenia na zabezpečenie dostupnosti dostatočného počtu školených tlmočníkov.

242. Výbor expertov považuje tento záväzok v súčasnosti stále len za čiastočne splnený. Dôrazne vyzýva slovenské orgány k tomu, aby zaručili právo obžalovaného používať rusínčinu v trestnom konaní bez ohľadu na to, či tento ovláda slovenčinu, a aby zabezpečili, že bude o tomto práve obžalovaný konkrétne informovaný na začiatku trestného stíhania. Okrem toho Výbor expertov vyzýva slovenské orgány, aby legislatívne zabezpečili, že žiadosti a dôkazy budú môcť byť poskytnuté v rusínčine a že prípadné využitie služieb tlmočníkov a prekladateľov nebude viesť k dodatočným výdavkom pre dotknutú osobu, dokonca ani ak táto ovláda slovenčinu.

243. Okrem toho Výbor expertov vyzýva orgány k tomu, aby prijali proaktívne opatrenia zjednodušujúce implementáciu týchto záväzkov do praxe a žiada ich, aby poskytli v tomto smere podrobné informácie v nasledujúcej periodickej správe.

b *v občianskom konaní:*

- ii umožniť, kedykoľvek strana vystupuje pred súdom, aby mohla využiť svoj regionálny alebo menšinový jazyk, a to bez vzniku dodatočných nákladov pre túto stranu, a/alebo*
- iii umožniť predloženie dokumentov a dôkazov v regionálnych alebo menšinových jazykoch,*

v prípade potreby využitím tlmočníkov alebo prostredníctvom prekladov .

c *v konaní pred súdmi v správnych veciach:*

- ii umožniť, kedykoľvek je strana povinná vystúpiť osobne pred súdom, aby mohla použiť svoj regionálny alebo menšinový jazyk, a to bez vzniku dodatočných nákladov pre túto stranu, a/alebo*
- iii umožniť predloženie dokladov a dôkazov v regionálnych alebo menšinových jazykoch,*

v prípade potreby využitím tlmočníkov alebo prostredníctvom prekladov .

244. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tieto záväzky za čiastočne splnené. Vyzval slovenské orgány, aby v legislatíve výslovne zakotvili, že vždy, keď sa strana v spore musí dostať

osobne pred občiansky alebo správny súd, bude môcť táto používať rusínsky jazyk bez toho, aby pre ňu týmto vznikali dodatočné náklady, a aby dôkazy a dokumenty mohli byť predkladané v rusínčine, ak je to potrebné využitím služieb tlmočníkov a prekladateľov, dokonca aj keď osoba hovoriaca po rusínsky ovláda slovenčinu.

245. Podľa informácií poskytnutých orgánmi v súlade s novelou v roku 2008, článok 18 Občianskeho súdneho poriadku uvádza, že strany „majú právo používať svoj materinský jazyk alebo jazyk, ktorému rozumejú.“ Toto sa vzťahuje na občianske a správne konanie. Výbor expertov nedostal žiadne informácie týkajúce sa praktickej implementácie týchto záväzkov.

246. Čo sa týka opatrení na podporu používania menšinových jazykov na súdoch, Výbor expertov sa odvoláva na vyššie uvedený odsek 241. Vyzýva orgány k tomu, aby prijali opatrenia na zabezpečenie toho, aby bolo k dispozícii dostatočné množstvo školených tlmočníkov.

247. Výbor expertov považuje tieto záväzky v súčasnosti za čiastočne splnené. Vyzýva orgány k tomu, aby prijali proaktívne opatrenia zjednodušujúce realizáciu týchto záväzkov v praxi a žiada ich, aby poskytli v tomto smere podrobné informácie v nasledujúcej periodickej správe.

d Prijat' opatrenia, ktoré zabezpečia, že uplatnenie písmena b) bodov i, iii a písmena c) bodov i, iii a každé potrebné využitie tlmočníkov a prekladov nebude mať za následok vznik dodatočných nákladov dotknutých osôb.

248. V druhom monitorovacom cykle považoval Výbor expertov vo svetle záverov podľa článku 9.1.b.ii/b.iii/c.ii/c.iii tento záväzok za čiastočne splnený. Vyzval slovenské orgány, aby prijali kroky na zabezpečenie toho, že aplikácia vyššie uvedených písmen i a iii odsekov b) a c) a akékoľvek využitie tlmočníkov a prekladateľov nebude znamenať pre dotknutú osobu žiadne dodatočné výdavky.

249. Podľa tretej periodickej správy, náklady na tlmočenie a/alebo preklady bude znášať štát.

250. Výbor expertov považuje tento záväzok za splnený.

Odsek 3

Zmluvné strany sa zaväzujú sprístupniť v regionálnych alebo menšinových jazykoch najdôležitejšie vnútroštátne právne predpisy a tie, ktoré sa dotýkajú osôb používajúcich tieto jazyky, ak predmetné texty neboli sprístupnené inak.

251. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za nesplnený.

252. Podľa tretej periodickej správy neboli do rusínčiny preložené žiadne právne texty týkajúce sa osôb patriacich k národnostným menšinám.

253. Výbor expertov považuje tento záväzok za nesplnený.

Článok 10 – Správne orgány a verejné služby

Predbežné otázky

254. Výbor expertov pripomína, že článok 10 charty sa vzťahuje aj na tie obce, v ktorých osoby hovoriace regionálnym alebo menšinovým jazykom nedosahujú 20%-ný prah, ale napriek tomu je ich počet dostatočný z hľadiska účelu záväzkov, ku ktorým sa Slovenská republika podľa článku 10 zaviazala.

255. V druhom monitorovacom cykle Výbor ministrov Rady Európy odporučil, aby slovenské orgány „**prehodnotili podmienku dosiahnutia 20%-ného prahu zastúpenia obyvateľov obce osobami hovoriacimi menšinovým jazykom pre zabezpečenie záväzkov v oblasti administratívy**“.

Odsek 1

V správnych celkoch štátu, kde počet užívateľov regionálnych alebo menšinových jazykov sídliačich na tomto území odôvodňuje prijatie nižšie uvedených opatrení, a podľa situácie každého z jazykov sa zmluvné strany zaväzujú, ak je to možné,

- a iii *zabezpečiť, aby užívatelia regionálnych alebo menšinových jazykov mohli predložiť ústne alebo písomne žiadosti, ako aj dostať odpoveď v týchto jazykoch.*

256. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za nesplnený. Vyzval slovenské orgány, aby prijali potrebné opatrenia umožňujúce osobám hovoriacim po rusínsky podávať ústne a písomné žiadosti a prijímať odpovede v rusínčine všade tam, kde bol dostatočný počet osôb hovoriacich týmto jazykom v zmysle tohto záväzku, bez ohľadu na 20%-ný prah, ktorý ešte vždy predpisuje slovenská legislatíva.

257. Podľa tretej periodickej správy bolo prijatých niekoľko noviel zákona o jazykoch národnostných menšín. Avšak podmienky používania menšinového jazyka vo vzťahu k správnym orgánom ešte vždy závisia od splnenia 20%-ného prahu. Novelizovaný zákon hovorí, že osoby patriace k národnostným menšinám môžu používať menšinové jazyky v úradnom hovorovom styku dokonca aj v obciach, v ktorých nie je dosiahnutý minimálny limit, „ak s tým pracovník orgánu verejnej správy a osoby zapojené do konania súhlasia.“ Podľa periodickej správy dohoda závisí od toho, či ostatné prítomné osoby rozumejú menšinovému jazyku. Výbor expertov pripomína, že takéto ustanovenie právne nezabezpečuje to, aby osoby hovoriace po rusínsky mohli podávať ústne alebo písomné žiadosti a dostávať odpovede v tomto jazyku.

258. Nové ustanovenia predpokladajú zníženie 20%-ného prahu na 15%, za podmienky potvrdenia tohto percenta v dvoch za sebou nasledujúcich sčítaniach ľudu. V praxi môže byť nová 15%-ná hranica najskôr aplikovaná v roku 2021. Preto v aktuálnom monitorovacom cykle stále platí 20%-ný prah.

259. Čo sa týka obcí, ktoré spĺňajú podmienku 20 %, v týchto majú orgány povinnosť vytvoriť podmienky na používanie menšinových jazykov. Musia ďalej poskytovať informácie o možnosti používania menšinových jazykov na viditeľnom mieste v ich kanceláriách. Môže byť udelená pokuta 50 až 2 500 EUR za porušenie tejto povinnosti alebo ak úrady neumožnia používanie menšinových jazykov. Osoby patriace k národnostným menšinám majú právo podávať písomné žiadosti, dokumenty a dôkazy v menšinovom jazyku, pričom orgány odpovedajú v slovenčine a v menšinovom jazyku. Aj keď vydávanie verejných listín v menšinových jazykoch je vo všeobecnosti zakázané, v správnych konaniach vydávajú orgány rozhodnutia v slovenskom jazyku a rovnako aj rovnocenne v menšinovom jazyku na požiadanie alebo ak bolo konanie iniciované v menšinovom jazyku. Okrem toho majú byť v slovenčine a na požiadanie aj v menšinovom jazyku, resp. ak pôvodná žiadosť bola podaná v menšinovom jazyku, aj rodné listy, sobášne listy a úmrtné listy, povolenia, oprávnenia, potvrdenia, vyjadrenia a vyhlásenia. Ak orgány odmietnu vydať takéto dokumenty dvojazyčne, je možné im uložiť pokutu vo výške 50 až 2 500 EUR. Okrem toho orgány poskytnú občanom na požiadanie aj dvojazyčné formuláre.

260. Keďže Výbor expertov nemá dostatok informácií o praktickej aplikácii tohto záväzku, dospel k záveru, že tento záväzok nie je splnený.

Výbor expertov vyzýva slovenské orgány, aby prijali potrebné opatrenia umožňujúce osobám hovoriacim po rusínsky podávať ústne a písomné žiadosti a prijímať odpovede v rusínčine všade tam, kde je dostatočný počet osôb hovoriacich týmto jazykom v zmysle tohto záväzku, bez ohľadu na 20%-ný prah, ktorý ešte vždy predpisuje slovenská legislatíva.

Odsek 2

261. Podľa slovenskej legislatívy je používanie regionálnych alebo menšinových jazykov vo vzťahu k miestnym pobočkám orgánov štátnej správy a miestnym orgánom možné v obciach, v ktorých podľa posledného sčítania ľudu najmenej 20 % obyvateľov patrilo k danej národnostnej menšine. Na porovnanie, Výbor expertov pripomína, že používanie regionálnych alebo menšinových jazykov vo vzťahu k regionálnym orgánom nie je dovolené.²²

Čo sa týka miestnych a regionálnych orgánov, na území, kde sídli taký počet užívateľov regionálnych alebo menšinových jazykov, ktorý odôvodňuje prijatie nižšie uvedených opatrení, zmluvné strany sa zaväzujú umožniť a/alebo podporiť:

²²Vid' 2. správa Výboru expertov o Slovensku, ECRML (2009) 8, odsek 477

- b *možnosť, aby užívatelia regionálnych alebo menšinových jazykov mohli predložiť ústne alebo písomné žiadosti v týchto jazykoch.*

262. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za nesplnený. Vyzval slovenské orgány prijať potrebné opatrenia, aby osoby hovoriace po rusínsky mohli podávať ústne alebo písomné žiadosti v rusínčine, vrátane tých obcí, kde osoby hovoriace po rusínsky predstavujú menej než 20 % populácie obce, ale ich počet je významný z hľadiska tohto záväzku: aby poskytli právny základ potrebný pre osoby hovoriace po rusínsky na podávanie ústnych alebo písomných žiadostí v rusínčine aj vo vzťahu k regionálnym úradom, kde žije dostatočný počet osôb hovoriacich po rusínsky.

263. Podľa tretej periodickej správy, sa zákonné ustanovenia týkajúce sa používania menšinových jazykov vo vzťahu k správnym orgánom týkajú miestnej štátnej správy, miestnych orgánov a niektorých verejných služieb. Preto sa Výbor expertov odvoláva na vyššie uvedené odseky 257-259. Okrem toho neboli prijaté žiadne opatrenia na zabezpečenie právneho základu pre podávanie ústnych alebo písomných žiadostí v rusínčine ani vo vzťahu k regionálnym úradom, kde žije dostatočný počet osôb hovoriacich po rusínsky.

264. Výbor expertov považuje tento záväzok za nesplnený.

Výbor expertov dôrazne vyzýva slovenské orgány, aby:

- **prijali potrebné právne a organizačné opatrenia, ktoré zabezpečia, že osoby hovoriace po rusínsky budú môcť podávať ústne alebo písomné žiadosti po rusínsky vo všetkých obciach s dostatočným počtom takýchto osôb, vrátane tých obcí, kde osoby hovoriace po rusínsky predstavujú menej než 20 % populácie obce, ale tvoria dostatočný počet z hľadiska tohto záväzku;**
- **poskytli právny základ potrebný, aby osoby hovoriace po rusínsky mohli podávať ústne alebo písomné žiadosti v rusínčine aj vo vzťahu k regionálnym orgánom, kde žije dostatočný počet osôb hovoriacich po rusínsky.**

- c *Uverejnenie úradných dokumentov regionálnych orgánov takisto v príslušných regionálnych alebo v menšinových jazykoch.*

- d *Uverejnenie úradných dokumentov miestnych orgánov takisto v regionálnych alebo menšinových jazykoch.*

265. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za nesplnený. Vyzval slovenské orgány, aby prijali potrebné opatrenia, ktoré by umožnili a/alebo podporili zverejňovanie oficiálnych dokumentov miestnych a regionálnych orgánov (a nielen ich osnovu) aj v príslušnom regionálnom alebo menšinovom jazyku.

266. Podľa tretej periodickej správy zákon o štátnom jazyku v znení novely z roku 2011 stanovuje, aby zákony, nariadenia vlády, všeobecne záväzné predpisy, vrátane nariadení miestnych orgánov, rozhodnutia a iné verejné listiny boli v slovenčine. Toto nemá vplyv na používanie menšinových jazykov v súlade so špeciálnymi nariadeniami. Zákon o jazykoch národnostných menšín v znení novely z roku 2011 uvádza, že v obciach, kde je splnená podmienka 20%-ného prahu môžu byť „úradné dokumenty, najmä zápisnice, uznesenia, štatistiky, záznamy, súvahy, informácie určené pre verejnosť [...] vedené v jazyku menšiny spoločne s verziou v štátnom jazyku.“ Správne orgány na požiadanie poskytnú informácie o všeobecne záväzných nariadeniach aj v menšinovom jazyku a môžu vydávať všeobecne záväzné nariadenia v rámci svojej právomoci v menšinovom jazyku spolu so slovenskou verziou, pričom prednosť má text v slovenčine.

267. Výbor expertov nedostal informácie o praktickej implementácii záväzkov vo vzťahu k rusínčine. Výbor expertov ďalej uvádza, že tento záväzok sa vzťahuje aj na všetky obce a regionálne orgány, v ktorých osoby hovoriace po rusínsky predstavujú menej než 20 % populácie, ale ktorých počet je napriek tomu významný z hľadiska účelu tohto záväzku.

268. Výbor expertov považuje tieto záväzky za nesplnené. Dôrazne vyzýva slovenské orgány, aby prijali potrebné opatrenia, ktoré by umožnili a/alebo podporili zverejňovanie oficiálnych dokumentov v rusínčine zo strany miestnych a regionálnych orgánov, bez ohľadu na 20%-ný prah.

- f *Používanie regionálnych alebo menšinových jazykov na rokovaníach miestnych orgánov, nevyklučujúc však tým použitie oficiálneho(ych) jazyka(ov) štátu.*

269. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za nesplnený.

270. Podľa tretej periodickej správy zákon o štátnom jazyku predpokladá, že orgány štátnej správy, orgány miestnej správy ostatné orgány verejnej správy, právnické osoby nimi založené alebo založené zo

zákona budú používať na svojich zasadnutiach štátny jazyk. Zasadnutia miestnych orgánov v obciach, kde je splnená podmienka 20%-ného prahu, sa môžu tiež uskutočňovať v menšinovom jazyku, ak všetci prítomní s tým súhlasia. Člen obecného zastupiteľstva má právo používať menšinový jazyk počas zasadnutia tohto orgánu a obec mu má zabezpečiť tlmočníka. Ostatní účastníci obecnej rady môžu používať menšinový jazyk na zasadnutí, ak s tým súhlasia všetci prítomní členovia obecnej rady a starosta obce v súlade so zákonom o jazykoch národnostných menšín v znení novely z roku 2011.

271. Výbor expertov ďalej uvádza, že tieto záväzky sa vzťahujú aj na všetky obce, v ktorých osoby hovoriace po rusínsky predstavujú menej než 20 % populácie, ale ktorých počet je napriek tomu významný z hľadiska účelu tohto záväzku.

272. Podľa zástupcov osôb hovoriacich po rusínsky boli zasadnutia rady vo viacerých prípadoch konané v rusínčine.

273. Výbor expertov považuje tento záväzok v súčasnosti za čiastočne splnený.

g Používanie alebo prevzatie tradičných a správnych miestnych názvov v regionálnych alebo menšinových jazykoch, a ak je to potrebné, spoločne s pomenovaním v oficiálnom(ych) jazyku(och).

274. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za čiastočne splnený. Vyzval slovenské orgány, aby prijali potrebné opatrenia, ktoré by umožnili a/alebo podporili používanie alebo prijatie, ak je to potrebné v spojení s názvom v štátnom jazyku, tradičných a správnych foriem názvov miest v rusínčine aj v tých obciach, kde osoby hovoriace po rusínsky netvorí 20 % obyvateľstva, ale predstavujú dostatočný počet osôb hovoriacich po rusínsky pre účely tohto záväzku. Slovenské orgány boli tiež vyzvané, aby zabezpečili túto možnosť aj v prípade menších územných celkov v rámci obcí.

275. Podľa tretej periodickej správy bol zákon o označovaní obcí v jazyku národnostných menšín zrušený. V súlade so zákonom o jazykoch národnostných menšín v znení neskorších predpisov by malo nariadenie vlády týkajúce sa obcí, ktoré môžu používať menšinové jazyky v úradnej komunikácii, obsahovať zoznam názvov v menšinových jazykoch.

276. Zákon o jazykoch národnostných menšín v znení neskorších predpisov, ďalej uvádza, že v obciach, kde je splnená percentuálna podmienka, sa má názov v menšinovom jazyku používať na dopravných označeniach na začiatku a konci obce, na budovách orgánov verejnej správy alebo na rozhodnutiach vydaných v menšinovom jazyku, ak sa tento názov nachádza vo vyššie spomenutom nariadení vlády. Môže byť uvedené na železničných staniciach, autobusových staniciach, letiskách a prístavoch. Názov v menšinovom jazyku sa uvedie pod názvom obce v slovenčine použíjúc rovnakú alebo menšiu veľkosť písma. Ak sa menšinový jazyk používa v špecializovaných publikáciách, tlači a iných médiách a počas úradných aktivít správnych orgánov, názvy „zemepisných objektov v menšinovom jazyku, ktoré sú bežné a zavedené, môžu byť používané spolu so štandardizovanými zemepisnými názvami.“

277. Tretia periodická správa tiež uvádza, že je možné uvádzať názvy miest v menšinových jazykoch dokonca aj v obciach, kde nie je dosiahnutý 20%-ný prah, ako ukazuje používanie tradičných názvov miest, kde menšiny už nedosahujú percentuálny limit. Počas návštevy v teréne orgány informovali Výbor expertov, že ak už menšiny nedosahujú percentuálny limit v niektorých obciach po sčítaní ľudu v roku 2011, dvojazyčné označenia nebudú odstránené.

278. Avšak miestne orgány, ktoré Výbor expertov počas terénnej návštevy navštívil, jasne uviedli, že nemôžu mať dvojazyčné tabule s názvom miesta, ak nebola splnená podmienka 20%-ného prahu. Zdá sa preto, že v obciach, kde menšina nikdy nedosiahla 20%-ný prah, nemôžu byť používané dvojazyčné tabule s názvom miesta.

279. Okrem toho správa vysvetľuje, že vyjadrenie použité v zákone o jazykoch národnostných menšín v súvislosti s názvami miest v menšinovom jazyku – „ostatné miestne zemepisné objekty“ – zahŕňajú všetky miestne názvy a môžu sa tiež vzťahovať na menšie územné jednotky v rámci obce, ak pre takéto jednotky existujú tradičné a správne názvy v menšinovom jazyku.

280. Výbor expertov považuje tento záväzok za čiastočne splnený. Výbor expertov naliehavo vyzýva slovenské orgány, aby prijali potrebné opatrenia, ktoré by podporili používanie tradičných a správnych foriem názvov miest v rusínčine v zmysle tohto záväzku a bez ohľadu na 20%-ný prah.

Odsek 3

S ohľadom na verejné služby poskytované správnymi orgánmi alebo inými osobami konajúcimi v ich mene sa zmluvné strany zaväzujú na územiach, kde sa používajú regionálne alebo menšinové jazyky, v súlade s postavením každého jazyka a ak je to možné:

c Umožniť užívateľom regionálnych alebo menšinových jazykov predložiť žiadosti v týchto jazykoch.

281. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za nesplnený.

282. Podľa tretej periodickej správy sa verejné služby poskytujú najmä právnickými osobami založenými správnymi orgánmi alebo priamo zriadenými zákonom. V súlade so zákonom o jazykoch národnostných menšín v znení neskorších predpisov v roku 2011, v obciach, kde je splnený 20%-ný prah, osoby patriace k národnostným menšinám majú právo podávať ústne a písomné žiadosti, ako aj dokumenty a dôkazy vo svojom menšinovom jazyku právnickej osobe založenej orgánom miestnej správy. Odpoveď majú dostať v slovenčine a v menšinovom jazyku. Takýmito subjektmi sú najmä zdravotnícke zariadenia a zariadenia sociálnej starostlivosti alebo obecné spoločnosti. Toto ustanovenie sa nevzťahuje na právnické osoby založené zákonom (napr. verejné univerzity, pošty, Sociálna poisťovňa, Železnice SR).

283. V obciach, kde 20%-ný prah nie je dosiahnutý, platí všeobecné pravidlo a menšinový jazyk môže byť používaný v ústnej komunikácii, ak s tým zamestnanec a prítomné osoby súhlasia.

284. Výbor expertov nedostal žiadne informácie týkajúce sa praktickej implementácie tohto záväzku. Výbor expertov považuje tento záväzok za nesplnený. Vyzýva slovenské orgány, aby umožnili osobám hovoriacim po rusínsky podávať žiadosti o verejné služby v rusínčine, vrátane obcí, kde nedosahujú 20%-ný prah, ale kde ich je dostatočný počet z hľadiska účelu tohto záväzku.

Odsek 4

Zmluvné strany sa zaväzujú na účel zabezpečenia ustanovení odsekov 1, 2 a 3, ktoré prijali, prijať jedno alebo viac nasledujúcich opatrení:

a poskytovať požadovaný preklad alebo tlmočenie, ak sa požadujú.

285. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za nesplnený.

286. Podľa tretej periodickej správy povinnosť „vytvárať podmienky pre používanie menšinového jazyka“ v obci, kde je splnený 20%-ný prah, zahŕňa zabezpečenie prekladu a tlmočenia.

287. Čo sa týka obcí, kde 20%-ný prah nie je dosiahnutý, ale kde je napriek tomu možné menšinový jazyk používať v hovorenom styku, správa uvádza, že prekladateľské a tlmočnicke služby sú dostupné na celom území Slovenskej republiky a tieto služby majú byť hrazené dotknutými subjektmi.

288. Výbor expertov považuje tento záväzok za formálne splnený.

c Ak je to možné, vyhovieť žiadostiam zamestnancov verejných služieb ovládajúcich regionálny alebo menšinový jazyk byť vymenovaní na území, kde sa tento jazyk používa.

289. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za formálne splnený.

290. Tretia periodická správa neobsahuje žiadne konkrétne informácie týkajúce sa tohto záväzku.

291. Výbor expertov považuje tento záväzok ešte stále za formálne splnený.

Článok 11 - Médiá

Odsek 1

Zmluvné strany sa zaväzujú pre užívateľov regionálnych alebo menšinových jazykov na územiach, kde sa tieto jazyky používajú, a podľa situácie každého z jazykov v rozsahu, v akom sú verejné orgány priamo alebo nepriamo kompetentné, majú právomoci alebo zohrávajú v tejto oblasti nejakú úlohu, rešpektujúc pritom zásady nezávislosti a samostatnosti médií:

a ak rozhlas a televízia plnia úlohu verejnoprávnych médií:

iii *Prijat' vhodné opatrenia, aby prevádzkovatelia ponúkali programy v regionálnych alebo menšinových jazykoch.*

292. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za splnený, pokiaľ ide o rozhlas a za nespĺnený, pokiaľ ide o televíziu. Výbor ministrov Rady Európy odporučil, aby slovenské orgány „**zlepšili poskytovanie vysielania verejnoprávnej televízie a rozhlasu vo všetkých menšinových jazykoch.**“ Okrem toho Výbor expertov vyzval slovenské orgány, aby rozšírili vysielací čas a frekvenciu časových úsekov vymedzených pre rusínsky jazyk vo verejnoprávnej televízii a rozhlase.

293. Podľa tretej periodickej správy v zmysle zákona č. 532/2010 Z.z. o Rozhlase a televízii Slovenska a o zmene a doplnení niektorých zákonov, verejný prevádzkovateľ vysielania je povinný poskytovať vysielania v jazykoch národnostných menšín a etnických skupín žijúcich v Slovenskej republike. Jeden program verejnoprávneho rozhlasu má vysielat' programy s vyváženým obsahom a regionálnym rozdelením menšinových jazykov. Rozsah vysielania má korešpondovať s národnostnou a etnickou štruktúrou Slovenskej republiky.

294. V praxi vysielal Slovenský rozhlas 480 hodín v rusínčine v roku 2008, v roku 2009 to bolo 281 hodín a v roku 2010 274 hodín (376 hodín rusínčiny počas predchádzajúceho monitorovacieho cyklu). Slovenská televízia vysielala 6 hodín v rusínčine v roku 2010 (6,5 v predchádzajúcom monitorovacom cykle). Výbor expertov poznamenáva, že vysielanie rozhlasu sa znížilo, kým televízne vysielanie zostalo približne na rovnakej úrovni.

295. Podľa zástupcov osôb hovoriacich po rusínsky, jazyk nie je v televízii dostatočne zastúpený. Okrem toho, rozhlasové programy nie sú vysielané vo vhodných časoch. Navyše, kvalita programov je neuspokojivá.

296. Výbor expertov opakovane pripomína veľký význam elektronických médií, najmä televízie, z hľadiska podpory regionálnych alebo menšinových jazykov v moderných spoločnostiach. Pravidelná a predvídateľná prítomnosť regionálneho alebo menšinového jazyka v rádiu alebo v televízii môže výrazne zvýšiť jeho spoločenskú prestíž.²³

297. Výbor expertov považuje tento záväzok za splnený, čo sa rozhlasu týka, a za nespĺnený, pokiaľ ide o televíziu.

Výbor expertov dôrazne vyzýva slovenské orgány, aby rozšírili vysielací čas a frekvenciu časových úsekov vymedzených pre rusínsky jazyk vo verejnoprávnej televízii.

b ii *Podporovať a/alebo uľahčiť pravidelné vysielanie rozhlasových programov v regionálnych alebo menšinových jazykoch.*

298. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za nespĺnený. Výbor ministrov Rady Európy odporučil, aby slovenské orgány „**uľahčili vysielanie súkromného rozhlasu [...] v menšinových jazykoch odstránením reštriktívnych podmienok v príslušnej legislatíve.**“ Okrem toho Výbor expertov nabádal slovenské orgány, aby odstránili existujúce reštriktívne podmienky pre súkromných prevádzkovateľov televízneho a rozhlasového vysielania, ktorí ponúkajú programy v menšinových jazykoch.

299. Podľa tretej periodickej správy zákon o štátnom jazyku v znení novely z roku 2011 odstránil povinnosť prevádzkovateľov súkromného rozhlasového vysielania poskytovať slovenskú jazykovú verziu rozhlasového vysielania programov v menšinovom jazyku. Toto sa vzťahuje na „rozhlasové programy regionálnych alebo miestnych vysielaní určených pre členov národnostných menšín, vrátane podujatí v živých vysielaniach.“ Výbor expertov tento pokrok víta.

²³Vid' 2. správa Výboru expertov o Švajčiarsku, ECRML (2004) 6, odsek 118

300. Periodická správa uvádza, že nie sú dostupné údaje o počte držiteľov licencií vysielajúcich v rusínčine.

301. Výbor expertov nebol informovaný o žiadnych opatreniach, akými sú finančné motivácie alebo licenčné podmienky, ktoré by boli prijaté na podporu a/alebo uľahčenie vysielania rozhlasových programov v rusínčine.

302. Výbor expertov vyzýva slovenské orgány, aby v nasledujúcej periodickej správe poskytli informácie o prijatých opatreniach na podporu a/alebo zjednodušenie pravidelného vysielania programov v rusínčine v súkromných rozhlasových staniciach, akými sú finančné výhody alebo licenčné podmienky,.

c ii Podporovať a/alebo uľahčiť pravidelné vysielanie televíznych programov v regionálnych alebo menšinových jazykoch.

303. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za nespĺnený. Výbor ministrov Rady Európy odporučil, aby slovenské orgány „[...] **uľahčili vysielanie súkromného rozhlasu a televízie v menšinových jazykoch odstránením reštriktívnych podmienok v príslušnej legislatíve.**“ Okrem toho Výbor expertov nabádal slovenské orgány, aby odstránili existujúce reštriktívne podmienky pre súkromných prevádzkovateľov televízneho a rozhlasového vysielania, ktorí ponúkajú programy v menšinových jazykoch.

304. Podľa tretej periodickej správy bola zachovaná povinnosť prevádzkovateľov súkromných televíznych kanálov uvádzať slovenské titulky pri všetkých programoch vysielaných v menšinovom jazyku. Orgány to vysvetľujú tak, že ide o nástroj podpory interkultúrneho dialógu a znalostí o živote a kultúre menšín. Audiovizuálny fond založený v roku 2009 môže byť používaný producentmi audiovizuálnych diel v menšinových jazykoch na pokrytie nákladov na titulkovanie.

305. Periodická správa uvádza, že nie sú dostupné údaje o počte držiteľov licencií vysielajúcich v rusínčine.

306. Výbor expertov nebol informovaný o žiadnych opatreniach, akými sú finančné motivácie alebo licenčné podmienky, ktoré by boli prijaté na podporu a/alebo uľahčenie vysielania televíznych programov v rusínčine.

307. Výbor expertov považuje tento záväzok za nespĺnený. Výbor expertov vyzýva slovenské orgány, aby v nasledujúcej periodickej správe poskytli informácie o prijatých opatreniach na podporu a/alebo zjednodušenie pravidelného vysielania programov v rusínčine na súkromných televíznych kanáloch, akými sú finančné výhody alebo licenčné podmienky,.

d Podporovať a/alebo uľahčiť výrobu a šírenie zvukových a audiovizuálnych diel v regionálnych alebo menšinových jazykoch.

308. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za nespĺnený. Nabádal slovenské orgány, aby podporili a/alebo uľahčili výrobu a distribúciu audio a audiovizuálnych diel v regionálnych alebo menšinových jazykoch, tiež zabezpečujúc, že programy v menšinovom jazyku v digitálnej televízii budú dostupné pre deti vo vhodných časoch.

309. Podľa tretej periodickej správy bol Audiovizuálny fond založený v roku 2009 s cieľom podporovať audiovizuálny priemysel na Slovensku poskytovaním financovania produkcie a distribúcie audiovizuálnych diel, ako aj kultúrnych podujatí a publikácií v audiovizuálnej a kinematografickej oblasti. Svoju činnosť v oblasti poskytovania financovania zahájil v roku 2010.

310. Fond vyhlasuje každoročne záväznú štruktúru pre svoje podporné aktivity. Program 1 pokrýva výrobu kinematografických a audiovizuálnych diel zameraných okrem iného na menšiny, vrátane diel pre deti do 12 rokov. V roku 2011 bola jednou z priorít Programu 1 podpora audiovizuálnych diel venovaných národným menšinám a znevýhodneným skupinám.

311. Výbor expertov tento pokrok víta. Napriek tomu upozorňuje, že tento záväzok si vyžaduje, aby štáty poskytovali konkrétnu pomoc pri výrobe a distribúcii diel v regionálnych alebo menšinových jazykoch. Výboru expertov nie je zrejmé, či podpora audiovizuálnych diel týkajúca sa národnostných menšín a znevýhodnených skupín bude vždy prioritou Programu 1, teda či bude zabezpečené pravidelné financovanie, ani či podporené audiovizuálne diela sú vyrábané v regionálnych alebo menšinových jazykoch. Privítal by konkrétne informácie v tomto smere. Audiovizuálny fond je však relevantný v zmysle záväzku vyplývajúceho z odseku 11.1.f.ii.

312. Čo sa týka dostupnosti detských programov v menšinových jazykoch, periodická správa hovorí, že podľa zákona o štátnom jazyku v znení novely z roku 2011 audiovizuálne diela pre deti mladšie ako 12 rokov vysielané v cudzom jazyku musia byť dabované do slovenčiny, okrem tých, ktoré sú vysielané ako súčasť programov v menšinovom jazyku. Výbor expertov by privítal viac informácií v nasledujúcej periodickej správe o detských programoch vyrobených a distribuovaných v rusínčine.

313. Výbor expertov žiada orgány, aby v nasledujúcej periodickej správe poskytli konkrétne príklady audiovizuálnych diel v rusínčine, ktoré sú relevantné pre tento záväzok.

e i Podporovať a/alebo uľahčiť založenie a/alebo udržanie aspoň jedného denníka v regionálnych alebo menšinových jazykoch;

314. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za splnený, keďže existoval jeden denník vydávaný v rusínčine.

315. Počas terénnej návštevy bol Výbor expertov informovaný zástupcami osôb hovoriacich po rusínsky, že noviny sú v praxi vydávané každý druhý týždeň. Tiež upriamili pozornosť Výboru expertov na znižovanie finančnej podpory pre písané médiá a na významné meškanie prichádzajúcich financií.

316. Výbor expertov považuje tento záväzok za nesplnený.

Výbor expertov vyzýva slovenské orgány, aby prijali vhodné opatrenia, ktoré by umožnili vydávať aspoň jedny noviny v rusínskom jazyku v dostatočnej periodicite.

f ii Uplatňovať existujúce opatrenia o finančnej podpore tiež na výrobu audiovizuálnych diel v regionálnych alebo menšinových jazykoch.

317. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za nesplnený, keďže neboli náznaky toho, že boli aplikované všeobecné opatrenia finančnej pomoci na audiovizuálne produkcie týkajúce sa produkcie v rusínčine.

318. Podľa tretej periodickej správy pokrýva Audiovizuálny Fond v rámci Programu 1 výrobu kinematografických a audiovizuálnych diel zameraných okrem iného na menšiny, vrátane diel pre deti do 12 rokov. V roku 2011 bola jednou z priorít Programu 1 podpora audiovizuálnych diel venovaných národnostným menšinám a znevýhodneným skupinám. Výbor expertov podčiarkuje, že tento záväzok je nasmerovaný na audiovizuálne diela vyrobené v rusínčine.

319. Výbor expertov nezistil žiadny konkrétny prípad audiovizuálnych diel v rusínčine, ktoré by boli z hľadiska tohto záväzku relevantné.

320. Výbor expertov považuje tento záväzok za nesplnený. Vyzval orgány, aby aplikovali existujúce opatrenia týkajúce sa finančnej pomoci audiovizuálnym dielam v rusínčine a poskytli konkrétne príklady v nasledujúcej periodickej správe.

Odsek 2

Zmluvné strany sa zaväzujú zaručiť slobodu priameho príjmu rozhlasových alebo televíznych vysielaní susedných krajín v jazyku, ktorý sa používa v rovnakej alebo blízkej podobe regionálneho alebo menšinového jazyka a nebrániť prenosu rozhlasových a televíznych vysielaní zo susedných krajín v uvedenom jazyku. Ďalej sa zaväzujú zabezpečiť, aby sa nevyskytli žiadne obmedzenia slobody prejavu a voľného obehu informácií v tlači používajúcej jazyk v identickej podobe alebo v podobe blízkej regionálnemu alebo menšinovému jazyku. Výkon uvedenej slobody, pretože obsahuje povinnosti a zodpovednosti, môže podliehať istým formalitám, podmienkam, obmedzeniam alebo sankciám, ktoré stanovuje zákon a sú nevyhnutné v demokratickej spoločnosti v záujme národnej bezpečnosti, územnej celistvosti alebo verejného poriadku na predchádzanie neporiadku a na prevenciu zločinnosti, ochranu zdravia a morálky, ochranu povesti alebo práv iných, zabránenie šíreniu dôverných informácií alebo na udržanie autority a nestrannosti súdnictva.

321. Počas druhého monitorovacieho cyklu Výbor expertov opäť nebol v pozícii, aby mohol dospieť k záveru vo vzťahu k plneniu tohto záväzku a požiadal slovenské orgány, aby poskytli informácie o tejto oblasti v nasledujúcej periodickej správe.

322. Tretia periodická správa uvádza, že rozhlasové a/alebo televízne programy zo susedných krajín je možné v Slovenskej republike prijímať.

323. Výbor expertov považuje tento záväzok za splnený.

Odsek 3

Zmluvné strany sa zaväzujú zabezpečiť, aby záujmy užívateľov regionálnych alebo menšinových jazykov boli zastúpené alebo aspoň zohľadnené v orgánoch, ktoré možno vytvoriť v súlade so zákonom na účel zaručenia slobody a plurality médií.

324. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov nedokázal dospieť k záveru vo vzťahu k tomuto záväzku a požiadal slovenské úrady, aby k tomu poskytli svoje stanovisko v nasledujúcej periodickej správe.

325. Podľa tretej periodickej správy Rada pre vysielanie a retransmisiu je dozorným orgánom vysielania. Jej členovia sú vyberaní Národnou radou Slovenskej republiky na základe návrhov viacerých orgánov, vrátane mimovládnych organizácií. Rada pre rozhlasové a televízne vysielanie je dozorným orgánom v zmysle zákona 532/2010 Z.z. o Rozhlase a televízii Slovenska. Jej členovia sú vyberaní Národnou radou Slovenskej republiky na základe návrhov viacerých orgánov, vrátane mimovládnych organizácií zastupujúcich záujmy národnostných menšín. Preto sa aj osoby patriace k národnostným menšinám môžu stať členmi týchto rád.

326. Výbor expertov bol informovaný o tom, že v súčasnosti jeden člen Rady pre rozhlasové a televízne vysielanie patrí k národnostnej menšine. Výbor expertov však pripomína, že právny rámec *nezabezpečuje* zastúpenie osôb hovoriacich regionálnym alebo menšinovým jazykom v týchto orgánoch. Výbor expertov pripomína, že tento záväzok nevyžaduje, aby mal každý z jazykov uvedených v časti III svojho zástupcu v spomínaných orgánoch, ale aby existovali dostatočné systémy alebo procesy, ktoré zabezpečia, aby záujmy osôb hovoriacich jazykmi uvedenými v časti III boli skutočne zastúpené alebo zohľadnené.

327. Výbor expertov považuje záväzok v súčasnosti za splnený. Napriek tomu vyzýva slovenské orgány, aby zabezpečili, že záujmy osôb hovoriacich regionálnymi alebo menšinovými jazykmi budú zastúpené alebo zohľadnené v rámci orgánov zodpovedných za garantovanie slobody a plurality médií.

Článok 12 – Kultúrna činnosť a kultúrne zariadenia

Odsek 1

Vo vzťahu ku kultúrnym aktivitám a kultúrnym zariadeniam, najmä ku knižniciam, k videotékam, ku kultúrnym centrám, k múzeám, archívom, akadémiám, divadlám a ku kinám, ako aj k literárnym dielam a ku kinematografickej produkcii, k ľudovému kultúrnemu prejavu, festivalom, ku kultúrnemu priemyslu vrátane, inter alia, použitia nových technológií zmluvné strany sa zaväzujú na územiach, kde sa uvedené jazyky používajú, v rozsahu, v akom sú verejné orgány kompetentné, majú právomoci alebo zohrávajú v tejto oblasti nejakú úlohu:

b v rozličnej forme podporovať v iných jazykoch prístup k dielam vytvoreným v regionálnych alebo menšinových jazykoch napomáhaním a rozvojom prekladateľskej aktivity, dabingu, post-synchronizácie a výrobou titulkov.

328. Počas druhého monitorovacieho cyklu Výbor expertov opäť nebol v pozícii, aby mohol dospieť k záveru vo vzťahu k plneniu tohto záväzku a požiadal slovenské orgány, aby poskytli relevantné informácie v nasledujúcej periodickej správe.

329. Tretia periodická správa neposkytuje žiadne konkrétne informácie v tomto smere.

330. Výbor expertov považuje tento záväzok za nesplnený. Vyzýva orgány, aby podporovali prístup k dielam vytvoreným v rusínčine aj v iných jazykoch.

c Podporovať v regionálnych alebo menšinových jazykoch prístup k dielam vytvoreným v iných jazykoch napomáhaním a rozvojom prekladateľskej aktivity, dabingu, post-synchronizácie a výrobou titulkov.

331. V druhom monitorovacom cykle považoval Výbor expertov tento záväzok za splnený, ale požiadal slovenské orgány, aby zahrnuli informácie o dabovaní, následnej synchronizácii a titulkovacích činnostiach v nasledujúcej periodickej správe.

332. Tretia periodická správa neposkytuje žiadne konkrétne informácie v tomto smere.

333. Výbor expertov považuje tento záväzok stále za splnený, ale žiada slovenské orgány, aby zahrnuli informácie o dabovaní, post-synchronizácii a výrobe titulkov do nasledujúcej periodickej správy.

- d Zabezpečiť, aby organizácie zodpovedné za vyvíjanie a podporovanie rôznych foriem kultúrnych aktivít brali primeraný ohľad na začlenenie poznatkov a používanie regionálnych alebo menšinových jazykov a kultúr do aktivít, ktoré organizujú alebo ktoré podporujú.*

334. Počas druhého monitorovacieho cyklu Výbor expertov nebol v pozícii, aby mohol dospieť k záveru vo vzťahu k plneniu tohto záväzku a požiadal slovenské orgány, aby poskytli relevantné informácie v nasledujúcej periodickej správe.

335. Podľa tretej periodickej správy existuje 13 grantových komisií, ktoré pôsobia ako poradné orgány podpredsedu vlády pre ľudské práva a národnostné menšiny pri podpore kultúrnych aktivít národnostných menšín. Rusínska menšina má svoju vlastnú grantovú komisiu zloženú z osôb patriacich k rusínskej národnostnej menšine.

336. Výbor expertov považuje tento záväzok za splnený.

- g Napomáhať a/alebo uľahčiť vytvorenie jedného alebo viacerých orgánov poverených zbierať, archivovať a uvádzať alebo vydávať diela vytvorené v regionálnych alebo menšinových jazykoch.*

337. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za nesplnený.

338. Podľa tretej periodickej správy získavajú rôzne mimovládne organizácie, ktoré zbierajú, archivujú a vydávajú diela v menšinových jazykoch, štátnu podporu prostredníctvom grantových schém pre aktivity národnostných menšín. Fórum inštitút pre výskum menšín je najdôležitejšou mimovládnu organizáciou venujúcou sa výskumu menšín na Slovensku, dokumentácii ich kultúry, písomných dokumentov a iných záznamov. Fórum inštitút pre výskum národnostných menšín získava každoročne finančnú podporu zo štátneho rozpočtu.

339. Správa sa ďalej odvoláva na Múzeum rusínskej kultúry v Prešove. Podľa informácií, ktoré získal Výbor expertov od orgánov počas terénnej návštevy, múzeá o kultúre národnostných menšín zbierajú, zverejňujú a uchovávajú kópie diel v menšinových jazykoch, ktoré vytvorili sami alebo ktoré príležitostne dostali od menšinových mimovládnych organizácií.

340. Jedna kópia každej periodickej publikácie sa uchováva v Národnom archíve a jedna kópia každého audiovizuálneho diela je uchovávaná Slovenským filmovým inštitútom.

341. Výbor expertov považuje tento záväzok za splnený.

Odsek 3

Zmluvné strany sa zaväzujú pri uplatňovaní svojej kultúrnej politiky v zahraničí vytvoriť vhodný priestor aj regionálnym alebo menšinovým jazykom a ich kultúrnym prejavom.

342. Počas druhého monitorovacieho cyklu Výbor expertov nebol v pozícii, aby mohol dospieť k záveru vo vzťahu k plneniu tohto záväzku a žiada slovenské orgány, aby poskytli relevantné informácie v nasledujúcej periodickej správe.

343. Tretia periodická správa sa odvoláva na rusínsko-ukrajinské menšinové divadlo Alexandra Duchnoviča. Orgány ďalej uvádzajú, že kultúra národnostných menšín je súčasťou kultúrneho bohatstva Slovenskej republiky a tento prístup sa odzrkadľuje v ich prezentácii v zahraničí, napríklad v propagačnom materiáli pre turistov, vysielaním vystúpení do zahraničia alebo zahrnutím ich kultúry do vystúpení slovenských súborov.

344. Výbor expertov považuje tento záväzok za splnený. Privítal by však konkrétne príklady týkajúce sa rusínčiny.

Článok 13 – Ekonomický a sociálny život

Odsek 1

Vo vzťahu k ekonomickým a sociálnym aktivitám sa zmluvné strany na celom území zaväzujú:

- a vylúčiť zo svojho právneho poriadku všetky ustanovenia, ktoré bezdôvodne zakazujú alebo obmedzujú používanie regionálnych alebo menšinových jazykov v dokumentoch týkajúcich sa ekonomického alebo*

sociálneho života, najmä v pracovných zmluvách a v technických dokumentoch, ako sú návody na používanie výrobkov alebo zariadení.

345. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval záväzok za splnený. Výbor očakával ďalšie informácie v nasledujúcej periodickej správe týkajúce sa novely zákona o štátnom jazyku, nad ktorou sa uvažovalo a ktorá by zabezpečila právo používať menšinový jazyk v zamestnaneckých zmluvách a technických dokumentoch.

346. Podľa tretej periodickej správy zákon o štátnom jazyku ustanovuje, že písomné právne akty v pracovnoprávných vzťahoch alebo obdobných pracovných vzťahoch musia byť v slovenčine a kópia s rovnakým obsahom môže byť poskytnutá aj v inom jazyku, ako doplnok k štátnemu jazyku. Slovenčina je povinná na označeniach výrobkov, pri poskytovaní informácií a pokynov k ich používaniu a iných zákaznických informáciách. Účtovné dokumenty, finančné výkazy, technická dokumentácia, ako aj stanovky združení, politických strán alebo hnutí a spoločností, ktoré sú potrebné pri registrácii, musia byť v slovenskom jazyku, pričom môžu byť vypracované aj verzie v iných jazykoch s identickým obsahom. Tieto ustanovenia už boli zahrnuté do verzie zákona z roku 2009, ktorá však predpisuje pokuty za ich porušenie, napríklad, pri spísaní zamestnaneckej zmluvy len v menšinovom jazyku. Novela z roku 2011 obmedzila pokuty na prípady, keď právnické osoby „nevedú v štátnom jazyku informácie týkajúce sa rizika z hľadiska života, zdravia alebo bezpečnosti alebo rizika pre majetok občanov Slovenskej republiky.“

347. Okrem toho musia byť informácie určené pre verejnosť, najmä v obchodoch, športových zariadeniach, reštauráciách, na uliciach, cestách, na letiskách, autobusových staniach a železničných staniach, ako aj v prostriedkoch verejnej dopravy uvedené v slovenčine. Ak tieto informácie obsahujú aj text v iných jazykoch, je potrebné ho uviesť za textom v slovenčine s identickým obsahom a rovnocenným alebo menším písmom než je text v slovenčine. Poradie textov nie je určené v obciach, kde je splnená podmienka 20%-ného prahu, ani v reklamách.

348. Podľa zákona o jazykoch národnostných menšín v znení zmien z roku 2011 informácie týkajúce sa rizika života, zdravia, bezpečnosti alebo majetku musia byť okrem slovenčiny uvedené aj v menšinovom jazyku v obciach, kde je splnená podmienka 20%-ného prahu. Neuvedenie takejto značky alebo oznámenia v menšinovom jazyku zakladá skutkovú podstatu priestupku. Výbor expertov tieto informácie víta. Pripomína však, že ide o záväzok pre celú krajinu.

349. Výbor expertov si všima, že aktuálna legislatíva ešte vždy prísne obmedzuje používanie menšinových jazykov v dokumentoch týkajúcich sa hospodárskeho a spoločenského života. Preto považuje tento záväzok za nesplnený.

b *Zakázať uvádzanie klauzúl vylučujúcich alebo obmedzujúcich používanie regionálnych alebo menšinových jazykov v interných predpisoch podnikov a v osobných spisoch aspoň medzi užívateľmi rovnakého jazyka.*

350. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za nesplnený, keďže ešte vždy nebol informovaný o podobnom zákaze.

351. Podľa tretej periodickej správy nie sú takéto zákazy, vyplývajúce zo záväzku, v slovenskej legislatíve vyslovene uvedené.

352. Výbor expertov považuje tento záväzok za nesplnený.

Odsek 2

Vo vzťahu k ekonomickým a sociálnym aktivitám sa zmluvné strany zaväzujú, ak sú verejné orgány na to kompetentné, na územiach, kde sa používajú regionálne alebo menšinové jazyky, a ak je to možné:

c *zabezpečiť, aby zariadenia sociálnej starostlivosti, ako nemocnice, domovy dôchodcov a útulky, poskytovali možnosť prijatia a opatrovania vo vlastnom jazyku tým osobám, ktoré používajú regionálny alebo menšinový jazyk, ak tieto potrebujú opateru zo zdravotných dôvodov, z dôvodu vysokého veku alebo z iných dôvodov.*

353. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za nesplnený. Vyzval slovenské orgány k tomu, aby formálne zabezpečili, že zariadenia sociálnych služieb, ako sú nemocnice, domovy dôchodcov a ubytovne, budú môcť prijímať a poskytovať starostlivosť osôb v rusínčine, dokonca aj vtedy, ak tieto osoby hovoria po slovensky, a aby prijali takú štruktúrovanú politiku zameranú na zabezpečenie tejto možnosti v praxi vo všetkých tých oblastiach, kde sú prítomné osoby hovoriace po rusínsky v dostatočnom množstve z hľadiska daného záväzku. Výbor očakával ďalšie informácie

v nasledujúcej periodickej správe týkajúcej sa novely zákona o štátnom jazyku, nad ktorou sa uvažovalo a ktorá by zabezpečila právo používať menšinový jazyk v zariadeniach sociálnej starostlivosti.

354. Podľa tretej periodickej správy zákon o jazyku menšín v znení novely z roku 2011 ustanovuje, že pracovníci so svojimi pacientmi a klientmi komunikujú spravidla v slovenčine, ale komunikácia s pacientom alebo klientom, ktorého materinským jazykom nie je slovenčina, môže prebiehať v jazyku, ktorým pacient alebo klient vie komunikovať. Pacienti alebo klienti patriaci k národnostným menšinám môžu využívať svoj materinský jazyk v komunikácii s pracovníkmi obcí, kde je splnená podmienka 20%-ného prahu. Pracovníci nemajú povinnosť hovoriť menšinovými jazykmi.

355. Zákon o jazykoch národnostných menšín v znení novely z roku 2011, ustanovuje, aby osoby patriace k národnostným menšinám mohli používať menšinový jazyk v komunikácii s pracovníkmi zdravotníckych zariadení a zariadení sociálnej starostlivosti, inštitúciami pre sociálnu a právnu ochranu detí a inštitúcie sociálnej kurately v obciach, kde je splnená podmienka 20%-ného prahu. Inštitúcia je povinná povoliť používanie menšinového jazyka „v rozsahu, v akom to povoľujú podmienky prevládajúce v inštitúcii.“

356. Orgány však priznávajú, že tieto ustanovenia nevytvárajú povinnosť, aby inštitúcie sociálnej starostlivosti zabezpečili možnosť používať menšinový jazyk a vysvetľujú, že dôvody sú najmä finančné. Podporujú zamestnávanie osôb hovoriacich príslušným menšinovým jazykom alebo jazykovú prípravu pre pracovníkov ako možné riešenia, ktoré legislatíva nevyklučuje. Výbor expertov bol ďalej informovaný orgánmi počas terénnej návštevy, že v praxi zariadenia sociálnej starostlivosti alebo inštitúcie sociálnej a právnej ochrany detí majú zamestnancov, ktorí hovoria menšinovými jazykmi alebo si môžu najať tlmočníkov. Orgány sa snažia umiestniť osoby v inštitúciách, kde hovoria ich materinským jazykom. Poznamenali však, že je čoraz ťažšie nájsť špecializovaných pracovníkov schopných komunikovať v menšinovom jazyku, keďže vzdelávací systém nezabezpečuje ich prípravu.

357. Výbor expertov upozorňuje, že tento záväzok si vyžaduje, aby orgány zabezpečili, že zariadenia sociálnej starostlivosti ponúknu možnosť prijať a starať sa o osoby hovoriace regionálnym alebo menšinovým jazykom v ich jazyku.

358. Výbor expertov považuje tento záväzok za nesplnený.

Článok 14 – Cezhraničná spolupráca

Zmluvné strany sa zaväzujú:

- a ***uplatňovať platné dvojstranné a mnohostranné dohody, ktorými sú viazané aj štáty, v ktorých sa používa rovnaký jazyk v identickej alebo blízkej podobe, alebo ak je to potrebné, snažiť sa o uzavretie takých dohôd, ktoré by mali podporiť kontakty medzi užívateľmi rovnakého jazyka v príslušných štátoch v oblasti kultúry, vzdelávania, informácií, odbornej prípravy a celoživotného vzdelávania.***

359. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov požiadal slovenské orgány, aby objasnili, akým spôsobom boli konkrétne podporené kontakty medzi osobami hovoriacimi rusínsky v Slovenskej republike a na Ukrajine a v iných štátoch, kde sa rusínčina používa, v rámci existujúcich bilaterálnych a multilaterálnych dohôd.

360. Výbor expertov nedostal v tretej periodickej správe žiadne relevantné informácie.

361. Výbor expertov opätovne požiadal slovenské orgány, aby objasnili, akým konkrétnym spôsobom boli podporené kontakty medzi osobami hovoriacimi rusínsky v Slovenskej republike a na Ukrajine a v iných štátoch, kde sa rusínčina používa, v rámci existujúcich bilaterálnych a multilaterálnych dohôd.

3.2.3 Ukrajinský jazyk

362. Výbor expertov nebude komentovať ustanovenia, vo vzťahu ku ktorým neboli vznesené žiadne významné otázky v predchádzajúcich správach a ku ktorým nedostal žiadne nové informácie, ktoré by si vyžadovali prehodnotenie. Vyhradzuje si však právo zhodnotiť situáciu opäť v neskoršom štádiu. Vo vzťahu k ukrajínčine ide o nasledovné ustanovenia:

Článok 8.1.e.ii;

Článok 10.5;

Článok 11.2;

Článok 12.1.a; 12.1.d; 12.1.e; 12.1.f;

Článok 13.1.c;

Článok 14 a.

Článok 8 - Vzdelávanie

Predbežné otázky

363. Výbor expertov pripomína, že záväzky, ku ktorým sa Slovenská republika zaviazala v Článku 8, ustanovujú, aby úrady *umožnili* vyučovanie regionálneho alebo menšinového jazyka na rôznych úrovniach vzdelávania. Toto naznačuje, že ponuka musí predchádzať dopytu, t.j. že výučba musí byť organizovaná skôr, než sa na orgány obrátia rodičia alebo žiaci. Takáto ponuka musí tiež zabezpečiť kontinuitu od predškolského až stredoškolského vzdelávania, ako aj technického a odborného vzdelávania na danom geografickom území. V druhom monitorovacom cykle zástupcovia osôb hovoriacich po ukrajinsky uviedli, že čo sa týka vzdelávania v ukrajinskom jazyku, týmito oblasťami boli okresy Bardejov, Medzilaborce a Snina. Okrem toho musia orgány aktívne informovať rodičov a/alebo žiakov o dostupnosti vzdelávania v regionálnom alebo menšinovom jazyku a podporovať ich v tom, aby sa na takéto vzdelávanie prihlásili.²⁴

364. V druhom monitorovacom cykle Výbor ministrov Rady Európy odporučil slovenským úradom, aby „zabezpečili výučbu všetkých menšinových jazykov na všetkých príslušných úrovniach a aby informovali o jej dostupnosti rodičov.“

Odsek 1

V oblasti vzdelávania sa zmluvné strany zaväzujú na územiach, kde sa také jazyky používajú, podľa situácie každého z týchto jazykov a bez ujmy na výučbe oficiálneho(ych) jazyka(ov) štátu:

Predškolská výchova

- a ii **Umožniť, aby prevažná časť predškolskej výchovy bola zabezpečená v príslušných regionálnych alebo menšinových jazykoch.**

365. V druhom monitorovacom cykle považoval Výbor expertov tento záväzok za čiastočne splnený.

366. Podľa tretej periodickej správy poskytovalo 5 materských škôlok vzdelávanie v ukrajínčine (188 detí) a 3 materské škôlky poskytovali bilingválnu (slovensko-ukrajinskú) predškolskú výchovu. V porovnaní s druhým monitorovacím cyklom sa počet materských škôl poskytujúcich predškolskú výchovu v ukrajínčine znížil o 5. Okrem toho podľa zástupcov osôb hovoriacich po ukrajinsky, v niektorých z týchto predškolských zariadení je vzdelávanie po slovensky.

367. Výbor expertov považuje tento záväzok ešte vždy za čiastočne splnený.

Základný stupeň vzdelávania

- b ii **Umožniť, aby prevažná časť vyučovania na základnom stupni bola zabezpečená v príslušných regionálnych alebo menšinových jazykoch.**

368. V druhom monitorovacom cykle považoval Výbor expertov tento záväzok za čiastočne splnený.

369. Podľa tretej periodickej správy vyučuje 6 základných škôl v ukrajínčine (395 žiakov) a jedna základná škola je bilingválna. V porovnaní s predchádzajúcim monitorovacím cyklom sa počet škôl

²⁴ Vid' 2. správa Výboru expertov o Slovensku, ECRML (2009) 8, odsek 570

vyučujúcich po ukrajinsky znížil o jednu. Zástupcovia osôb hovoriacich po ukrajinsky informovali Výbor expertov, že rodičia mali záujem o zachovanie tejto školy a žiadali, aby nebola zatvorená. Okrem toho sa znížil počet predmetov vyučovaných v ukrajinjčine a jazyk sa používa najmä na predmetoch, ako je hudobná výchova alebo dejepis. Výbor expertov žiada slovenské orgány, aby poskytli informácie v nasledujúcej periodickej správe o tom, ktoré predmety sú vyučované v ukrajinjčine na úrovni primárneho vzdelávania.

370. Výbor expertov považoval tento záväzok za čiastočne splnený.

c ii Umožniť, aby prevažná časť vyučovania na stredných školách bola zabezpečená v regionálnych alebo menšinových jazykoch.

371. V predchádzajúcom monitorovacom cykle považoval Výbor expertov tento záväzok za splnený.

372. Počas terénnej návštevy bol Výbor expertov informovaný o tom, že v Prešove existuje jedna škola poskytujúca vzdelávanie v ukrajinjčine. Zástupcovia osôb hovoriacich po ukrajinsky však Výbor expertov informovali o tom, že sa znížil počet predmetov vyučovaných v ukrajinjčine. Výbor expertov žiada slovenské orgány, aby poskytli informácie v nasledujúcej periodickej správe o tom, ktoré predmety sú vyučované v ukrajinjčine na úrovni stredoškolského vzdelávania.

373. Výbor expertov považuje tento záväzok stále za splnený.

Technické a odborné vzdelávanie

d ii Umožniť, aby prevažná časť vyučovania na odborných školách bola zabezpečená v príslušných regionálnych alebo menšinových jazykoch.

374. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za nesplnený. Vyzval slovenské orgány, aby zabezpečili kontinuitu vzdelávania v ukrajinskom jazyku na všetkých stupňoch vzdelávania.

375. Podľa dodatočných informácií od orgánov existuje jedna zdravotnícka škola poskytujúca vzdelávanie v ukrajinjčine.

376. Výbor expertov považuje tento záväzok v súčasnosti za čiastočne splnený.

Výbor expertov vyzýva slovenské orgány, aby zvýšili ponuku predškolského, základného, stredoškolského, technického a odborného vzdelávania v ukrajinskom jazyku a zabezpečili kontinuitu vzdelávania v ukrajinskom jazyku na všetkých stupňoch vzdelávania.

Priebežné vzdelávanie a vzdelávacie kurzy pre dospelých

f ii Umožniť, aby sa tieto jazyky stali predmetmi vzdelávania dospelých alebo súčasťou priebežného vzdelávania.

377. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za čiastočne splnený. Podľa jeho názoru bolo potrebné ponúknuť decentralizovanejšiu ponuku ukrajinjčiny ako predmetu vzdelávania dospelých a ďalšieho vzdelávania na naplnenie tohto záväzku, okrem Oddelenia ukrajinských štúdií a Ústavu ruských, ukrajinských a slovanských štúdií na Prešovskej univerzite v Prešove.

378. Tretia periodická správa neposkytuje žiadne dodatočné informácie v tomto smere.

379. Výbor expertov považuje tento záväzok v súčasnosti za čiastočne splnený.

g Prijat' opatrenia na zabezpečenie vyučovania dejín a kultúry, ktoré ovplyvnili regionálny alebo menšinový jazyk.

380. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za čiastočne splnený.

381. Tretia periodická správa poskytuje informácie o výučbe ukrajinskej histórie a kultúry na školách vyučujúcich tento jazyk.²⁵ Počas terénnej návštevy orgány informovali Výbor expertov, že žiaci na slovenských školách sú vyučovaní o prítomnosti menšín v minulosti a v prítomnosti v rámci predmetoch, akými sú dejepis,

²⁵Vid' 2. správa Výboru expertov o Slovensku, ECRML (2009) 8, odsek 587

zemepis, občianska výchova, umenie, slovenský jazyk a literatúra. Multikultúrne vzdelávanie ako prierezový predmet je predpísaný štátnym vzdelávacím programom.

382. Výboru expertov však nie je jasné, do akej miery súčasné ustanovenia štátneho vzdelávacieho programu v praxi zabezpečujú konkrétnu výučbu o ukrajinskej histórii a kultúre. Výbor by privítal takéto informácie v nasledujúcej periodickej správe.

383. Výbor expertov považuje tento záväzok ešte vždy za čiastočne splnený.

h Zabezpečiť základné a ďalšie vzdelávanie učiteľov potrebných na realizáciu tých písmen od a) po g), ktoré zmluvná strana prijala.

384. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za čiastočne splnený. Výbor ministrov Rady Európy odporučil, aby slovenské orgány „**zlepšili prípravu učiteľov [...]**“

385. Tretia periodická správa sa odvoláva všeobecne na Metodicko-pedagogické centrum. Neposkytuje však žiadne konkrétne informácie o ďalšom vzdelávaní učiteľov vyučujúcich v ukrajinskom jazyku.

386. Podľa zástupcov osôb hovoriacich po ukrajinsky je nedostatok učiteľov v materských školách a na základných školách. Okrem toho, neexistuje konkrétna príprava učiteľov zameraná na učiteľov materských škôl.

387. Výbor expertov považuje tento záväzok za čiastočne splnený. Vyzýva orgány, aby poskytli základné a ďalšie vzdelávanie učiteľov pre výučbu ukrajinského jazyka.

i Vytvoriť jeden alebo viac kontrolných orgánov zodpovedných za kontrolu prijatých opatrení a za pokrok dosiahnutý pri zavádzaní alebo rozvoji výučby regionálnych alebo menšinových jazykov a vypracovanie pravidelných správ o svojich zisteniach, ktoré zverejnia.

388. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za nespĺnený. Výbor ministrov Rady Európy odporučal, aby slovenské orgány „[...] **vytvorili orgán zodpovedný za monitorovanie prijatých opatrení a dosiahnutého pokroku.**“ Okrem toho Výbor expertov vyzval slovenské orgány k tomu, aby vytvorili dozorný orgán zodpovedný za monitorovanie prijatých opatrení a dosiahnutého pokroku pri zavádzaní alebo rozvoji výučby v regionálnych alebo menšinových jazykoch, resp. regionálnych alebo menšinových jazykoch používaných v Slovenskej republike a za vypracovávanie verejných periodických správ.

389. Podľa tretej periodickej správy nebol vytvorený žiadny špeciálny dozorný orgán. Štátna školská inšpekcia hodnotí vzdelávanie v menšinových jazykoch a zahŕňa túto tému do svojej výročnej správy. Orgány informovali Výbor expertov, že takéto správy sú interné.

390. Výbor expertov opakuje, že tento záväzok presahuje kompetenciu inšpekcie a podávanie správ o väčšinovom vzdelávaní. Vyžaduje si orgán zameraný na sledovanie výučby regionálnych alebo menšinových jazykov. V praxi je možné, aby existujúci orgán uskutočňoval monitorovanie, ktoré tento záväzok predpokladá, a aby vypracovával periodické správy. Monitoring si vyžaduje hodnotenie a analýzu prijatých opatrení a dosiahnutého pokroku s ohľadom na výučbu regionálneho alebo menšinového jazyka. Správa by okrem iného mala obsahovať informácie o rozsahu a dostupnosti vzdelávania v ukrajinčine spolu s pokrokom v ovládaní jazyka, dostatku učiteľov a poskytovaní výučbových materiálov. A nakoniec, tieto periodické správy by mali byť zverejňované.²⁶

391. Výbor expertov považuje tento záväzok za nespĺnený. Výbor expertov vyzýva slovenské orgány, aby vytvorili alebo poverili dozorný orgán úlohou monitorovať prijaté opatrenia a dosiahnutý pokrok v rozvoji výučby v menšinových jazykoch, resp. menšinových jazykov, a vypracovávať verejné periodické správy o zisteniach.

Článok 9 – Súdnictvo

Odsek 1

²⁶Vid' 3. hodnotiacia správa Výboru expertov o Nemecku, ECRML (2008) 4, odseky 141 - 143

Zmluvné strany sa zaväzujú v súdnych obvodoch, v ktorých počet užívateľov regionálnych alebo menšinových jazykov sídlacích na tomto území odôvodňuje prijatie nižšie uvedených opatrení, podľa situácie jednotlivých jazykov a za podmienky, že využitie možností uvedených v tomto odseku nebude sudca pokladať za prekážku riadneho výkonu súdnictva:

a V trestnom konaní:

- ii Zaručiť obžalovanému právo používať jeho regionálny alebo menšinový jazyk, a/alebo**
- iii Zabezpečiť, aby sa žiadosti a dôkazy, písomné alebo ústne, nepokladali za neprijateľné len z dôvodu, že boli predložené v regionálnom alebo menšinovom jazyku, a/alebo**

v prípade potreby využitím tlmočníkov a prostredníctvom prekladov, ktoré by pre dotknutú osobu neznamenal žiadne ďalšie výdavky.

392. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov zopakoval potrebu vyjasniť právny rámec a vyzval k istému stupňu implementácie v praxi, napríklad prostredníctvom dvoj alebo viacjazyčných oznámení a nápisov v/na budovách súdu a informácií na verejných výveskách a predvolaniach. Tieto záväzky považoval za nesplnené. Vyzval slovenské orgány, aby garantovali právo obžalovaného používať ukrajinčinu v trestnom konaní bez ohľadu na to, či tento ovláda slovenčinu, a zabezpečiť, aby obžalovaný bol o tomto svojom práve vyslovene informovaný na začiatku trestného stíhania. Okrem toho Výbor expertov vyzval slovenské orgány, aby legislatívne zabezpečili, že žiadosti a dôkazy budú môcť byť poskytnuté v ukrajinčine a že prípadné využitie služieb tlmočníkov a prekladateľov nebude viesť k dodatočným výdavkom pre dotknutú osobu, dokonca ani ak táto ovláda slovenčinu.

393. Podľa informácií uvedených v tretej periodickej správe neprišlo k žiadnym právnym zmenám v monitorovacom období v súlade s vyššie uvedenými odporúčaniami. Okrem toho správa neobsahuje žiadne informácie týkajúce sa praktickej implementácie týchto záväzkov.

394. Čo sa týka opatrení na podporu používania menšinových jazykov na súdoch, orgány informovali Výbor expertov počas terénnej návštevy, že súdy môžu napríklad umiestniť viacjazyčné oznámenia na informačnú tabuľu alebo úradnú vývesku súdu. Aj keď to zákony vyslovene nepredpokladajú, takéto konanie nie je zakázané. Navyše, Výbor expertov dostal informácie počas terénnej návštevy o tom, že nové nariadenia týkajúce sa zodpovednosti tlmočníkov a prekladateľov nedávno viedli k zníženiu ich počtov, čo sa týka regionálnych a menšinových jazykov. Výbor expertov upozorňuje, že toto môže viesť k praktickým problémom s implementáciou týchto záväzkov a vyzýva orgány, aby prijali opatrenia na zabezpečenie dostupnosti dostatočného počtu školených tlmočníkov.

395. Podľa zástupcov osôb hovoriacich po ukrajinsky sa tento jazyk na súde používa len veľmi zriedka.

396. Výbor expertov považuje tieto záväzky za nesplnené. Dôrazne vyzýva slovenské orgány k tomu, aby garantovali právo obžalovaného používať ukrajinčinu v trestnom konaní bez ohľadu na to, či tento ovláda slovenčinu, a aby zabezpečili, že bude o tomto práve obžalovaný výslovne informovaný na začiatku trestného stíhania. Okrem toho Výbor expertov dôrazne vyzýva slovenské orgány, aby legislatívne zabezpečili, že žiadosti a dôkazy budú môcť byť poskytnuté v ukrajinčine a že použitie tlmočníkov a prekladateľov, ak je to potrebné, nebude viesť k žiadnym výdavkom navyše pre dotknutú osobu, dokonca ani ak táto ovláda slovenčinu.

397. Okrem toho Výbor expertov nabáda orgány k tomu, aby prijali proaktívne opatrenia zjednodušujúce implementáciu týchto záväzkov a žiada ich, aby poskytli v tomto smere podrobné informácie v nasledujúcej periodickej správe.

b V občianskom konaní:

- ii Umožniť, kedykoľvek strana vystupuje pred súdom, aby mohla použiť svoj regionálny alebo menšinový jazyk, a to bez vzniku dodatočných nákladov pre túto stranu, a/alebo**
- iii Umožniť predloženie dokumentov a dôkazov v regionálnych alebo menšinových jazykoch,**

v prípade potreby využitím tlmočníkov alebo prostredníctvom prekladov.

c V konaní pred súdmi v správnych veciach:

- ii Umožniť, kedykoľvek je strana povinná vystúpiť osobne pred súdom, aby mohla použiť svoj regionálny alebo menšinový jazyk, a to bez vzniku dodatočných nákladov pre túto stranu, a/alebo**
- iii Umožniť predloženie dokladov a dôkazov v regionálnych alebo menšinových jazykoch,**

v prípade potreby využitím tlmočníkov alebo prostredníctvom prekladov .

398. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov zopakoval potrebu vyjasniť právny rámec a vyzval k istému stupňu implementácie v praxi, napríklad prostredníctvom dvoj alebo viacjazyčných oznámení a nápisov v/na budovách súdu a informácií na verejných výveskách a predvolaniach. Tieto záväzky považoval za nesplnené. Vyzval slovenské orgány, aby legislatívne vyslovene zabezpečili, že vždy, keď sa strana v spore musí dostaviť osobne pred občiansky alebo správny súd, bude môcť používať ukrajinský jazyk bez toho, aby pre ňu týmto vznikali dodatočné náklady, a aby dôkazy a dokumenty mohli byť predkladané v ukrajinčine, ak je to potrebné využitím služieb tlmočníkov a prekladateľov, dokonca aj keď osoba hovoriaca po ukrajinsky ovláda slovenčinu.

399. Podľa informácií poskytnutých úradmi v súlade s novelou z roku 2008, článok 18 Občianskeho súdneho poriadku uvádza, že strany „majú právo používať svoj materinský jazyk alebo jazyk, ktorému rozumejú.“ Toto sa vzťahuje na občianske a správne konanie.

400. Čo sa týka opatrení na podporu používania menšinových jazykov na súdoch, Výbor expertov sa odvoláva na vyššie uvedený odsek 394. Vyzýva orgány k tomu, aby prijali opatrenia na zabezpečenie dostatočného počtu školených tlmočníkov. .

401. Podľa zástupcov osôb hovoriacich po ukrajinsky sa tento jazyk na súde používa len veľmi zriedka.

402. Výbor expertov považuje tieto záväzky za formálne splnené. Vyzýva orgány k tomu, aby prijali proaktívne opatrenia zjednodušujúce implementáciu týchto záväzkov a žiada ich, aby poskytli v tomto smere podrobné informácie v nasledujúcej periodickej správe.

d Prijat' opatrenia, ktoré zabezpečia, že uplatnenie písmena b) bodov i, iii a písmena c) bodov i, iii a každé potrebné využitie tlmočníkov a prekladov nebude mať za následok vznik dodatočných nákladov dotknutých osôb.

403. V druhom monitorovacom cykle považoval Výbor expertov v svetle záverov podľa Článku 9.1.b.ii/b.iii/c.ii/c.iii tento záväzok za nesplnený.

404. Podľa tretej periodickej správy, náklady na tlmočenie a/alebo preklady bude znášať štát.

405. Výbor expertov považuje tento záväzok za splnený.

Odsek 3

Zmluvné strany sa zaväzujú sprístupniť v regionálnych alebo menšinových jazykoch najdôležitejšie vnútroštátne právne predpisy a tie, ktoré sa týkajú osôb používajúcich tieto jazyky, ak predmetné texty neboli sprístupnené inak.

406. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za nesplnený.

407. Podľa tretej periodickej správy neboli do ukrajinčiny preložené žiadne právne texty týkajúce sa osôb patriacich k národnostným menšinám.

408. Výbor expertov považuje tento záväzok za nesplnený.

Článok 10 – Správne orgány a verejné služby

Predbežné otázky

409. Výbor expertov spomína, že článok 10 charty sa vzťahuje aj na tie obce, v ktorých osoby hovoriace regionálnym alebo menšinovým jazykom nedosahujú 20%-ný prah, ale napriek tomu je ich počet dostatočný z hľadiska účelu záväzkov, ku ktorým sa Slovenská republika podľa článku 10 zaviazala.

410. V druhom monitorovacom cykle Výbor ministrov Rady Európy odporučil, aby slovenské orgány „**prehodnotili podmienku dosiahnutia 20%-ného prahu zastúpenia obyvateľov obce osobami hovoriacimi menšinovým jazykom pre zabezpečenie záväzkov v oblasti administratívy**“.

Odsek 1

V správnych celkoch štátu, kde počet užívateľov regionálnych alebo menšinových jazykov sídliačich na tomto území odôvodňuje prijatie nižšie uvedených opatrení, a podľa situácie každého z jazykov sa zmluvné strany zaväzujú, ak je to možné:

- a iii **Zabezpečiť, aby užívatelia regionálnych alebo menšinových jazykov mohli predložiť ústne alebo písomné žiadosti, ako aj dostať odpoveď v týchto jazykoch.**

411. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za nesplnený. Vyzval slovenské orgány, aby prijali potrebné opatrenia umožňujúce osobám hovoriacim po ukrajinsky podávať ústne a písomné žiadosti a prijímať odpovede v ukrajinčine všade tam, kde bol dostatočný počet osôb hovoriacich týmto jazykom v zmysle tohto záväzku, bez ohľadu na 20%-ný prah, ktorý ešte vždy predpisuje slovenská legislatíva.

412. Podľa tretej periodickej správy bolo prijatých niekoľko noviel zákona o jazykoch národnostných menšín. Avšak podmienky používania menšinového jazyka vo vzťahu k správnym orgánom ešte vždy závisia od splnenia 20%-ného prahu. Novelizovaný zákon hovorí, že osoby patriace k národnostným menšinám môžu používať menšinové jazyky v úradnom hovorovom styku dokonca aj v obciach, v ktorých nie je dosiahnutý minimálny limit, „ak s tým pracovník orgánu verejnej správy a osoby zapojené do konania súhlasia.“ Podľa periodickej správy dohoda závisí od toho, či ostatné prítomné osoby rozumejú menšinovému jazyku. Výbor expertov pripomína, že takéto ustanovenie právne nezabezpečuje to, aby osoby hovoriace po ukrajinsky mohli podávať ústne alebo písomné žiadosti a dostávať odpovede v tomto jazyku.

413. Nové ustanovenia predpokladajú zníženie 20%-ného prahu na 15%, za podmienky potvrdenia tohto percenta v dvoch za sebou nasledujúcich sčítaniach ľudu. V praxi môže byť nová 15%-ná hranica najskôr aplikovaná v roku 2021. Preto v aktuálnom monitorovacom cykle stále platí 20%-ný prah.

414. Čo sa týka obcí, ktoré spĺňajú podmienku 20 %, v týchto majú orgány povinnosť vytvoriť podmienky na používanie menšinových jazykov. Musia ďalej poskytovať informácie o možnosti používania menšinových jazykov na viditeľnom mieste. Za porušenie tejto povinnosti alebo ak orgány neumožnia používanie menšinových jazykov môže byť udelená pokuta 50 až 2 500 EUR. Osoby patriace k národnostným menšinám majú právo podávať písomné žiadosti, dokumenty a dôkazy v menšinovom jazyku, pričom orgány odpovedajú v slovenčine a v menšinovom jazyku. Aj keď vydávanie verejných listín v menšinových jazykoch je vo všeobecnosti zakázané, v správnych konaniach vydávajú orgány rozhodnutia v slovenskom jazyku a rovnako aj rovnocenne v menšinovom jazyku na požiadanie alebo ak bolo konanie iniciované v menšinovom jazyku. Okrem toho majú byť v slovenčine a na požiadanie aj v menšinovom jazyku, resp. ak pôvodná žiadosť bola podaná v menšinovom jazyku, aj rodné listy, sobášne listy a úmrtne listy, povolenia, oprávnenia, potvrdenia, vyjadrenia a vyhlásenia. Ak orgány odmietnu vydať takéto dokumenty dvojazyčne, je možné im uložiť pokutu vo výške 50 až 2 500 EUR. Okrem toho orgány poskytnú občanom na požiadanie aj dvojazyčné formuláre.

415. Podľa zástupcov osôb hovoriacich po ukrajinsky nie je ukrajinčina v praxi používaná v administratívnych vzťahoch.

416. Výbor expertov považuje tento záväzok za nesplnený.

Výbor expertov vyzýva slovenské orgány, aby prijali potrebné opatrenia umožňujúce osobám hovoriacim po ukrajinsky podávať ústne a písomné žiadosti a prijímať odpovede v ukrajinčine všade tam, kde žije dostatočný počet osôb hovoriacich týmto jazykom v zmysle tohto záväzku, bez ohľadu na 20%-ný prah, ktorý ešte vždy predpisuje slovenská legislatíva.

Odsek 2

417. Podľa slovenskej legislatívy je používanie regionálnych alebo menšinových jazykov vo vzťahu k miestnym pobočkám orgánov štátnej správy a miestnym orgánom možné v obciach, v ktorých podľa posledného sčítania ľudu najmenej 20 % obyvateľov patrilo k danej národnostnej menšine. Na porovnanie, Výbor expertov pripomína, že používanie regionálnych alebo menšinových jazykov vo vzťahu k regionálnym úradom nie je dovolené.²⁷

²⁷Vid' 2. správa Výboru expertov o Slovensku, ECRML (2009) 8, odsek 614

Čo sa týka miestnych a regionálnych orgánov, na území, kde sídli taký počet užívateľov regionálnych alebo menšinových jazykov, ktorý odôvodňuje prijatie nižšie uvedených opatrení, zmluvné strany sa zaväzujú umožniť a/alebo podporiť:

- b** *Možnosť, aby užívatelia regionálnych alebo menšinových jazykov mohli predložiť ústne alebo písomné žiadosti v týchto jazykoch.*

418. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za čiastočne splnený na miestnej úrovni a za nesplnený na regionálnej úrovni. Vyzval slovenské orgány, aby prijali potrebné opatrenia tak, aby osoby hovoriace po ukrajinsky mohli podávať ústne alebo písomné žiadosti v ukrajinjčine, vrátane tých obcí, kde osoby hovoriace po ukrajinsky predstavujú menej než 20 % populácie obce, ale kde je ich počet významný z hľadiska tohto záväzku; aby poskytli právny základ potrebný pre osoby hovoriace po ukrajinsky na podávanie ústnych alebo písomných žiadostí v ukrajinjčine aj vo vzťahu k regionálnym orgánom, kde žije dostatočný počet osôb hovoriacich po ukrajinsky.

419. Podľa tretej periodickej správy, sa zákonné ustanovenia týkajúce sa používania menšinových jazykov vo vzťahu k správnym orgánom týkajú miestnej štátnej správy, miestnych orgánov a niektorých verejných služieb. Preto sa Výbor expertov odvoláva na vyššie uvedené odseky 412-414.

420. Podľa zástupcov osôb hovoriacich po ukrajinsky sa ukrajinjčina používa najmä v ústnej komunikácii na dedinách. Inak sa ukrajinjčina v praxi v administratívnych vzťahoch nepoužíva.

421. Neboli prijaté žiadne opatrenia na zabezpečenie právneho základu pre podávanie ústnych alebo písomných žiadostí v ukrajinjčine ani vo vzťahu k regionálnym úradom, kde žije dostatočný počet osôb hovoriacich po ukrajinsky.

422. Výbor expertov považuje tento záväzok za čiastočne splnený na miestnej úrovni a za nesplnený na regionálnej úrovni.

Výbor expertov dôrazne vyzýva slovenské orgány, aby:

- prijali opatrenia potrebné na to, aby mohli osoby hovoriace po ukrajinsky podávať ústne alebo písomné žiadosti v ukrajinjčine, vrátane tých obcí, kde osoby hovoriace po ukrajinsky predstavujú menej než 20 % populácie obce, ale kde je ich počet napriek tomu významný z hľadiska účelu tohto záväzku;**
- poskytli právny základ potrebný na to, aby osoby hovoriace po ukrajinsky mohli podávať ústne alebo písomné žiadosti v ukrajinjčine aj vo vzťahu k regionálnym úradom, kde žije dostatočný počet osôb hovoriacich po ukrajinsky.**

- c** *Uverejnenie úradných dokumentov regionálnych orgánov takisto v príslušných regionálnych alebo v menšinových jazykoch.*
- d** *Uverejnenie úradných dokumentov miestnych orgánov takisto v regionálnych alebo menšinových jazykoch.*

423. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za nesplnený. Vyzval slovenské orgány, aby prijali potrebné opatrenia, ktoré by umožnili a/alebo podporili zverejňovanie oficiálnych dokumentov miestnych a regionálnych orgánov (a nielen ich osnovu) aj v príslušnom regionálnom alebo menšinovom jazyku.

424. Podľa tretej periodickej správy zákon o štátnom jazyku v znení novely z roku 2011 stanovuje, aby zákony, nariadenia vlády, všeobecne záväzné predpisy, vrátane nariadení miestnych orgánov, rozhodnutia a iné verejné dokumenty boli v slovenčine. Toto nemá vplyv na používanie menšinových jazykov v súlade s osobitnými predpismi. Zákon o jazykoch národnostných menšín v znení novely z roku 2011 uvádza, že v obciach, kde je splnená podmienka 20%-ného prahu môžu byť „úradné dokumenty, najmä zápisnice, uznesenia, štatistiky, záznamy, súvahy, informácie určené pre verejnosť [...] v jazyku menšiny spoločne s verziou v štátnom jazyku.“ Správne orgány na požiadanie poskytnú informácie o všeobecne záväzných nariadeniach aj v menšinovom jazyku a môžu vydávať všeobecne záväzné nariadenia v rámci svojej kompetencie v menšinovom jazyku spolu so slovenskou verziou, pričom prednosť má text v slovenčine.

425. Výbor expertov nedostal informácie o praktickej implementácii záväzkov vo vzťahu k ukrajinjčine. Výbor expertov ďalej uvádza, že tieto záväzky sa vzťahujú aj na všetky obce a regionálne úrady, v ktorých osoby hovoriace po ukrajinsky predstavujú menej než 20 % populácie, ale kde je ich počet napriek tomu významný z hľadiska účelu tohto záväzku.

426. Výbor expertov považuje tieto záväzky za nesplnené. Dôrazne vyzýva slovenské orgány, aby prijali potrebné opatrenia, ktoré by umožnili a/alebo podporili zverejňovanie oficiálnych dokumentov v ukrajinčine zo strany miestnych a regionálnych úradov, bez ohľadu na 20%-ný prah.

f Používanie regionálnych alebo menšinových jazykov na rokovaníach miestnych orgánov, nevylučujúc však tým použitie oficiálneho(ych) jazyka(ov) štátu.

427. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za nesplnený.

428. Podľa tretej periodickej správy zákon o štátnom jazyku predpokladá, že štátne orgány, miestne orgány, ostatné orgány verejnej správy, právnické osobynimi založené alebo vytvorené zo zákona budú používať na svojich zasadnutiach štátny jazyk. Zasadnutia miestnych orgánov v obciach, kde je splnená podmienka 20%-ného prahu, sa môžu tiež uskutočňovať v menšinovom jazyku, ak všetci prítomní s tým súhlasia. Člen obecného zastupiteľstva má právo používať menšinový jazyk počas zasadnutia tohto orgánu a obec mu má zabezpečiť tlmočníka. Ostatní účastníci obecnej rady môžu používať menšinový jazyk na zasadnutí, ak s tým súhlasia všetci prítomní členovia obecnej rady a starosta obce v súlade so zákonom o jazykoch národnostných menšín v znení novely z roku 2011.

429. Podľa zástupcov osôb hovoriacich po ukrajinsky, zasadnutia miestnych orgánov prebiehajú v slovenčine.

430. Výbor expertov považuje tento záväzok za nesplnený. Vyzýva slovenské orgány, aby podporili používanie ukrajinčiny zo strany miestnych orgánov v debatách na ich zasadnutiach, bez ohľadu na 20%-ný prah.

g Používanie alebo prevzatie tradičných a správnych názvov v regionálnych alebo menšinových jazykoch, a ak je to potrebné, spoločne s pomenovaním v oficiálnom(ych) jazyku(och).

431. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za čiastočne splnený. Vyzval slovenské orgány, aby prijali potrebné opatrenia, ktoré by umožnili a/alebo podporili používanie alebo prijatie, ak je to potrebné v spojení s názvom v úradnom jazyku, tradičných a správnych foriem názvov miest v ukrajinčine aj v tých obciach, kde osoby hovoriace po ukrajinsky netvorí 20 % obyvateľstva, ale kde je ich počet dostatočný pre účely tohto záväzku. Slovenské orgány [boli] tiež nabádané, aby zabezpečili túto možnosť aj v prípade menších územných celkov v rámci obcí.

432. Podľa tretej periodickej správy bol zákon o označovaní obcí v jazyku národnostných menšín zrušený. V súlade so zákonom o jazykoch národnostných menšín v znení neskorších predpisov by malo nariadenie vlády týkajúce sa obcí, ktoré môžu používať menšinové jazyky v úradnej komunikácii, obsahovať zoznam názvov v menšinových jazykoch.

433. Zákon o jazykoch národnostných menšín v znení neskorších predpisov ďalej uvádza, že v obciach, kde je splnená percentuálna podmienka, sa má názov v menšinovom jazyku používať na dopravných označeniach na začiatku a konci obce, na budovách orgánov verejnej správy alebo na rozhodnutiach vydaných v menšinovom jazyku, ak sa tento názov nachádza vo vyššie spomenutom nariadení vlády. Môže byť uvedené na železničných staniciach, autobusových staniciach, letiskách a prístavoch. Názov v menšinovom jazyku sa uvedie pod názvom obce v slovenčine použijúc rovnakú alebo menšiu veľkosť písma. Ak sa menšinový jazyk používa v špecializovaných publikáciách, tlači a iných médiách a počas úradných aktivít správnych orgánov, názvy „zemepisných objektov v menšinovom jazyku, ktoré sú bežné a zavedené, môžu byť používané spolu so štandardizovanými zemepisnými názvami."

434. Tretia periodická správa tiež uvádza, že je možné uvádzať názvy miest v menšinových jazykoch dokonca aj v obciach, kde nie je dosiahnutý 20%-ný prah, ako ukazuje používanie tradičných názvov miest, kde menšiny už nedosahujú percentuálny limit. Počas návštevy v teréne orgány informovali Výbor expertov, že ak už menšiny nedosahujú percentuálny limit v niektorých obciach po sčítaní ľudu v roku 2011, dvojazyčné označenia nebudú odstránené.

435. Avšak miestne orgány, ktoré Výbor expertov počas terénnej návštevy navštívil, jasne uviedli, že nemôžu mať dvojazyčné tabule s názvom miesta, ak nebola splnená podmienka 20%-ného prahu. Zdá sa preto, že v obciach, kde menšina nikdy nedosiahla 20%-ný prah, nemôžu byť používané dvojazyčné tabule s názvom miesta.

436. Okrem toho správa vysvetľuje, že vyjadrenie použité v zákone o jazykoch národnostných menšín v súvislosti s názvami miest v menšinovom jazyku – „*ostatné miestne zemepisné objekty*“ – zahŕňajú všetky miestne názvy a môžu sa tiež vzťahovať na menšie územné jednotky v rámci obce, ak pre takéto jednotky existujú tradičné a správne názvy v menšinovom jazyku.

437. Podľa informácií získaných od osôb hovoriacich po ukrajinsky, vyskytli sa prípady zničenia dvojazyčných tabúľ s názvami miest. Orgány ich nenahradili, najmä z finančných dôvodov.

438. Výbor expertov zdôrazňuje, že prijatie a používanie tradičných názvov miest je relatívne jednoduchým podporným opatrením s významným pozitívnym efektom z hľadiska prestíže a povedomia verejnosti o regionálnom alebo menšinovom jazyku.²⁸ Tradičné názvy by mohli byť tiež uvedené na vítačích tabuliach alebo turistických informačných tabuliach (viď aj ďalší odsek 736).

439. Výbor expertov považuje tento záväzok ešte vždy za čiastočne splnený. Výbor expertov dôrazne vyzýva slovenské orgány, aby prijali potrebné opatrenia, ktoré by podporili používanie tradičných a správnych foriem názvov miest v ukrajínčine v zmysle tohto záväzku a bez ohľadu na 20%-ný prah.

Odsek 3

S ohľadom na verejné služby poskytované správnymi orgánmi alebo inými osobami konajúcimi v ich mene sa zmluvné strany zaväzujú na územiach, kde sa používajú regionálne alebo menšinové jazyky, v súlade s postavením každého jazyka a ak je to možné:

c Umožniť užívateľom regionálnych alebo menšinových jazykov predložiť žiadosť v týchto jazykoch.

440. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za nesplnený.

441. Podľa tretej periodickej správy sa verejné služby poskytujú najmä právnickými osobami založenými správnymi orgánmi alebo priamo zriadenými zákonom. V súlade so zákonom o jazykoch národnostných menšín v znení neskorších predpisov z roku 2011, v obciach, kde je splnený 20%-ný prah, osoby patriace k národnostným menšinám majú právo podávať ústne a písomné žiadosti, ako aj dokumenty a dôkazy vo svojom menšinovom jazyku právnickej osobe založenej orgánom miestnej správy. Odpoveď majú dostať v slovenčine a v menšinovom jazyku. Takéto subjekty sú najmä zdravotnícke zariadenia a zariadenia sociálnej starostlivosti alebo obecné spoločnosti. Toto ustanovenie sa nevzťahuje na právnické osoby založené zo zákona (napr. verejné univerzity, pošty, sociálna poisťovňa, Železnice SR).

442. V obciach, kde 20%-ný prah nie je dosiahnutý, platí všeobecné pravidlo a menšinový jazyk môže byť používaný v ústnej komunikácii, ak s tým zamestnanec a prítomné osoby súhlasia.

443. Výbor expertov považuje tento záväzok za nesplnený. Vyzýva slovenské orgány, aby umožnili osobám hovoriacim po ukrajinsky podávať žiadosti o verejné služby v ukrajínčine, vrátane obcí, kde nedosahujú 20%-ný prah, ale kde ich je dostatočný počet z hľadiska účelu tohto záväzku.

Odsek 4

Zmluvné strany sa zaväzujú na účel zabezpečenia ustanovení odsekov 1, 2 a 3, ktoré prijali, prijať jedno alebo viac nasledujúcich opatrení:

a Poskytovať požadovaný preklad alebo tlmočenie, ak sa požadujú.

444. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za nesplnený.

445. Podľa tretej periodickej správy povinnosť „vytvárať podmienky pre používanie menšinového jazyka“ v obci, kde je splnený 20%-ný prah, zahŕňa zabezpečenie prekladu a tlmočenia.

446. Čo sa týka obcí, kde 20%-ný prah nie je dosiahnutý, ale kde je napriek tomu možné menšinový jazyk používať v hovorenom styku, správa uvádza, že prekladateľské a tlmočnicke služby sú dostupné na celom území Slovenskej republiky a tieto služby majú byť hradené subjektmi, ktorých sa to týka.

447. Výbor expertov považuje tento záväzok za formálne splnený.

²⁸Viď 2. správa Výboru expertov o Chorvátsku, ECRML (2005) 3, odsek 152

- c *Ak je to možné, vyhovieť žiadostiam zamestnancov verejných služieb ovládajúcich regionálny alebo menšinový jazyk byť vymenovaní na území, kde sa tento jazyk používa.*

448. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za formálne splnený.

449. Tretia periodická správa neobsahuje žiadne konkrétne informácie týkajúce sa tohto záväzku.

450. S ohľadom na opakovaný nedostatok informácií považuje Výbor expertov tento záväzok za nesplnený.

Článok 11 - Médiá

Odsek 1

Zmluvné strany sa zaväzujú pre užívateľov regionálnych alebo menšinových jazykov na územiach, kde sa tieto jazyky používajú, a podľa situácie každého z jazykov v rozsahu, v akom sú verejné orgány priamo alebo nepriamo kompetentné, majú právomoci alebo zohrávajú v tejto oblasti nejakú úlohu, rešpektujúc pritom zásady nezávislosti a samostatnosti médií:

- a *Rozhlas a televízia plnia úlohu verejnoprávnych médií:*

- iii *Prijat' vhodné opatrenia, aby prevádzkovatelia ponúkali programy v regionálnych alebo menšinových jazykoch.*

451. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za splnený pokiaľ ide o rozhlas a za nesplnený pokiaľ ide o televíziu. Výbor ministrov Rady Európy odporučil, aby slovenské orgány „**zlepšili poskytovanie vysielania verejnoprávnej televízie a rozhlasu vo všetkých menšinových jazykoch [...]**“ Okrem toho Výbor expertov vyzval slovenské orgány, aby rozšírili vysielací čas a frekvenciu časových úsekov vymedzených pre ukrajinský jazyk vo verejnoprávnej televízii a rozhlase.

452. Podľa tretej periodickej správy podľa zákona č. 532/2010 Z.z. o Rozhlase a televízii Slovenska a o zmene a doplnení niektorých zákonov, verejný prevádzkovateľ vysielania je povinný poskytovať vysielania v jazykoch národnostných menšín a etnických skupín žijúcich v Slovenskej republike. Jeden program verejnoprávneho rozhlasu má vysielat' programy s vyváženým obsahom a regionálnym rozdelením menšinových jazykov. Rozsah vysielania má korešpondovať s národnostnou a etnickou štruktúrou Slovenskej republiky.

453. V praxi vysielal Slovenský rozhlas 476 hodín v ukrajiničine v roku 2008 a 281 až 294 hodín v roku 2009 a 2010 (394 v predchádzajúcom monitorovacom cykle). Slovenská televízia vysielala 7 hodín v ukrajiničine v roku 2007, 5 hodín v roku 2009 a 2010 (6,5 hodín v druhom monitorovacom cykle). Výbor expertov poznamenáva, že došlo k poklesu v prípade televízie i rozhlasu.

454. Zástupcovia osôb hovoriacich po ukrajinsky informovali Výbor expertov, že vysielací čas rozhlasových programov koliduje s hlavným vysielacím časom v televízii, čím sa znižuje počet poslucháčov. Okrem toho nie je dostatok pracovníkov vytvárajúcich programy v ukrajiničine (dvaja pracovníci pracujú pre rozhlas a jeden pre televíziu).

455. Výbor expertov opakovane pripomína veľký význam elektronických médií, najmä televízie, z hľadiska podpory regionálnych alebo menšinových jazykov v moderných spoločnostiach. Pravidelná a predvídateľná prítomnosť regionálneho alebo menšinového jazyka v rádiu alebo v televízii môže výrazne zvýšiť jeho spoločenskú prestíž.²⁹

456. Výbor expertov považuje tento záväzok ešte vždy za splnený v prípade rozhlasu a za nesplnený pokiaľ ide o televíziu.

Výbor expertov dôrazne vyzýva slovenské orgány, aby rozšírili vysielací čas a frekvenciu časových úsekov vymedzených pre ukrajinský jazyk vo verejnoprávnej televízii.

- b ii *Podporovať a/alebo uľahčiť pravidelné vysielanie rozhlasových programov v regionálnych alebo menšinových jazykoch.*

457. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za nesplnený. Výbor ministrov Rady Európy odporučil, aby slovenské orgány „**zľahčili vysielanie súkromného rozhlasu [...] v menšinových jazykoch odstránením reštriktívnych podmienok v príslušnej legislatíve.**“ Okrem toho

²⁹Vid' 2. správa Výboru expertov o Švajčiarsku, ECRML (2004) 6, odsek 118

Výbor expertov odporučil slovenským úradom, aby odstránili existujúce reštriktívne podmienky pre súkromných [...] prevádzkovateľov rozhlasového vysielania, ktorí ponúkajú programy v menšinových jazykoch.

458. Podľa tretej periodickej správy zákon o štátnom jazyku v znení novely z roku 2011 odstránil povinnosť prevádzkovateľov súkromného rozhlasového vysielania poskytovať slovenskú jazykovú verziu rozhlasového vysielania programov v menšinovom jazyku. Toto sa vzťahuje na „rozhlasové programy regionálnych alebo miestnych vysielaní určených pre príslušníkov národnostných menšín, vrátane podujatí v živých vysielaniach.“ Výbor expertov tento pokrok víta.

459. Periodická správa uvádza, že nie sú dostupné údaje o počte držiteľov licencií vysielajúcich v ukrajinčine.

460. Výbor expertov nebol informovaný o žiadnych opatreniach, akými sú finančné motivácie alebo licenčné podmienky, ktoré by boli prijaté na podporu a/alebo uľahčenie vysielania rozhlasových programov v ukrajinčine.

461. Výbor expertov vyzýva slovenské orgány, aby v nasledujúcej periodickej správe poskytli informácie o prijatých opatreniach na podporu a/alebo zjednodušenie pravidelného vysielania programov v ukrajinčine v súkromných rozhlasových staniciach, akými sú finančné podpory alebo licenčné podmienky.

c ii Podporovať a/alebo uľahčiť pravidelné vysielanie televíznych programov v regionálnych alebo menšinových jazykoch.

462. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za nesplnený. Výbor ministrov Rady Európy odporučil, aby slovenské orgány „[...] uľahčili vysielanie súkromnej [...] televízie v menšinových jazykoch odstránením reštriktívnych podmienok v príslušnej legislatíve.“ Okrem toho Výbor expertov nabádal slovenské orgány, aby odstránili existujúce reštriktívne podmienky pre súkromných prevádzkovateľov televízneho a rozhlasového vysielania, ktorí ponúkajú programy v menšinových jazykoch.

463. Podľa tretej periodickej správy bola zachovaná povinnosť prevádzkovateľov súkromných televíznych kanálov uvádzať slovenské titulky pri všetkých programoch vysielaných v menšinovom jazyku. Orgány to vysvetľujú tak, že ide o nástroj podpory interkultúrneho dialógu a znalostí o živote a kultúre menšín. Audiovizuálny fond založený v roku 2009 môže byť používaný producentmi audiovizuálnych diel v menšinových jazykoch na pokrytie nákladov na titulkovanie.

464. Periodická správa uvádza, že nie sú dostupné údaje o počte držiteľov licencií vysielajúcich v ukrajinčine.

465. Výbor expertov nebol informovaný o žiadnych opatreniach, akými sú finančné motivácie alebo licenčné podmienky, ktoré by boli prijaté na podporu a/alebo uľahčenie vysielania televíznych programov v ukrajinčine.

466. Výbor expertov považuje tento záväzok za nesplnený. Výbor expertov nabáda slovenské orgány, aby v nasledujúcej periodickej správe poskytli informácie o prijatých opatreniach na podporu a/alebo zjednodušenie pravidelného vysielania programov v ukrajinčine na súkromných televíznych kanáloch, akými sú finančné výhody alebo licenčné podmienky.

d Podporovať a/alebo uľahčiť výrobu a šírenie zvukových a audiovizuálnych diel v regionálnych alebo menšinových jazykoch.

467. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za nesplnený. Vyzval slovenské orgány, aby podporili a/alebo uľahčili výrobu a distribúciu audio a audiovizuálnych diel v regionálnych alebo menšinových jazykoch, tiež zabezpečujúc, že programy v menšinovom jazyku v digitálnej televízii budú dostupné pre deti vo vhodných časoch.

468. Podľa tretej periodickej správy bol Audiovizuálny fond založený v roku 2009 s cieľom podporovať audiovizuálny priemysel na Slovensku poskytovaním financovania produkcie a distribúcie audiovizuálnych diel, ako aj kultúrnych podujatí a publikácií v audiovizuálnej a kinematografickej oblasti. Svoju činnosť v oblasti poskytovania financovania začal v roku 2010.

469. Fond vyhlasuje každoročne záväznú štruktúru pre svoje podporné aktivity. Program 1 pokrýva výrobu kinematografických a audiovizuálnych diel zameraných okrem iného na menšiny, vrátane diel pre deti do 12 rokov. V roku 2011 bola jednou z priorít Programu 1 podpora audiovizuálnych diel venovaných národnostným menšinám a znevýhodneným skupinám.

470. Výbor expertov tento pokrok víta. Napriek tomu upozorňuje, že tento záväzok si vyžaduje, aby štáty poskytovali konkrétnu pomoc pri výrobe a distribúcii diel v regionálnych alebo menšinových jazykoch. Výboru expertov nie je jasné, či podpora audiovizuálnych diel týkajúca sa národných menšín a znevýhodnených skupín bude vždy prioritou Programu 1, teda, či bude zabezpečené pravidelné financovanie, ani či podporené audiovizuálne diela sú vyrábané v regionálnych alebo menšinových jazykoch. Privítal by konkrétne informácie v tomto smere. Audiovizuálny fond je však relevantný v zmysle záväzku vyplývajúceho z odseku 11.1.f.ii.

471. Čo sa týka dostupnosti detských programov v menšinových jazykoch, periodická správa hovorí, že podľa zákona o štátnom jazyku v znení novely z roku 2011, audiovizuálne diela pre deti do 12 rokov vysielané v cudzom jazyku musia byť dabované do slovenčiny, okrem tých, ktoré sú vysielané ako súčasť programov v menšinovom jazyku. Výbor expertov by privítal viac informácií v nasledujúcej periodickej správe o detských programoch vyrobených a distribuovaných v ukrajinčine.

472. Výbor expertov žiada orgány, aby v nasledujúcej periodickej správe poskytli konkrétne príklady audiovizuálnych diel v ukrajinčine, ktoré sú relevantné pre tento záväzok.

e i Podporiť a/alebo uľahčiť založenie a/alebo udržanie aspoň jedného denníka v regionálnych alebo menšinových jazykoch.

473. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za nesplnený. Výbor ministrov Rady Európy odporučil, aby slovenské orgány „**uľahčili vydávanie novín v menšinových jazykoch.**“ “Okrem toho Výbor expertov vyzýva slovenské orgány, aby prijali vhodné opatrenia, ktoré by umožnili vydávať aspoň jedny noviny v ukrajinskom jazyku v dostatočnej periodicite.

474. Podľa tretej periodickej správy dostávajú podporu tri ukrajinské periodiká. *Nové Žytča, Dukla a Veselka.* Žiadne z nich však nie je vydávané každý týždeň. Výbor expertov pripomína, že „noviny“ v zmysle tohto záväzku musia byť vydávané aspoň raz do týždňa.³⁰

475. Zástupcovia osôb hovoriacich po ukrajinsky informovali Výbor expertov, že financie prichádzajú veľmi neskoro a v roku 2011 boli zredukované na 50 % sumy, ktorú odporučila grantová komisia.

476. Výbor expertov považuje tento záväzok za nesplnený.

Výbor expertov dôrazne vyzýva slovenské orgány, aby prijali vhodné opatrenia, ktoré by umožnili vydávať aspoň jedny noviny v ukrajinskom jazyku v dostatočnej periodicite.

f ii Uplatňovať existujúce opatrenia o finančnej podpore tiež na výrobu audiovizuálnych diel v regionálnych alebo menšinových jazykoch.

477. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za nesplnený, keďže neboli náznaky toho, že boli aplikované všeobecné opatrenia finančnej pomoci na audiovizuálne produkcie týkajúce sa produkcie v ukrajinčine.

478. Podľa tretej periodickej správy pokrýva Audiovizuálny fond v rámci Programu 1 výrobu kinematografických a audiovizuálnych diel zameraných okrem iného na menšiny, vrátane diel pre deti do 12 rokov. V roku 2011 bola jednou z priorit Programu 1 podpora audiovizuálnych diel venovaných národnostným menšinám a znevýhodneným skupinám. Výbor expertov podčiarkuje, že tento záväzok je nasmerovaný na audiovizuálne diela vyrobené v ukrajinčine.

479. Výbor expertov nezistil žiadny konkrétny prípad audiovizuálnych diel v ukrajinčine, ktoré by boli z hľadiska tohto záväzku relevantné.

480. Výbor expertov považuje tento záväzok za nesplnený. Vyzýva orgány, aby aplikovali existujúce opatrenia týkajúce sa finančnej pomoci audiovizuálnym dielam v ukrajinčine a poskytol konkrétne príklady v nasledovnej periodickej správe.

Odsek 3

³⁰Vid' 1. správa Výboru expertov o Srbsku, ECRML (2009) 2, odsek 267

Zmluvné strany sa zaväzujú zabezpečiť, aby záujmy užívateľov regionálnych alebo menšinových jazykov boli zastúpené alebo aspoň zohľadnené v orgánoch, ktoré možno vytvoriť v súlade so zákonom na účel zaručenia slobody a plurality médií.

481. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov nedokázal dospieť k záveru vo vzťahu k tomuto záväzku a požiadal slovenské orgány o vyjadrenie v nasledujúcej periodickej správe.

482. Podľa tretej periodickej správy Rada pre vysielanie a retransmisiu je dozorným orgánom vysielania. Jej členovia sú vyberaní Národnou radou Slovenskej republiky na základe návrhov od viacerých orgánov, vrátane mimovládnych organizácií. Rada pre rozhlasové a televízne vysielanie je dozorným orgánom v zmysle zákona 532/2010 Z.z. o Rozhlase a televízii Slovenska. Jej členovia sú vyberaní Národnou radou Slovenskej republiky na základe návrhov od viacerých orgánov, vrátane mimovládnych organizácií zastupujúcich záujmy národnostných menšín. Preto sa aj osoby patriace k národnostným menšinám môžu stať členmi týchto rád.

483. Výbor expertov bol informovaný o tom, že v súčasnosti jeden člen Rady pre rozhlasové a televízne vysielanie patrí do národnostnej menšiny. Výbor expertov však pripomína, že právny rámec *nezabezpečuje* zastúpenie osôb hovoriacich regionálnym alebo menšinovým jazykom v týchto orgánoch. Výbor expertov pripomína, že tento záväzok nevyžaduje, aby mal každý z jazykov uvedených v časti III svojho zástupcu v spomínaných orgánoch, ale aby existovali dostatočné systémy alebo procesy, ktoré zabezpečia, že záujmy osôb hovoriacich jazykmi uvedenými v časti III budú skutočne zastúpené alebo zohľadnené.

484. Výbor expertov považuje záväzok v súčasnosti za splnený. Napriek tomu nabáda slovenské orgány, aby zabezpečili, že záujmy osôb hovoriacich regionálnymi alebo menšinovými jazykmi budú zastúpené alebo zohľadnené v rámci orgánov zodpovedných za garantovanie slobody a plurality médií.

Článok 12 – Kultúrna činnosť a kultúrne zariadenia

Odsek 1

Vo vzťahu ku kultúrnym aktivitám a kultúrnym zariadeniam, najmä ku knižniciam, k videotékam, ku kultúrnym centrám, k múzeám, archívom, akadémiám, divadlám a ku kinám, ako aj k literárnym dielam a ku kinematografickej produkcii, k ľudovému kultúrnemu prejavu, festivalom, ku kultúrnemu priemyslu vrátane, inter alia, použitia nových technológií zmluvné strany sa zaväzujú na územiach, kde sa uvedené jazyky používajú, v rozsahu, v akom sú verejné orgány kompetentné, majú právomoci alebo zohrávajú v tejto oblasti nejakú úlohu:

- b* *V rozličnej forme podporovať v iných jazykoch prístup k dielam vytvoreným v regionálnych alebo menšinových jazykoch napomáhaním a rozvojom prekladateľskej aktivity, dabingu, post-synchronizácie a výrobou titulkov.*
- c* *Podporovať v regionálnych alebo menšinových jazykoch prístup k dielam vytvoreným v iných jazykoch napomáhaním a rozvojom prekladateľskej aktivity, dabingu, post-synchronizácie a výrobou titulkov.*

485. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov nedokázal dospieť k záveru vo vzťahu k týmto záväzkom a požiadal slovenské orgány o vyjadrenie v nasledujúcej periodickej správe.

486. Podľa informácií získaných v treťom monitorovacom cykle financie na podporu aktivít národnostných menšín sa používajú aj na financovanie prekladov. Ministerstvo kultúry má tiež samostatný systém na preklad literatúry, ktorý je možné využiť aj pre menšinové jazyky. Pre audiovizuálne diela je možné využiť financie poskytnuté Audiovizuálnym fondom.

487. Výbor expertov nezískal žiadne konkrétne príklady aplikácie týchto záväzkov v prípade ukrajínčiny.

488. Výbor expertov považuje tieto záväzky za nesplnené. Vyzýva orgány, aby podporovali prístup k dielam vytvoreným v ukrajínčine v iných jazykoch a naopak.

- g* *Napomáhať a/alebo uľahčiť vytvorenie jedného alebo viacerých orgánov poverených zbierať, archivovať a uvádzať alebo vydávať diela vytvorené v regionálnych alebo menšinových jazykoch.*

489. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval záväzok za nesplnený.

490. Podľa tretej periodickej správy rôzne mimovládne organizácie zbierajúce, archivujúce a vydávajúce diela v menšinových jazykoch získavajú štátnu podporu prostredníctvom grantových schém pre aktivity národnostných menšín. Fórum inštitút pre výskum menšín je najdôležitejšou mimovládnu organizáciou venujúcou sa výskumu menšín na Slovensku, dokumentácii ich kultúry, písomných dokumentov a iných záznamov. Fórum inštitút pre výskum národnostných menšín získava každoročne finančnú podporu zo štátneho rozpočtu.

491. Existuje tiež Múzeum ukrajinskej kultúry vo Svidníku. Podľa informácií, ktoré získal Výbor expertov od orgánov počas terénnej návštevy, múzeá o kultúre národnostných menšín zbierajú, zverejňujú a uchovávajú kópie diel v menšinových jazykoch, ktoré vytvorili sami alebo ktoré príležitostne dostali od menšinových mimovládnych organizácií.

492. Jedna kópia každej periodickej publikácie je uchovávaná Národným archívom a jedna kópia každého audiovizuálneho diela je uchovávaná Slovenským filmovým inštitútom.

493. Výbor expertov považuje tento záväzok za splnený.

Odsek 2

V oblastiach, kde sa tradične nepoužívajú regionálne alebo menšinové jazyky, zmluvné strany sa zaväzujú, ak na to oprávňuje počet užívateľov regionálneho alebo menšinového jazyka, umožniť, podporiť a/alebo zabezpečiť vhodné kultúrne aktivity alebo zariadenia podľa predchádzajúceho odseku.

494. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za formálne splnený. Nabádal slovenské orgány k tomu, aby umožnili, podporili a/alebo poskytli vhodné kultúrne aktivity a zariadenia pre ukrajinský jazyk na územiach, kde nie je tradíciou používať ukrajinčinu.

495. Podľa tretej periodickej správy orgány podporujú kultúrne aktivity ukrajinskej menšiny aj mimo území, kde žije táto menšina, ako samostatné podujatia alebo v rámci všeobecných kultúrnych podujatí. Ide napríklad o kultúrne podujatia zahŕňajúce menšinové súbory alebo divadelné festivaly, na ktoré sú pozvané menšinové divadlá. Mnohé podujatia, ktoré sa uskutočňujú v rôznych mestách, zapájajú rôzne menšiny. Rusínsko-ukrajinské menšinové divadlo Alexandra Duchnoviča konkrétne vystupuje na celom Slovensku.

496. Výbor expertov považuje tento záväzok za splnený.

Odsek 3

Zmluvné strany sa zaväzujú pri uplatňovaní svojej kultúrnej politiky v zahraničí vytvoriť vhodný priestor aj regionálnym alebo menšinovým jazykom a ich kultúrnym prejavom.

497. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za nesplnený.

498. Tretia periodická správa sa odvoláva na rusínsko-ukrajinské menšinové divadlo Alexandra Duchnoviča. Orgány ďalej uvádzajú, že kultúra národnostných menšín je súčasťou kultúrneho bohatstva Slovenskej republiky a to sa odzrkadľuje v ich prezentácii doma a v zahraničí, napríklad v propagačných materiáloch pre turistov, vysielaním ich na vystúpenia do zahraničia alebo zahrnutím ich kultúry do vystúpení slovenských súborov.

499. Orgány tiež podporili aktivity ukrajinských združení zo Slovenska, ktoré sa konali na Ukrajine. Výbor expertov však pripomína, že koncept „kultúrnej politiky v zahraničí“ sa odvoláva nielen na štát, v ktorom sa menšinový jazyk používa, ale zaväzuje tiež orgány k tomu, aby preukázali viacjazyčnú povahu všeobecnejšie v krajinách, v ktorých pôsobia ich kultúrne inštitúcie.³¹

500. Výbor expertov považuje tento záväzok za splnený.

³¹Vid' 3. správa Výboru expertov o Maďarsku, ECRML (2007) 5, odsek 202

Článok 13 – Ekonomický a sociálny život

Odsek 1

Vo vzťahu k ekonomickým a sociálnym aktivitám sa zmluvné strany na celom svojom území zaväzujú:

- a *Vylúčiť zo svojho právneho poriadku všetky ustanovenia, ktoré bezdôvodne zakazujú alebo obmedzujú používanie regionálnych alebo menšinových jazykov v dokumentoch týkajúcich sa ekonomického alebo sociálneho života, najmä v pracovných zmluvách a technických dokumentoch, ako sú návody na používanie výrobkov alebo zariadení.*

501. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval záväzok za splnený. Výbor očakával ďalšie informácie v nasledujúcej periodickej správe týkajúce sa novely zákona o štátnom jazyku, nad ktorou sa uvažovalo a ktorá by zabezpečila právo používať menšinový jazyk v zamestnaneckých zmluvách a technických dokumentoch.

502. Podľa tretej periodickej správy zákon o štátnom jazyku ustanovuje, že písomné právne akty v pracovnoprávných vzťahoch alebo obdobných pracovných vzťahoch musia byť v slovenčine a kópia s rovnakým obsahom môže byť poskytnutá aj v inom jazyku, ako doplnok k štátnemu jazyku. Slovenčina je povinná na označeniach výrobkov, pri poskytovaní informácií a pokynov k ich používaniu a iných zákazníckych informáciách. Účtovné dokumenty, finančné výkazy, technická dokumentácia, ako aj štatúty združení, politických strán alebo hnutí a spoločností, ktoré sú potrebné pri registrácii, musia byť v slovenskom jazyku, pričom môžu byť vypracované aj verzie v iných jazykoch s identickým obsahom. Tieto ustanovenia už boli zahrnuté do verzie zákona z roku 2009, ktorá však predpisuje pokuty za ich porušenie, napríklad, pri spísaní zamestnaneckej zmluvy len v menšinovom jazyku. Novela z roku 2011 obmedzila pokuty na prípady, keď právnické osoby „nevedú informácie v štátnom jazyku týkajúce sa rizika vota, zdravia alebo bezpečnosti alebo rizika majetku občanov Slovenskej republiky.“

503. Okrem toho musia byť informácie určené pre verejnosť, najmä v obchodoch, športových zariadeniach, reštauráciách, na uliciach, cestách, na letiskách, autobusových staniciach a železničných staniciach, ako aj v prostriedkoch verejnej dopravy uvedené v slovenčine. Ak tieto informácie obsahujú aj text v iných jazykoch, je potrebné ho uviesť za textom v slovenčine s identickým obsahom a rovnocenným alebo menším písmom než je text v slovenčine. Poradie textov nie je určené v obciach, kde je splnená podmienka 20%-ného prahu, ani v reklamách.

504. Podľa zákona o jazykoch národnostných menšín v znení zmien z roku 2011 informácie týkajúce sa rizika na živote, zdraví, bezpečnosti alebo majetku musia byť okrem slovenčiny uvedené aj v menšinovom jazyku v obciach, kde je splnená podmienka 20%-ného prahu. Neuvedenie takejto značky alebo oznámenia v menšinovom jazyku zakladá skutkovú podstatu priestupku. Výbor expertov tieto informácie víta. Pripomína však, že ide o záväzok pre celú krajinu.

505. Výbor expertov si všíma, že aktuálna legislatíva ešte vždy prísne obmedzuje používanie menšinových jazykov v dokumentoch týkajúcich sa hospodárskeho a spoločenského života. Preto považuje tento záväzok za nesplnený.

- b *Zakázať uvádzanie klauzúl vylučujúcich alebo obmedzujúcich používanie regionálnych alebo menšinových jazykov v interných predpisoch podnikov a v osobných spisoch aspoň medzi užívateľmi rovnakého jazyka.*

506. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov opäť nebol informovaný o akomkoľvek zákaze a považoval tento záväzok za nesplnený.

507. Podľa tretej periodickej správy nie sú takéto zákazy, vyplývajúce zo záväzku, v slovenskej legislatíve vyslovene uvedené.

508. Výbor expertov považuje tento záväzok za nesplnený.

Odsek 2

Vo vzťahu k ekonomickým a sociálnym aktivitám sa zmluvné strany zaväzujú, ak sú verejné orgány na to kompetentné, na územiach, kde sa používajú regionálne alebo menšinové jazyky, a ak je to možné:

- c *Zabezpečiť, aby zariadenia sociálnej starostlivosti, ako nemocnice, domovy dôchodcov a útulky, poskytovali možnosť prijatia a opatrovania vo vlastnom jazyku tým osobám, ktoré používajú regionálny alebo menšinový jazyk, ak tieto potrebujú opateru zo zdravotných dôvodov, z dôvodu vysokého veku alebo z iných dôvodov.*

509. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za čiastočne splnený. Vyzval slovenské orgány k tomu, aby formálne zabezpečili, že zariadenia sociálnych služieb, ako sú nemocnice, domovy dôchodcov a ubytovne, budú môcť prijímať a poskytovať starostlivosť osôb v ukrajínčine, dokonca aj vtedy, ak tieto osoby hovoria po slovensky, a aby prijali takú štruktúrovanú politiku zameranú na zabezpečenie tejto možnosti v praxi vo všetkých tých oblastiach, kde sú prítomné osoby hovoriace po ukrajinsky v dostatočnom množstve z hľadiska daného záväzku. Výbor očakával na ďalšie informácie v nasledujúcej periodickej správe týkajúce sa novely zákona o štátnom jazyku, ktorá by zabezpečila právo používať menšinový jazyk v zariadeniach sociálnej starostlivosti.

510. Podľa tretej periodickej správy zákon o jazyku menšín v znení novely z roku 2011, ustanovuje, že pracovníci so svojimi pacientmi a klientmi komunikujú spravidla v slovenčine, ale komunikácia s pacientom alebo klientom, ktorého materinským jazykom nie je slovenčina, môže prebiehať v jazyku, ktorým pacient alebo klient vie komunikovať. Pacienti alebo klienti patriaci k národnostným menšinám môžu využívať svoj materinský jazyk v komunikácii s pracovníkmi obcí, kde je splnená podmienka 20%-ného prahu. Pracovníci nemajú povinnosť hovoriť menšinovými jazykmi.

511. Zákon o jazykoch národnostných menšín v znení novely z roku 2011 ustanovuje, že osoby patriace k národnostným menšinám môžu používať menšinový jazyk v komunikácii s pracovníkmi zdravotníckych zariadení a zariadení sociálnej starostlivosti, inštitúciami pre sociálnu a právnu ochranu detí a inštitúcie sociálnej kurately v obciach, kde je splnená podmienka 20%-ného prahu. Inštitúcia je povinná povoliť používanie menšinového jazyka „v rozsahu, v akom to povoľujú podmienky prevládajúce v inštitúcii.“

512. Orgány však priznávajú, že tieto ustanovenia nevytvárajú povinnosť, aby inštitúcie sociálnej starostlivosti zabezpečili možnosť používať menšinový jazyk a vysvetľujú, že dôvody sú najmä finančné. Podporujú zamestnávanie osôb hovoriacich príslušným menšinovým jazykom alebo jazykovú prípravu pre pracovníkov ako možné riešenia, ktoré legislatíva nevyklučuje. Výbor expertov bol ďalej informovaný orgánmi počas terénnej návštevy, že v praxi zariadenia sociálnej starostlivosti alebo inštitúcie sociálnej a právnej ochrany detí majú zamestnancov, ktorí hovoria menšinovými jazykmi alebo si môžu najať tlmočníkov. Orgány sa snažia umiestniť osoby v inštitúciách, kde hovoria ich materinským jazykom. Poznamenali však, že je čoraz ťažšie nájsť špecializovaných pracovníkov schopných komunikovať v menšinovom jazyku, keďže vzdelávací systém nezabezpečuje ich prípravu.

513. Výbor expertov upozorňuje, že tento záväzok si vyžaduje, aby orgány zabezpečili, že zariadenia sociálnej starostlivosti ponúknu možnosť prijať a starať sa o osoby hovoriace regionálnym alebo menšinovým jazykom v ich jazyku.

514. Výbor expertov považuje tento záväzok v súčasnosti za čiastočne splnený.

Článok 14 – Cezhraničná spolupráca

Zmluvné strany sa zaväzujú:

- b Umožniť a/alebo podporiť cezhraničnú spoluprácu najmä medzi regionálnymi alebo miestnymi orgánmi v prospech regionálnych alebo menšinových jazykov na územiach ktorých sa používa rovnaký jazyk v identickej alebo blízkej podobe.*

515. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov opäť nevedel zaujať stanovisko k plneniu tohto záväzku a žiada slovenské orgány, aby v nasledujúcej periodickej správe uviedli, ako existujúce formy spolupráce s Ukrajinou podporili ukrajinský jazyk v Slovenskej republike.

516. V tretej periodickej správe neboli poskytnuté žiadne relevantné informácie.

517. Výbor expertov opätovne žiada slovenské orgány, aby konkretizovali v nasledujúcej periodickej správe, ako existujúce formy spolupráce s Ukrajinou prispeli k podpore ukrajinského jazyka v Slovenskej republike.

3.2.4 Rómsky jazyk

518. Výbor expertov nebude komentovať ustanovenia, vo vzťahu ku ktorým neboli vznesené žiadne významné otázky v predchádzajúcich správach a ku ktorým nedostal žiadne nové informácie, ktoré by si vyžadovali prehodnotenie. Vyhradzuje si však právo zhodnotiť situáciu opäť v neskoršom štádiu. Vo vzťahu k rómčine ide o nasledovné ustanovenia:

Článok 10.4.c. 10.5;

Článok 11.2;

Článok 12.1.a, 12.1.d, 12.1.e, 12.1.f;

Článok 13.1.c;

Článok 8 - Vzdelávanie

Predbežné otázky

519. Výbor expertov pripomína, že záväzky, ku ktorým sa Slovenská republika zaviazala v článku 8, ustanovujú, aby orgány *umožnili* vyučovanie regionálneho alebo menšinového jazyka na rôznych úrovniach vzdelávania. Toto naznačuje, že ponuka musí predchádzať dopytu, t.j. že výučba musí byť organizovaná skôr, než sa na orgány obrátia rodičia alebo žiaci. Takáto ponuka musí tiež zabezpečiť kontinuitu od predškolského až po stredoškolské vzdelávanie, ako aj kontinuitu technického a odborného vzdelávania na danom zemepisnom území. Okrem toho musia orgány aktívne informovať rodičov a/alebo žiakov o dostupnosti vzdelávania v regionálnom alebo menšinovom jazyku a podporovať ich, aby sa na takéto vzdelávanie prihlásili.³²

520. V druhom monitorovacom cykle Výbor ministrov Rady Európy odporučil slovenským orgánom, aby **„zabezpečili výučbu všetkých menšinových jazykov na všetkých príslušných úrovniach a aby informovali o jej dostupnosti rodičov“** a **„[...] začali zavádzať vzdelávanie rómskeho jazyka pre rómske deti vo väčšej miere.“**

521. Podľa informácií získaných počas tretieho monitorovacieho cyklu, nedošlo takmer k žiadnemu pokroku v zmysle širšieho zavádzania vzdelávania rómskeho jazyka. Výbor expertov dostal informácie od rómskych predstaviteľov a expertov, s ktorými sa stretol počas terénnej návštevy, že prevláda negatívny pohľad na rómčinu medzi učiteľmi, čo jednoznačne vplýva na výučbu jazyka/v jazyku a na možnosti rodičov. Rómčina je vnímaná väčšinou učiteľov ako znak sociálnej zaostalosti a ako prekážka integrácie a odklon od tohto jazyka je považovaný za predpoklad úspešnej integrácie. Učitelia trvajú na potrebe zvládnutia slovenčiny a zároveň rómčinu označujú za nepotrebnú. Okrem toho, opatrenia orgánov sa spravidla odvolávajú len na „sociálne znevýhodnené osoby“ bez ohľadu na socio-kultúrnu situáciu Rómov, výrazne spätých s tradíciami ako súčasť etnickej identity.

522. Výbor expertov uvádza, že podľa charty „ochrana a podpora regionálnych alebo menšinových jazykov by nemala škodiť oficiálnemu jazyku a potrebe sa ho učiť.“ Okrem toho, úspešná integrácia Rómov do slovenskej spoločnosti si zasluhuje maximálnu podporu. Napriek tomu by sa nemala sociálna integrácia zamieňať s kultúrnou a jazykovou asimiláciou. Výbor expertov podčiarkuje, že plné uznanie jazykových a kultúrnych špecifík Rómov viac napomáha ich úspešnej integrácii do spoločnosti než ich odmietanie. Výučba rómčiny a rómskej kultúry posilňuje sebaúctu rómskej populácie, a teda podporuje aktívnejšiu účasť na úrovni rovnocenných občanov. Výbor expertov zdôrazňuje, že integrácia Rómov do slovenskej spoločnosti je spojená so zahrnutím výučby rómčiny a vzdelávania v rómčine do slovenského školského systému. Z tohto dôvodu je však kľúčové, aby školské orgány v prvom rade uznali pridanú hodnotu vzdelávania rómskych detí, ktoré zahŕňa zachovanie a/alebo rozvoj znalosti rómčiny.³³ V prípade Slovenska už predpoklad pre taký systém existuje, keďže je ešte dosť rómsky hovoriacich detí a školské programy a učebnice boli vyvinuté počas uplynulých desiatich rokov.

Výbor expertov dôrazne vyzýva slovenské orgány, aby prijali štruktúrovaný prístup a v spolupráci s osobami hovoriacimi po rómsky vo väčšej miere zaviedli vyučovanie v rómskom jazyku pre rómske deti.

³² Vid' 2. správa Výboru expertov o Slovensku, ECRML (2009) 8, odsek 55

³³ Vid' 1. správa Výboru expertov o Slovensku, ECRML (2007) 1, odseky 59 a 63, 1. správa Výboru expertov o Českej republike, ECRML (2009) 7, odsek 97

Odsek 1

V oblasti vzdelávania sa zmluvné strany zaväzujú na územiach, kde sa takého jazyky používajú, podľa situácie každého z týchto jazykov a bez ujmy na výučbe oficiálneho(ych) jazyka(ov) štátu:

Predškolská výchova

- a i *umožniť predškolskú výchovu v príslušných regionálnych alebo menšinových jazykoch, alebo*
- ii *umožniť, aby prevažná časť predškolskej výchovy bola zabezpečená v príslušných regionálnych alebo menšinových jazykoch, alebo*
- iii *prijat' jedno z vyššie uvedených opatrení podľa bodov i a ii aspoň pre žiakov z rodín, ktoré prejavia záujem, za predpokladu dostatočného počtu žiakov.*

523. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za nesplnený. Vyzval slovenské orgány, aby informovali rómsky hovoriace obyvateľstvo o ustanovení charty v súvislosti s predškolským vzdelávaním, aby zabezpečili zariadenia pre predškolské vzdelávanie v rómčine a aby zabezpečili kontinuitu.

524. Podľa tretej periodickej správy neexistuje v súčasnosti žiadne predškolské vzdelávanie poskytované v rómčine. Orgány do vysvetľujú nedostatkom záujmu zo strany rodičov, ktorí uprednostňujú, aby sa ich deti naučili po slovensky s cieľom úspešne sa integrovať neskôr do základného vzdelávania.

525. Informácie získané od rómskych zástupcov a expertov počas terénnej návštevy ukazujú, že mnohí rómski rodičia pod vplyvom učiteľov sú presvedčení, že rómčina neposkytuje perspektívu. Okrem toho, aj keby si rómski rodičia zvolili rómske predškolské vzdelávanie, nebol by dostatok školených učiteľov.

526. Výbor expertov nebol informovaný o žiadnej konkrétnej iniciatíve orgánov zameranej na zvýšenie povedomia o práve rómsky hovoriacej populácii na predškolské vzdelávanie v rómčine.

527. Výbor expertov považuje tento záväzok za nesplnený.

Výbor expertov dôrazne vyzýva slovenské orgány, aby zabezpečili zariadenia pre predškolskú výchovu v rómčine a aby zvýšili povedomie rómsky hovoriacej populácie o ich práve na predškolskú výchovu v rómčine, o jej dostupnosti a výhodách.

Základné, stredoškolské, technické a odborné vzdelávanie

- b iii *Zabezpečiť, aby na základnom stupni bolo vyučovanie príslušných regionálnych alebo menšinových jazykov neoddeliteľnou súčasťou študijných osnov.*
- c iii *Zabezpečiť, aby na stredných školách bolo vyučovanie príslušných regionálnych alebo menšinových jazykov neoddeliteľnou súčasťou študijných osnov.*
- d iii *Zabezpečiť, aby na odborných školách bolo vyučovanie príslušných regionálnych alebo menšinových jazykov neoddeliteľnou súčasťou študijných osnov.*

528. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tieto záväzky za čiastočne splnené. Vyzval slovenské orgány na všeobecné zavedenie i výučby rómčiny ako integrálnej súčasť učebných osnov na úrovni základnej a strednej školy a na úrovni technického a odborného vzdelávania.

529. Podľa informácií získaných počas tretieho monitorovacieho cyklu je rómčina vyučovaná na dvoch súkromných základných školách ako voliteľný predmet a na piatich stredných školách, prevažne súkromných. Celkovo sa výučby rómčiny zúčastňuje 967 žiakov. Navyše, tretia periodická správa sa odvoláva na projekt nového študijného programu romológie na stredných školách, ktorý implementoval Štátny pedagogický ústav s finančnou podporou Európskeho sociálneho fondu.³⁴

530. Tretia periodická správa uvádza, že školy môžu zahrnúť predmet *Rómsky jazyk a literatúra* do svojich vzdelávacích programov podľa záujmu rodičov. Výučbové materiály pre *Rómsky jazyk a literatúra* a pre *Rómske fakty o živote* boli schválené v roku 2011. K septembru 2011 je možné zvoliť si *Rómsky jazyk a literatúra* za predmet záverečnej skúšky.

³⁴Vid' 2. správa Výboru expertov o Slovensku, ECRML (2009) 8, odsek 64

531. Výbor expertov uvádza, že po ukončení dvoch projektov, ktoré výrazne prispeli k rozvoju vzdelávacieho programu a učebníc pre výučbu v rómskom jazyku,³⁵ neboli uskutočnené žiadne štruktúrované a aktívne opatrenia zo strany slovenských orgánov, ktoré by vo všeobecnosti zaviedli výučbu rómčiny ako integrálnej súčasť učebných osnov na úrovni základných a stredných škôl, ako aj technického a odborného vzdelávania, ani na zvýšenie povedomia medzi učiteľmi a rodičmi o tejto príležitosti.

532. Výbor expertov považuje tieto záväzky v súčasnosti stále len za čiastočne splnené.

Výbor expertov dôrazne vyzýva slovenské orgány, aby systematicky zavádzali výučbu rómčiny ako integrálnej súčasť učebných osnov na úrovni základných a stredných škôl, ako aj na úrovni technického a odborného vzdelávania a aby zabezpečili kontinuitu medzi rôznymi stupňami vzdelávania.

Univerzitné a iné vysokoškolské štúdium

- e ii **Zabezpečiť prostriedky na štúdium týchto jazykov ako odborných predmetov univerzitného a iného vysokoškolského štúdia.**

533. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za nesplnený. Vyzval slovenské orgány, aby vytvorili potrebné zariadenia na výučbu rómčiny ako univerzitného predmetu alebo predmetu vysokoškolského vzdelávania.

534. Podľa tretej periodickej správy Ústav rómskych štúdií na Univerzite v Nitre realizuje študijný program *Rómsky jazyk, história a kultúra*.

535. Výbor expertov považuje tento záväzok za splnený.

Priebežné vzdelávanie a vzdelávacie kurzy pre dospelých

- f ii **Umožniť, aby sa tieto jazyky stali predmetmi vzdelávania dospelých alebo súčasťou priebežného vzdelávania.**

536. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za nesplnený. Vyzval slovenské orgány, aby ponúkli rómčinu ako predmet vzdelávania dospelých a ďalšieho vzdelávania.

537. Podľa tretej periodickej správy, Rómske vzdelávacie, informačné, dokumentačné, poradenské a konzultačné centrum (ROCEPO) v rámci Metodicko-pedagogického centra ponúka kurz rómčiny pre učiteľov špeciálnych škôl.

538. Počas terénnej návštevy bol Výbor expertov informovaný, že dospelí majú len veľmi málo príležitostí učiť sa rómčinu. Niektoré osoby hovoriace po rómsky by mohli vyučovať rómčinu, keďže majú certifikát vydaný Štátnym pedagogickým ústavom, ale nemôžu vydávať certifikáty svojim študentom.

539. Výbor expertov žiada orgány, aby objasnili v nasledujúcej periodickej správe, či existuje systematická ponuka rómčiny ako predmetu vzdelávania dospelých a ďalšieho vzdelávania alebo len niektoré nepravidelné iniciatívy.

540. Výbor expertov považuje tento záväzok v súčasnosti za čiastočne splnený. Vyzval slovenské orgány, aby systematicky ponúkali rómčinu ako predmet vzdelávania dospelých a ďalšieho vzdelávania.

Vyučovanie dejín a kultúry

- g **Prijat' opatrenia na zabezpečenie vyučovania dejín a kultúry, ktoré ovplyvnili regionálny alebo menšinový jazyk.**

541. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za čiastočne splnený. Vyzval slovenské orgány, aby zlepšili vyučovanie rómskej histórie a kultúry pre rómske deti a aby zahrnuli prvky histórie a kultúry, ktorú odzrkadľuje rómsky jazyk, do národných učebných osnov alebo aspoň do učebných osnov pre všetkých žiakov v rámci dotknutých území.

³⁵Vid' aj 2. správa Výboru expertov o Slovensku, ECRML (2009) 8, odsek 61

542. Podľa tretej periodickej správy môžu základné a stredné školy zahrnúť predmet *Rómske fakty o živote* do svojich vzdelávacích programov v rámci daných hodín. Štandardy pre tento predmet ako podporné dokumenty boli poskytnuté v roku 2011 Štátnym pedagogickým ústavom.

543. Počas návštevy u informovali orgány Výbor expertov o tom, že všetci žiaci v slovenských školách sa učia o prítomnosti menšín v minulosti i v súčasnosti v rámci predmetov, akými sú dejepis, zemepis, občianska výchova, umenie, slovenský jazyk a literatúra. Multikultúrne vzdelávanie ako prierezový predmet je predpísaný štátnym vzdelávacím programom.

544. Podľa informácií získaných od rómskych predstaviteľov a expertov počas terénnej návštevy, v praxi je rómska história a kultúra len zriedka prezentovaná v školách. Materiály pre výučbu rómskej histórie nie sú súčasťou regionálnych učebníc, ale len dodatočným nástrojom, ktorý nie je dostatočne v praxi využívaný.

545. Výboru expertov však nie je zrejmé, do akej miery súčasné ustanovenia štátneho vzdelávacieho programu v praxi zabezpečujú konkrétnu výučbu o rómskej histórii a kultúre. Výbor by privítal takéto informácie v nasledujúcej periodickej správe. Okrem toho sa zdá, že len málo škôl sa rozhodlo vyučovať rómsku históriu a kultúru.

546. Výbor expertov považuje tento záväzok v súčasnosti stále len za čiastočne splnený.

Výbor expertov vyzýva slovenské orgány, aby prijali kroky na zlepšenie výučby rómskej histórie a kultúry vo vzdelávaní hlavného prúdu.

Základné a ďalšie vzdelávanie učiteľov

h Zabezpečiť základné a ďalšie vzdelávanie učiteľov potrebných na realizáciu tých písmen od a) po g), ktoré zmluvná strana prijala.

547. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za čiastočne splnený. **Výbor ministrov Rady Európy odporučil, aby slovenské orgány „zlepšili [...] prípravu učiteľov.“** Okrem toho Výbor expertov vyzval slovenské orgány, aby zintenzívnili a urýchlili svoje úsilie v oblasti základnej prípravy učiteľov a ďalšieho vzdelávania učiteľov pre rómsky jazyk.

548. Podľa tretej periodickej správy, ROCEPO v rámci Metodicko-pedagogického centra poskytuje ďalšie vzdelávanie pre učiteľov vyučujúcich na školách s veľkým počtom rómskych žiakov. Niektorí učitelia špeciálnych škôl navštevovali kurz rómčiny v tomto centre.³⁶ Výbor expertov nebol informovaný o tom, či ROCEPO poskytuje špecifické ďalšie vzdelávanie pre učiteľov rómčiny. Počas terénnej návštevy orgány informovali Výbor expertov o tom, že sa pripravuje nový projekt venovaný vzdelávaniu učiteľov.

549. Výbor expertov bol informovaný o tom, že v skutočnosti je len veľmi málo rómskych učiteľov. Čo sa týka rómskych asistentov – teraz „pedagogických asistentov“ – orgány poskytujú financovanie pre 400 osôb. Podľa rómskych predstaviteľov a expertov, s ktorými sa Výbor expertov stretol počas terénnej návštevy, už neexistuje podmienka, že asistenti musia patriť k rómskej komunite a hovoriť po rómsky. Okrem toho sa ich počet znížil, keďže v súčasnosti musia mať univerzitné vzdelanie.

550. Výbor expertov zdôrazňuje, že v súlade so záväzkami, ktoré si Slovenská republika zvolila, musí poskytovať vzdelávanie učiteľov s cieľom zabezpečiť výučbu v rómčine, resp. rómčiny ako predmetu v rámci vlastného práva. Preto musí byť vytvorený systém, ktorý zabezpečí, že bude dostatok učiteľov schopných poskytovať výučbu rómčiny od materskej školy až po strednú školu. Súčasná ponuka vzdelávania učiteľov a počet učiteľov zaškolených s kvalifikáciou pre rómčinu jednoznačne nespĺňa podmienky vyplývajúce z tohto záväzku ratifikovaného podľa článku 8.

551. Výbor expertov považuje tento záväzok za nesplnený v prípade základnej prípravy a za čiastočne splnený v prípade ďalšieho vzdelávania.

Výbor expertov dôrazne vyzýva slovenské orgány, aby zintenzívnili a urýchlili svoje úsilie v oblasti základnej prípravy učiteľov a ďalšieho vzdelávania učiteľov pre rómsky jazyk.

i Vytvoriť jeden alebo viac kontrolných orgánov zodpovedných za kontrolu prijatých opatrení a za pokrok dosiahnutý pri zavádzaní alebo rozvoji výučby regionálnych alebo menšinových jazykov a vypracovanie pravidelných správ o svojich zisteniach, ktoré sa zverejnia.

³⁶Vid' 2. správa Výboru expertov o Slovensku, ECRML (2009) 8, odsek 76

552. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za nesplnený. **Výbor ministrov Rady Európy odporúča, aby slovenské orgány „[...] vytvorili orgán zodpovedný za monitorovanie prijatých opatrení a dosiahnutého pokroku.“** Okrem toho Výbor expertov vyzval slovenské orgány k tomu, aby vytvorili dozorný orgán zodpovedný za monitorovanie prijatých opatrení a dosiahnutého pokroku pri zavádzaní alebo rozvoji výučby v regionálnych alebo menšinových jazykoch, resp. regionálnych alebo menšinových jazykoch používaných v Slovenskej republike a za vypracovávanie verejných periodických správ.

553. Podľa tretej periodickej správy nebol vytvorený žiadny špeciálny dozorný orgán. Štátna školská inšpekcia hodnotí vzdelávanie v menšinových jazykoch a zahŕňa túto tému do svojej výročnej správy. Orgány informovali Výbor expertov, že takéto správy sú interné.

554. Výbor expertov opakuje, že tento záväzok presahuje kompetenciu inšpekcie a podávanie správ o väčšinovom vzdelávaní. Vyžaduje si orgán zameraný na sledovanie výučby regionálnych alebo menšinových jazykov. V praxi je možné, aby existujúci orgán uskutočňoval monitorovanie, ktoré tento záväzok predpokladá, a aby vypracovával periodické správy. Monitoring si vyžaduje hodnotenie a analýzu prijatých opatrení a dosiahnutého pokroku s ohľadom na výučbu regionálneho alebo menšinového jazyka. Správa by okrem iného mala obsahovať informácie o rozsahu a dostupnosti vzdelávania v rómčine spolu s postupom v oblasti ovládania jazyka, dostatku učiteľov a poskytovania výučbových materiálov. A nakoniec, tieto periodické správy by mali byť zverejňované.³⁷

555. Výbor expertov považuje tento záväzok za nesplnený. Výbor expertov vyzýva slovenské orgány, aby vytvorili alebo poverili dozorný orgán úlohou monitorovať prijaté opatrenia a dosiahnutý pokrok v zavádzaní alebo rozvoji výučby rómčiny a vypracovávať verejné periodické správy o rozvoji vzdelávania v rómskom jazyku.

Článok 9 – Súdnictvo

Odsek 1

Zmluvné strany sa zaväzujú v súdnych obvodoch, v ktorých počet užívateľov regionálnych alebo menšinových jazykov sídliačich na tomto území odôvodňuje prijatie nižšie uvedených opatrení, podľa situácie jednotlivých jazykov a za podmienky, že využitie možností uvedených v tomto odseku nebude sudca pokladať za prekážku riadneho výkonu súdництва.

a *V trestnom konaní:*

- ii *Zaručiť obžalovanému právo používať jeho regionálny alebo menšinový jazyk, a/alebo*
- iii *Zabezpečiť, aby sa žiadosti a dôkazy, písomné alebo ústne, nepokladali za neprijateľné len z dôvodu, že boli predložené v regionálnom alebo menšinovom jazyku*

v prípade potreby využitím tlmočníkov a prostredníctvom prekladov, ktoré by pre dotknutú osobu neznamenal žiadne ďalšie výdavky.

556. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov zopakoval potrebu vyjasniť právny rámec a podporiť istý stupeň implementácie v praxi. Výbor expertov považoval tieto záväzky v súčasnosti za čiastočne splnené. Vyzval slovenské orgány, aby garantovali právo obžalovaného používať rómčinu v trestnom konaní bez ohľadu na to, či ovláda slovenčinu, a zabezpečiť, aby obžalovaný bol o tomto práve výslovne informovaný na začiatku trestného stíhania. Okrem toho Výbor expertov vyzval slovenské orgány, aby legislatívne zabezpečili, že žiadosti a dôkazy budú môcť byť poskytnuté v rómčine a že prípadné využitie služieb tlmočníkov a prekladateľov nebude viesť k dodatočným výdavkom pre dotknutú osobu, dokonca ani ak táto ovláda slovenčinu.

557. Podľa informácií uvedených v tretej periodickej správe nedošlo k žiadnym právnym zmenám v monitorovacom období v súlade s vyššie uvedenými odporúčaniami. Okrem toho správa neobsahuje žiadne informácie týkajúce sa praktickej implementácie týchto záväzkov.

558. Pokiaľ ide o opatrenia na podporu používania menšinových jazykov na súdoch, orgány informovali Výbor expertov počas terénnej návštevy, že sudy môžu napríklad umiestniť viacjazyčné oznámenia na informačnú tabuľu alebo úradnú vývesku súdu. Aj keď to zákony vyslovene nepredpokladajú, takéto konanie nie je zakázané. Navyše, Výbor expertov dostal informácie počas terénnej návštevy o tom, že nové nariadenia týkajúce sa zodpovednosti tlmočníkov a prekladateľov nedávno viedli k zníženiu ich počtov, čo sa týka regionálnych a menšinových jazykov. Výbor expertov upozorňuje, že toto môže viesť k praktickým problémom

³⁷Vid' 3. správa Výboru expertov o Nemecku, ECRML (2008) 4, odseky 141 - 143

s implementáciou týchto záväzkov a vyzýva orgány, aby prijali opatrenia na zabezpečenie dostupnosti dostatočného počtu školených tlmočníkov.

559. Výbor expertov považuje tento záväzok v súčasnosti stále len za čiastočne splnený. Dôrazne vyzýva slovenské orgány k tomu, aby garantovali právo obžalovaného používať rómčinu v trestnom konaní bez ohľadu na to, či tento ovláda slovenčinu, a aby zabezpečili, že bude o tomto práve obžalovaný výslovne informovaný na začiatku trestného stíhania. Okrem toho dôrazne vyzýva slovenské orgány, aby legislatívne zabezpečili, že žiadosti a dôkazy budú môcť byť poskytnuté v rómčine a že prípadné využitie služieb tlmočníkov a prekladateľov nebude viesť k dodatočným výdavkom pre dotknutú osobu, dokonca ani ak táto ovláda slovenčinu.

560. Okrem toho Výbor expertov vyzýva orgány k tomu, aby prijali proaktívne opatrenia zjednodušujúce implementáciu týchto záväzkov a žiada ich, aby v nasledujúcej periodickej správe poskytli v tomto smere podrobné informácie.

b *V občianskom konaní:*

- ii* **Umožniť, kedykoľvek strana vystupuje pred súdom, aby mohla použiť svoj regionálny alebo menšinový jazyk, a to bez vzniku dodatočných nákladov pre túto stranu, a/alebo**
- iii* **Umožniť predloženie dokumentov a dôkazov v regionálnych alebo menšinových jazykoch,**

v prípade potreby využitím tlmočníkov alebo prostredníctvom prekladov.

c *V konaní pred súdmi v správnych veciach:*

- ii* **Umožniť, kedykoľvek je strana povinná vystúpiť osobne pred súdom, aby mohla použiť svoj regionálny alebo menšinový jazyk, a to bez vzniku dodatočných nákladov pre túto stranu, a/alebo**
- iii* **Umožniť predloženie dokladov a dôkazov v regionálnych alebo menšinových jazykoch,**

v prípade potreby využitím tlmočníkov alebo prostredníctvom prekladov.

561. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov zopakoval potrebu vyjasniť právny rámec a vyzval k istému stupňu implementácie v praxi, napríklad prostredníctvom dvoj alebo viacjazyčných oznámení a nápisov v/na budovách súdu a informácií na verejných výveskách a predvolaniach. Výbor expertov považoval tieto záväzky za čiastočne splnené. Vyzval slovenské orgány, aby legislatívne explicitne zabezpečili, že vždy, keď sa strana v spore musí dostaviť osobne pred občiansky alebo správny súd, bude môcť používať rómsky jazyk bez toho, aby pre ňu týmto vznikali dodatočné náklady, a aby dôkazy a dokumenty mohli byť predkladané v rómčine, ak je to potrebné využitím služieb tlmočníkov a prekladateľov, dokonca aj keď osoba hovoriaca po rómsky ovláda slovenčinu.

562. Podľa informácií poskytnutých orgánmi v súlade s novelou z roku 2008, článok 18 Občianskeho súdneho poriadku uvádza, že strany „majú právo používať svoj materinský jazyk alebo jazyk, ktorému rozumejú.“ Toto sa vzťahuje na občianske a správne konanie. Výbor expertov nedostal žiadne informácie týkajúce sa praktickej implementácie týchto záväzkov.

563. Čo sa týka opatrení na podporu používania menšinových jazykov na súdoch, Výbor expertov sa odvoláva na vyššie uvedený odsek 558. Vyzýva orgány k tomu, aby prijali opatrenia na zabezpečenie dostatočného množstva školených tlmočníkov.

564. Výbor expertov považuje tieto záväzky v súčasnosti za čiastočne splnené. Vyzýva orgány, aby prijali proaktívne opatrenia zjednodušujúce implementáciu týchto záväzkov a žiada i, aby v nasledujúcej periodickej správe poskytli v tomto smere podrobné informácie.

d *Prijat' opatrenia, ktoré zabezpečia, že uplatnenie písmena b) bodov i a iii a písmena c) bodov i, ii a každé potrebné využitie tlmočníkov a prekladov nebude mať za následok vznik dodatočných nákladov dotknutých osôb.*

565. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za čiastočne splnený. Vyzval slovenské orgány, aby prijali kroky na zabezpečenie, že aplikácia vyššie uvedených písmen i a iii odsekov b) a c) a akékoľvek potrebné využitie služieb tlmočníkov a prekladateľov nebude znamenať pre dotknutú osobu žiadne dodatočné výdavky.

566. Podľa tretej periodickej správy, náklady na tlmočenie a/alebo preklady bude znášať štát.

567. Výbor expertov považuje tento záväzok za splnený.

Článok 10 – Správne orgány a verejné služby

Predbežné otázky

568. Výbor expertov pripomína, že článok 10 charty sa vzťahuje aj na tie obce, v ktorých osoby hovoriace regionálnym alebo menšinovým jazykom nedosahujú 20%-ný prah, ale napriek tomu je ich počet dostatočný z hľadiska účelu záväzkov, ku ktorým sa Slovenská republika podľa článku 10 zaviazala.

569. V druhom monitorovacom cykle Výbor ministrov Rady Európy odporučil, aby slovenské orgány **„prehodnotili podmienku dosiahnutia 20%-ného prahu zastúpenia obyvateľov obce osobami hovoriacimi menšinovým jazykom pre zabezpečenie záväzkov v oblasti verejnej správy“**.

Odsek 1

V správnych celkoch štátu, kde počet užívateľov regionálnych alebo menšinových jazykov sídliačich na tomto území odôvodňuje prijatie nižšie uvedených opatrení, a podľa situácie každého z jazykov sa zmluvné strany zaväzujú, ak je to možné:

- a iii **Zabezpečiť, aby užívatelia regionálnych alebo menšinových jazykov mohli predložiť ústne alebo písomne žiadosti, ako aj dostať odpoveď v týchto jazykoch.**

570. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za nesplnený. Vyzval slovenské orgány, aby prijali potrebné opatrenia umožňujúce osobám hovoriacim po rómsky podávať ústne a písomné žiadosti a prijímať odpovede v rómčine všade tam, kde bol dostatočný počet osôb hovoriacich týmto jazykom v zmysle tohto záväzku, bez ohľadu na 20%-ný prah, ktorý ešte vždy predpisuje slovenská legislatíva.

571. Podľa tretej periodickej správy bolo prijatých niekoľko noviel zákona o jazykoch národnostných menšín. Avšak podmienky používania menšinového jazyka vo vzťahu k správnym orgánom ešte vždy závisia od splnenia 20%-ného prahu. Novelizovaný zákon uvádza, že osoby patriace k národnostným menšinám môžu používať menšinové jazyky v úradnom hovorovom styku dokonca aj v obciach, v ktorých nie je dosiahnutý minimálny limit, „ak s tým pracovník orgánu verejnej správy a osoby zapojené do konania súhlasia.“ Podľa periodickej správy dohoda závisí od toho, či ostatné prítomné osoby rozumejú menšinovému jazyku. Výbor expertov pripomína, že takéto ustanovenie právne nezabezpečuje, aby osoby hovoriace po rómsky mohli podávať ústne alebo písomné žiadosti a dostávať odpovede v tomto jazyku.

572. Nové ustanovenia predpokladajú zníženie 20%-ného prahu na 15% pod podmienkou potvrdenia tohto percenta v dvoch za sebou nasledujúcich sčítaniach ľudu. V praxi môže byť nová 15%-ná hranica najskôr aplikovaná v roku 2021. Preto v aktuálnom monitorovacom cykle stále platí 20%-ný prah.

573. Pokiaľ ide o obce, ktoré spĺňajú podmienku 20 %, v týchto majú orgány povinnosť vytvoriť podmienky na používanie menšinových jazykov. Musia ďalej poskytovať informácie o možnosti používania menšinových jazykov na viditeľnom mieste v ich kanceláriách. Za porušenie tejto povinnosti alebo ak orgány neumožnia používanie menšinových jazykov môže byť udelená pokuta vo výške 50 až 2 500 EUR. Osoby patriace k národnostným menšinám majú právo podávať písomné žiadosti, dokumenty a dôkazy v menšinovom jazyku, pričom orgány odpovedajú v slovenčine a v menšinovom jazyku. Aj keď vydávanie verejných listín v menšinových jazykoch je vo všeobecnosti zakázané, v správnych konaniach vydávajú orgány rozhodnutia v slovenskom jazyku a rovnako aj rovnocenne v menšinovom jazyku na požiadanie alebo ak bolo konanie iniciované v menšinovom jazyku. Okrem toho majú byť vydávané v slovenčine a na požiadanie aj v menšinovom jazyku, resp. ak pôvodná žiadosť bola podaná v menšinovom jazyku, aj rodné listy, sobášne listy a úmrtné listy, povolenia, oprávnenia, potvrdenia, vyjadrenia a vyhlásenia. Ak orgány odmietnu vydať takéto dokumenty dvojjazyčne, je možné im uložiť pokutu vo výške 50 až 2 500 EUR. Okrem toho orgány poskytnú občanom na požiadanie aj dvojjazyčné formuláre.

574. Keďže Výbor expertov nemá dostatok informácií o praktickej aplikácii tohto záväzku, musí urobiť záver, že tento záväzok nie je splnený.

Výbor expertov dôrazne vyzýva slovenské orgány, aby prijali potrebné opatrenia umožňujúce osobám hovoriacim po rómsky podávať ústne a písomné žiadosti a prijímať odpovede v rómčine všade tam, kde bol dostatočný počet osôb hovoriacich týmto jazykom v zmysle tohto záväzku, bez ohľadu na 20%-ný prah, ktorý ešte vždy predpisuje slovenská legislatíva.

Odsek 2

575. Podľa slovenskej legislatívy je používanie regionálnych alebo menšinových jazykov vo vzťahu k miestnym pobočkám štátnej správy a miestnym orgánom možné v obciach, v ktorých podľa posledného sčítania ľudu najmenej 20 % obyvateľov patrilo k danej národnostnej menšine. Na porovnanie, Výbor expertov pripomína, že používanie regionálnych alebo menšinových jazykov vo vzťahu k regionálnym úradom nie je dovolené.³⁸

Čo sa týka miestnych a regionálnych orgánov, na území, kde sídli taký počet užívateľov regionálnych alebo menšinových jazykov, ktorý odôvodňuje prijatie nižšie uvedených opatrení, zmluvné strany sa zaväzujú umožniť a/alebo podporiť:

- b Možnosť, aby užívatelia regionálnych alebo menšinových jazykov mohli predložiť ústne alebo písomne žiadosti v týchto jazykoch.*

576. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za čiastočne splnený. Vyzval slovenské orgány k tomu, aby prijali potrebné právne a organizačné opatrenia, ktoré zabezpečia, že osoby hovoriace po rómsky budú môcť podávať ústne alebo písomné žiadosti po rómsky vo všetkých obciach s dostatočným počtom takýchto osôb, vrátane tých obcí, kde osoby hovoriace po rómsky predstavujú menej než 20 % populácie obce, ale tvoria dostatočný počet z hľadiska tohto záväzku.

577. Podľa tretej periodickej správy sa zákonné ustanovenia o používaní menšinových jazykov vo vzťahu k správnym orgánom vzťahujú na miestne orgány štátnej správy, miestne orgány a niektoré verejné služby. P Výbor expertov sa z tohto dôvodu odvoláva na vyššie uvedené odseky 571-573. Okrem toho neboli prijaté žiadne opatrenia na zabezpečenie právneho základu pre podávanie ústnych alebo písomných žiadostí v rómčine ani vo vzťahu k regionálnym orgánom, kde žije dostatočný počet osôb hovoriacich po rómsky.

578. Výbor expertov považuje tento záväzok za čiastočne splnený.

Výbor expertov dôrazne vyzýva slovenské orgány, aby prijali potrebné právne a organizačné opatrenia, ktoré zabezpečia, že osoby hovoriace po rómsky budú môcť podávať ústne alebo písomné žiadosti po rómsky vo všetkých obciach s dostatočným počtom takýchto osôb, vrátane tých obcí, kde osoby hovoriace po rómsky predstavujú menej než 20 % populácie obce, ale tvoria dostatočný počet z hľadiska tohto záväzku.

- c Uverejnenie úradných dokumentov regionálnych orgánov takisto v príslušných regionálnych alebo menšinových jazykoch.*
- d Uverejnenie úradných dokumentov miestnych orgánov takisto v regionálnych alebo menšinových jazykoch.*

579. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za nesplnený. Vyzval slovenské orgány, aby prijali potrebné opatrenia, ktoré by umožnili a/alebo podporili zverejňovanie oficiálnych dokumentov miestnych a regionálnych orgánov (a nielen ich osnovu) aj v príslušnom regionálnom alebo menšinovom jazyku.

580. Podľa tretej periodickej správy zákon o štátnom jazyku v znení novely z roku 2011 stanovuje, že zákony, nariadenia vlády, všeobecne záväzné právne predpisy, vrátane nariadení miestnych úradov, rozhodnutia a iné verejné listiny boli v slovenčine. Toto nemá vplyv na používanie menšinových jazykov v súlade so špeciálnymi nariadeniami. Zákon o jazykoch národnostných menšín v znení novely z roku 2011 uvádza, že v obciach, kde je splnená podmienka 20%-ného prahu môžu byť „úradné dokumenty, najmä zápisnice, uznesenia, štatistiky, záznamy, súvahy, informácie určené pre verejnosť [...] v jazyku menšiny spoločne s verziou v štátnom jazyku.“ Správne orgány na požiadanie poskytnú informácie o všeobecne záväzných nariadeniach aj v menšinovom jazyku a môžu vydávať všeobecne záväzné nariadenia v rámci svojej kompetencie v menšinovom jazyku spolu so slovenskou verziou, pričom prednosť má text v slovenčine.

581. Výbor expertov nedostal informácie o praktickej implementácii záväzkov vo vzťahu k rómčine. Výbor expertov ďalej uvádza, že tieto záväzky sa vzťahujú aj na všetky obce a regionálne orgány, v ktorých osoby hovoriace po rómsky predstavujú menej než 20 % populácie, ale ktorých počet je napriek tomu významný z hľadiska účelu tohto záväzku.

582. Výbor expertov považuje tieto záväzky za nesplnené. Dôrazne vyzýva slovenské orgány, aby prijali potrebné opatrenia, ktoré by umožnili a/alebo podporili zverejňovanie oficiálnych dokumentov v rómčine zo strany miestnych a regionálnych orgánov, bez ohľadu na 20%-ný prah.

³⁸Vid' 2. správa Výboru expertov o Slovensku, ECRML (2009) 8, odsek 97

f Používanie regionálnych alebo menšinových jazykov na rokovaníach miestnych orgánov, nevylučujúc však tým použitie oficiálneho(ych) jazyka(ov).

583. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za nesplnený. Vyzval slovenské orgány, aby podporili používanie rómčiny zo strany miestnych orgánov v debatách na svojich zasadnutiach, avšak bez vyňatia používania oficiálneho jazyku štátu.

584. Podľa tretej periodickej správy, zákon o štátnom jazyku predpokladá, že štátne orgány, miestne orgány, ostatné orgány verejnej správy, právnické osoby nimi založené alebo založené zo zákona budú používať na svojich zasadnutiach štátny jazyk. Zasadnutia miestnych orgánov v obciach, kde je splnená podmienka 20%-ného prahu, sa môžu tiež uskutočňovať v menšinovom jazyku, ak s tým všetci prítomní súhlasia. Člen obecného zastupiteľstva má právo používať menšinový jazyk počas zasadnutia tohto orgánu a obec mu má zabezpečiť tlmočníka. Ostatní účastníci obecnej rady môžu používať menšinový jazyk na zasadnutí, ak s tým súhlasia všetci prítomní členovia obecnej rady a starosta obce v súlade so zákonom o jazykoch národnostných menšín v znení novely z roku 2011.

585. Výbor expertov nedostal informácie o praktickej implementácii záväzku vo vzťahu k rómčine. Výbor expertov ďalej uvádza, že tieto záväzky sa vzťahujú aj na všetky obce, v ktorých osoby hovoriace po rómsky predstavujú menej než 20 % populácie, ale ktorých počet je napriek tomu významný z hľadiska účelu tohto záväzku.

586. Výbor expertov považuje tento záväzok za nesplnený. Vyzýva slovenské orgány, aby podporili používanie rómčiny zo strany miestnych orgánov v debatách na ich zasadnutiach, bez ohľadu na 20%-ný prah.

g Používanie alebo prevzatie tradičných a správnych miestnych názvov v regionálnych alebo menšinových jazykoch, a ak je to potrebné, spoločne s pomenovaním v oficiálnom(ych) jazyku(och).

587. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za nesplnený. Nebolo jasné, do akej miery boli používané názvy miest v rómčine (vrátane mien menších územných celkov a ulíc) v obciach, v ktorých bola splnená 20%-ná hranica. Neboli prijaté žiadne opatrenia, ktoré by umožnili a/alebo podporili používanie alebo prijatie názvov miest v rómčine aj v obciach, kde osoby hovoriace po rómsky nedosiahli 20%-nú hranicu, ale kde napriek tomu predstavovali dostatočný počet na účely tohto záväzku. Okrem toho nebolo jasné, či sa mená menších územných celkov v rámci obcí a ulíc oficiálne používali.

588. Podľa tretej periodickej správy bol zákon o označovaní obcí v jazyku národnostných menšín zrušený. V súlade so zákonom o jazykoch národnostných menšín v znení neskorších predpisov by malo nariadenie vlády týkajúce sa obcí, ktoré môžu používať menšinové jazyky v úradnej komunikácii, obsahovať zoznam názvov v menšinových jazykoch.

589. Zákon o jazykoch národnostných menšín v znení neskorších predpisov ďalej uvádza, že v obciach, v ktorých je splnená percentuálna podmienka, sa má názov v menšinovom jazyku používať na dopravných označeniach na začiatku a konci obce, na budovách orgánov verejnej správy alebo na rozhodnutiach vydaných v menšinovom jazyku, ak sa tento názov nachádza vo vyššie spomenutom nariadení vlády. Môže byť uvedené na železničných staniciach, autobusových staniciach, letiskách a prístavoch. Názov v menšinovom jazyku sa má uviesť pod názvom obce v slovenčine použijúc rovnakú alebo menšiu veľkosť písma. Ak sa menšinový jazyk používa v špecializovaných publikáciách, tlači a iných médiách a počas úradných aktivít správnych orgánov, názvy „zemepisných objektov v menšinovom jazyku, ktoré sú bežné a zavedené, môžu byť používané spolu so štandardizovanými zemepisnými názvami."

590. Tretia periodická správa tiež uvádza, že je možné uvádzať názvy miest v menšinových jazykoch dokonca aj v obciach, kde nie je dosiahnutý 20%-ný prah, ako ukazuje používanie tradičných názvov miest, kde menšiny už nedosahujú percentuálny limit. Počas návštevy v teréne orgány informovali Výbor expertov, že ak už menšiny nedosahujú percentuálny limit v niektorých obciach po sčítaní ľudu v roku 2011, dvojjazyčné označenia nebudú odstránené.

591. Miestne orgány, ktoré Výbor expertov počas terénnej návštevy navštívil, však jasne uviedli, že nemôžu mať dvojjazyčné tabule s názvom miesta, ak nebola splnená podmienka 20%-ného prahu. Zdá sa preto, že v obciach, kde menšina nikdy nedosiahla 20%-ný prah, nemôžu byť používané dvojjazyčné tabule s názvom miesta.

592. Okrem toho správa vysvetľuje, že vyjadrenie použité v zákone o jazykoch národnostných menšín v súvislosti s názvami miest v menšinovom jazyku – „*ostatné miestne zemepisné objekty*“ – zahŕňajú všetky miestne názvy a môžu sa tiež vzťahovať na menšie územné jednotky v rámci obce, ak pre takéto jednotky existujú tradičné a správne názvy v menšinovom jazyku.

593. Nie je jasné, do akej miery sa názvy miest v rómčine (vrátane názvov menších územných celkov a ulíc) používajú v obciach, kde je splnený 20%-ný prah alebo aké opatrenia boli prijaté na podporu používania alebo prijatia názvov miest v rómčine aj v obciach, kde osoby hovoriace po rómsky nedosahujú 20%-nú hranicu, ale napriek tomu dosahujú dostatočný počet z hľadiska tohto záväzku.

594. Výbor expertov zdôrazňuje, že prijatie a používanie tradičných názvov miest je relatívne jednoduchým podporným opatrením s významným pozitívnym efektom z hľadiska prestíže a povedomia verejnosti o regionálnom alebo menšinovom jazyku.³⁹ Tradičné názvy by mohli byť uvedené aj na vítačích tabuliach alebo turistických informačných tabuliach (viď aj ďalší odsek 736).

595. Výbor expertov považuje tento záväzok za nesplnený.

Odsek 3

S ohľadom na verejné služby poskytované správnymi orgánmi alebo inými osobami konajúcimi v ich mene sa zmluvné strany zaväzujú na územiach, kde sa používajú regionálne alebo menšinové jazyky, v súlade s postavením každého jazyka a ak je to možné:

c Umožniť užívateľom regionálnych alebo menšinových jazykov predložiť žiadosť v týchto jazykoch.

596. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za nesplnený. Vyzval slovenské orgány, aby umožnili osobám hovoriacim regionálnymi alebo menšinovými jazykmi podávať žiadosti o verejné služby v týchto jazykoch, vrátane obcí, kde nedosahujú 20%-ný prah, ale kde ich je dostatočný počet z hľadiska účelu tohto záväzku.

597. Podľa tretej periodickej správy sa verejné služby poskytujú najmä právnickými osobami založenými správnymi orgánmi lebo priamo zriadenými zákonom. V súlade so zákonom o jazykoch národnostných menšín v znení neskorších predpisov z roku 2011, v obciach, kde je splnený 20%-ný prah, osoby patriace k národnostným menšinám majú právo podávať ústne a písomné žiadosti, ako aj dokumenty a dôkazy v svojom menšinovom jazyku právnickej osobe založenej orgánom miestnej správy. Odpoveď majú dostať v slovenčine a v menšinovom jazyku. Takéto subjekty sú najmä zdravotnícke zariadenia a zariadenia sociálnej starostlivosti alebo obecné spoločnosti. Toto ustanovenie sa nevzťahuje na právnické osoby založené zo zákona (napr. verejné univerzity, pošty, sociálna poisťovňa, Železnice Slovenskej republiky).

598. V obciach, kde 20%-ný prah nie je dosiahnutý, platí všeobecné pravidlo a menšinový jazyk môže byť používaný v ústnej komunikácii, ak s tým zamestnanec a prítomné osoby súhlasia.

599. Výbor expertov nedostal žiadne informácie týkajúce sa praktickej implementácie tohto záväzku. Preto považuje tento záväzok za nesplnený. Vyzýva slovenské orgány, aby umožnili osobám hovoriacim po rómsky podávať žiadosti o verejné služby v rómčine vrátane obcí, kde nedosahujú 20%-ný prah, ale kde ich je dostatočný počet z hľadiska účelu tohto záväzku.

Odsek 4

Zmluvné strany sa zaväzujú na účel zabezpečenia ustanovení odsekov 1, 2 a 3, ktoré prijali, prijať jedno alebo viac nasledujúcich opatrení:

a Poskytovať požadovaný preklad alebo tlmočenie, ak sa požadujú.

600. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za nesplnený. Vyzval slovenské orgány, aby poskytli preklad a tlmočenie, vrátane tých obcí, kde osoby hovoriace regionálnymi alebo menšinovými jazykmi nedosahujú 20%-ný prah, ale kde je ich počet napriek tomu dostatočný z hľadiska účelu tohto záväzku.

601. Podľa tretej periodickej správy povinnosť „vytvárať podmienky pre používanie menšinového jazyka“ v obci, kde je splnený 20%-ný prah, zahŕňa zabezpečenie prekladu a tlmočenia.

³⁹Viď 2. správa Výboru expertov o Chorvátsku, ECRML (2005) 3, odsek 152

602. Čo sa týka obcí, kde 20%-ný prah nie je dosiahnutý, ale kde je napriek tomu možné menšinový jazyk používať v hovorenom styku, správa uvádza, že prekladateľské a tlmočnicke služby sú dostupné na celom území Slovenskej republiky a tieto služby majú byť hradené subjektmi, ktorých sa to týka.

603. Výbor expertov považuje tento záväzok za formálne splnený.

Článok 11 - Média

Odsek 1

Zmluvné strany sa zaväzujú pre užívateľov regionálnych alebo menšinových jazykov na územiach, kde sa tieto jazyky používajú, a podľa situácie každého z jazykov v rozsahu, v akom sú verejné orgány priamo alebo nepriamo kompetentné, majú právomoci alebo zohrávajú v tejto oblasti nejakú úlohu, rešpektujúc pritom zásady nezávislosti a samostatnosti médií:

a Ak rozhlas a televízia plnia úlohu verejnoprávnych médií:

iii Prijat' vhodné opatrenia, aby prevádzkovatelia ponúkali programy v regionálnych alebo menšinových jazykoch.

604. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za čiastočne splnený. Výbor ministrov Rady Európy odporučil, aby slovenské orgány „**zlepšili poskytovanie vysielania verejnoprávnej televízie a rozhlasu vo všetkých menšinových jazykoch [...]**.“ Okrem toho Výbor expertov vyzval slovenské orgány, aby rozšírili vysielací čas a frekvenciu časových úsekov vymedzených pre rómsky jazyk vo verejnoprávnej televízii a rozhlase.

605. Podľa tretej periodickej správy podľa zákona č. 532/2010 Z.z. o Rozhlase a televízii Slovenska a o zmene a doplnení niektorých zákonov verejný prevádzkovateľ vysielania je povinný poskytovať vysielania v jazykoch národnostných menšín a etnických skupín žijúcich v Slovenskej republike. Jeden program verejnoprávneho rozhlasu má vysielat' programy s vyváženým obsahom a regionálnym rozdelením menšinových jazykov. Rozsah vysielania má korešpondovať s národnostnou a etnickou štruktúrou Slovenskej republiky.

606. V praxi vysielal Slovenský rozhlas 106 hodín v rómčine v roku 2008, v roku 2009 to bolo 128 hodín a 126 hodín v roku 2010 (66 hodín počas predchádzajúceho monitorovacieho cyklu). Slovenská televízia vysielala 46 hodín v rómčine v roku 2008, v roku 2009 to bolo 58 hodín a 47 hodín v roku 2010 (48,6 hodín v rómčine počas predchádzajúceho monitorovacieho cyklu).

607. Výbor expertov víta rozšírenie vysielania v rómčine vo verejnoprávnom rozhlase. Zároveň však uvádza, že rómske vysielanie v televízii sa zredukovalo.

608. Z hľadiska podpory regionálnych alebo menšinových jazykov v moderných spoločnostiach Výbor expertov opakovane pripomína veľký význam elektronických médií, najmä televízie. Pravidelná a predvídateľná prítomnosť regionálneho alebo menšinového jazyka v rádiu alebo v televízii môže výrazne zvýšiť jeho spoločenskú prestíž.⁴⁰

609. Výbor expertov považuje tento záväzok stále len za čiastočne splnený.

Výbor expertov dôrazne vyzýva slovenské orgány, aby rozšírili vysielací čas a frekvenciu časových úsekov vymedzených pre rómsky jazyk vo verejnoprávnej televízii a rozhlase.

b ii Podporovať a/alebo uľahčiť pravidelné vysielanie rozhlasových programov v regionálnych alebo menšinových jazykoch.

610. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za nespĺnený. Výbor ministrov Rady Európy odporučil, aby slovenské orgány „**zjednodušili vysielanie súkromného rozhlasu [...]** v menšinových jazykoch odstránením reštriktívnych podmienok v príslušnej legislatíve.“ Okrem toho Výbor expertov odporučil slovenským orgánom, aby odstránili existujúce reštriktívne podmienky pre súkromných [...] prevádzkovateľov rozhlasového vysielania, ktorí ponúkajú programy v menšinových jazykoch.

611. Podľa tretej periodickej správy zákon o štátnom jazyku v znení novely z roku 2011 odstránil povinnosť prevádzkovateľov súkromného rozhlasového vysielania poskytovať slovenskú jazykovú verziu rozhlasového

⁴⁰Vid' 2. správa Výboru expertov o Švajčiarsku, ECRML (2004) 6, odsek 118

vysielania programov v menšinovom jazyku. Toto sa vzťahuje na „rozhlasové programy regionálnych alebo miestnych vysielaní určených pre členov národnostných menšín, vrátane podujatí v živých vysielaniach.“ Výbor expertov tento pokrok víta.

612. Výbor expertov však nebol informovaný o tom, že by niektorá súkromná rozhlasová stanica pravidelne vysielala programy v rómskom jazyku, ani o opatreniach, akými sú finančná motivácia alebo licenčné podmienky, ktoré by podporovali a/alebo uľahčovali vysielanie rozhlasových programov v rómčine.

613. Výbor expertov vyzýva slovenské orgány, aby v nasledujúcej periodickej správe poskytli informácie o prijatých opatreniach na podporu a/alebo zjednodušenie pravidelného vysielania programov v rómčine v rozhlasových staniciach, akými sú finančné výhody alebo licenčné podmienky.

c ii Podporovať a/alebo uľahčiť pravidelné vysielanie televíznych programov v regionálnych alebo menšinových jazykoch.

614. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za nespĺnený. Výbor ministrov Rady Európy odporučil, aby slovenské orgány „[...] uľahčili vysielanie súkromnej [...] televízie v menšinových jazykoch odstránením reštriktívnych podmienok v príslušnej legislatíve.“ Okrem toho Výbor expertov odporučil slovenským orgánom, aby odstránili existujúce reštriktívne podmienky pre súkromných [...] prevádzkovateľov televízneho vysielania, ktorí ponúkajú programy v menšinových jazykoch.

615. Podľa tretej periodickej správy bola zachovaná povinnosť prevádzkovateľov súkromných televíznych kanálov uvádzať slovenské titulky pri všetkých programoch vysielaných v menšinovom jazyku. Orgány to vysvetľujú tak, že ide o nástroj podpory interkultúrneho dialógu a znalostí o živote a kultúre menšín. Audiovizuálny fond založený v roku 2009 môže byť používaný producentmi audiovizuálnych diel v menšinových jazykoch na pokrytie nákladov na titulkovanie.

616. Výbor expertov však nebol informovaný o tom, že by niektorá súkromná televízna stanica pravidelne vysielala programy v rómskom jazyku, ani o opatreniach, akými sú finančná motivácia alebo licenčné podmienky, ktoré by podporovali a/alebo uľahčovali vysielanie televíznych programov v rómčine.

617. Výbor expertov preto považuje tento záväzok za nespĺnený. Výbor expertov vyzýva slovenské orgány, aby v nasledujúcej periodickej správe poskytli informácie o prijatých opatreniach na podporu a/alebo zjednodušenie pravidelného vysielania programov v rómčine na súkromných televíznych kanáloch, akými sú finančné výhody alebo licenčné podmienky.

d Podporovať a/alebo uľahčiť výrobu a šírenie zvukových a audiovizuálnych diel v regionálnych alebo menšinových jazykoch.

618. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za nespĺnený. Nabádal slovenské orgány, aby podporili a/alebo uľahčili výrobu a distribúciu audio a audiovizuálnych diel v regionálnych alebo menšinových jazykoch, tiež zabezpečujúc, že programy v menšinovom jazyku v digitálnej televízii budú dostupné pre deti vo vhodných časoch.

619. Podľa tretej periodickej správy bola Audiovizuálny fond založený v roku 2009 s cieľom podporovať audiovizuálny priemysel na Slovensku prostredníctvom financovania produkcie a distribúcie audiovizuálnych diel, ako aj kultúrnych podujatí a publikácií v audiovizuálnej a kinematografickej oblasti. Svoju činnosť v oblasti poskytovania financovania začal v roku 2010.

620. Fond vyhlasuje každoročne záväznú štruktúru pre svoje podporné aktivity. Program 1 pokrýva výrobu kinematografických a audiovizuálnych diel zameraných okrem iného na menšiny, vrátane diel pre deti do 12 rokov. V roku 2011 bola jednou z priorít Programu 1 podpora audiovizuálnych diel venovaných národným menšinám a znevýhodneným skupinám.

621. Výbor expertov tento pokrok víta. Napriek tomu upozorňuje, že tento záväzok si vyžaduje, aby štáty poskytovali konkrétnu pomoc pri výrobe a distribúcii diel v regionálnych alebo menšinových jazykoch. Výboru expertov nie je jasné, či podpora audiovizuálnych diel týkajúca sa národnostných menšín a znevýhodnených skupín bude vždy prioritou Programu 1, teda či bude zabezpečené pravidelné financovanie, ani či podporené audiovizuálne diela sú vyrábané v regionálnych alebo menšinových jazykoch. Privítal by konkrétne informácie v tomto smere. Audiovizuálny fond je však relevantný v zmysle záväzku vyplývajúceho z odseku 11.1.f.ii.

622. Pokiaľ ide o dostupnosť detských programov v menšinových jazykoch, periodická správa hovorí, že podľa zákona o štátnom jazyku, v znení novely z roku 2011, audiovizuálne diela pre deti pod 12 rokov

vysielané v cudzom jazyku musia byť dabované do slovenčiny, okrem tých, ktoré sú vysielané ako súčasť programov v menšinovom jazyku. Výbor expertov by privítal viac informácií v nasledujúcej periodickej správe o detských programoch vyrobených a distribuovaných v rómčine.

623. Výbor expertov žiada orgány, aby v nasledujúcej periodickej správe poskytli konkrétne príklady audiovizuálnych diel v rómčine, ktoré sú relevantné pre tento záväzok.

e i Podporovať a/alebo uľahčiť založenie a/alebo udržanie aspoň jedného denníka v regionálnych alebo menšinových jazykoch.

624. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za nesplnený. Výbor ministrov Rady Európy odporučil, aby slovenské orgány „**uľahčili tvorbu novín v menšinových jazykoch.**“ Okrem toho Výbor expertov vyzval slovenské orgány, aby prijali vhodné opatrenia, ktoré by umožnili vydávať aspoň jedny noviny v rómskom jazyku v dostatočnej periodicite.

625. Podľa tretej periodickej správy dostávajú tri periodiká v rómčine podporu od orgánov (*Mišusosori/Myš(u)lienka, Luludí a Romano nevo líl*). Výbor expertov bol počas terénnej návštevy informovaný, že tieto periodiká nie sú vydávané pravidelne. Výbor expertov pripomína, že „noviny“ v zmysle tohto záväzku musia byť vydávané aspoň raz do týždňa.⁴¹

626. Výbor expertov považuje tento záväzok za nesplnený. Výbor expertov dôrazne vyzýva slovenské orgány, aby prijali vhodné opatrenia, ktoré by umožnili vydávať aspoň jedny noviny v rómskom jazyku v dostatočnej periodicite.

f ii Uplatňovať existujúce opatrenia o finančnej podpore tiež na výrobu audiovizuálnych diel v regionálnych alebo menšinových jazykoch.

627. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov opäť nedokázal dospieť k záveru vo vzťahu k tomuto záväzku a požiadal slovenské orgány, aby k tomu poskytli svoje stanovisko v nasledujúcej periodickej správe.

628. Podľa tretej periodickej správy pokrýva Audiovizuálny Fond v rámci Programu 1 výrobu kinematografických a audiovizuálnych diel zameraných okrem iného na menšiny, vrátane diel pre deti do 12 rokov. V roku 2011 bola jednou z priorít Programu 1 podpora audiovizuálnych diel venovaných národnostným menšinám a znevýhodneným skupinám. Výbor expertov podčiarkuje, že tento záväzok je nasmerovaný na audiovizuálne diela vyrobené v rómčine.

629. V roku 2011 bol dotovaný film *Cigán/Gypsy*, v ktorom sa rómčina využíva vo veľkej miere.

630. Výbor expertov považuje tento záväzok za splnený.

⁴¹Vid' 1. správa Výboru expertov o Srbsku, ECRML (2009) 2, odsek 267

Odsek 3

Zmluvné strany sa zaväzujú zabezpečiť, aby záujmy užívateľov regionálnych alebo menšinových jazykov boli zastúpené alebo aspoň zohľadnené v orgánoch, ktoré možno vytvoriť v súlade so zákonom na účel zaručenia slobody a plurality médií.

631. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov nedokázal dospieť k záveru vo vzťahu k tomuto záväzku a požiadal slovenské orgány, aby poskytli svoje stanovisko v nasledujúcej periodickej správe.

632. Podľa tretej periodickej správy Rada pre vysielanie a retransmisiu je dozorným orgánom vysielania. Jej členovia sú vyberaní Národnou radou Slovenskej republiky na základe návrhov od viacerých orgánov, vrátane mimovládnych organizácií. Rada pre rozhlasové a televízne vysielanie je dozorným orgánom v zmysle zákona 532/2010 Z.z. o Rozhlase a televízii Slovenska. Jej členovia sú vyberaní Národnou radou Slovenskej republiky na základe návrhov od viacerých orgánov, vrátane mimovládnych organizácií zastupujúcich záujmy národnostných menšín. Preto sa aj osoby patriace k národnostným menšinám môžu stať členmi týchto rád.

633. Výbor expertov bol informovaný o tom, že v súčasnosti jeden člen Rady pre rozhlasové a televízne vysielanie patrí k národnostnej menšine. Výbor expertov však pripomína, že právny rámec *nezabezpečuje* zastúpenie osôb hovoriacich regionálnym alebo menšinovým jazykom v týchto orgánoch. Výbor expertov pripomína, že tento záväzok nevyžaduje, aby mal každý z jazykov uvedených v časti III svojho zástupcu v spomínaných orgánoch, ale aby existovali dostatočné systémy alebo procesy, ktoré zabezpečia, že záujmy osôb hovoriacich jazykmi uvedenými v časti III budú skutočne zastúpené alebo zohľadnené.

634. Výbor expertov považuje záväzok v súčasnosti za splnený. Napriek tomu nabáda slovenské orgány, aby zabezpečili, že záujmy osôb hovoriacich regionálnymi alebo menšinovými jazykmi budú zastúpené alebo zohľadnené v rámci orgánov zodpovedných za garantovanie slobody a plurality médií.

Článok 12 – Kultúrna činnosť a kultúrne zariadenia

Odsek 1

Vo vzťahu ku kultúrnym aktivitám a kultúrnym zariadeniam, najmä ku knižniciam, k videotékam, ku kultúrnym centráram, k múzeám, archívom, akadémiám, divadlám a ku kinám, ako aj k literárnym dielam a ku kinematografickej produkcii, k ľudovému kultúrnemu prejavu, festivalom, ku kultúrnemu priemyslu vrátane, inter alia, použitia nových technológií zmluvné strany sa zaväzujú na územiach, kde sa uvedené jazyky používajú, v rozsahu, v akom sú verejné orgány kompetentné, majú právomoci alebo zohrávajú v tejto oblasti nejakú úlohu:

- b** *V rozličnej forme podporovať v iných jazykoch prístup k dielam vytvoreným v regionálnych alebo menšinových jazykoch napomáhaním a rozvojom prekladateľskej aktivity, dabingu, post-synchronizácie a výrobou titulkov.*
- c** *Podporovať v regionálnych alebo menšinových jazykoch prístup k dielam vytvoreným v iných jazykoch napomáhaním a rozvojom prekladateľskej aktivity, dabingu, post-synchronizácie a výrobou titulkov.*

635. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov nedokázal dospieť k záveru vo vzťahu k týmto záväzkom a požiadal slovenské orgány, aby poskytli svoje stanovisko v nasledujúcej periodickej správe.

636. Podľa informácií získaných v treťom monitorovacom cykle financie na podporu aktivít národnostných menšín sa používajú aj na financovanie prekladov. Ministerstvo kultúry má tiež samostatný systém na preklad literatúry, ktorý je možné využiť aj pre menšinové jazyky. Pre audiovizuálne diela je možné využiť financie poskytnuté Audiovizuálnym fondom.

637. Podľa dodatočných informácií od orgánov, kino *Lumiére*, podporené Ministerstvom kultúry, prezentovalo v roku 2012 film, v ktorom sa používa rómčina ako hlavný jazyk. Uvažuje sa nad prekladom básní (*Le Khamoreskere Čhavora/Slnečné deti*) zo slovenčiny do rómčiny v roku 2012.

638. Výbor expertov považuje tieto záväzky za čiastočne splnené. Vyzýva orgány, aby podporovali prístup k dielam vytvoreným v rómčine v iných jazykoch a naopak.

- g** *Napomáhať a/alebo uľahčiť vytvorenie jedného alebo viacerých orgánov poverených zbierať, archivovať a uvádzať alebo vydávať diela vytvorené v regionálnych alebo menšinových jazykoch.*

639. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za nesplnený. Vyzval slovenské orgány, aby podporovali a/alebo uľahčovali tvorbu orgánu alebo orgánov zodpovedných za zber, uchovávanie kópie a prezentáciu alebo vydávanie diel vytvorených v rómčine;

640. Podľa tretej periodickej správy rôzne mimovládne organizácie zbierajúce, archivujúce a vydávajúce diela v menšinových jazykoch získavajú štátnu podporu prostredníctvom grantových schém pre aktivity národnostných menšín. *Fórum inštitút pre výskum menšín* je najdôležitejšou mimovládnu organizáciou venujúcou sa výskumu menšín na Slovensku, dokumentácii ich kultúry, písomných dokumentov a iných záznamov. Fórum inštitút pre výskum národnostných menšín získava každoročne finančnú podporu zo štátneho rozpočtu.

641. Okrem toho slúži Múzeum kultúry Rómov na Slovensku v Martine, ktoré je súčasťou Slovenského národného múzea, ako dokumentačné a výskumné múzejné centrum. Podľa informácií, ktoré získal Výbor expertov od úradov počas terénnej návštevy, múzeá o kultúre národnostných menšín zbierajú, zverejňujú a uchovávajú kópie diel v menšinových jazykoch, ktoré vytvorili sami alebo ktoré príležitostne dostali od menšinových mimovládnych organizácií.

642. Jedna kópia každej periodickej publikácie je uchovávaná Národným archívom a jedna kópia každého audiovizuálneho diela je uchovávaná Slovenským filmovým inštitútom.

643. Výbor expertov považuje tento záväzok za splnený.

Odsek 2

V oblastiach, kde sa tradične nepoužívajú regionálne alebo menšinové jazyky, zmluvné strany sa zaväzujú, ak na to oprávňuje počet užívateľov regionálneho alebo menšinového jazyka, umožniť, podporiť a/alebo zabezpečiť vhodné kultúrne aktivity alebo zariadenie podľa predchádzajúceho odseku.

644. V druhom monitorovacom cykle neboli poskytnuté žiadne príklady podpory v súvislosti s rómčinou tak, ako si to záväzok vyžaduje. Výbor expertov nedokázal dospieť k záveru vo vzťahu k tomuto záväzku a požiadal slovenské orgány o poskytnutie stanoviska v nasledujúcej periodickej správe.

645. Podľa tretej periodickej správy orgány podporujú kultúrne aktivity rómskej menšiny aj mimo území, kde žije táto menšina, ako samostatné podujatia alebo v rámci všeobecných kultúrnych podujatí. Ide napríklad o kultúrne podujatia zahŕňajúce menšinové súbory alebo divadelné festivaly, na ktoré sú pozvané menšinové divadlá. Mnohé podujatia, ktoré sa uskutočňujú v rôznych mestách, zapájajú rôzne menšiny. Najmä divadlo Romathan vystupuje na celom Slovensku. Okrem toho sú rómske tradície prítomné na vystúpeniach slovenských súborov, akými sú SL'UK (Slovenský ľudovomelecký kolektív).

646. Výbor expertov považuje tento záväzok za splnený.

Odsek 3

Zmluvné strany sa zaväzujú pri uplatňovaní svojej kultúrnej politiky v zahraničí vytvoriť vhodný priestor aj regionálnym a menšinovým jazykom a ich kultúrnym prejavom.

647. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval záväzok za splnený. Oslovil však orgány, aby poskytli v nasledujúcej periodickej správe ďalšie informácie o iniciatívach prezentujúcich rómčinu ako súčasť slovenského kultúrneho dedičstva.

648. Tretia periodická správa hovorí o divadle Romathan, rómskych folklórnych skupinách vystupujúcich v zahraničí a o zahrnutí rómskej kultúry do predstavení slovenských folklórnych súborov. Orgány ďalej uvádzajú, že kultúra národnostných menšín je súčasťou kultúrneho bohatstva Slovenskej republiky a tento prístup sa odzrkadľuje v ich prezentácii v zahraničí, napríklad v propagačnom materiáli pre turistov, vysielaním vystúpení do zahraničia alebo zahrnutím ich kultúry do vystúpení slovenských súborov.

649. Výbor expertov považuje tento záväzok za splnený. Privítal by však ďalšie konkrétne príklady týkajúce sa rómčiny.

Článok 13 – Ekonomický a sociálny život

Odsek 1

Vo vzťahu k ekonomickým a sociálnym aktivitám sa zmluvné strany na celom svojom území zaväzujú:

- a *Vylúčiť zo svojho právneho poriadku všetky ustanovenia, ktoré bezdôvodne zakazujú alebo obmedzujú používanie regionálnych alebo menšinových jazykov v dokumentoch týkajúcich sa ekonomického a sociálneho*

života, najmä v pracovných zmluvách a technických dokumentoch, ako sú návody na používanie výrobkov alebo zariadení.

650. V druhom monitorovacom cykle bol Výbor expertov informovaný, že s ohľadom na implementáciu Charty sa uvažovalo o novelizácii zákona o štátnom jazyku, ktorá by garantovala právo používať menšinový jazyk v zamestnaneckých zmluvách a technických dokumentoch. Výbor expertov očakával ďalšie informácie v ďalšej periodickej správe a prijatie novely zákona o štátnom jazyku.

651. Podľa tretej periodickej správy zákon o štátnom jazyku ustanovuje, že písomné právne akty v pracovnoprávných vzťahoch alebo obdobných pracovných vzťahoch musia byť v slovenčine a kópia s rovnakým obsahom môže byť poskytnutá aj v inom jazyku, ako doplnok k štátnemu jazyku. Slovenčina je povinná na označeniach výrobkov, pri poskytovaní informácií a pokynov k ich používaniu a iných zákazníckych informáciách. Účtovné dokumenty, finančné výkazy, technická dokumentácia, ako aj štatúty združení, politických strán alebo hnutí a spoločností, ktoré sú potrebné pri registrácii, musia byť v slovenskom jazyku, pričom môžu byť vypracované aj verzie v iných jazykoch s identickým obsahom. Tieto ustanovenia už boli zahrnuté do verzie zákona z roku 2009, ktorá však predpisuje pokuty za ich porušenie, napríklad, pri spísaní zamestnaneckej zmluvy len v menšinovom jazyku. Novela z roku 2011 obmedzila pokuty na prípady, keď právnické osoby „nevedú v štátnom jazyku informácie týkajúce sa rizika života, zdravia alebo bezpečnosti alebo rizika pre majetok občanov Slovenskej republiky.“

652. Okrem toho musia byť informácie určené pre verejnosť, najmä v obchodoch, športových zariadeniach, reštauráciách, na uliciach, cestách, na letiskách, autobusových staniciach a železničných staniciach, ako aj v prostriedkoch verejnej dopravy uvedené v slovenčine. Ak tieto informácie obsahujú aj text v iných jazykoch, je potrebné ho uviesť za textom v slovenčine s identickým obsahom a rovnocenným alebo menším písmom než je text v slovenčine. Poradie textov nie je určené v obciach, kde je splnená podmienka 20%-ného prahu, ani v reklamách.

653. Podľa zákona o jazykoch národnostných menšín, v znení zmien z roku 2011, informácie týkajúce sa rizika života, zdravia, bezpečnosti alebo majetku musia byť okrem slovenčiny uvedené aj v menšinovom jazyku v obciach, kde je splnená podmienka 20%-ného prahu. Neuvedenie takejto značky alebo oznámenia v menšinovom jazyku predstavuje prečin. Výbor expertov tieto informácie víta. Pripomína však, že ide o záväzok pre celú krajinu.

654. Výbor expertov si všima, že aktuálna legislatíva ešte vždy prísne obmedzuje používanie menšinových jazykov v dokumentoch týkajúcich sa hospodárskeho a spoločenského života. Preto považuje tento záväzok za nesplnený.

b Zakázať uvádzanie klauzúl vylučujúcich alebo obmedzujúcich používanie regionálnych alebo menšinových jazykov v interných predpisoch podnikov a v osobných spisoch aspoň medzi užívateľmi rovnakého jazyka.

655. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov opäť nebol informovaný o akomkoľvek zákaze a považoval tento záväzok za nesplnený.

656. Podľa tretej periodickej správy nie sú takéto zákazy, vyplývajúce zo záväzku, v slovenskej legislatíve vyslovene uvedené.

657. Výbor expertov považuje tento záväzok za nesplnený.

Odsek 2

Vo vzťahu k ekonomickým a sociálnym aktivitám sa zmluvné strany zaväzujú, ak sú verejné orgány na to kompetentné, na územiach, kde sa používajú regionálne alebo menšinové jazyky, a ak je to možné:

c Zabezpečiť, aby zariadenia sociálnej starostlivosti, ako nemocnice, domovy dôchodcov a útulky poskytovali možnosť prijatia a opatrovania vo vlastnom jazyku tým osobám, ktoré používajú regionálny alebo menšinový jazyk, ak tieto potrebujú opateru zo zdravotných dôvodov, z dôvodu vysokého veku alebo z iných dôvodov.

658. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za nesplnený. Vyzval slovenské orgány, aby formálne zabezpečili, že zariadenia sociálnych služieb, ako sú nemocnice, domovy dôchodcov a ubytovne, budú môcť prijímať a poskytovať starostlivosť osôb v rómčine, dokonca aj vtedy, ak tieto osoby hovoria po slovensky, a aby prijali takú štruktúrovanú politiku zameranú na zabezpečenie tejto možnosti v praxi vo všetkých tých oblastiach, kde sú prítomné osoby hovoriace po rómsky v dostatočnom množstve z hľadiska daného záväzku. Napriek tomu Výbor expertov v nasledujúcej periodickej správe

očakával ďalšie informácie o novele zákona o štátnom jazyku, nad ktorou sa uvažovalo a ktorá by zabezpečila právo používať menšinový jazyk v zariadeniach sociálnych služieb.

659. Podľa tretej periodickej správy zákon o jazyku menšín v znení novely z roku 2011 ustanovuje, že pracovníci so svojimi pacientmi a klientmi komunikujú spravidla v slovenčine, ale komunikácia s pacientom alebo klientom, ktorého materinským jazykom nie je slovenčina, môže prebiehať v jazyku, ktorým pacient alebo klient vie komunikovať. Pacienti alebo klienti patriaci k národnostným menšinám môžu využívať svoj materinský jazyk v komunikácii s pracovníkmi obcí, kde je splnená podmienka 20%-ného prahu. Pracovníci nemajú povinnosť hovoriť menšinovými jazykmi.

660. Zákon o jazykoch národnostných menšín v znení novely z roku 2011 ustanovuje, aby osoby patriace k národnostným menšinám mohli používať menšinový jazyk v komunikácii s pracovníkmi zdravotníckych zariadení a zariadení sociálnej starostlivosti, inštitúciami pre sociálnu a právnu ochranu detí a inštitúcie sociálnej kurately v obciach, kde je splnená podmienka 20%-ného prahu. Inštitúcia je povinná povoliť používanie menšinového jazyka „v rozsahu, v akom to povoľujú podmienky prevládajúce v inštitúcii.“

661. Orgány však priznávajú, že tieto ustanovenia nevytvárajú povinnosť, aby inštitúcie sociálnej starostlivosti zabezpečili možnosť používať menšinový jazyk a vysvetľujú, že dôvody sú najmä finančné. Podporujú zamestnávanie osôb hovoriacich príslušným menšinovým jazykom alebo jazykovú prípravu pre pracovníkov ako možné riešenia, ktoré legislatíva nevyklučuje. Výbor expertov bol ďalej informovaný orgánmi počas terénnej návštevy, že v praxi zariadenia sociálnej starostlivosti alebo inštitúcie sociálnej a právnej ochrany detí majú zamestnancov, ktorí hovoria menšinovými jazykmi alebo si môžu najať tlmočníkov. Orgány sa snažia umiestniť osoby v inštitúciách, kde hovoria ich materinským jazykom. Poznamenali však, že je čoraz ťažšie nájsť špecializovaných pracovníkov schopných komunikovať v menšinovom jazyku, keďže vzdelávací systém nezabezpečuje ich prípravu. Okrem toho bol Výbor expertov informovaný o tom, že sa v súčasnosti rozvíja terminológia v rómčine v oblasti zdravia.

662. Výbor expertov upozorňuje, že tento záväzok si vyžaduje, aby orgány zabezpečili, že zariadenia sociálnej starostlivosti ponúknu možnosť prijať a starať sa o osoby hovoriace regionálnym alebo menšinovým jazykom v ich jazyku.

663. Výbor expertov považuje tento záväzok v súčasnosti za čiastočne splnený.

Článok 14 – Cezhraničná spolupráca

Zmluvné strany sa zaväzujú:

- a ***Uplatňovať platné dvojstranné a mnohostranné dohody, ktorými sú viazané aj štáty, v ktorých sa používa rovnaký jazyk v identickej alebo blízkej podobe, alebo ak je to potrebné, snažiť sa o uzavretie takých dohôd, ktoré by mali podporiť kontakty medzi užívateľmi rovnakého jazyka v príslušných štátoch v oblasti kultúry, vzdelávania, informácií, odbornej prípravy a celoživotného vzdelávania.***

664. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov nedokázal dospieť k záveru vo vzťahu k tomuto záväzku a požiadal slovenské orgány, aby k tomu poskytli svoje stanovisko v nasledujúcej periodickej správe.

665. Podľa tretej periodickej správy diskutovala Medzivládna slovensko-maďarská spoločná komisia pre cezhraničnú spoluprácu o integračných otázkach, vrátane vzdelávania, na svojom zasadnutí v roku 2009. Navrhla rozšírenie spolupráce pokiaľ ide o sociálnu integráciu najmä v oblasti bývania, vzdelávania a zamestnania, ako aj organizácii kultúrnych podujatí podporujúc vzájomné poznanie rómskej a nerómskej, maďarskej a slovenskej rómskej kultúry. Správa neposkytuje informácie o tom, ako dohody s inými štátmi rozvíjajú kontakty medzi osobami hovoriacimi po rómsky žijúcimi v týchto rôznych krajinách.

666. Výbor expertov považuje tento záväzok v súčasnosti za čiastočne splnený.

3.2.5 Nemecký jazyk

667. Výbor expertov nebude komentovať ustanovenia, vo vzťahu ku ktorým neboli vznesené žiadne významné otázky v predchádzajúcich správach a ku ktorým nedostal žiadne nové informácie vyžadujúce si prehodnotenie. Vyhradzuje si však právo zhodnotiť situáciu opäť v neskoršom štádiu. Vo vzťahu k nemčine ide o nasledovné ustanovenia:

Článok 8.1.e.ii;

Článok 10.5;

Článok 11.2;

Článok 12.1.a; 12.1.d; 12.1.e;12.1.f;

Článok 13.1.c;

Článok 8 - Vzdelávanie

Predbežné otázky

668. Výbor expertov pripomína, že záväzky, ku ktorým sa Slovenská republika zaviazala v článku 8, ustanovujú, aby orgány *umožnili* vyučovanie regionálneho alebo menšinového jazyka na rôznych úrovniach vzdelávania. Toto naznačuje, že ponuka musí predchádzať dopytu, t.j. že výučba musí byť organizovaná skôr, než sa na orgány obrátia rodičia alebo žiaci. Takáto ponuka musí tiež zabezpečiť kontinuitu od predškolského po technické a odborné vzdelávanie na danom zemepisnom území. V druhom monitorovacom cykle zástupcovia osôb hovoriacich po nemecky uviedli, že vzdelávanie v nemeckom jazyku sa týkalo oblastí okresov Bratislava, Prievidza, Turčianske Teplice, Žiar nad Hronom, Stará Ľubovňa, Kežmarok, Poprad, Spišská Nová Ves, Gelnica, Košice a Košice - okolie. Okrem toho musia orgány aktívne informovať rodičov a/alebo žiakov o dostupnosti výučby regionálneho alebo menšinového jazyka a podporovať ich v tom, aby sa na takéto vzdelávanie prihlásili.⁴²

669. V druhom monitorovacom cykle Výbor ministrov Rady Európy odporučil slovenským orgánom, aby **„zabezpečili výučbu všetkých menšinových jazykov na všetkých príslušných úrovniach a aby informovali o jej dostupnosti rodičov.“**

670. V treťom monitorovacom cykle bol Výbor expertov informovaný zástupcami osôb hovoriacich po nemecky, že pozícia nemčiny ako cudzieho jazyka sa oslabil, keďže angličtina sa vyučuje ako povinný prvý cudzí jazyk od roku 2011. Aj keď Výbor expertov podporuje výučbu angličtiny ako cudzieho jazyka, zdôrazňuje, že k nej nemôže dochádzať na úkor vyučovania regionálnych alebo menšinových jazykov vo všeobecnosti.

Odsek 1

V oblasti vzdelávania sa zmluvné strany zaväzujú na územiach, kde sa také jazyky používajú, podľa situácie každého z týchto jazykov a bez ujmy na výučbe oficiálneho(ych) jazyka(ov) štátu:

Predškolská výchova

a	i	<i>Umožniť predškolskú výchovu v príslušných regionálnych alebo menšinových jazykoch, alebo</i>
	ii	<i>Umožniť, aby prevažná časť predškolskej výchovy bola zabezpečená v príslušných regionálnych alebo menšinových jazykoch, alebo</i>
	iii	<i>Prijat' jedno z vyššie uvedených opatrení podľa bodov i a ii aspoň pre žiakov z rodín, ktoré prejavia záujem, za predpokladu dostatočného počtu žiakov.</i>

671. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval záväzok za nesplnený. Vyzval slovenské orgány, aby sprístupnili minimálne podstatnú časť predškolského vzdelávania v nemčine pre deti, ktorých rodiny o to požiadajú a ktorých počet je dostatočný.

672. Podľa tretej periodickej správy neexistujú v Slovenskej republike materské školy s vyučovacím jazykom nemeckým.

673. Výbor expertov považuje preto tento záväzok za nesplnený.

⁴²Vid' 2. správa Výboru expertov o Slovensku, ECRML (2009) 8, odsek 305

Výbor expertov dôrazne vyzýva slovenské orgány, aby sprístupnili aspoň podstatnú časť predškolského vzdelávania v nemčine pre deti, ktorých rodiny si to želajú a ktorých počet je dostatočný.

Základný stupeň vzdelávania

- b iii *Zabezpečiť, aby na základnom stupni bolo vyučovanie príslušných regionálnych alebo menšinových jazykov neoddeliteľnou súčasťou študijných osnov.*

674. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za čiastočne splnený. Nabádal slovenské orgány, aby v rámci základného vzdelávania zabezpečili výučbu nemčiny ako integrálnej súčasti vzdelávacieho programu a aby bola výučba nemčiny ponúknutá vo všetkých oblastiach, kde žije dostatočný počet osôb hovoriacich po nemecky. Ďalej vyzval slovenské orgány, aby zabezpečili výučbu nemčiny ako integrálnej súčasti vzdelávacieho programu na úrovni základného, stredného, technického a odborného vzdelávania a zaistili kontinuitu medzi rôznymi úrovňami vzdelávania.

675. Podľa tretej periodickej správy existuje jedna základná škola poskytujúca výučbu v nemčine a jedna bilingválna slovensko-nemecká škola. Výbor expertov bol informovaný zástupcami osôb hovoriacich po nemecky, že existuje sedem škôl s rozšíreným vyučovaním nemčiny (výučba nemčiny prebieha každodenne, v nemčine sú vyučované aj niektoré ďalšie predmety). Neexistuje však ponuka výučby nemčiny vo všetkých oblastiach, kde žije dostatočný počet osôb hovoriacich po nemecky.

676. Výbor expertov považuje tento záväzok v súčasnosti za čiastočne splnený.

Stredoškolské, technické a odborné vzdelávanie

- c iii *Zabezpečiť, aby na stredných školách bolo vyučovanie príslušných regionálnych alebo menšinových jazykov neoddeliteľnou súčasťou študijných osnov.*
- d iii *Zabezpečiť, aby na odborných školách bolo vyučovanie príslušných regionálnych alebo menšinových jazykov neoddeliteľnou súčasťou študijných osnov.*

677. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tieto záväzky za nesplnené. Vyzval slovenské orgány, aby v rámci stredoškolského vzdelávania zabezpečili výučbu nemčiny ako integrálnej súčasti vzdelávacieho programu a aby bola výučba nemčiny ponúknutá vo všetkých oblastiach, kde žije dostatočný počet osôb hovoriacich po nemecky.

678. Podľa tretej periodickej správy neexistujú žiadne stredné alebo technické a odborné školy vyučujúce v nemčine. Počas terénnej návštevy orgány informovali Výbor expertov, že sa nemčina vyučuje ako cudzí jazyk. Výbor expertov poznamenáva, že vyučovanie na úrovni cudzieho jazyka nespĺňa potreby osôb, pre ktorých je tento jazyk materinským. Preto zdôrazňuje potrebu podpory výučby nemčiny ako regionálneho alebo menšinového jazyka vo vzdelávaní, nielen výučby nemčiny ako cudzieho jazyka.

679. Výbor expertov považuje tieto záväzky za nesplnené. Vyzýva slovenské orgány, aby v rámci stredoškolského vzdelávania zabezpečili výučbu nemčiny ako integrálnej súčasti vzdelávacieho programu a aby bola výučba nemčiny ponúknutá vo všetkých oblastiach, kde žije dostatočný počet osôb hovoriacich po nemecky.

Výbor expertov dôrazne vyzýva slovenské orgány, aby zabezpečili vyučovanie nemčiny ako neoddeliteľnej súčasti vzdelávacieho programu na úrovni základného, stredného technického a odborného vzdelávania vo všetkých oblastiach, kde žije dostatočný počet osôb hovoriacich po nemecky, a aby zaistili kontinuitu medzi rôznymi úrovňami vzdelávania.

Priebežné vzdelávanie a vzdelávacie kurzy pre dospelých

- f ii *Umožniť, aby sa tieto jazyky stali predmetmi vzdelávania dospelých alebo súčasťou priebežného vzdelávania.*

680. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov opäť nedokázal dospieť k záveru vo vzťahu k plneniu tohto záväzku a požiadal slovenské orgány o stanovisko v nasledujúcej periodickej správe.

681. Tretia periodická správa neposkytuje informácie o zariadeniach ponúkajúcich nemčinu ako predmet vzdelávania dospelých a ďalšieho vzdelávania, okrem nemčiny ako predmetu univerzitného alebo vyššieho vzdelávania.

682. S ohľadom na opakovaný nedostatok informácií považuje Výbor expertov tento záväzok za nesplnený. Vyzýva slovenské orgány, aby ponúkli nemčinu ako predmet vzdelávania dospelých a ďalšieho vzdelávania.

g Prijat' opatrenia na zabezpečenie vyučovania dejín a kultúry, ktoré ovplyvnili regionálny alebo menšinový jazyk.

683. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za nesplnený. Nabádal slovenské orgány k tomu, aby uskutočnili opatrenia na zabezpečenie výučby dejepisu a kultúry reflektujúc nemčinu.

684. Podľa tretej periodickej správy školy vyučujúce nemčinu využívajú všeobecné učebnice pre základné školy a učitelia pripravujú samostatné texty predstavujúce žiakom regionálnu históriu.

685. Počas návštevy terénu orgány informovali Výbor expertov o tom, že všetci žiaci v slovenských školách sa učia o prítomnosti menšín v minulosti i v súčasnosti v rámci predmetov, akými sú dejepis, zemepis, občianska výchova, umenie, slovenský jazyk a literatúra. Multikultúrne vzdelávanie ako prierezový predmet je predpísaný štátnym vzdelávacím programom.

686. Zástupcovia osôb hovoriacich po nemecky však informovali Výbor expertov o tom, že v slovenských školách je podporovaný negatívny pohľad na úlohu Nemcov v slovenskej histórii.

687. Výbor expertov považuje tento záväzok za nesplnený.

Výbor expertov vyzýva slovenské orgány, aby uskutočnili opatrenia na zabezpečenie výučby dejín a kultúry reflektujúc nemčinu.

h Zabezpečiť základné a ďalšie vzdelávanie učiteľov potrebných na realizáciu tých písmen od a) po g), ktoré zmluvná strana prijala.

688. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za nesplnený. Výbor ministrov Rady Európy odporučil, aby slovenské orgány „**zlepšili prípravu učiteľov [...].**“ Okrem toho Výbor expertov vyzval slovenské orgány, aby naplánovali a zabezpečili základné a ďalšie vzdelávanie učiteľov tak, ako je požadované z hľadiska implementácie záväzkov, ku ktorým sa Slovenská republika v článku 8 zaviazala.

689. Tretia periodická správa sa týka Metodicko-pedagogického centra. Neposkytuje však konkrétne informácie o ďalšom vzdelávaní učiteľov vyučujúcich v nemeckom jazyku.

690. Okrem toho orgány podávajú správu o národnom projekte Vzdelávanie učiteľov základných škôl v cudzích jazykoch, ktorého cieľom je pripraviť kvalifikovaných učiteľov pre vyučovanie iných jazykov do roku 2013. Jedným z očakávaných výstupov projektu je akreditácia vzdelávacieho programu „Predškolská a elementárna pedagogika s cudzím jazykom“. Výbor expertov tieto informácie víta. Upozorňuje však, že záväzok si žiada vzdelávať učiteľov pre výučbu materského jazyka, vrátane predškolského vzdelávania v nemčine.

691. Výbor expertov považuje tento záväzok za nesplnený. Výbor expertov dôrazne vyzýva slovenské orgány, aby naplánovali a zabezpečili základné a ďalšie vzdelávanie učiteľov tak, ako je požadované z hľadiska implementácie záväzkov, ku ktorým sa Slovenská republika v rámci článku 8 zaviazala.

i Vytvoriť jeden alebo viac kontrolných orgánov zodpovedných za kontrolu prijatých opatrení a za pokrok dosiahnutý pri zavádzaní alebo rozvoji výučby regionálnych alebo menšinových jazykov a vypracovanie pravidelných správ o svojich zisteniach, ktoré sa zverejnia.

692. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za nesplnený. Výbor ministrov Rady Európy odporučil, aby slovenské orgány „**[...] vytvorili orgán zodpovedný za monitorovanie prijatých opatrení a dosiahnutého pokroku.**“ Okrem toho Výbor expertov vyzval slovenské orgány, aby vytvorili dozorný orgán zodpovedný za monitorovanie prijatých opatrení a dosiahnutého pokroku pri zavádzaní alebo rozvoji výučby v regionálnych alebo menšinových jazykoch, resp. regionálnych alebo menšinových jazykoch používaných v Slovenskej republike a za vypracovávanie verejných periodických správ.

693. Podľa tretej periodickej správy nebol vytvorený žiadny špeciálny dozorný orgán. Štátna školská inšpekcia hodnotí vzdelávanie v menšinových jazykoch a zahŕňa túto tému do svojej výročnej správy. Orgány informovali Výbor expertov, že takéto správy sú interné.

694. Výbor expertov opakuje, že tento záväzok presahuje kompetenciu inšpekcie a podávanie správ o väčšinovom vzdelávaní. Vyžaduje si orgán zameraný na sledovanie výučby regionálnych alebo menšinových jazykov. V praxi je možné, aby existujúci orgán uskutočňoval monitorovanie, ktoré tento záväzok predpokladá, a aby vypracovával periodické správy. Monitoring si vyžaduje hodnotenie a analýzu prijatých opatrení a dosiahnutého pokroku s ohľadom na výučbu regionálneho alebo menšinového jazyka. Správa by okrem iného mala obsahovať informácie o rozsahu a dostupnosti vzdelávania v nemčine spolu s postupom v oblasti ovládania jazyka, dostatku učiteľov a poskytovania výučbových materiálov. A napokon, tieto periodické správy by mali byť zverejňované.⁴³

695. Výbor expertov považuje tento záväzok za nesplnený. Vyzýva slovenské orgány, aby vytvorili alebo poverili dozorný orgán úlohou monitorovať prijaté opatrenia a dosiahnutý pokrok v rozvoji výučby v menšinových jazykoch, resp. menšinových jazykov, a vypracovávať verejné periodické správy o zisteniach.

Článok 9 – Súdnictvo

Odsek 1

Zmluvné strany sa zaväzujú v súdnych obvodoch, v ktorých počet užívateľov regionálnych alebo menšinových jazykov sídliačich na tomto území odôvodňuje prijatie nižšie uvedených opatrení, podľa situácie jednotlivých jazykov a za podmienky, že využitie možností uvedených v tomto odseku nebude sudca pokladať za prekážku riadneho výkonu súdництва:

a **V trestnom konaní:**

- ii **Zaručiť obžalovanému právo používať jeho regionálny alebo menšinový jazyk, a/alebo**
- iii **Zabezpečiť, aby sa žiadosti a dôkazy, písomné alebo ústne, nepokladali za neprijateľné len z dôvodu, že boli predložené v regionálnom alebo menšinovom jazyku,**

v prípade potreby využitím tlmočníkov a prostredníctvom prekladov, ktoré by pre dotknutú osobu neznamenal žiadne ďalšie výdavky.

696. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov zopakoval potrebu vyjasniť právny rámec a vyzval k istému stupňu implementácie v praxi, napríklad prostredníctvom dvoj alebo viacjazyčných oznámení a nápisov v/na budovách súdu a informácií na verejných výveskách a predvolaniach. Tieto záväzky považoval za nesplnené. Vyzval slovenské orgány k tomu, aby garantovali právo obžalovaného používať nemčinu v trestnom konaní bez ohľadu na to, či ovláda slovenčinu, a zabezpečiť, aby obžalovaný bol o tomto práve konkrétne informovaný na začiatku trestného stíhania. Okrem toho Výbor expertov vyzval slovenské orgány, aby legislatívne zabezpečili, že žiadosti a dôkazy budú môcť byť poskytnuté v nemčine a že prípadné využitie služieb tlmočníkov a prekladateľov nebude viesť k dodatočným výdavkom pre dotknutú osobu, dokonca ani ak táto ovláda slovenčinu.

697. Podľa informácií uvedených v tretej periodickej správe neprišlo k žiadnym právnym zmenám v monitorovacom období v súlade s vyššie uvedenými odporúčaniami. Okrem toho správa neobsahuje žiadne informácie týkajúce sa praktickej implementácie týchto záväzkov.

698. Pokiaľ ide o opatrenia na podporu používania menšinových jazykov na súdoch, orgány informovali Výbor expertov počas terénnej návštevy, že súdy môžu napríklad umiestniť viacjazyčné oznámenia na informačnú tabuľu alebo úradnú vývesku súdu. Aj keď to zákony vyslovene nepredpokladajú, takéto konanie nie je zakázané. Navyše, Výbor expertov dostal informácie počas terénnej návštevy o tom, že nové nariadenia týkajúce sa zodpovednosti tlmočníkov a prekladateľov nedávno viedli k zníženiu ich počtov, čo sa týka regionálnych a menšinových jazykov. Výbor expertov upozorňuje, že toto môže viesť k praktickým problémom s implementáciou týchto záväzkov a vyzýva orgány, aby prijali opatrenia na zabezpečenie dostupnosti dostatočného počtu školených tlmočníkov.

699. Výbor expertov považuje tieto záväzky za nesplnené. Dôrazne vyzýva slovenské orgány k tomu, aby garantovali právo obžalovaného používať nemčinu v trestnom konaní bez ohľadu na to, či tento ovláda slovenčinu, a aby zabezpečili, že bude o tomto práve obžalovaný výslovne informovaný na začiatku trestného stíhania. Okrem toho dôrazne vyzýva slovenské orgány, aby legislatívne zabezpečili, že žiadosti

⁴³Vid' 3. správa Výboru expertov o Nemecku, ECRML (2008) 4, odseky 141 - 143

a dôkazy budú môcť byť poskytnuté v nemčine a že prípadné využitie služieb tlmočníkov a prekladateľov nebude viesť k dodatočným výdavkom pre dotknutú osobu, dokonca ani ak táto ovláda slovenčinu.

700. Okrem toho Výbor expertov vyzýva orgány k tomu, aby prijali proaktívne opatrenia zjednodušujúce implementáciu týchto záväzkov a žiada, aby poskytli v tomto smere podrobné informácie v nasledujúcej periodickej správe.

b *V občianskom konaní:*

- ii* **Umožniť, kedykoľvek strana vystupuje pred súdom, aby mohla použiť svoj regionálny alebo menšinový jazyk, a to bez vzniku dodatočných nákladov pre túto stranu, a/alebo**
- iii* **Umožniť predloženie dokumentov a dôkazov v regionálnych alebo menšinových jazykoch,**

v prípade potreby využitím tlmočníkov alebo prostredníctvom prekladov.

c *V konaní pred súdmi v správnych veciach:*

- ii* **Umožniť, kedykoľvek je strana povinná vystúpiť osobne pred súdom, aby mohla použiť svoj regionálny alebo menšinový jazyk, a to bez vzniku dodatočných nákladov pre túto stranu, a/alebo**
- iii* **Umožniť predloženie dokladov a dôkazov v regionálnych alebo menšinových jazykoch,**

v prípade potreby využitím tlmočníkov alebo prostredníctvom prekladov.

701. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov zopakoval potrebu vyjasniť právny rámec a vyzval k istému stupňu implementácie, napríklad prostredníctvom dvoj alebo viacjazyčných oznámení a nápisov v/na budovách súdu a informácií na verejných výveskách a predvolaniach. Tieto záväzky považoval za nesplnené. Vyzval slovenské orgány, aby legislatívne explicitne zabezpečili, že vždy, keď sa strana v spore musí dostaviť osobne pred občiansky alebo správny súd, bude môcť táto používať nemecký jazyk bez toho, aby pre ňu týmto vznikali dodatočné náklady, a aby dôkazy a dokumenty mohli byť predkladané v nemčine, ak je to potrebné využitím služieb tlmočníkov a prekladateľov, dokonca aj keď osoba hovoriaca po nemecky ovláda slovenčinu.

702. Podľa informácií poskytnutých orgánmi v súlade s novelou z roku 2008 článok 18 Občianskeho súdneho poriadku uvádza, že strany „majú právo používať svoj materinský jazyk alebo jazyk, ktorému rozumejú.“ Toto sa vzťahuje na občianske a správne konanie. Výbor expertov nedostal žiadne informácie týkajúce sa praktickej implementácie týchto záväzkov.

703. Čo sa týka opatrení na podporu používania menšinových jazykov na súdoch, Výbor expertov sa odvoláva na vyššie uvedený odsek 698. Vyzýva orgány k tomu, aby prijali opatrenia na zabezpečenie toho, že bude k dispozícii dostatočný počet školených tlmočníkov.

704. Výbor expertov považuje tieto záväzky za formálne splnené. Vyzýva orgány k tomu, aby prijali proaktívne opatrenia zjednodušujúce implementáciu týchto záväzkov do praxe a žiada ich, aby v nasledujúcej periodickej správe poskytli v tomto smere podrobné informácie.

d *Prijat' opatrenia, ktoré zabezpečia, že uplatnenie písmena b) bodov i, iii a písmena c) bodov i, iii a každé potrebné využitie tlmočníkov a prekladov nebude mať za následok vznik dodatočných nákladov dotknutých osôb.*

705. V druhom monitorovacom cykle považoval Výbor expertov vo svetle záverov podľa článku 9.1.b.ii/b.iii/c.ii/c.iii tento záväzok ešte vždy za nesplnený. Vyzval slovenské orgány, aby prijali kroky s cieľom zabezpečiť, že aplikácia vyššie uvedených písmen i a iii odsekov b) a c) a akékoľvek využitie tlmočníkov a prekladateľov nebude znamenať pre dotknutú osobu žiadne dodatočné výdavky.

706. Podľa tretej periodickej správy, náklady na tlmočenie a/alebo preklady bude znášať štát.

707. Výbor expertov považuje tento záväzok za splnený.

Článok 10 – Správne orgány a verejné služby

Predbežné otázky

708. Osoby hovoriace po nemecky dosahujú 20%-ný prah v jednej obci (Krahule/Blaufuß). Výbor expertov pripomína, že článok 10 charty sa vzťahuje aj na tie obce, v ktorých osoby hovoriace regionálnym alebo menšinovým jazykom nedosahujú 20%-ný prah, ale napriek tomu je ich počet dostatočný z hľadiska účelu záväzkov, ku ktorým sa Slovenská republika podľa článku 10 zaviazala.

709. V druhom monitorovacom cykle Výbor ministrov Rady Európy odporučil, aby slovenské orgány **„prehodnotili podmienku dosiahnutia 20%-ného prahu zastúpenia obyvateľov obce osobami hovoriacimi menšinovým jazykom pre zabezpečenie záväzkov v oblasti verejnej správy“**.

Odsek 1

V správnych celkoch štátu, kde počet užívateľov regionálnych alebo menšinových jazykov sídliačich na tomto území odôvodňuje prijatie nižšie uvedených opatrení, a podľa situácie každého z jazykov sa zmluvné strany zaväzujú, ak je to možné:

- a iii **Zabezpečiť, aby užívatelia regionálnych alebo menšinových jazykov mohli predložiť ústne alebo písomné žiadosti, ako aj dostať odpoveď v týchto jazykoch.**

710. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval záväzok za nespĺnený. Vyzval slovenské orgány, aby prijali potrebné opatrenia umožňujúce osobám hovoriacim po nemecky podávať ústne a písomné žiadosti a prijímať odpovede v nemčine všade tam, kde je dostatočný počet osôb hovoriacich týmto jazykom v zmysle tohto záväzku, bez ohľadu na 20%-ný prah, ktorý ešte vždy predpisuje slovenská legislatíva.

711. Podľa tretej periodickej správy bolo prijatých niekoľko noviel zákona o jazykoch národnostných menšín. Podmienky používania menšinového jazyka vo vzťahu k správnym orgánom však ešte vždy závisia od splnenia 20%-ného prahu. Novelizovaný zákon hovorí, že osoby patriace k národnostným menšinám môžu používať menšinové jazyky v úradnom hovorovom styku dokonca aj v obciach, v ktorých nie je dosiahnutý minimálny limit, „ak s tým pracovník orgánu verejnej správy a osoby zapojené do konania súhlasia.“ Podľa periodickej správy dohoda závisí od toho, či ostatné prítomné osoby rozumejú menšinovému jazyku. Výbor expertov pripomína, že takéto ustanovenie právne nezabezpečuje to, aby osoby hovoriace po nemecky mohli podávať ústne alebo písomné žiadosti a dostávať odpovede v tomto jazyku.

712. Nové ustanovenia predpokladajú zníženie 20%-ného prahu na 15%, za podmienky potvrdenia tohto percenta v dvoch za sebou nasledujúcich sčítaniach ľudu. V praxi môže byť nová 15%-ná hranica najskôr aplikovaná v roku 2021. Preto v aktuálnom monitorovacom cykle stále platí 20%-ný prah.

713. Čo sa týka obcí, ktoré spĺňajú podmienku 20 %, v týchto majú orgány povinnosť vytvoriť podmienky na používanie menšinových jazykov. Musia ďalej poskytovať informácie o možnosti používania menšinových jazykov na viditeľnom mieste v ich úradoch. Za porušenie tejto povinnosti alebo ak orgány neumožnia používanie menšinových jazykov môže byť udelená pokuta 50 až 2 500 EUR. Osoby patriace k národnostným menšinám majú právo podávať písomné žiadosti, dokumenty a dôkazy v menšinovom jazyku, pričom orgány odpovedajú v slovenčine a v menšinovom jazyku. Aj keď vydávanie verejných listín v menšinových jazykoch je vo všeobecnosti zakázané, v správnych konaniach vydávajú orgány rozhodnutia v slovenskom jazyku a rovnako aj rovnocenne v menšinovom jazyku na požiadanie alebo ak bolo konanie iniciované v menšinovom jazyku. Okrem toho majú byť v slovenčine a na požiadanie aj v menšinovom jazyku, resp. ak pôvodná žiadosť bola podaná v menšinovom jazyku, aj rodné listy, sobášne listy a úmrtné listy, povolenia, oprávnenia, potvrdenia, vyjadrenia a vyhlásenia. Ak orgány odmietnu vydať takéto dokumenty dvojazyčne, je možné im uložiť pokutu vo výške 50 až 2 500 EUR. Okrem toho orgány poskytnú občanom na požiadanie aj dvojazyčné formuláre.

714. Podľa zástupcov osôb hovoriacich po nemecky je v praxi slovenčina spravidla používaná v oficiálnej komunikácii.

715. Výbor expertov považuje tento záväzok za nespĺnený.

Výbor expertov vyzýva slovenské orgány, aby prijali potrebné opatrenia umožňujúce osobám hovoriacim po nemecky podávať ústne a písomné žiadosti a prijímať odpovede v nemčine všade

tam, kde žije dostatočný počet osôb hovoriacich týmto jazykom v zmysle tohto záväzku, bez ohľadu na 20%-ný prah, ktorý ešte vždy predpisuje slovenská legislatíva.

Odsek 2

716. Podľa slovenskej legislatívy je používanie regionálnych alebo menšinových jazykov vo vzťahu k miestnym pobočkám štátnej správy a miestnym orgánom možné v obciach, v ktorých podľa posledného sčítania ľudu najmenej 20 % obyvateľov patrilo k danej národnostnej menšine. Na porovnanie, Výbor expertov pripomína, že používanie regionálnych alebo menšinových jazykov vo vzťahu k regionálnym úradom nie je dovolené.⁴⁴

Čo sa týka miestnych a regionálnych orgánov, na území, kde sídli taký počet užívateľov regionálnych alebo menšinových jazykov, ktorý odôvodňuje prijatie nižšie uvedených opatrení, zmluvné strany sa zaväzujú umožniť a/alebo podporiť:

b Možnosť, aby užívatelia regionálnych alebo menšinových jazykov mohli predložiť ústne alebo písomné žiadosti v týchto jazykoch.

717. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za nesplnený. Vyzval slovenské orgány, aby prijali potrebné opatrenia tak, aby osoby hovoriace po nemecky mohli podávať ústne alebo písomné žiadosti v nemčine, vrátane tých obcí, kde osoby hovoriace po nemecky predstavujú menej než 20 % populácie obce, ale ich počet je významný z hľadiska tohto záväzku; aby poskytli právny základ potrebný pre osoby hovoriace po nemecky na podávanie ústnych alebo písomných žiadostí v nemčine aj vo vzťahu k regionálnym úradom, kde žije dostatočný počet osôb hovoriacich po nemecky.

718. Podľa tretej periodickej správy sa zákonné ustanovenia týkajúce sa používania menšinových jazykov vo vzťahu k správnym orgánom týkajú miestnej štátnej správy, miestnych orgánov a niektorých verejných služieb. Preto sa Výbor expertov odvoláva na vyššie uvedené odseky 711-713.

719. Podľa zástupcov osôb hovoriacich po nemecky je v praxi slovenčina spravidla používaná v oficiálnej komunikácii. Počas terénnej návštevy sa Výbor expertov stretol aj so zástupcami miestnych orgánov v oblastiach s významným počtom osôb hovoriacich po nemecky. Medzi osobami hovoriacimi po nemecky je záujem a istý stupeň neformálneho používania nemčiny najmä v menších dedinách. Neexistuje však štruktúrovaná politika zo strany slovenských orgánov zameraná na podporu používania nemčiny.

720. Na zabezpečenie právneho základu pre podávanie ústnych alebo písomných žiadostí v nemčine ani vo vzťahu k regionálnym úradom, kde žije dostatočný počet osôb hovoriacich po nemecky, neboli prijaté žiadne opatrenia.

721. Výbor expertov považuje tento záväzok za nesplnený.

Výbor expertov dôrazne vyzýva slovenské orgány, aby:

- prijali opatrenia potrebné na to, aby mohli osoby hovoriace po nemecky podávať ústne alebo písomné žiadosti v nemčine, vrátane tých obcí, kde osoby hovoriace po nemecky predstavujú menej než 20 % populácie obce, ale kde je ich počet napriek tomu významný z hľadiska účelu tohto záväzku;
- poskytli právny základ potrebný k tomu, aby osoby hovoriace po nemecky mohli podávať ústne alebo písomné žiadosti v nemčine aj vo vzťahu k regionálnym orgánom, kde žije dostatočný počet osôb hovoriacich po nemecky.

- c **Uverejnenie úradných dokumentov regionálnych orgánov takisto v príslušných regionálnych alebo menšinových jazykoch.**
- d **Uverejnenie úradných dokumentov miestnych orgánov takisto v regionálnych alebo menšinových jazykoch.**

722. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za nesplnený. Vyzval slovenské orgány, aby prijali potrebné opatrenia, ktoré by umožnili a/alebo podporili zverejňovanie oficiálnych dokumentov miestnych a regionálnych orgánov (a nielen ich osnovu) aj v príslušnom regionálnom alebo menšinovom jazyku.

723. Podľa tretej periodickej správy zákon o štátnom jazyku v znení novely z roku 2011 uvádza, že zákony, nariadenia vlády, všeobecne záväzné právne predpisy, vrátane nariadení miestnych orgánov, rozhodnutia a iné verejné listiny boli v slovenčine. Toto nemá vplyv na používanie menšinových jazykov v súlade s osobitnými predpismi i. Zákon o jazykoch národnostných menšín v znení novely z roku 2011 stanovuje, že

⁴⁴Vid' 2. správa Výboru expertov o Slovensku, ECRML (2009) 8, odsek 346

v obciach, kde je splnená podmienka 20%-ného prahu môžu byť „úradné dokumenty, najmä zápisnice, uznesenia, štatistiky, záznamy, súvahy, informácie určené pre verejnosť [...] v jazyku menšiny spoločne s verziou v štátnom jazyku.“ Správne orgány na požiadanie poskytnú informácie o všeobecne záväzných nariadeniach aj v menšinovom jazyku a môžu vydávať všeobecne záväzné nariadenia v rámci svojej kompetencie v menšinovom jazyku spolu so slovenskou verziou, pričom prednosť má text v slovenčine.

724. Výbor expertov nedostal informácie o praktickej implementácii záväzkov vo vzťahu k nemčine. Výbor expertov ďalej uvádza, že tieto záväzky sa vzťahujú aj na všetky obce a regionálne orgány, v ktorých osoby hovoriace po nemecky predstavujú menej než 20 % populácie, ale ktorých počet je napriek tomu významný z hľadiska účelu tohto záväzku.

725. Výbor expertov považuje tieto záväzky za nesplnené. Dôrazne vyzýva slovenské orgány, aby prijali potrebné opatrenia, ktoré by umožnili a/alebo podporili zverejňovanie oficiálnych dokumentov v nemčine zo strany miestnych a regionálnych orgánov, bez ohľadu na 20%-ný prah.

f Používanie regionálnych alebo menšinových jazykov na rokovaní miestnych orgánov, nevylučujúc však tým použitie oficiálneho(jch) jazyka(ov) štátu.

726. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za nesplnený. Vyzval slovenské orgány, aby podporili používanie nemčiny zo strany miestnych orgánov v debatách na svojich zasadnutiach, avšak bez vylúčenia používania štátneho jazyka.

727. Podľa tretej periodickej správy, zákon o štátnom jazyku predpokladá, že štátne orgány, miestne orgány, ostatné orgány verejnej správy, právnické osoby nimi založené alebo založené zo zákona budú používať na svojich zasadnutiach štátny jazyk. Zasadnutia miestnych orgánov v obciach, kde je splnená podmienka 20%-ného prahu, sa môžu tiež uskutočňovať v menšinovom jazyku, ak všetci prítomní s tým súhlasia. Člen obecného zastupiteľstva má právo používať menšinový jazyk počas zasadnutia tohto orgánu a obec mu má zabezpečiť tlmočníka. Ostatní účastníci obecnej rady môžu používať menšinový jazyk na zasadnutí, ak s tým súhlasia všetci prítomní členovia obecnej rady a starosta obce v súlade so zákonom o jazykoch národnostných menšín v znení novely z roku 2011.

728. Podľa informácií získaných počas terénnej návštevy sa zasadnutia spravidla konajú v slovenčine. Výbor expertov ďalej uvádza, že sa tieto záväzky vzťahujú aj na všetky obce, v ktorých osoby hovoriace po nemecky predstavujú menej než 20 % populácie, ale ktorých počet je napriek tomu významný z hľadiska účelu tohto záväzku.

729. Výbor expertov považuje tieto záväzky za nesplnené. Vyzýva slovenské orgány, aby podporili používanie nemčiny zo strany miestnych úradov v debatách na ich zasadnutiach bez ohľadu na 20%-ný prah.

g Používanie alebo prevzatie tradičných a správnych miestnych názvov v regionálnych alebo menšinových jazykoch, a ak je to potrebné, spoločne s pomenovaním v oficiálnom(jch) jazyku(och).

730. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za čiastočne splnený. Vyzval slovenské orgány, aby prijali potrebné opatrenia, ktoré by umožnili a/alebo podporili používanie alebo prijatie, ak je to potrebné v spojení s názvom v úradnom jazyku, tradičných a správnych foriem názvov miest v nemčine aj v tých obciach, kde osoby hovoriace po nemecky netvorí 20 % obyvateľstva, ale kde je ich počet dostatočný pre účely tohto záväzku. Slovenské orgány boli tiež vyzvané, aby zabezpečili túto možnosť aj v prípade menších územných celkov v rámci obcí.

731. Podľa tretej periodickej správy bol zákon o označovaní obcí v jazyku národnostných menšín zrušený. V súlade so zákonom o jazykoch národnostných menšín v znení neskorších predpisov by malo nariadenie vlády týkajúce sa obcí, ktoré môžu používať menšinové jazyky v úradnej komunikácii, obsahovať zoznam názvov v menšinových jazykoch.

732. Zákon o jazykoch národnostných menšín v znení neskorších predpisov ďalej uvádza, že v obciach, kde je splnená percentuálna podmienka, sa má názov v menšinovom jazyku používať na dopravných označeniach na začiatku a na konci obce, na budovách orgánov verejnej správy alebo na rozhodnutiach vydaných v menšinovom jazyku, ak sa tento názov nachádza vo vyššie spomenutom nariadení vlády. Môže byť uvedené na železničných staniách, autobusových staniách, letiskách a prístavoch. Názov v menšinovom jazyku sa uvedie pod názvom obce v slovenčine používajúc rovnakú alebo menšiu veľkosť písma. Ak sa menšinový jazyk používa v špecializovaných publikáciách, tlači a iných médiách a počas

úradných aktivít správnych orgánov, názvy „zemepisných objektov v menšinovom jazyku, ktoré sú bežné a zavedené, môžu byť používané spolu so štandardizovanými zemepisnými názvami.“

733. Tretia periodická správa tiež uvádza, že je možné uvádzať názvy miest v menšinových jazykoch dokonca aj v obciach, kde nie je dosiahnutý 20%-ný prah, ako ukazuje používanie tradičných názvov miest, kde menšiny už nedosahujú percentuálny limit. Počas návštevy v teréne orgány informovali Výbor expertov, že ak už menšiny nedosahujú percentuálny limit v niektorých obciach po sčítaní ľudu v roku 2011, dvojjazyčné označenia nebudú odstránené.

734. Avšak miestne orgány, ktoré Výbor expertov počas terénnej návštevy navštívil, jasne uviedli, že nemôžu mať dvojjazyčné tabule s názvom miesta, ak nebola splnená podmienka 20%-ného prahu. Zdá sa preto, že v obciach, kde menšina nikdy nedosiahla 20%-ný prah, nemôžu byť používané dvojjazyčné tabule s názvom miesta.

735. Okrem toho správa vysvetľuje, že vyjadrenie použité v zákone o jazykoch národnostných menšín v súvislosti s názvami miest v menšinovom jazyku – „ostatné miestne zemepisné objekty“ – zahŕňajú všetky miestne názvy a môžu sa tiež vzťahovať na menšie územné jednotky v rámci obce, ak pre takéto jednotky existujú tradičné a správne názvy v menšinovom jazyku.

736. Zástupcovia osôb hovoriacich po nemecky informovali Výbor expertov o iniciatíve postaviť dvojjazyčné tabule na privítanie v 33 obciach, kde nie je splnený 20%-ný prah, ale kde žije dostatočný počet osôb hovoriacich po nemecky. Ale takéto tabule s názvom miest doteraz inštalovalo len 6 obcí.

737. Výbor expertov tieto informácie víta. Zdôrazňuje, že prijatie a používanie tradičných názvov miest je relatívne jednoduchým podporným opatrením, ktoré má významný pozitívny vplyv na prestíž a verejné povedomie o regionálnom a menšinovom jazyku.⁴⁵

738. Výbor expertov považuje tento záväzok ešte vždy za čiastočne splnený. Výbor expertov dôrazne vyzýva slovenské orgány, aby prijali potrebné opatrenia, ktoré by podporili používanie tradičných a správnych foriem názvov miest v nemčine v zmysle tohto záväzku a bez ohľadu na 20%-ný prah.

Odsek 3

S ohľadom na verejné služby poskytované správnymi orgánmi alebo inými osobami konajúcimi v ich mene sa zmluvné strany zaväzujú na územiach, kde sa používajú regionálne alebo menšinové jazyky, v súlade s postavením každého jazyka a ak je to možné:

c Umožniť užívateľom regionálnych alebo menšinových jazykov predložiť žiadosť v týchto jazykoch.

739. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za nesplnený. Vyzval slovenské orgány, aby umožnili osobám hovoriacim regionálnymi alebo menšinovými jazykmi podávať žiadosti o verejné služby v týchto jazykoch, vrátane obcí, kde nedosahujú 20%-ný prah, ale kde ich je dostatočný počet z hľadiska účelu tohto záväzku.

740. Podľa tretej periodickej správy sa verejné služby poskytujú najmä právnickými osobami založenými správnymi orgánmi alebo priamo zriadenými zákonom. V súlade so zákonom o jazykoch národnostných menšín v znení neskorších predpisov z roku 2011, v obciach, kde je splnený 20%-ný prah, osoby patriace k národnostným menšinám majú právo podávať ústne a písomné žiadosti, ako aj dokumenty a dôkazy v svojom menšinovom jazyku právnickej osobe založenej orgánom miestnej správy. Odpoveď majú dostať v slovenčine a v menšinovom jazyku. Takéto subjekty sú najmä zdravotnícke zariadenia a zariadenia sociálnej starostlivosti alebo obecné spoločnosti. Toto ustanovenie sa nevzťahuje na právnické osoby založené zo zákona (napr. verejné univerzity, pošty, sociálna poisťovňa, Železnice Slovenskej republiky).

741. V obciach, kde 20%-ný prah nie je dosiahnutý, platí všeobecné pravidlo a menšinový jazyk môže byť používaný v ústnej komunikácii, ak s tým zamestnanec a prítomné osoby súhlasia.

742. Výbor expertov nedostal informácie o praktickej implementácii záväzku a považuje tento záväzok za nesplnený. Vyzýva slovenské orgány, aby umožnili osobám hovoriacim po nemecky podávať žiadosti o verejné služby v nemčine, vrátane obcí, kde nedosahujú 20%-ný prah, ale kde ich je dostatočný počet z hľadiska účelu tohto záväzku.

⁴⁵Vid' 2. správa Výboru expertov o Chorvátsku, ECRML (2005) 3, odsek 152

Odsek 4

Zmluvné strany sa zaväzujú na účel zabezpečenia ustanovení odsekov 1, 2 a 3, ktoré prijali, prijať jedno alebo viac nasledujúcich opatrení:

a Poskytovať požadovaný preklad alebo tlmočenie, ak sa požadujú.

743. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za nesplnený. Vyzval slovenské orgány, aby poskytli preklad a tlmočenie, vrátane tých obcí, kde osoby hovoriace regionálnymi alebo menšinovými jazykmi nedosahujú 20%-ný prah, ale kde je ich počet napriek tomu dostatočný z hľadiska účelu tohto záväzku.

744. Podľa tretej periodickej správy povinnosť „vytvárať podmienky pre používanie menšinového jazyka“ v obci, kde je splnený 20%-ný prah, zahŕňa zabezpečenie prekladu a tlmočenia.

745. Čo sa týka obcí, kde 20%-ný prah nie je dosiahnutý, ale kde je napriek tomu možné menšinový jazyk používať v hovorenom styku, správa uvádza, že prekladateľské a tlmočnicke služby sú dostupné na celom území Slovenskej republiky a tieto služby majú byť hradené subjektmi, ktorých sa to týka.

746. Výbor expertov považuje tento záväzok za formálne splnený.

c Ak je to možné, vyhovieť žiadostiam zamestnancov verejných služieb ovládajúcich regionálny alebo menšinový jazyk byť vymenovaní na území, kde sa tento jazyk používa.

747. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za formálne splnený.

748. Tretia periodická správa neobsahuje žiadne konkrétne informácie týkajúce sa tohto záväzku.

749. Výbor expertov považuje tento záväzok ešte stále len za formálne splnený.

Článok 11 - Média

Odsek 1

Zmluvné strany sa zaväzujú pre užívateľov regionálnych alebo menšinových jazykov na územiach, kde sa tieto jazyky používajú, a podľa situácie každého z jazykov v rozsahu, v akom sú verejné orgány priamo alebo nepriamo kompetentné, majú právomoci alebo zohrávajú v tejto oblasti nejakú úlohu, rešpektujú pritom zásady nezávislosti a samostatnosti médií:

a Ak rozhlas a televízia plnia úlohu verejnoprávnych médií:

iii Prijat' vhodné opatrenia, aby prevádzkovatelia ponúkali programy v regionálnych alebo menšinových jazykoch.

750. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za nesplnený, keďže počet hodín vyhradených pre programy v nemeckom jazyku bol tak nízky, že ich zastúpenie v rozhlase a televízii bolo len symbolické. Výbor ministrov Rady Európy odporučil, aby slovenské orgány „**zlepšili vysielanie verejnej televízie a rozhlasu vo všetkých menšinových jazykoch [...].**“ Okrem toho Výbor expertov vyzval slovenské orgány, aby zvýšili vysielací čas a frekvenciu časových blokov vyhradených pre nemecký jazyk vo verejnoprávnom rozhlase a televízii.

751. Podľa tretej periodickej správy podľa zákona č. 532/2010 Z.z. o Rozhlase a televízii Slovenska, a o zmene a doplnení niektorých zákonov, verejný prevádzkovateľ vysielania je povinný poskytovať vysielania v jazykoch národnostných menšín a etnických skupín žijúcich v Slovenskej republike. Jeden program verejnoprávneho rozhlasu má vysielat' programy s vyváženým obsahom a regionálnym rozdelením menšinových jazykov. Rozsah vysielania má korešpondovať s národnostnou a etnickou štruktúrou Slovenskej republiky.

752. V praxi vysielala Slovenský rozhlas od roku 2008 ročne 16-17 hodín v nemčine (17 hodín v druhom monitorovacom cykle). Slovenská televízia vysielala 4 hodiny v roku 2008, 7 hodín v roku 2009 a 2010 (6,5 hodín v druhom monitorovacom cykle). Výbor expertov konštatuje dosiahnutie žiadneho významného pokroku v tomto smere.

753. Podľa zástupcov osôb hovoriacich po nemecky je nemčina veľmi málo prítomná vo vysielaní televízie a rádia a vysielania sú nepravidelné.

754. Výbor expertov poznamenáva, že prítomnosť nemčiny zostáva vo verejnoprávnom vysielaní symbolická, čo znižuje účinnosť a atraktivnosť tohto vysielania. Výbor expertov opakovane pripomína veľký význam elektronických médií, najmä televízie, z hľadiska podpory regionálnych alebo menšinových jazykov v modernej spoločnosti.⁴⁶

755. Výbor expertov považuje tento záväzok za nesplnený.

Výbor expertov dôrazne vyzýva slovenské orgány, aby rozšírili vysielací čas a frekvenciu časových úsekov vymedzených pre nemecký jazyk vo verejnoprávnej televízii a rozhlase.

b ii Podporovať a/alebo uľahčiť pravidelné vysielanie rozhlasových programov v regionálnych alebo menšinových jazykoch.

756. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval záväzok za nesplnený. Výbor ministrov Rady Európy odporučil, aby slovenské orgány „**uľahčili vysielanie súkromného rozhlasu [...] v menšinových jazykoch odstránením reštriktívnych podmienok v príslušnej legislatíve.**“ Okrem toho Výbor expertov vyzval slovenské orgány, aby odstránili existujúce reštriktívne podmienky pre súkromných prevádzkovateľov televízneho a rozhlasového vysielania, ktorí ponúkajú programy v menšinových jazykoch.

757. Podľa tretej periodickej správy zákon o štátnom jazyku v znení novely z roku 2011 odstránil povinnosť prevádzkovateľov súkromného rozhlasového vysielania poskytovať slovenskú jazykovú verziu rozhlasového vysielania programov v menšinovom jazyku. Toto sa vzťahuje na „rozhlasové programy regionálnych alebo miestnych vysielaní určených pre príslušníkov národnostných menšín, vrátane podujatí v živých vysielaniach.“ Výbor expertov tento pokrok víta.

758. Výbor expertov však nebol informovaný o tom, že by niektorá súkromná rozhlasová stanica pravidelne vysielala programy v nemeckom jazyku, ani o opatreniach, akými sú finančná motivácia alebo licenčné podmienky, ktoré by podporovali a/alebo uľahčovali vysielanie rozhlasových programov v nemčine.

759. Výbor expertov vyzýva slovenské orgány, aby v nasledujúcej periodickej správe poskytli informácie o prijatých opatreniach na podporu a/alebo zjednodušenie pravidelného vysielania programov v nemčine v súkromných rozhlasových staniciach, akými sú finančné výhody alebo licenčné podmienky.

c ii Podporovať a/alebo uľahčiť pravidelné vysielanie televíznych programov v regionálnych alebo menšinových jazykoch.

760. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za nesplnený. **Okrem toho** Výbor expertov vyzval slovenské orgány, aby odstránili existujúce reštriktívne podmienky pre súkromných prevádzkovateľov televízneho a rozhlasového vysielania, ktorí ponúkajú programy v menšinových jazykoch. Výbor ministrov Rady Európy odporučil, aby slovenské orgány „[...] **uľahčili vysielanie súkromného rozhlasu a televízie v menšinových jazykoch odstránením reštriktívnych podmienok v príslušnej legislatíve.**“

761. Podľa tretej periodickej správy bola zachovaná povinnosť prevádzkovateľov súkromných televíznych kanálov uvádzať slovenské titulky pri všetkých programoch vysielaných v menšinovom jazyku. Orgány to vysvetľujú tak, že ide o nástroj podpory interkultúrneho dialógu a znalostí o živote a kultúre menšín. Audiovizuálny fond založený v roku 2009 môže byť používaný producentmi audiovizuálnych diel v menšinových jazykoch na pokrytie nákladov na titulkovanie.

762. Výbor expertov však nebol informovaný o tom, že by niektorá súkromná televízna stanica pravidelne vysielala programy v nemeckom jazyku, ani o opatreniach, akými sú finančná motivácia alebo licenčné podmienky, ktoré by podporovali a/alebo uľahčovali vysielanie rozhlasových programov v nemčine.

763. Výbor expertov považuje tento záväzok za nesplnený. Výbor expertov vyzýva slovenské orgány, aby v nasledujúcej periodickej správe poskytli informácie o prijatých opatreniach na podporu a/alebo zjednodušenie pravidelného vysielania programov v nemčine na súkromných televíznych kanáloch, akými sú finančné výhody alebo licenčné podmienky.

d Podporovať a/alebo uľahčiť výrobu a šírenie zvukových a audiovizuálnych diel v regionálnych alebo menšinových jazykoch.

⁴⁶Vid' 2. správa Výboru expertov o Švajčiarsku, ECRML (2004) 6, odsek 118

764. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za nesplnený. Vyzval slovenské orgány, aby podporili a/alebo uľahčili výrobu a distribúciu audio a audiovizuálnych diel v nemčine, tiež zabezpečujúc, že programy v menšinovom jazyku v digitálnej televízii budú dostupné pre deti vo vhodných časoch.

765. Podľa tretej periodickej správy bola Audiovizuálny fond založený v roku 2009 s cieľom podporovať audiovizuálny priemysel na Slovensku poskytovaním financovania produkcie a distribúcie audiovizuálnych diel, ako aj kultúrnych podujatí a publikácií v audiovizuálnej a kinematografickej oblasti. Svoju činnosť v oblasti poskytovania financovania začal v roku 2010.

766. Fond vyhlasuje každoročne záväznú štruktúru pre svoje podporné aktivity. Program 1 pokrýva výrobu kinematografických a audiovizuálnych diel zameraných okrem iného na menšiny, vrátane diel pre deti do 12 rokov. V roku 2011 bola jednou z priorít Programu 1 podpora audiovizuálnych diel venovaných národnostným menšinám a znevýhodneným skupinám.

767. Výbor expertov tento pokrok víta. Napriek tomu upozorňuje, že tento záväzok si vyžaduje, aby štáty poskytovali konkrétnu pomoc pri výrobe a distribúcii diel v regionálnych alebo menšinových jazykoch. Výboru expertov nie je jasné, či podpora audiovizuálnych diel týkajúca sa národnostných menšín a znevýhodnených skupín bude vždy prioritou Programu 1, teda či bude zabezpečené pravidelné financovanie, ani či podporené audiovizuálne diela sú vyrábané v regionálnych alebo menšinových jazykoch. Privítal by konkrétne informácie v tomto smere. Audiovizuálny fond je však relevantný v zmysle záväzku vyplývajúceho z odseku 11.1.f.ii.

768. Čo sa týka dostupnosti detských programov v menšinových jazykoch, periodická správa uvádza, že podľa zákona o štátnom jazyku v znení novely z roku 2011 audiovizuálne diela pre deti do 12 rokov vysielané v cudzom jazyku musia byť dabované do slovenčiny, okrem tých, ktoré sú vysielané ako súčasť programov v menšinovom jazyku. Výbor expertov by privítal viac informácií v nasledujúcej periodickej správe o detských programoch vyrobených a distribuovaných v nemčine.

769. Výbor expertov žiada orgány, aby v nasledujúcej periodickej správe poskytli konkrétne príklady audiovizuálnych diel v nemčine, ktoré sú relevantné pre tento záväzok..

e i Podporiť a/alebo uľahčiť založenie a/alebo udržanie aspoň jedného denníka v regionálnych alebo menšinových jazykoch.

770. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za nesplnený. Výbor ministrov Rady Európy odporučil, aby slovenské orgány „**uľahčili vydávanie novín v menšinových jazykoch.**“ Okrem toho Výbor expertov vyzval slovenské orgány, aby prijali vhodné opatrenia, ktoré by umožnili vydávať aspoň jedny noviny v nemeckom jazyku v dostatočnej periodicite.

771. Podľa tretej periodickej správy dostávajú podporu dve nemecké publikácie: mesačník *Karpatenblatt* a výročná publikácia *Karpatenjahrbuch*. Výbor expertov pripomína, že „noviny“ v zmysle tohto záväzku musia byť vydávané aspoň raz do týždňa.⁴⁷

772. Výbor expertov považuje tento záväzok za nesplnený. Výbor expertov dôrazne vyzýva slovenské orgány, aby prijali vhodné opatrenia, ktoré by umožnili vydávať aspoň jedny noviny v nemeckom jazyku v dostatočnej periodicite.

f ii Uplatňovať existujúce opatrenia o finančnej podpore tiež na výrobu audiovizuálnych diel v regionálnych alebo menšinových jazykoch.

773. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za nesplnený, keďže neboli náznaky toho, že boli aplikované všeobecné opatrenia finančnej pomoci na audiovizuálne produkcie týkajúce sa produkcie v nemčine.

774. Podľa tretej periodickej správy pokrýva Audiovizuálny Fond v rámci Programu 1 výrobu kinematografických a audiovizuálnych diel zameraných okrem iného na menšiny, vrátane diel pre deti do 12 rokov. V roku 2011 bola jednou z priorít Programu 1 podpora audiovizuálnych diel venovaných národnostným menšinám a znevýhodneným skupinám. Výbor expertov podčiarkuje, že tento záväzok je nasmerovaný na audiovizuálne diela vyrobené v nemčine.

⁴⁷Vid' 1. správa Výboru expertov o Srbsku, ECRML (2009) 1, odsek 267

775. Výbor expertov nezistil žiadny konkrétny prípad audiovizuálnych diel v nemčine, ktoré by boli z hľadiska tohto záväzku relevantné.

776. Výbor expertov považuje tento záväzok za nesplnený. Vyzval orgány, aby aplikovali existujúce opatrenia týkajúce sa finančnej pomoci audiovizuálnym dielam v nemčine a poskytol konkrétne príklady v nasledovnej periodickej správe.

Odsek 3

Zmluvné strany sa zaväzujú zabezpečiť, aby záujmy užívateľov regionálnych alebo menšinových jazykov boli zastúpené alebo aspoň zohľadnené v orgánoch, ktoré možno vytvoriť v súlade so zákonom na účel zaručenia slobody a plurality médií.

777. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov opäť nedokázal dospieť k záveru vo vzťahu k plneniu tohto záväzku a požiadal slovenské orgány, aby k tomu poskytli svoje stanovisko v nasledujúcej periodickej správe.

778. Podľa tretej periodickej správy Rada pre vysielanie a retransmisiu je dozorným orgánom vysielania. Jej členovia sú vyberaní Národnou radou Slovenskej republiky na základe návrhov od viacerých orgánov, vrátane mimovládnych organizácií. Rada pre rozhlasové a televízne vysielanie je dozorným orgánom v zmysle zákona 532/2010 Z.z. o Rozhlase a televízii Slovenska. Jej členovia sú vyberaní Národnou radou Slovenskej republiky na základe návrhov od viacerých orgánov, vrátane mimovládnych organizácií zastupujúcich záujmy národnostných menšín. Preto sa aj osoby patriace k národnostným menšinám môžu stať členmi týchto rád.

779. Výbor expertov bol informovaný o tom, že v súčasnosti jeden člen Rady pre rozhlasové a televízne vysielanie patrí do národnostnej menšiny. Výbor expertov však pripomína, že právny rámec *nezabezpečuje* zastúpenie osôb hovoriacich regionálnym alebo menšinovým jazykom v týchto orgánoch. Výbor expertov pripomína, že tento záväzok nevyžaduje, aby mal každý z jazykov uvedených v časti III svojho zástupcu v spomínaných orgánoch, ale aby existovali dostatočné systémy alebo procesy, ktoré zabezpečia, aby záujmy osôb hovoriacich jazykmi uvedenými v časti III boli skutočne zastúpené alebo zohľadnené.

780. Výbor expertov považuje záväzok v súčasnosti za splnený. Napriek tomu vyzýva slovenské orgány, aby zabezpečili, že budú záujmy osôb hovoriacich regionálnymi alebo menšinovými jazykmi zastúpené alebo zohľadnené v rámci orgánov zodpovedných za garantovanie slobody a plurality médií.

Článok 12 – Kultúrna činnosť a kultúrne zariadenia

Odsek 1

Vo vzťahu ku kultúrnym aktivitám a kultúrnym zariadeniam, najmä ku knižniciam, k videotékam, ku kultúrnym centrom, k múzeám, archívom, akadémiám, divadlám a ku kinám, ako aj k literárnym dielam a ku kinematografickej produkcii, k ľudovému kultúrnemu prejavu, festivalom, ku kultúrnemu priemyslu vrátane, inter alia, použitia nových technológií zmluvné strany sa zaväzujú na územiach, kde sa uvedené jazyky používajú, v rozsahu, v akom sú verejné orgány kompetentné, majú právomoci alebo zohrávajú v tejto oblasti nejakú úlohu:

- b* *V rozličnej podobe podporovať v iných jazykoch prístup k dielam vytvoreným v regionálnych alebo menšinových jazykoch napomáhaním a rozvojom prekladateľskej aktivity, dabingu, post-synchronizácie a výrobou titulkov.*
- c* *Podporovať v regionálnych alebo menšinových jazykoch prístup k dielam vytvoreným v iných jazykoch napomáhaním a rozvojom prekladateľskej aktivity, dabingu, post-synchronizácie a výrobou titulkov.*

781. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov nedokázal dospieť k záveru vo vzťahu k týmto záväzkom a požiadal slovenské orgány, aby k tomu poskytli svoje stanovisko v nasledujúcej periodickej správe.

782. Podľa informácií získaných v treťom monitorovacom cykle financie na podporu aktivít národnostných menšín sa tiež používajú na financovanie prekladov. Ministerstvo kultúry má i samostatný systém na preklad literatúry, ktorý je možné využiť aj pre menšinové jazyky. Pre audiovizuálne diela je možné využiť financie poskytnuté Audiovizuálnym fondom.

783. Podľa dodatočných informácií od úradov diela, ktoré napísal nemecký autor Maike Wetzel, boli preložené do maďarčiny. Okrem toho bolo niekoľko filmov v nemčine prezentovaných v kine *Lumière*, ktoré podporilo Ministerstvo kultúry.

784. Výbor expertov považuje tento záväzok (b) za splnený a záväzok (c) za nesplnený. Vyzýva orgány, aby podporovali prístup k dielam vytvoreným v nemčine aj v iných jazykoch.

g *Napomáhať a/alebo uľahčiť vytvorenie jedného alebo viacerých orgánov poverených zbierať, archivovať a uvádzať alebo vydávať diela vytvorené v regionálnych alebo menšinových jazykoch.*

785. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za nesplnený. Vyzval slovenské orgány, aby podporovali a/alebo uľahčovali tvorbu orgánu alebo orgánov zodpovedných za zber, uchovávanie kópie a prezentáciu alebo vydávanie diel vytvorených v nemčine.

786. Podľa tretej periodickej správy rôzne mimovládne organizácie zbierajúce, archivujúce a vydávajúce diela v menšinových jazykoch získavajú štátnu podporu prostredníctvom grantových schém pre aktivity národnostných menšín. *Fórum inštitút pre výskum menšín* je najdôležitejšou mimovládnu organizáciou venujúcou sa výskumu menšín na Slovensku, dokumentácii ich kultúry, písomných dokumentov a iných záznamov. Fórum inštitút pre výskum národnostných menšín získava každoročne finančnú podporu zo štátneho rozpočtu.

787. Okrem toho Múzeum kultúry karpatských Nemcov na Slovensku, ktoré je dokumentačným, metodologickým a výskumným múzejným centrom, zbiera, zachováva a prezentuje prvky súvisiace s históriou a kultúrou Nemcov na Slovensku. Podľa informácií, ktoré získal Výbor expertov od orgánov počas terénnej návštevy, múzea o kultúre národnostných menšín zbierajú, zverejňujú a uchovávajú kópie diel v menšinových jazykoch, ktoré vytvorili sami alebo ktoré príležitostne dostali od menšinových mimovládnych organizácií.

788. Jedna kópia každej periodickej publikácie je uchovávaná Národným archívom a jedna kópia každého audiovizuálneho diela je uchovávaná Slovenským filmovým inštitútom.

789. Výbor expertov považuje tento záväzok za splnený.

Odsek 2

V oblastiach, kde sa tradične nepoužívajú regionálne alebo menšinové jazyky, zmluvné strany sa zaväzujú, ak na to oprávňuje počet užívateľov regionálneho alebo menšinového jazyka, umožniť, podporiť a/alebo zabezpečiť vhodné kultúrne aktivity alebo zariadenia podľa predchádzajúceho odseku.

790. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za formálne splnený. Vyzval slovenské orgány k tomu, aby umožnili, podporili a/alebo poskytli vhodné kultúrne aktivity a zariadenie pre nemecký jazyk na územiach, kde nie je tradíciou používať nemčinu.

791. Podľa tretej periodickej správy orgány podporujú kultúrne aktivity nemeckej menšiny aj mimo území, kde žije táto menšina, ako samostatné podujatia alebo v rámci všeobecných kultúrnych podujatí. Ide napríklad o kultúrne podujatia zahŕňajúce menšinové súbory alebo divadelné festivaly, na ktoré sú pozvané menšinové divadlá. Mnohé podujatia, ktoré sa uskutočňujú v rôznych mestách, zapájajú rôzne menšiny. Okrem toho sú nemecké tradície prítomné na vystúpeniach slovenských súborov, akými sú SLUK (Slovenský ľudovomelecký kolektív).

792. Výbor expertov považuje tento záväzok za splnený. Privítal by však konkrétne príklady takýchto kultúrnych aktivít a zariadení týkajúcich sa nemčiny.

Odsek 3

Zmluvné strany sa zaväzujú pri uplatňovaní svojej kultúrnej politiky v zahraničí vytvoriť vhodný priestor aj regionálnym alebo menšinovým jazykom a ich kultúrnym prejavom.

793. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za nesplnený. Vyzval slovenské orgány, aby pri sledovaní svojej kultúrnej politiky v zahraničí vytvorili ustanovenia týkajúce sa nemčiny a kultúry, ktorá ju reflektuje.

794. V tretej periodickej správe orgány ďalej uvádzajú, že kultúra národnostných menšín je súčasťou kultúrneho bohatstva Slovenskej republiky a tento prístup sa odzrkadľuje v ich prezentácii v zahraničí, napríklad v propagačnom materiáli pre turistov, vysielaním vystúpení do zahraničia alebo zahrnutím ich kultúry do vystúpení slovenských súborov.

795. Výbor expertov považuje tento záväzok za splnený. Privítal by však konkrétne príklady týkajúce sa nemčiny.

Článok 13 – Ekonomický a sociálny život

Odsek 1

Vo vzťahu k ekonomickým a sociálnym aktivitám sa zmluvné strany na celom svojom území zaväzujú:

- a *Vylúčiť zo svojho právneho poriadku všetky ustanovenia, ktoré bezdôvodne zakazujú alebo obmedzujú používanie regionálnych alebo menšinových jazykov v dokumentoch týkajúcich sa ekonomického alebo sociálneho života, najmä v pracovných zmluvách a v technických dokumentoch, ako sú návody na používanie výrobkov alebo zariadení.*

796. V druhom monitorovacom cykle bol Výbor expertov informovaný, že s cieľom a implementovať chartu sa uvažovalo o novelizácii zákona o štátnom jazyku, ktorá by garantovala právo používať menšinový jazyk v zamestnaneckých zmluvách a technických dokumentoch. Výbor expertov očakával prijatie novely zákona o štátnom jazyku a ďalšie informácie v ďalšej periodickej správe.

797. Podľa tretej periodickej správy zákon o štátnom jazyku ustanovuje, že písomné právne akty v pracovnoprávných vzťahoch alebo obdobných pracovných vzťahoch musia byť v slovenčine a kópia s rovnakým obsahom môže byť poskytnutá aj v inom jazyku ako doplnok k štátnemu jazyku. Slovenčina je povinná na označeniach výrobkov, pri poskytovaní informácií a pokynov k ich používaniu a iných zákazníckych informáciách. Účtovné dokumenty, finančné výkazy, technická dokumentácia, ako aj štatúty združení, politických strán alebo hnutí a spoločností, ktoré sú potrebné pri registrácii, musia byť v slovenskom jazyku, pričom môžu byť vypracované aj verzie v iných jazykoch s identickým obsahom. Tieto ustanovenia už boli zahrnuté do verzii 2009 zákona, ktorá však predpisuje pokuty za ich porušenie, napríklad, pri spísaní zamestnaneckej zmluvy len v menšinovom jazyku. Novela z roku 2011 obmedzila pokuty na prípady, keď právnické osoby „neuveďú informácie týkajúce sa rizika života, zdravia alebo bezpečnosti alebo rizika pre majetok občanov Slovenskej republiky v štátnom jazyku.“

798. Okrem toho musia byť informácie určené pre verejnosť, najmä v obchodoch, športových zariadeniach, reštauráciách, na uliciach, cestách, na letiskách, autobusových staniach a železničných staniach, ako aj v prostriedkoch verejnej dopravy uvedené v slovenčine. Ak tieto informácie obsahujú aj text v iných jazykoch, je potrebné ho uviesť za textom v slovenčine s identickým obsahom a rovnocenným alebo menším písmom než je text v slovenčine. Poradie textov nie je určené v obciach, kde je splnená podmienka 20%-ného prahu, ani v reklamách.

799. Podľa zákona o jazykoch národnostných menšín v znení zmien z roku 2011 informácie týkajúce sa rizika na živote, zdraví, bezpečnosti alebo majetku musia byť okrem slovenčiny uvedené aj v menšinovom jazyku v obciach, kde je splnená podmienka 20%-ného prahu. Neuvedenie takejto značky alebo oznámenia v menšinovom jazyku zakladá skutkovú podstatu prečinu. Výbor expertov tieto informácie víta. Pripomína však, že ide o záväzok pre celú krajinu.

800. Výbor expertov poznamenáva, že aktuálna legislatíva ešte vždy prísne obmedzuje používanie menšinových jazykov v dokumentoch týkajúcich sa hospodárskeho a spoločenského života. Preto považuje tento záväzok za nesplnený.

- b Zakázať uvádzanie klauzúl vylučujúcich alebo obmedzujúcich používanie regionálnych alebo menšinových jazykov v interných predpisoch podnikov a v osobných spisoch aspoň medzi užívateľmi rovnakého jazyka.*

801. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za nesplnený, keďže ešte stále nebol informovaný o podobnom zákaze.

802. Podľa tretej periodickej správy nie sú takéto zákazy, vyplývajúce zo záväzku, v slovenskej legislatíve vyslovene uvedené.

803. Výbor expertov považuje tento záväzok za nesplnený.

Odsek 2

Vo vzťahu k ekonomickým a sociálnym aktivitám sa zmluvné strany zaväzujú, ak sú verejné orgány na to kompetentné, na územiach, kde sa používajú regionálne alebo menšinové jazyky, a ak je to možné:

- c zabezpečiť, aby zariadenia sociálnej starostlivosti, ako nemocnice, domovy dôchodcov a útulky poskytovali možnosť prijatia a opatrovania vo vlastnom jazyku tým osobám, ktoré používajú regionálny alebo menšinový jazyk, ak tieto potrebujú opateru zo zdravotných dôvodov, z dôvodu vysokého veku alebo z iných dôvodov.*

804. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za čiastočne splnený. Vyzval slovenské orgány k tomu, aby formálne zabezpečili, že zariadenia sociálnych služieb, ako sú nemocnice, domovy dôchodcov a ubytovne, budú môcť prijímať a poskytovať starostlivosť osôb v nemčine, dokonca aj vtedy, ak tieto osoby hovoria po slovensky, a aby prijali takú štruktúrovanú politiku zameranú na zabezpečenie tejto možnosti v praxi vo všetkých tých oblastiach, kde sú prítomné osoby hovoriace po nemecky v dostatočnom množstve z hľadiska daného záväzku. Výbor očakával ďalšie informácie v nasledujúcej periodickej správe týkajúce sa novely zákona o štátnom jazyku, nad ktorou sa uvažovalo a ktorá by zabezpečila právo používať menšinový jazyk v zariadeniach sociálnej starostlivosti.

805. Podľa tretej periodickej správy zákon o jazyku menšín v znení novely z roku 2011 ustanovuje, že pracovníci so svojimi pacientmi a klientmi komunikujú spravidla v slovenčine, ale komunikácia s pacientom alebo klientom, ktorého materinským jazykom nie je slovenčina, môže prebiehať v jazyku, ktorým pacient alebo klient vie komunikovať. Pacienti alebo klienti patriaci k národnostným menšinám môžu využívať svoj materinský jazyk v komunikácii s pracovníkmi obcí, kde je splnená podmienka 20%-ného prahu. Pracovníci nemajú povinnosť hovoriť menšinovými jazykmi.

806. Zákon o jazykoch národnostných menšín v znení novely z roku 2011 ustanovuje, aby osoby patriace k národnostným menšinám mohli používať menšinový jazyk v komunikácii s pracovníkmi zdravotníckych zariadení a zariadení sociálnej starostlivosti, inštitúciami sociálno-právnej ochrany detí a inštitúciami sociálnej kurately v obciach, kde je splnená podmienka 20%-ného prahu. Inštitúcia je povinná povoliť používanie menšinového jazyka „v rozsahu, v akom to povoľujú podmienky prevládajúce v inštitúcii.“

807. Orgány však priznávajú, že tieto ustanovenia nevytvárajú povinnosť, aby inštitúcie sociálnej starostlivosti zabezpečili možnosť používať menšinový jazyk a vysvetľujú, že dôvody sú najmä finančné. Podporujú zamestnávanie osôb hovoriacich príslušným menšinovým jazykom alebo jazykovú prípravu pre pracovníkov ako možné riešenia, ktoré legislatíva nevyučuje. Výbor expertov bol ďalej informovaný orgánmi počas terénnej návštevy, že v praxi zariadenia sociálnej starostlivosti alebo inštitúcie sociálno-právnej ochrany detí majú zamestnancov, ktorí hovoria menšinovými jazykmi alebo si môžu najať tlmočníkov. Orgány sa snažia umiestniť osoby v inštitúciách, kde hovoria ich materinským jazykom. Poznamenali však, že je čoraz ťažšie nájsť špecializovaných pracovníkov schopných komunikovať v menšinovom jazyku, keďže vzdelávací systém nezabezpečuje ich prípravu.

808. Výbor expertov upozorňuje, že tento záväzok si vyžaduje, aby orgány zabezpečili, že zariadenia sociálnej starostlivosti ponúknu možnosť prijať a starať sa o osoby hovoriace regionálnym alebo menšinovým jazykom v ich jazyku.

809. Výbor expertov považuje tento záväzok v súčasnosti za čiastočne splnený.

Článok 14 – Cezhraničná spolupráca

Zmluvné strany sa zaväzujú:

- a Uplatňovať platné dvojstranné a mnohostranné dohody, ktorými sú viazané aj štáty, v ktorých sa používa rovnaký jazyk v identickej alebo blízkej podobe, alebo ak je to potrebné, snažiť sa o uzavretie takých dohôd,*

ktoré by mali podporiť kontakty medzi užívateľmi rovnakého jazyka v príslušných štátoch v oblasti kultúry, vzdelávania, informácií, odbornej prípravy a celoživotného vzdelávania.

810. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov opäť nedokázal dospieť k záveru o plnení tohto záväzku. Požiadal slovenské orgány, aby v nasledujúcej periodickej správe objasnili, do akej miery podporujú dohody s Rakúskom a inými nemecky hovoriacimi krajinami kontakty medzi osobami hovoriacimi po nemecky v Slovenskej republike a v daných krajinách v oblasti kultúry, školstva, informácií, odborného vzdelávania a kontinuálneho vzdelávania.

811. Tretia periodická správa neposkytuje žiadne konkrétne informácie v tomto smere.

812. Výbor expertov opäť nevedel dospieť k záveru o plnení tohto záväzku. Žiada slovenské orgány, aby v nasledujúcej periodickej správe objasnili, do akej miery podporujú dohody s Rakúskom a inými nemecky hovoriacimi krajinami kontakty medzi osobami hovoriacimi po nemecky v Slovenskej republike a v daných krajinách v oblasti kultúry, školstva, informácií, odborného vzdelávania a kontinuálneho vzdelávania. Výbor expertov zdôrazňuje, že opakovaný nedostatok informácií môže viesť k hodnoteniu, že tento záväzok nie je splnený.

b Umožniť a/alebo podporiť cezhraničnú spoluprácu najmä medzi regionálnymi alebo miestnymi orgánmi v prospech regionálnych alebo menšinových jazykov, na územiach ktorých sa používa rovnaký jazyk v identickej alebo blízkej podobe.

813. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov opäť nedokázal dospieť k záveru o plnení tohto záväzku. Požiadal slovenské orgány, aby v nasledujúcej periodickej správe objasnili, ako prispieva rámcová dohoda medzi Slovenskou republikou a Rakúskom o cezhraničnej spolupráci medzi územnými celkami a orgánmi nemeckému jazyku v Slovenskej republike.

814. Tretia periodická správa neposkytuje žiadne konkrétne informácie v tomto smere.

815. Výbor expertov opäť nevedel dospieť k záveru o plnení tohto záväzku. Opäť žiada slovenské orgány, aby objasnili v nasledujúcej periodickej správe, ako prispieva rámcová dohoda medzi Slovenskou republikou a Rakúskom o cezhraničnej spolupráci medzi územnými celkami a orgánmi nemeckému jazyku v Slovenskej republike. Výbor expertov zdôrazňuje, že opakovaný nedostatok informácií môže viesť k hodnoteniu, že tento záväzok nie je splnený.

3.2.6 Český jazyk

816. Výbor expertov nebude komentovať ustanovenia, vo vzťahu ku ktorým neboli nastolené žiadne významné otázky v predchádzajúcich správach a ku ktorým nedostal žiadne nové informácie, ktoré by si vyžadovali prehodnotenie. Vyhradzuje si však právo zhodnotiť situáciu opäť v neskoršom štádiu. Vo vzťahu k češtine ide o nasledovné ustanovenia:

Článok 9.a.ii, a.iii, 9 b.ii, b.iii, 9 c. ii, c. iii, d;

Článok 10.1.a.iii; 10.2.b; 10.2.c; 10.2.d; 10.2.f; 10.2.g; 10.3.c; 10.4.a; 10.4.c; 10.5;

Článok 11.1.a.iii; 11.2;

Článok 12.1.a; 12.1.d; 12.1.e; 12.1.f; 12.3.

Článok 13,1.c. 13.2;

Článok 14 a a b.

Článok 8 - Vzdelávanie

Odsek 1

V oblasti vzdelávania sa zmluvné strany zaväzujú na územiach, kde sa také jazyky používajú, podľa situácie každého z týchto jazykov a bez ujmy na výučbe oficiálneho(ych) jazyka(ov):

- a
 - i *Umožniť predškolskú výchovu v príslušných regionálnych alebo menšinových jazykoch, alebo*
 - ii *Umožniť, aby prevažná časť predškolskej výchovy bola zabezpečená v príslušných regionálnych alebo menšinových jazykoch, alebo*
 - iii *Prijat' jedno z vyššie uvedených opatrení podľa bodov i a ii aspoň pre žiakov z rodín, ktoré prejavia záujem, za predpokladu dostatočného počtu žiakov.*
- b
 - iii *Zabezpečiť, aby na základnom stupni bolo vyučovanie príslušných regionálnych alebo menšinových jazykov neoddeliteľnou súčasťou študijných osnov.*
- c
 - iii *Zabezpečiť, aby na stredných školách bolo vyučovanie príslušných regionálnych alebo menšinových jazykov neoddeliteľnou súčasťou študijných osnov.*
- d
 - iii *Zabezpečiť, aby na odborných školách bolo vyučovanie príslušných regionálnych alebo menšinových jazykov neoddeliteľnou súčasťou študijných osnov.*
- e
 - ii *Zabezpečiť prostriedky na štúdium týchto jazykov ako odborných predmetov univerzitného a iného vysokoškolského štúdia.*
- f
 - ii *Umožniť, aby sa tieto jazyky stali predmetmi vzdelávania dospelých alebo súčasťou priebežného vzdelávania.*
- g *Prijat' opatrenia na zabezpečenie vyučovania dejín a kultúry, ktoré ovplyvnili regionálny alebo menšinový jazyk.*
- h *Zabezpečiť základné a ďalšie vzdelávanie učiteľov potrebných na realizáciu tých písmen od a) po g), ktoré zmluvná strana prijala.*
- i *Vytvoriť jeden alebo viac kontrolných orgánov zodpovedných za kontrolu prijatých opatrení a za pokrok dosiahnutý pri zavádzaní alebo rozvoji výučby regionálnych alebo menšinových jazykov a vypracovanie pravidelných správ o svojich zisteniach, ktoré sa zverejnia.*

817. Podľa Výboru nie je potrebné dospieť k záveru o plnení týchto záväzkov, keďže na strane osôb hovoriacich po česky nie je dopyt po výučbe češtiny alebo o vzdelávanie v češtine na žiadnom stupni škôl. Výbor expertov sa vráti k tejto otázke, ak dopyt vznikne.

Článok 11 - Média

Odsek 1

Zmluvné strany sa zaväzujú pre užívateľov regionálnych alebo menšinových jazykov na územiach, kde sa tieto jazyky používajú, a podľa situácie každého z jazykov v rozsahu, v akom sú verejné orgány priamo alebo nepriamo kompetentné, majú právomoci alebo zohrávajú v tejto oblasti nejakú úlohu, rešpektujú pritom zásady nezávislosti a samostatnosti médií:

- b
 - ii *Podporovať a/alebo uľahčiť pravidelné vysielanie rozhlasových programov v regionálnych alebo menšinových jazykoch.*
- c
 - ii *Podporovať a/alebo uľahčiť pravidelné vysielanie televíznych programov v regionálnych alebo menšinových jazykoch.*

- d *Podporovať a/alebo uľahčiť výrobu a šírenie zvukových a audiovizuálnych diel v regionálnych a menšinových jazykoch;*
- e i *Podporiť a/alebo uľahčiť založenie a/alebo udržanie aspoň jedného denníka v regionálnych alebo menšinových jazykoch.*
- f ii *Uplatňovať existujúce opatrenia o finančnej podpore tiež na výrobu audiovizuálnych diel v regionálnych alebo menšinových jazykoch.*

818. Podľa Výboru expertov nie je potrebné dospieť k záveru o plnení týchto záväzkov, keďže na strane osôb hovoriacich po česky nie je dopyt po médiách v českom jazyku. Výbor expertov sa vráti k tejto otázke, ak dopyt vznikne.

Odsek 3

Zmluvné strany sa zaväzujú zabezpečiť, aby záujmy užívateľov regionálnych alebo menšinových jazykov boli zastúpené alebo aspoň zohľadnené v orgánoch, ktoré možno vytvoriť v súlade so zákonom na účel zaručenia slobody a plurality médií.

819. Podľa Výboru expertov nie je potrebné dospieť k záveru o plnení tohto záväzku. Výbor expertov sa vráti k tejto otázke, ak dopyt vznikne.

Článok 12 – Kultúrna činnosť a kultúrne zariadenia

Odsek 1

Vo vzťahu ku kultúrnym aktivitám a kultúrnym zariadeniam, najmä ku knižniciam, k videotékam, ku kultúrnym centrám, k múzeám, archívom, akadémiám, divadlám a ku kinám, ako aj k literárnym dielam a ku kinematografickej produkcii, k ľudovému kultúrnemu prejavu, festivalom, ku kultúrnemu priemyslu vrátane, inter alia, použitia nových technológií zmluvné strany sa zaväzujú na územiach, kde sa uvedené jazyky používajú, v rozsahu, v akom sú verejné orgány kompetentné, majú právomoci alebo zohrávajú v tejto oblasti nejakú úlohu:

- b *V rozličnej forme podporovať v iných jazykoch prístup k dielam vytvoreným v regionálnych alebo menšinových jazykoch napomáhaním a rozvojom prekladateľskej aktivity, dabingu, post-synchronizácie a výrobou titulkov.*
- c *Podporovať v regionálnych alebo menšinových jazykoch prístup k dielam vytvoreným v iných jazykoch napomáhaním a rozvojom prekladateľskej aktivity, dabingu, post-synchronizácie a výrobou titulkov.*

820. Z dôvodu vzájomnej zrozumiteľnosti slovenčiny a češtiny sa Výbor expertov domnieva, že nie je potrebné dospieť k záveru o plnení tohto záväzku.

- g *napomáhať a/alebo uľahčiť vytvorenie jedného alebo viacerých orgánov poverených zbierať, archivovať a uvádzať alebo vydávať diela vytvorené v regionálnych alebo menšinových jazykoch.*

821. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za nesplnený.

822. Podľa tretej periodickej správy rôzne mimovládne organizácie zbierajúce, archivujúce a vydávajúce diela v menšinových jazykoch získavajú štátnu podporu prostredníctvom grantových schém pre aktivity národnostných menšín. Fórum inštitút pre výskum menšín je najdôležitejšou mimovládnu organizáciou venujúcou sa výskumu menšín na Slovensku, dokumentácii ich kultúry, písomných dokumentov a iných záznamov. Fórum inštitút pre výskum národnostných menšín získava každoročne finančnú podporu zo štátneho rozpočtu.

823. Okrem toho, v Martine existuje Múzeum českej kultúry na Slovensku. Podľa informácií, ktoré získal Výbor expertov od orgánov počas terénnej návštevy, múzeá o kultúre národnostných menšín zbierajú, zverejňujú a uchovávajú kópie diel v menšinových jazykoch, ktoré vytvorili sami alebo ktoré príležitostne dostali od menšinových mimovládnych organizácií.

824. Jedna kópia každej periodickej publikácie je uchovávaná Národným archívom a jedna kópia každého audiovizuálneho diela je uchovávaná Slovenským filmovým inštitútom.

825. Výbor expertov považuje tento záväzok za splnený.

Odsek 2

V oblastiach, kde sa tradične nepoužívajú regionálne alebo menšinové jazyky, zmluvné strany sa zaväzujú, ak na to oprávňuje počet užívateľov regionálneho alebo menšinového jazyka, umožniť, podporiť a/alebo zabezpečiť vhodné kultúrne aktivity alebo zariadenia podľa predchádzajúceho odseku.

826. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za formálne splnený. Vyzval slovenské orgány, aby umožnili, podporili a/alebo poskytli vhodné kultúrne aktivity a zariadenia pre český jazyk na územiach, kde nie je tradíciou používať češtinu.

827. Podľa tretej periodickej správy orgány podporujú kultúrne aktivity českej menšiny aj mimo území, kde žije táto menšina ako samostatné podujatia alebo v rámci všeobecných kultúrnych podujatí. Ide napríklad o kultúrne podujatia zahŕňajúce menšinové súbory alebo divadelné festivaly, na ktoré sú pozvané menšinové divadlá. Mnohé podujatia, ktoré sa uskutočňujú v rôznych mestách, zapájajú rôzne menšiny.

828. Výbor expertov považuje tento záväzok za splnený.

Článok 13 – Ekonomický a sociálny život

Odsek 1

Vo vzťahu k ekonomickým a sociálnym aktivitám sa zmluvné strany na celom svojom území zaväzujú:

- a Vylúčiť zo svojho právneho poriadku všetky ustanovenia, ktoré bezdôvodne zakazujú alebo obmedzujú používanie regionálnych alebo menšinových jazykov v dokumentoch týkajúcich sa ekonomického alebo sociálneho života, najmä v pracovných zmluvách a v technických dokumentoch, ako sú návody na používanie výrobkov alebo zariadení.*

829. V druhom monitorovacom cykle bol Výbor expertov informovaný, že s cieľom implementácie Charty sa uvažovalo o novelizácii zákona o štátnom jazyku, ktorá by garantovala právo používať menšinový jazyk v zamestnaneckých zmluvách a technických dokumentoch. Výbor expertov očakával prijatie novely zákona o štátnom jazyku a ďalšie informácie v ďalšej periodickej správe.

830. Podľa tretej periodickej správy zákon o štátnom jazyku ustanovuje, že písomné právne akty v pracovnoprávných vzťahoch alebo obdobných pracovných vzťahoch musia byť v slovenčine a kópia s rovnakým obsahom môže byť poskytnutá aj v inom jazyku, ako doplnok k štátnemu jazyku. Slovenčina je povinná na označeniach výrobkov, pri poskytovaní informácií a pokynov k ich používaniu a iných zákazníckych informáciách. Účtovné dokumenty, finančné výkazy, technická dokumentácia, ako aj štatúty združení, politických strán alebo hnutí a spoločností, ktoré sú potrebné pri registrácii, musia byť v slovenskom jazyku, pričom môžu byť vypracované aj verzie v iných jazykoch s identickým obsahom. Tieto ustanovenia už boli zahrnuté do verzie zákona z roku 2009, ktorá však predpisuje pokuty za ich porušenie, napríklad, pri spísaní zamestnaneckej zmluvy len v menšinovom jazyku. Novela z roku 2011 obmedzila pokuty na prípady, keď právnické osoby „nevedú informácie v štátnom jazyku týkajúce sa ohrozenia života, zdravia alebo bezpečnosti alebo ohrozenia majetku občanov Slovenskej republiky“.

831. Okrem toho musia byť informácie určené pre verejnosť, najmä v obchodoch, športových zariadeniach, reštauráciách, na uliciach, cestách, na letiskách, autobusových staniciach a železničných staniciach, ako aj v prostriedkoch verejnej dopravy uvedené v slovenčine. Ak tieto informácie obsahujú aj text v iných jazykoch, je potrebné ho uviesť za textom v slovenčine s identickým obsahom a rovnocenným alebo menším písmom než je text v slovenčine. Poradie textov nie je určené v obciach, kde je splnená podmienka 20%-ného prahu, ani v reklamách.

832. Podľa zákona o jazykoch národnostných menšín v znení zmien z roku 2011 informácie týkajúce sa ohrozenia života, zdravia, bezpečnosti alebo majetku musia byť okrem slovenčiny uvedené aj v menšinovom jazyku v obciach, kde je splnená podmienka 20%-ného prahu. Neuvedenie takejto značky alebo oznámenia v menšinovom jazyku zakladá skutkovú podstatu prečinu. Výbor expertov tieto informácie víta. Pripomína však, že ide o záväzok pre celú krajinu.

833. Výbor expertov si všima, že aktuálna legislatíva ešte vždy prísne obmedzuje používanie menšinových jazykov v dokumentoch týkajúcich sa hospodárskeho a spoločenského života. Výbor expertov si však uvedomuje, že toto nemá vplyv na používanie češtiny.

- b Zakázať uvádzanie klauzúl vylučujúcich alebo obmedzujúcich používanie regionálnych alebo menšinových jazykov v interných predpisoch podnikov a v osobných spisoch aspoň medzi užívateľmi rovnakého jazyka.*

834. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov opäť nebol informovaný o akomkoľvek zákaze a považoval tento záväzok za nesplnený.

835. Podľa tretej periodickej správy nie sú takéto zákazy, vyplývajúce zo záväzku, v slovenskej legislatíve vyslovene uvedené.

836. Výbor expertov považuje tento záväzok za nesplnený. Výbor expertov si je však vedomý toho, že toto nemá vplyv na používanie češtiny.

3.2.7 *Bulharský, chorvátsky a poľský jazyk*

837. Výbor expertov nebude komentovať ustanovenia, vo vzťahu ku ktorým neboli nastolené žiadne významné otázky v predchádzajúcich správach a ku ktorým nedostal žiadne nové informácie, ktoré by si vyžadovali prehodnotenie. Vyhradzuje si však právo zhodnotiť situáciu opäť v neskoršom štádiu.

838. Vo vzťahu k **bulharčine** ide o nasledovné ustanovenia:

Článok 8.1.e. ii;

Článok 10,5;

Článok 11.2;

Článok 12.1.a; 12.1.d; 12.1.e;12.1.f;

Článok 13.1.c;

839. Vo vzťahu k **chorvátčine** ide o nasledovné ustanovenia:

Článok 8.1.e. ii;

Článok 10,5;

Článok 11.2;

Článok 12.1.a; 12.1.d; 12.1.e;12.1.f;

Článok 13.1.c;

840. Vo vzťahu k **poľštine** ide o nasledovné ustanovenia:

Článok 8.1.e. ii;

Článok 10,5;

Článok 11.2;

Článok 12.1.a; 12.1.d; 12.1.e;12.1.f;

Článok 13.1.c;

Článok 14.a;

Článok 8 - Vzdelávanie

Predbežné otázky

841. Výbor expertov pripomína, že záväzky, ku ktorým sa Slovenská republika zaviazala v článku 8 vyžadujú, aby orgány *umožnili* vyučovanie regionálneho alebo menšinového jazyka na rôznych úrovniach vzdelávania. Toto naznačuje, že ponuka musí predchádzať dopytu, t.j. že výučba musí byť organizovaná skôr, než sa na orgány obrátia rodičia alebo žiaci. Takáto ponuka musí tiež zabezpečiť kontinuitu medzi rôznymi úrovňami vzdelávania v konkrétnych zemepisných oblastiach. Okrem toho musia orgány aktívne informovať rodičov a/alebo žiakov o dostupnosti vzdelávania v regionálnom alebo menšinovom jazyku a podporovať ich v tom, aby sa na takéto vzdelávanie prihlásili.⁴⁸

842. V druhom monitorovacom cykle Výbor ministrov Rady Európy odporučil slovenským orgánom, aby „**zabezpečili výučbu všetkých menšinových jazykov na všetkých príslušných úrovniach a aby informovali o jej dostupnosti rodičov.**“

Odsek 1

V oblasti vzdelávania sa zmluvné strany zaväzujú na územiach, kde sa také jazyky používajú podľa situácie každého z týchto jazykov a bez ujmy na výučbe oficiálneho(ych) jazyka(ov) štátu:

a	i	<i>Umožniť predškolskú východu v príslušných regionálnych alebo menšinových jazykoch, alebo</i>
	ii	<i>Umožniť, aby prevažná časť predškolskej výchovy bola zabezpečená v príslušných regionálnych alebo menšinových jazykoch, alebo</i>
	iii	<i>Prijat' jedno z vyššie uvedených opatrení podľa bodov i a ii aspoň pre žiakov z rodín, ktoré prejavia záujem, za predpokladu dostatočného počtu žiakov.</i>

843. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za čiastočne splnený v prípade **bulharčiny** a za nesplnený v prípade **chorvátčiny a poľštiny**.

844. Podľa tretej periodickej správy existuje jedna materská škola v **bulharskom jazyku** v Bratislave. Zástupcovia osôb hovoriacich po bulharsky informovali Výbor expertov, že ide o súkromnú materskú školu, ktorá využíva bulharčinu, slovenčinu a angličtinu. V školskom roku 2011/2012 ju navštevovalo 40 detí.

⁴⁸ Vid' 2. správa Výboru expertov o Slovensku, ECRML (2009) 8, odsek 745

Materská škola získala financie od mesta Bratislava, podobne ako akákoľvek iná súkromná materská škola a rodičia zároveň platia poplatky. Podľa osôb hovoriacich týmto jazykom toto zabraňuje niektorým rodičom, aby svoje deti do tejto inštitúcie prihlásili. Výbor expertov nabáda slovenské orgány, aby sa viac zapojili do poskytovania predškolského vzdelávania v bulharčine s cieľom zabezpečiť uspokojenie dopytu.

845. Ešte vždy neexistujú žiadne materské školy v **chorvátskom** alebo **poľskom** jazyku. Chorvátske a poľské menšinové združenia organizujú súkromné kurzy.

846. Výbor expertov považuje tento záväzok za čiastočne splnený v prípade **bulharčiny** a za nesplnený v prípade **chorvátčiny a poľštiny**. Vyzýva slovenské orgány, aby podporili poskytovanie predškolského vzdelávania v **bulharčine** s cieľom zabezpečiť možnosť prístupu pre všetkých, ktorí majú záujem, a sprístupniť aspoň významnú časť predškolského vzdelávania v **chorvátčine a poľštine**.

- b iii *Zabezpečiť, aby na základnom stupni bolo vyučovanie príslušných regionálnych alebo menšinových jazykov neoddeliteľnou súčasťou študijných osnov.*
- c iii *Zabezpečiť, aby na stredných školách bolo vyučovanie príslušných regionálnych alebo menšinových jazykov neoddeliteľnou súčasťou študijných osnov.*

847. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tieto záväzky za čiastočne splnené v prípade **bulharčiny a poľštiny**. Podľa Výboru expertov by sa mali slovenské orgány zapojiť do poskytovania základného a stredoškolského vzdelávania v bulharčine a poľštine, aby zabezpečili uspokojenie dopytu. Výbor expertov považuje tento záväzok za nesplnený v prípade **chorvátčiny**. Vyzval slovenské orgány, aby v relevantných zemepisných oblastiach poskytli v rámci základného a stredoškolského vzdelávania vyučovanie bulharčiny, chorvátčiny a poľštiny ako integrálnej súčasti vzdelávacieho programu. Tiež vyzval slovenské orgány, aby objasnili v spolupráci s osobami hovoriacimi týmito jazykmi, do akej miery sa môžu rôzne nárečia chorvátčiny používané v okolí Bratislavy zahrnúť (napr. ústne podanie) do vyučovania spisovnej chorvátčiny.

848. Podľa tretej periodickej správy existuje jedna súkromná škola v **bulharskom jazyku** v Bratislave, ktorá ponúka základné a stredoškolské vzdelávanie. Zástupcovia osôb hovoriacich po bulharsky informovali Výbor expertov, že ide o bilingválnu školu, ktorú v súčasnosti navštevuje 80 detí. Školu financuje Ministerstvo školstva a bulharské orgány. Záverečný diplom uznávajú oba štáty. Aj keď ide o súkromnú školu, neplatia sa v nej poplatky.

849. Výučba **chorvátčiny** ani **poľštiny** nie je v štátnej sieti škôl zahrnutá. Zástupcovia osôb hovoriacich po chorvátsky informovali Výbor expertov, že organizujú súkromné kurzy. Okrem toho bude od roku 2013 implementovaný projekt financovaný EÚ a Chorvátskom. V jeho rámci bude vyučovať chorvátčinu jedna škola po dobu 3-5 rokov po skončení projektu.

850. Podľa zástupcov osôb hovoriacich po **poľsky**, poľskú školu financovanú Ministerstvom školstva Poľska navštevuje 50 detí. Organizácia poľskej menšiny organizuje jazykové kurzy financované Poľskom s učiteľmi z Poľska pre deti od 5-14 rokov raz alebo dvakrát do týždňa.

851. Od roku 2011 je možné zvoliť si chorvátčinu a poľštinu ako predmet maturitnej skúšky. Ide však o spisovnú chorvátčinu.

852. Výbor expertov nemá informácie pokiaľ ide o rozsah, v akom sa môžu chorvátske nárečia používané v okolí Bratislavy zahrnúť (napr. ústne podanie) do výučby spisovnej chorvátčiny. Vyzýva slovenské orgány, aby v spolupráci s osobami hovoriacimi po chorvátsky objasnili túto otázku.

853. Výbor expertov považuje tieto záväzky za čiastočne splnené v prípade **bulharčiny** a za nesplnené v prípade **chorvátčiny a poľštiny**.

Výbor expertov dôrazne vyzýva slovenské orgány, aby v rámci relevantných geografických území v rámci predškolského, základného a stredoškolského vzdelávania vyučovanie bulharčiny, chorvátčiny a poľštiny ako integrálnej súčasti vzdelávacieho programu.

- d iii *Zabezpečiť, aby na odborných školách bolo vyučovanie príslušných regionálnych alebo menšinových jazykov neoddeliteľnou súčasťou študijných osnov.*

854. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tieto záväzky za nesplnené v prípade **bulharčiny, chorvátčiny a poľštiny**.

855. Podľa informácií dostupných pre Výbor expertov neexistujú žiadne technické ani odborné školy, kde sa vyučuje bulharčina, chorvátčina alebo poľština ako integrálna súčasť vzdelávacieho programu.

856. Výbor expertov považuje tento záväzok za nesplnený v prípade **bulharčiny, chorvátčiny a poľštiny**.

f ii Umožniť, aby sa tieto jazyky stali predmetmi vzdelávania dospelých alebo súčasťou priebežného vzdelávania.

857. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za nesplnený v prípade **bulharčiny, chorvátčiny a poľštiny**.

858. Výbor expertov nebol informovaný o žiadnej iniciatíve slovenských úradovorgánov v zmysle ponuky bulharčiny, chorvátčiny alebo poľštiny ako predmetov vzdelávania dospelých a ďalšieho vzdelávania.

859. Výbor expertov považuje tento záväzok za nesplnený. Vyzýva orgány, aby ponúkli **bulharčinu, chorvátčinu alebo poľštinu** ako predmety vzdelávania dospelých a ďalšieho vzdelávania.

g Prijat' opatrenia na zabezpečenie vyučovania dejín a kultúry, ktoré ovplyvnili regionálny alebo menšinový jazyk.

860. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov opäť nedokázal dospieť k záveru o plnení tohto záväzku v oblasti **bulharčiny**. Pokiaľ ide o **chorvátčinu a poľštinu**, tento záväzok považoval za nesplnený.

861. Tretia periodická správa neposkytuje informácie o **bulharčine**. Pokiaľ ide o **chorvátčinu a poľštinu**, uvádza, že neboli prijaté žiadne opatrenia na zabezpečenie výučby histórie a kultúry reflektujúc tieto jazyky.

862. S prihliadnutím na opakovaný nedostatok informácií považuje Výbor expertov tento záväzok za nesplnený pre **bulharčinu**. Záväzok považuje za nesplnený pokiaľ ide o **chorvátčinu a poľštinu**.

h Zabezpečiť základné a ďalšie vzdelávanie učiteľov potrebných na realizáciu tých písmen od a) po g), ktoré zmluvná strana prijala.

863. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za nesplnený. Výbor ministrov Rady Európy odporučil, aby slovenské orgány „**zlepšili prípravu učiteľov.**“

864. Tretia periodická správa sa odvoláva na Metodicko-pedagogického centra. Neposkytuje však žiadne informácie o činnosti týkajúcej sa učiteľov **bulharčiny, chorvátčiny a poľštiny**.

865. Výbor expertov považuje tento záväzok za nesplnený. Vyzýva orgány, aby poskytli základné a ďalšie vzdelávanie učiteľov pre výučbu **bulharského, chorvátskeho a poľského jazyka**.

i Vytvoriť jeden alebo viac kontrolných orgánov zodpovedných za kontrolu prijatých opatrení a za pokrok dosiahnutý pri zavádzaní alebo rozvoji výučby regionálnych alebo menšinových jazykov a vypracovanie pravidelných správ o svojich zisteniach, ktoré sa zverejnia.

866. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za nesplnený. Výbor ministrov Rady Európy odporučal, aby slovenské orgány „[...] **vytvorili orgán zodpovedný za monitorovanie prijatých opatrení a dosiahnutého pokroku.**“ Okrem toho Výbor expertov podporil slovenské orgány v tom, aby vytvorili dozorný orgán zodpovedný za monitorovanie prijatých opatrení a dosiahnutého pokroku pri zavádzaní alebo rozvoji výučby v regionálnych alebo menšinových jazykoch, resp. regionálnych alebo menšinových jazykoch používaných v Slovenskej republike a za vypracovávanie periodických správ.

867. Podľa tretej periodickej správy nebol vytvorený žiadny špeciálny dozorný orgán. Štátna školská inšpekcia hodnotí vzdelávanie v menšinových jazykoch a zahŕňa túto tému do svojej výročnej správy. Orgány informovali Výbor expertov, že takéto správy sú interné.

868. Výbor expertov opakuje, že tento záväzok presahuje kompetenciu inšpekcie a podávanie správ o väčšinovom vzdelávaní. Vyžaduje si orgán zameraný na sledovanie výučby regionálnych alebo menšinových jazykov. V praxi je možné, aby existujúci orgán uskutočňoval monitorovanie, ktoré tento záväzok predpokladá, a aby vypracovával periodické správy. Monitoring si vyžaduje hodnotenie a analýzu prijatých opatrení a dosiahnutého pokroku s ohľadom na výučbu regionálneho alebo menšinového jazyka. Správa by

okrem iného mala obsahovať informácie o rozsahu a dostupnosti vzdelávania v bulharčine, chorvátčine a poľštine spolu s postupom v oblasti ovládania jazyka, dostatku učiteľov a poskytovania učebných materiálov. A napokon, tieto periodické správy by mali byť zverejňované.⁴⁹

869. Výbor expertov považuje tento záväzok za nesplnený. Vyzýva slovenské orgány, aby vytvorili alebo poverili dozorný orgán úlohou monitorovať prijaté opatrenia a dosiahnutý pokrok v rozvoji výučby v menšinových jazykoch, resp. menšinových jazykov, a vypracovávať verejné periodické správy o zisteniach.

Článok 9 – Súdnictvo

Odsek 1

Zmluvné strany sa zaväzujú v súdnych obvodoch, v ktorých počet užívateľov regionálnych alebo menšinových jazykov sídlacích na tomto území odôvodňuje prijatie nižšie uvedených opatrení, podľa situácie jednotlivých jazykov a za podmienky, že využitie možností uvedených v tomto odseku nebude sudca považovať za prekážku riadneho výkonu súdnictva:

a *V trestnom konaní:*

- ii Zaručiť obžalovanému právo používať jeho regionálny alebo menšinový jazyk, a/alebo*
- iii Zabezpečiť, aby sa žiadosti a dôkazy, písomné alebo ústne, nepokladali za neprijateľné len z dôvodu, že boli predložené v regionálnom alebo menšinovom jazyku,*

v prípade potreby využitím tlmočníkov a prostredníctvom prekladov, ktoré by pre dotknutú osobu neznamenal žiadne ďalšie výdavky.

870. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov zopakoval potrebu vyjasniť právny rámec a vyzval k istému stupňu implementácie v praxi, napríklad prostredníctvom dvoj alebo viacjazyčných oznámení a nápisov v/na budovách súdu a informácií na verejných výveskách a predvolaniach. Tento záväzok považuje za nesplnený vo vzťahu k **bulharčine, chorvátčine a poľštine**. Vyzval slovenské orgány, aby garantovali právo obžalovaného používať bulharčinu, poľštinu a chorvátčinu v trestnom konaní bez ohľadu na to, či ovláda slovenčinu, a zabezpečiť, aby obžalovaný bol o tomto práve osobitne informovaný na začiatku trestného stíhania. Okrem toho Výbor expertov vyzval slovenské orgány, aby legislatívne zabezpečili, že žiadosti a dôkazy môžu byť poskytnuté v bulharčine, poľštine a chorvátčine a že použitie tlmočníkov a prekladateľov, ak je to potrebné, nebude viesť k žiadnym výdavkom navyše pre dotknutú osobu, dokonca ani ak táto ovláda slovenčinu.

871. Podľa informácií uvedených v tretej periodickej správe neprišlo k žiadnym zákonným zmenám v monitorovacom období v zmysle vyššie uvedených odporúčaní. Okrem toho správa neobsahuje žiadne informácie týkajúce sa praktickej implementácie týchto záväzkov.

872. Pokiaľ ide o opatrenia na podporu používania menšinových jazykov na súdoch, orgány informovali Výbor expertov počas terénnej návštevy, že súdy môžu napríklad umiestniť viacjazyčné oznámenia na informačnú tabuľu alebo úradnú vývesku súdu. Aj keď to zákony vyslovene nepredpokladajú, takéto konanie nie je zakázané. Navyše, Výbor expertov dostal informácie počas terénnej návštevy o tom, že nové nariadenia týkajúce sa zodpovednosti tlmočníkov a prekladateľov nedávno viedli k zníženiu ich počtu pokiaľ ide o regionálne a menšinové jazyky. Výbor expertov upozorňuje, že toto môže viesť k praktickým problémom s implementáciou týchto záväzkov a vyzýva orgány, aby prijali opatrenia na zabezpečenie dostupnosti dostatočného počtu školených tlmočníkov.

873. Výbor expertov považuje tieto záväzky za nesplnené v prípade **bulharčiny, chorvátčiny a poľštiny**. Dôrazne vyzýva slovenské orgány, aby garantovali právo obžalovaného používať **bulharčinu, poľštinu a chorvátčinu** v trestnom konaní bez ohľadu na to, či ovláda slovenčinu, a zabezpečiť, aby obžalovaný bol o tomto práve osobitne informovaný na začiatku trestného stíhania. Okrem toho Výbor expertov dôrazne vyzýva slovenské orgány, aby legislatívne zabezpečili, že žiadosti a dôkazy budú môcť byť poskytnuté v **bulharčine, poľštine a chorvátčine** a že použitie tlmočníkov a prekladateľov, ak je to potrebné, nebude viesť k žiadnym výdavkom navyše pre dotknutú osobu, dokonca ani ak táto ovláda slovenčinu.

874. Okrem toho Výbor expertov vyzýva orgány k tomu, aby prijali proaktívne opatrenia zjednodušujúce implementáciu týchto záväzkov a žiada ich, aby v nasledujúcej periodickej správe poskytli v tomto smere podrobné informácie.

b *V občianskom konaní:*

⁴⁹Vid' 3. správa Výboru expertov o Nemecku, ECRML (2008) 4, odseky 141 - 143

- ii *Umožniť, kedykoľvek strana vystupuje pred súdom, aby mohla použiť svoj regionálny alebo menšinový jazyk, a to bez vzniku dodatočných nákladov pre túto stranu, a/alebo*
- iii *Umožniť predloženie dokumentov a dôkazov v regionálnych alebo menšinových jazykoch,*

v prípade potreby využitím tlmočníkov alebo prostredníctvom prekladov.

c *V konaní pred súdmi v správnych veciach:*

- ii *Umožniť, kedykoľvek je strana povinná vystúpiť osobne pred súdom, aby mohla použiť svoj regionálny alebo menšinový jazyk, a to bez vzniku dodatočných nákladov pre túto stranu, a/alebo*
- iii *Umožniť predloženie dokladov a dôkazov v regionálnych alebo menšinových jazykoch,*

v prípade potreby využitím tlmočníkov alebo prostredníctvom prekladov.

875. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov zopakoval potrebu vyjasniť právny rámec a vyzval k istému stupňu implementácie, napríklad prostredníctvom dvoj alebo viacjazyčných oznámení a nápisov v/na budovách súdu a informácií na verejných výveskách a predvolaniach. Tento záväzok považuje za nesplnený vo vzťahu k **bulharčine, chorvátčine a poľštine**. Vyzval slovenské orgány, aby explicitne legislatívne zabezpečili, že vždy, keď sa strana v spore musí dostaviť osobne pred občiansky alebo správny súd, bude môcť táto používať bulharský, poľský alebo chorvátsky jazyk bez toho, aby pre ňu týmto vznikali dodatočné náklady, a aby dôkazy a dokumenty mohli byť predkladané v bulharčine, poľštine alebo chorvátčine, ak je to potrebné využitím služieb tlmočníkov a prekladateľov, dokonca aj keď osoba hovoriaca po bulharsky, poľsky alebo chorvátsky ovláda slovenčinu.

876. Podľa informácií poskytnutých orgánmi v súlade s novelou z roku 2008, článok 18 Občianskeho súdneho poriadku uvádza, že strany „majú právo používať svoj materinský jazyk alebo jazyk, ktorému rozumejú.“ Toto sa vzťahuje na občianske a správne konanie. Výbor expertov nedostal žiadne informácie týkajúce sa praktickej implementácie týchto záväzkov.

877. Čo sa týka opatrení na podporu používania menšinových jazykov na súdoch, Výbor expertov sa odvoláva na vyššie uvedený odsek 872. Vyzýva orgány, aby prijali opatrenia na zabezpečenie dostatočného množstva školených tlmočníkov.

878. Výbor expertov považuje tieto záväzky za formálne splnené. Vyzýva orgány, aby prijali proaktívne opatrenia zjednodušujúce implementáciu týchto záväzkov a žiada ich, aby v nasledujúcej periodickej správe poskytli v tomto smere podrobné informácie.

- d** *Prijat' opatrenia, ktoré zabezpečia, že uplatnenie písmena b) bodov i, ii a písmena c) bodov i, ii a každé potrebné využitie tlmočníkov a prekladov nebude mať za následok vznik dodatočných nákladov dotknutých osôb.*

879. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za nesplnený v prípade **bulharčiny, chorvátčiny a poľštiny**.

880. Podľa tretej periodickej správy, náklady na tlmočenie a/alebo preklady bude znášať štát.

881. Výbor expertov považuje tento záväzok za splnený.

Článok 10 – Správne orgány a verejné služby

Predbežné otázky

882. Kým bulharské a poľské národnostné menšiny nedosahujú 20%-ný prah v žiadnej obci, Chorváti predstavujú 20,4 % populácie v mestskej časti Bratislava – Jarovce / Hrvatski Jandrof. Výbor expertov pripomína, že článok 10 Charty sa vzťahuje aj na tie obce, v ktorých osoby hovoriace regionálnym alebo menšinovým jazykom nedosahujú 20%-ný prah, ale napriek tomu je ich počet dostatočný z hľadiska účelu záväzkov, ku ktorým sa Slovenská republika podľa článku 10 zaviazala.

883. V druhom monitorovacom cykle Výbor ministrov Rady Európy odporučil, aby slovenské orgány „**prehodnotili podmienku dosiahnutia 20%-ného prahu zastúpenia obyvateľov obce osobami hovoriacimi menšinovým jazykom pre zabezpečenie záväzkov v oblasti verejnej správy**“.

Odsek 1

V správnych celkoch štátu, kde počet užívateľov regionálnych alebo menšinových jazykov sídliačich na tomto území odôvodňuje prijatie nižšie uvedených opatrení, a podľa situácie každého z jazykov sa zmluvné strany zaväzujú, ak je to možné:

- a iii *Zabezpečiť, aby užívatelia regionálnych alebo menšinových jazykov mohli predložiť ústne alebo písomné žiadosti, ako aj dostať odpoveď v týchto jazykoch.*

884. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za nesplnený v prípade **bulharčiny, chorvátčiny a poľštiny**. Vyzval slovenské orgány, aby prijali potrebné opatrenia umožňujúce osobám hovoriacim po bulharsky, chorvátsky a poľsky podávať ústne a písomné žiadosti a prijímať odpovede v týchto jazykoch všade tam, kde bol dostatočný počet osôb hovoriacich týmito jazykmi v zmysle tohto záväzku, bez ohľadu na 20%-ný prah, ktorý ešte vždy predpisuje slovenská legislatíva.

885. Tretia periodická správa uvádza, že **bulharčina, chorvátčina a poľština** nedosahuje 20%-ný prah v žiadnej obci. V prípade 15%-ného prahu by v prípade chorvátčiny mohla byť táto hranica dosiahnutá v niektorých obciach.

886. Zástupcovia osôb hovoriacich po **chorvátsky** informovali Výbor expertov, že nové ustanovenia týkajúce sa 15%-ného prahu sa budú vzťahovať len na obce ako také, nie na časti väčších obcí. V takomto prípade by sa to nevzťahovalo na časti Bratislavy, kde žije významný počet osôb hovoriacich po chorvátsky. Výbor expertov vyzýva orgány, aby poskytli objasnenie v tomto smere.

887. Správa ďalej hovorí, že novelizovaný zákon stanovuje, že osoby patriace k národnostným menšinám môžu používať menšinové jazyky v úradnom hovorovom styku dokonca aj v obciach, v ktorých nie je dosiahnutý minimálny limit, „ak s tým pracovník orgánu verejnej správy a osoby zapojené do konania súhlasia.“ Podľa periodickej správy dohoda závisí od toho, či ostatné prítomné osoby rozumejú menšinovému jazyku. Výbor expertov pripomína, že takéto ustanovenie právne nezabezpečuje, aby osoby hovoriace po bulharsky, chorvátsky a poľsky mohli podávať ústne alebo písomné žiadosti a dostávať odpovede v týchto jazykoch.

888. Výbor expertov považuje tento záväzok za nesplnený.

Výbor expertov vyzýva slovenské orgány, aby prijali potrebné opatrenia umožňujúce osobám hovoriacim po bulharsky, chorvátsky a poľsky podávať ústne a písomné žiadosti a prijímať odpovede v týchto jazykoch všade tam, kde je dostatočný počet osôb hovoriacich týmito jazykmi v zmysle tohto záväzku, bez ohľadu na 20%-ný prah, ktorý ešte vždy predpisuje slovenská legislatíva.

Odsek 2

889. Podľa slovenskej legislatívy je používanie regionálnych alebo menšinových jazykov vo vzťahu k miestnym pobočkám štátnej správy a miestnym orgánom možné v obciach, v ktorých podľa posledného sčítania ľudu najmenej 20 % obyvateľov patrilo k danej národnostnej menšine. Na porovnanie Výbor expertov pripomína, že používanie regionálnych alebo menšinových jazykov vo vzťahu k regionálnym úradom nie je dovolené.⁵⁰

Čo sa týka miestnych a regionálnych orgánov, na území, kde sídli taký počet užívateľov regionálnych alebo menšinových jazykov, ktorý odôvodňuje prijatie nižšie uvedených opatrení, zmluvné strany sa zaväzujú umožniť a/alebo podporiť:

- b *Možnosť, aby užívatelia regionálnych alebo menšinových jazykov mohli predložiť ústne alebo písomné žiadosti v týchto jazykoch.*
- c *Uverejnenie úradných dokumentov regionálnych orgánov takisto v príslušných regionálnych alebo menšinových jazykoch.*
- d *Uverejnenie úradných dokumentov miestnych orgánov takisto v regionálnych alebo menšinových jazykoch.*
- f *Používanie regionálnych alebo menšinových jazykov na rokovaníach miestnych orgánov, nevylučujúc však tým použitie oficiálneho(ych) jazyka(ov).*
- g *Používanie alebo prevzatie tradičných a správnych miestnych názvov v regionálnych alebo menšinových jazykoch, a ak je to potrebné, spoločne s pomenovaním v oficiálnom(ych) jazyku(och).*

Odsek 3

S ohľadom na verejné služby poskytované správnymi orgánmi alebo inými osobami konajúcimi v ich mene sa zmluvné strany zaväzujú na územiach, kde sa používajú regionálne alebo menšinové jazyky, v súlade s postavením každého jazyka a ak je to možné:

- c *Umožniť užívateľom regionálnych alebo menšinových jazykov predložiť žiadosť v týchto jazykoch.*

⁵⁰Vid' 2. správa Výboru expertov o Slovensku, ECRML (2009) 8, odsek 788

Odsek 4

Zmluvné strany sa zaväzujú na účel zabezpečenia ustanovení odsekov 1, 2 a 3, ktoré prijali, prijať jedno alebo viac nasledujúcich opatrení:

- a *Poskytovať požadovaný preklad alebo tlmočenie, ak sa požadujú.*
- c *Ak je to možné, vyhovieť žiadostiam zamestnancov verejných služieb ovládajúcich regionálny alebo menšinový jazyk byť vymenovaní na území, kde sa tento jazyk používa.*

890. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tieto záväzky za nesplnené v prípade **bulharčiny, chorvátčiny a poľštiny**. Vyzval slovenské orgány, aby prijali potrebné opatrenia týkajúce sa implementácie záväzkov, ku ktorým sa Slovenská republika zaviazala v článku 10 odsek 2 až 4 charty, v prvom rade rozhodnutím toho, kde je v Slovenskej republike dostatočný počet osôb hovoriacich po bulharsky, chorvátsky a poľsky na účely týchto záväzkov. Okrem toho by mala byť odstránená podmienka, aby bol dosiahnutý konsenzus všetkých zúčastnených s tým, že sa bude používať bulharčina, chorvátčina alebo poľština na zasadnutí miestneho orgánu. Relevantný regionálny alebo menšinový jazyk alebo slovenčina by mala byť použitá v súlade s výberom osôb hovoriacich týmito jazykmi alebo by malo byť prijaté príslušné ustanovenie týkajúce sa prekladu a/alebo tlmočenia počas zasadnutia.

891. Podľa informácií v rámci tretieho monitorovacieho cyklu, slovenské orgány nezhodnotili, kde je v Slovenskej republike dostatočný počet osôb hovoriacich po bulharsky, chorvátsky a poľsky na účely týchto záväzkov a kde by mali byť prijaté flexibilné opatrenia v zmysle týchto záväzkov.

892. Podľa tretej periodickej správy, zákon o štátnom jazyku predpokladá, že štátne orgány, miestne orgány, ostatné orgány verejnej správy, právnické osoby nimi založené alebo založené zo zákona budú používať na svojich zasadnutiach štátny jazyk. Zasadnutia miestnych orgánov v obciach, kde je splnená podmienka 20%-ného prahu, sa môžu tiež uskutočňovať v menšinovom jazyku, ak všetci prítomní s tým súhlasia. Člen obecného zastupiteľstva má právo používať menšinový jazyk počas zasadnutia tohto orgánu a obec mu má zabezpečiť tlmočníka. Ostatní účastníci obecnej rady môžu používať menšinový jazyk na zasadnutí, ak s tým súhlasia všetci prítomní členovia obecnej rady a starosta obce v súlade so zákonom o jazykoch národnostných menšín v znení novely z roku 2011.

893. Výbor expertov považuje tieto záväzky za nesplnené v prípade **bulharčiny, chorvátčiny a poľštiny**.

Výbor expertov dôrazne vyzýva slovenské orgány, aby zhodnotili, kde v Slovenskej republike žije dostatočný počet osôb hovoriacich po bulharsky, chorvátsky a poľsky na účely týchto záväzkov a aby prijali flexibilné opatrenia týkajúce sa implementácie záväzkov, ku ktorým sa Slovenská republika v článku 10 odsekoch 2 až 4 charty zaviazala.

Článok 11 - Médiá

Odsek 1

Zmluvné strany sa zaväzujú pre užívateľov regionálnych alebo menšinových jazykov na územiach, kde sa tieto jazyky používajú, a podľa situácie každého z jazykov v rozsahu, v akom sú verejné orgány priamo alebo nepriamo kompetentné, majú právomoci alebo zohrávajú v tejto oblasti nejakú úlohu, rešpektujú pritom zásady nezávislosti a samostatnosti médií:

- a *Ak rozhlas a televízia plnia úlohu verejnoprávných médií:*
 - iii *Prijať vhodné opatrenia, aby prevádzkovatelia ponúkali programy v regionálnych alebo menšinových jazykoch.*

894. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za čiastočne splnený v prípade **poľštiny**, za nesplnený v prípade **bulharčiny** a **chorvátčiny** pokiaľ ide o rozhlas a za čiastočne splnený v prípade **bulharčiny, poľštiny a chorvátčiny** pokiaľ ide o televíziu. Výbor ministrov Rady Európy odporučil, aby slovenské orgány „**zlepšili poskytovanie vysielania verejnoprávnej televízie a rozhlasu vo všetkých menšinových jazykoch.**“ Okrem toho Výbor expertov vyzval slovenské orgány na prijatie primeraného ych ustanovenia na poskytovanie rozhlasových programov v bulharčine a zvýšenie frekvencie časových blokov vyhradených pre bulharčinu vo verejnoprávnej televízii a na prijatie primeraného opatrenia, aby verejní vysielatelia ponúkali rozhlasové programy v chorvátčine a aby zvýšili frekvenciu časových blokov vyhradených pre poľštinu vo verejnoprávnom rozhlase a televízii.

895. Podľa tretej periodickej správy podľa zákona č. 532/2010 Z.z. o Rozhlase a televízii Slovenska a o zmene a doplnení niektorých zákonov verejný prevádzkovateľ vysielania je povinný poskytovať vysielania v jazykoch národnostných menšín a etnických skupín žijúcich v Slovenskej republike. Jeden program verejnoprávneho rozhlasu má vysielat' programy s vyváženým obsahom a regionálnym rozdelením menšinových jazykov. Rozsah vysielania má korešpondovať s národnostnou a etnickou štruktúrou Slovenskej republiky.

896. Pokiaľ ide o **bulharčinu a chorvátčinu**, nebol zaznamenaný pokrok od predchádzajúceho monitorovacieho cyklu, pričom Slovenský rozhlas nevysiela v týchto jazykoch. Slovenská televízia vysiela 1-3 hodiny ročne v týchto jazykoch od roku 2008 (1,7 pre bulharčinu a 1,3 pre chorvátčinu v predchádzajúcom cykle). Čo sa týka **poľštiny**, Slovenský rozhlas vysiela 16-17 hodín ročne od roku 2008 (7 hodín v predchádzajúcom cykle). Slovenská televízia vysiela 5 hodín v roku 2008, 3 hodiny v roku 2009 a 2010 (3,9 hodín v druhom monitorovacom cykle).

897. Zástupcovia osôb hovoriacich po chorvátsky a po poľsky informovali Výbor expertov, že televízne programy nie sú vysielané pravidelne. Menšinové združenia dostávajú informácie od verejnoprávnych vysielateľov, že bude vysielaný program v príslušnom jazyku a sú prizvaní k tomu, aby k nemu prispeli. Keďže však ide o nepravidelnú iniciatívu a informácie sú podávané len krátko vopred, je veľmi ťažké pripraviť a poskytnúť vhodné príspevky.

898. Výbor expertov poznamenáva, že prítomnosť týchto jazykov v rádiu a televízii zostáva symbolická. Výbor expertov opakovane pripomína veľký význam elektronických médií, najmä televízie, z hľadiska podpory regionálnych alebo menšinových jazykov v moderných spoločnostiach. Pravidelná a predvídateľná prítomnosť regionálneho alebo menšinového jazyka v rádiu alebo v televízii môže výrazne zvýšiť jeho spoločenskú prestíž.

899. Výbor expertov považuje tento záväzok za čiastočne splnený v prípade **poľštiny**, za nespĺnený v prípade **bulharčiny a chorvátčiny** vo vzťahu k rozhlasu a za čiastočne splnený v prípade **bulharčiny, poľštiny a chorvátčiny** vo vzťahu k televízii.

Výbor expertov dôrazne vyzýva slovenské orgány, aby:

- zabezpečili primerané ustanovenia, aby vysielatelia ponúkali rozhlasové programy v bulharčine a zvýšili periodicitu časových blokov vyhradených pre bulharčinu vo verejnoprávnej televízii;

- zabezpečili primerané ustanovenia, aby verejní vysielatelia ponúkali rozhlasové programy v chorvátčine a zvýšili periodicitu časových blokov vyhradených pre chorvátčinu vo verejnoprávnej televízii;

- zvýšili periodicitu časových blokov vyhradených pre poľštinu vo verejnoprávnom rozhlase a televízii.

b ii *Podporovať a/alebo uľahčiť pravidelné vysielanie rozhlasových programov v regionálnych alebo menšinových jazykoch.*

900. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za nespĺnený v prípade **bulharčiny, chorvátčiny a poľštiny**. Výbor ministrov Rady Európy odporučil, aby slovenské orgány „uľahčili vysielanie súkromného rozhlasu [...] v menšinových jazykoch odstránením reštriktívnych podmienok v príslušnej legislatíve.“ Okrem toho Výbor expertov odporučil slovenským orgánom, aby odstránili existujúce reštriktívne podmienky pre súkromných [...] prevádzkovateľov rozhlasového vysielania, ktorí ponúkajú programy v menšinových jazykoch.

901. Podľa tretej periodickej správy zákon o štátnom jazyku v znení novely z roku 2011 odstránil povinnosť prevádzkovateľov súkromného rozhlasového vysielania poskytovať slovenskú jazykovú verziu rozhlasového vysielania programov v menšinovom jazyku. Toto sa vzťahuje na „rozhlasové programy regionálnych alebo miestnych vysielaní určených pre osoby patriace k národnostným menšinám vrátane podujatí v živých vysielaniach.“ Výbor expertov tento pokrok víta.

902. Výbor expertov však nebol informovaný o tom, že by niektorá súkromná rozhlasová stanica pravidelne vysiela programy v **bulharčine, chorvátčine a poľštine**, ani o opatreniach, akými sú finančná motivácia alebo licenčné podmienky, ktoré by podporovali a/alebo uľahčovali vysielanie rozhlasových programov v týchto jazykoch.

903. Výbor expertov vyzýva slovenské orgány, aby v nasledujúcej periodickej správe poskytli informácie o prijatých opatreniach na podporu a/alebo zjednodušenie pravidelného vysielania programov v bulharčine,

chorvátčine a poľštine v súkromných rozhlasových staniciach, akými sú finančné výhody alebo licenčné podmienky.

c ii Podporovať a/alebo uľahčiť pravidelné vysielanie televíznych programov v regionálnych alebo menšinových jazykoch.

904. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za nespĺnený v prípade **bulharčiny, chorvátčiny a poľštiny**. Výbor ministrov Rady Európy odporučil, aby slovenské orgány „[...] **uľahčili vysielanie súkromnej [...] televízie v menšinových jazykoch odstránením reštriktívnych podmienok v príslušnej legislatíve.**“ Okrem toho Výbor expertov vyzval slovenské orgány, aby odstránili existujúce reštriktívne podmienky pre súkromných prevádzkovateľov televízneho a rozhlasového vysielania, ktorí ponúkajú programy v menšinových jazykoch.

905. Podľa tretej periodickej správy bola zachovaná povinnosť prevádzkovateľov súkromných televíznych kanálov uvádzať slovenské titulky pri všetkých programoch vysielaných v menšinovom jazyku. Orgány to vysvetľujú tak, že ide o nástroj podpory interkultúrneho dialógu a znalostí o živote a kultúre menšín. Audiovizuálny fond založený v roku 2009 môže byť používaný producentmi audiovizuálnych diel v menšinových jazykoch na pokrytie nákladov na titulkovanie.

906. Výbor expertov však nebol informovaný o tom, že by niektorá súkromná televízna stanica pravidelne vysielala programy v bulharčine, chorvátčine a poľštine, ani o opatreniach, akými sú finančná motivácia alebo licenčné podmienky, ktoré by podporovali a/alebo uľahčovali vysielanie rozhlasových programov v týchto jazykoch.

907. Výbor expertov považuje tento záväzok za nespĺnený. Výbor expertov vyzýva slovenské orgány, aby v nasledujúcej periodickej správe poskytli informácie o prijatých opatreniach na podporu a/alebo zjednodušenie pravidelného vysielania programov v bulharčine, chorvátčine a poľštine na súkromných televíznych kanáloch, akými sú finančné výhody alebo licenčné podmienky.

d Podporovať a/alebo uľahčiť výrobu a šírenie zvukových a audiovizuálnych diel v regionálnych alebo menšinových jazykoch.

908. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za nespĺnený v prípade **bulharčiny, chorvátčiny a poľštiny**. Vyzval slovenské orgány, aby podporili a/alebo uľahčili výrobu a distribúciu audio a audiovizuálnych diel v regionálnych alebo menšinových jazykoch, tiež zabezpečujúc, že programy v menšinovom jazyku v digitálnej televízii budú dostupné pre deti vo vhodných časoch.

909. Podľa tretej periodickej správy bola Audiovizuálny fond založený v roku 2009 s cieľom podporovať audiovizuálny priemysel na Slovensku poskytovaním financovania produkcie a distribúcie audiovizuálnych diel, ako aj kultúrnych podujatí a publikácií v audiovizuálnej a kinematografickej oblasti. Svoju činnosť v oblasti poskytovania financovania zahájil v roku 2010.

910. Fond vyhlasuje každoročne záväznú štruktúru pre svoje podporné aktivity. Program 1 pokrýva výrobu kinematografických a audiovizuálnych diel zameraných okrem iného na menšiny vrátane diel pre deti do 12 rokov. V roku 2011 bola jednou z priorít Programu 1 podpora audiovizuálnych diel venovaných národnostným menšinám a znevýhodneným skupinám.

911. Výbor expertov tento pokrok víta. Napriek tomu upozorňuje, že tento záväzok si vyžaduje, aby štáty poskytovali konkrétnu pomoc pri výrobe a distribúcii diel v regionálnych alebo menšinových jazykoch. Výboru expertov nie je zrejmé, či podpora audiovizuálnych diel týkajúca sa národnostných menšín a znevýhodnených skupín bude vždy prioritou Programu 1, teda či bude zabezpečené pravidelné financovanie, ani či podporené audiovizuálne diela sú vyrábané v regionálnych alebo menšinových jazykoch. Privítal by konkrétne informácie v tomto smere. Audiovizuálny fond je však relevantný v zmysle záväzku vyplývajúceho z odseku 11.1.f.ii.

912. Pokiaľ ide o dostupnosti detských programov v menšinových jazykoch, periodická správa uvádza, že podľa zákona o štátnom jazyku v znení novely z roku 2011 audiovizuálne diela pre deti do 12 rokov vysielané v cudzom jazyku musia byť dabované do slovenčiny, okrem tých, ktoré sú vysielané ako súčasť programov v menšinovom jazyku. Výbor expertov by privítal viac informácií v nasledujúcej periodickej správe o detských programoch vyrobených a distribuovaných v chorvátčine, bulharčine a poľštine.

913. Výbor expertov žiada orgány, aby v nasledujúcej periodickej správe poskytli konkrétne príklady audiovizuálnych diel v **bulharčine, chorvátčine a poľštine**, ktoré sú relevantné pre tento záväzok.

e i Podporovať a/alebo uľahčiť založenie a/alebo udržanie aspoň jedného denníka v regionálnych alebo menšinových jazykoch.

914. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za nesplnený v prípade **bulharčiny, chorvátčiny a poľštiny**. Výbor ministrov Rady Európy odporučil, aby slovenské orgány „uľahčili tvorbu novín v menšinových jazykoch.“

915. Podľa informácií z tretej periodickej správy periodiká v bulharčine (*Narodnik*) a chorvátčine (*Hrvatska rosa*) sú vydávané štyrikrát ročne a jedno periodikum v poľštine (*Monitor Polonijny*) je vydávané ako mesačník.

916. Okrem toho zástupcovia osôb hovoriacich po bulharsky, chorvátsky a poľsky upozornili Výbor expertov na významné omeškania pri prijímaní financií na písané médiá.

917. Výbor expertov pripomína, že „noviny“ v zmysle tohto ustanovenia sú vydávané najmenej raz do týždňa.⁵¹ S ohľadom na počet osôb hovoriacich po chorvátsky, bulharsky a poľsky vyzýva slovenské orgány, aby podporili pravidelné vydávanie aspoň jedného periodika v každom jazyku podľa želaní osôb hovoriacich týmito jazykmi, ktoré by sa mohlo časom rozvinúť na noviny.

918. Výbor expertov považuje tento záväzok za nesplnený.

f ii Uplatňovať existujúce opatrenia o finančnej podpore tiež na výrobu audiovizuálnych diel v regionálnych alebo menšinových jazykoch.

919. Počas druhého monitorovacieho cyklu Výbor expertov opäť nebol v pozícii, aby mohol dospieť k záveru vo vzťahu k plneniu tohto záväzku a požiadal slovenské orgány, aby poskytli relevantné informácie v nasledujúcej periodickej správe.

920. Podľa tretej periodickej správy pokrýva Audiovizuálny Fond v rámci Programu 1 výrobu kinematografických a audiovizuálnych diel zameraných okrem iného na menšiny, vrátane diel pre deti do 12 rokov. V roku 2011 bola jednou z priorít Programu 1 podpora audiovizuálnych diel venovaných národnostným menšinám a znevýhodneným skupinám. Výbor expertov podčiarkuje, že tento záväzok je nasmerovaný na audiovizuálne diela vyrobené v chorvátčine, bulharčine a poľštine.

921. Výbor expertov nezistil žiadny konkrétny prípad audiovizuálnych diel v týchto jazykoch, ktoré by boli z hľadiska tohto záväzku relevantné. Výbor expertov považuje tento záväzok za nesplnený. Vyzval orgány, aby aplikovali existujúce opatrenia týkajúce sa finančnej pomoci audiovizuálnym dielam v bulharčine, chorvátčine a poľštine a poskytol konkrétne príklady v nasledovnej periodickej správe.

Odsek 3

Zmluvné strany sa zaväzujú zabezpečiť, aby záujmy užívateľov regionálnych alebo menšinových jazykov boli zastúpené alebo aspoň zohľadnené v orgánoch, ktoré možno vytvoriť v súlade so zákonom na účel zaručenia slobody a plurality médií.

922. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov opäť nedokázal dospieť k záveru vo vzťahu k plneniu tohto záväzku a požiadal slovenské orgány, aby k nemu poskytli svoje stanovisko v nasledujúcej periodickej správe.

923. Podľa tretej periodickej správy Rada pre vysielanie a retransmisiu je dozorným orgánom vysielania. Jej členovia sú vyberaní Národnou radou Slovenskej republiky na základe návrhov od viacerých orgánov, vrátane mimovládnych organizácií. Rada pre rozhlasové a televízne vysielanie je dozorným orgánom v zmysle zákona 532/2010 Z.z. o Rozhlase a televízii Slovenska. Jej členovia sú vyberaní Národnou radou Slovenskej republiky na základe návrhov od viacerých orgánov, vrátane mimovládnych organizácií zastupujúcich záujmy národnostných menšín. Preto sa aj osoby patriace k národnostným menšinám môžu stať členmi týchto rád.

924. Výbor expertov bol informovaný o tom, že v súčasnosti jeden člen Rady pre rozhlasové a televízne vysielanie patrí do národnostnej menšiny. Výbor expertov však pripomína, že právny rámec *nezabezpečuje* zastúpenie osôb hovoriacich regionálnym alebo menšinovým jazykom v týchto orgánoch. Výbor expertov pripomína, že tento záväzok nevyžaduje, aby mal každý z jazykov uvedených v časti III svojho zástupcu

⁵¹ Vid' 1. správa Výboru expertov o Srbsku, ECRML (2009) 2, odsek 267

v spomínaných orgánoch, ale aby existovali dostatočné systémy alebo procesy, ktoré zabezpečia, aby záujmy osôb hovoriacich jazykmi uvedenými v časti III boli skutočne zastúpené alebo zohľadnené.

925. Výbor expertov považuje záväzok v súčasnosti za splnený. Napriek tomu vyzýva slovenské orgány, aby zabezpečili, že záujmy osôb hovoriacich regionálnymi alebo menšinovými jazykmi budú zastúpené alebo zohľadnené v rámci orgánov zodpovedných za garantovanie slobody a plurality médií.

Článok 12 – Kultúrna činnosť a kultúrne zariadenia

Odsek 1

Vo vzťahu ku kultúrnym aktivitám a kultúrnym zariadeniam, najmä ku knižniciam, videotékam, ku kultúrnym centrom, k múzeám, archívom, akadémiám, divadlám a ku kinám, ako aj k literárnym dielam a ku kinematografickej produkcii, k ľudovému kultúrnemu prejavu, festivalom, ku kultúrnemu priemyslu vrátane, inter alia, použitia nových technológií zmluvné strany sa zaväzujú na územiach, kde sa uvedené jazyky používajú, v rozsahu, v akom sú verejné orgány kompetentné, majú právomoci alebo zohrávajú v tejto oblasti nejakú úlohu:

- b V rozličnej forme podporovať v iných jazykoch prístup k dielam vytvoreným v regionálnych alebo menšinových jazykoch napomáhaním a rozvojom prekladateľskej aktivity, dabingu, post-synchronizácie a výrobou titulkov.*
- c Podporovať v regionálnych alebo menšinových jazykoch prístup k dielam vytvoreným v iných jazykoch napomáhaním a rozvojom prekladateľskej aktivity, dabingu, post-synchronizácie a výrobou titulkov.*

926. Počas druhého monitorovacieho cyklu Výbor expertov nebol v pozícii, aby mohol dospieť k záveru vo vzťahu k plneniu tohto záväzku a požiadal slovenské orgány, aby poskytli relevantné informácie v nasledujúcej periodickej správe.

927. Podľa dodatočných informácií od orgánov boli dve diela v poľštine preložené do maďarčiny. Kino *Lumière*, podporené Ministerstvom kultúry, prezentovalo filmy v poľštine a bulharčine. Festival *Febiofest 2012*, ktorý bol podporený Audiovizuálnym fondom, tiež prezentoval filmy v poľštine. Festival lokálnych televízií 2012 prezentoval filmy v poľštine, chorvátčine a bulharčine.

928. Výbor expertov považuje záväzok (b) za splnený v prípade **poľštiny** a za čiastočne splnený v prípade **bulharčiny a chorvátčiny**. Považuje záväzok (c) za nesplnený v prípade žiadneho z týchto jazykov.

- g Napomáhať a/alebo uľahčiť vytvorenie jedného alebo viacerých orgánov poverených zbierať, archivovať a uvádzať alebo vydávať diela vytvorené v regionálnych alebo menšinových jazykoch.*

929. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za nesplnený v prípade **bulharčiny, chorvátčiny a poľštiny**.

930. Podľa tretej periodickej správy rôzne mimovládne organizácie zbierajúce, archivujúce a vydávajúce diela v menšinových jazykoch získavajú štátnu podporu prostredníctvom grantových schém pre aktivity národnostných menšín. Fórum inštitút pre výskum menšín je najdôležitejšou mimovládnu organizáciou venujúcou sa výskumu menšín na Slovensku, dokumentácii ich kultúry, písomných dokumentov a iných záznamov. Fórum inštitút pre výskum národnostných menšín získava každoročne finančnú podporu zo štátneho rozpočtu.

931. Okrem toho existuje Múzeum chorvátskej kultúry, ktoré slúži ako dokumentačné, metodologické a výskumné centrum. Podľa informácií, ktoré získal Výbor expertov od orgánov počas terénnej návštevy, múzeá o kultúre národnostných menšín zbierajú, zverejňujú a uchovávajú kópie diel v menšinových jazykoch, ktoré vytvorili sami alebo ktoré príležitostne dostali od menšinových mimovládnych organizácií.

932. Jedna kópia každej periodickej publikácie je uchovávaná Národným archívom a jedna kópia každého audiovizuálneho diela je uchovávaná Slovenským filmovým inštitútom.

933. Výbor expertov považuje tento záväzok za splnený v prípade **chorvátčiny** a za čiastočne splnený v prípade **bulharčiny a poľštiny**.

Odsek 2

V oblastiach, kde sa tradične nepoužívajú regionálne alebo menšinové jazyky, zmluvné strany sa zaväzujú, ak na to oprávňuje počet užívateľov regionálneho alebo menšinového jazyka, umožniť, podporiť a/alebo zabezpečiť vhodné kultúrne aktivity alebo zariadenia podľa predchádzajúceho odseku.

934. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za formálne splnený v prípade **bulharčiny, chorvátčiny a poľštiny**.

935. Podľa tretej periodickej správy orgány podporujú kultúrne aktivity bulharskej, chorvátskej a poľskej menšiny aj mimo území, kde žije menšina, ako samostatné podujatia alebo v rámci všeobecných kultúrnych podujatí. Ide napríklad o kultúrne podujatia zahŕňajúce menšinové súbory alebo divadelné festivaly, na ktoré sú pozvané menšinové divadlá. Mnohé podujatia, ktoré sa uskutočňujú v rôznych mestách, zapájajú rôzne menšiny. Okrem toho sú ich tradície prítomné na vystúpeniach slovenských súborov, akými sú SĽUK (Slovenský ľudovomelecký kolektív).

936. Výbor expertov považuje tento záväzok za splnený. Privítal by však konkrétne príklady takýchto kultúrnych aktivít a zariadení týkajúcich sa **bulharčiny, chorvátčiny a poľštiny**.

Odsek 3

Zmluvné strany sa zaväzujú pri uplatňovaní svojej kultúrnej politiky v zahraničí vytvoriť vhodný priestor aj regionálnym alebo menšinovým jazykom a ich kultúrnym prejavom.

937. Počas druhého monitorovacieho cyklu Výbor expertov nebol v pozícii, aby mohol dospieť k záveru vo vzťahu k plneniu tohto záväzku a žiada slovenské orgány, aby poskytli relevantné informácie týkajúce sa **bulharčiny, chorvátčiny a poľštiny** v nasledujúcej periodickej správe.

938. Podľa tretej periodickej správy kultúra národnostných menšín je súčasťou kultúrneho bohatstva Slovenskej republiky a tento prístup sa odzrkadľuje v ich prezentácii v zahraničí, napríklad v propagačnom materiáli pre turistov alebo vysielaním súborov na vystúpenia do zahraničia.

939. Orgány tiež podporili aktivity organizované chorvátskymi združeniami zo Slovenska v Chorvátsku alebo poľskými združeniami zo Slovenska v Poľsku. Výbor expertov však pripomína, že koncept „kultúrnej politiky v zahraničí“ sa odvoláva nielen na štát, v ktorom sa menšinový jazyk používa, ale zaväzuje tiež orgány k tomu, aby preukázali viacjazyčnú povahu všeobecnejšie v krajinách, v ktorých pôsobia ich kultúrne inštitúcie.⁵²

940. Výbor expertov považuje tento záväzok za splnený.

Článok 13 – Ekonomický a sociálny život

Odsek 1

Vo vzťahu k ekonomickým a sociálnym aktivitám sa zmluvné strany na celom svojom území zaväzujú:

- a *Vylúčiť zo svojho právneho poriadku všetky ustanovenia, ktoré bezdôvodne zakazujú alebo obmedzujú používanie regionálnych alebo menšinových jazykov v dokumentoch týkajúcich sa ekonomického alebo sociálneho života, najmä v pracovných zmluvných a v technických dokumentoch, ako sú návody na používanie výrobkov alebo zariadení.*

941. V druhom monitorovacom cykle bol Výbor expertov informovaný, že s cieľom implementácie Charty sa uvažovalo o novelizácii zákona o štátnom jazyku, ktorá by garantovala právo používať menšinový jazyk v zamestnaneckých zmluvách a technických dokumentoch. Výbor expertov očakáva prijatie novely zákona o štátnom jazyku a ďalšie informácie v nasledujúcej periodickej správe.

942. Podľa tretej periodickej správy zákon o štátnom jazyku ustanovuje, že písomné právne akty v pracovnoprávných vzťahoch alebo obdobných pracovných vzťahoch musia byť v slovenčine a kópia s rovnakým obsahom môže byť poskytnutá aj v inom jazyku, ako doplnok k štátnemu jazyku. Slovenčina je povinná na označeniach výrobkov, pri poskytovaní informácií a pokynov k ich používaniu a iných zákazníckych informáciách. Účtovné dokumenty, finančné výkazy, technická dokumentácia, ako aj štatúty združení, politických strán alebo hnutí a spoločností, ktoré sú potrebné pri registrácii, musia byť v slovenskom jazyku, pričom môžu byť vypracované aj verzie v iných jazykoch s identickým obsahom. Tieto ustanovenia už boli zahrnuté do verzie zákona z roku 2009, ktorá však predpisuje pokuty za ich porušenie, napríklad, pri spísaní zamestnaneckej zmluvy len v menšinovom jazyku. Novela z roku 2011 obmedzila

⁵²Vid' 3. správa Výboru expertov o Maďarsku, ECRML (2007) 5, odsek 202

pokuty na prípady, keď právnické osoby „nevedú v štátnom jazyku informácie týkajúce sa ohrozenia života, zdravia alebo bezpečnosti alebo ohrozenia majetku občanov Slovenskej republiky.“

943. Okrem toho musia byť informácie určené pre verejnosť, najmä v obchodoch, športových zariadeniach, reštauráciách, na uliciach, cestách, na letiskách, autobusových staniciach a železničných staniciach, ako aj v prostriedkoch verejnej dopravy uvedené v slovenčine. Ak tieto informácie obsahujú aj text v iných jazykoch, je potrebné ho uviesť za textom v slovenčine s identickým obsahom a rovnocenným alebo menším písmom než je text v slovenčine. Poradie textov nie je určené v obciach, kde je splnená podmienka 20%-ného prahu, ani v reklamách.

944. Podľa zákona o jazykoch národnostných menšín v znení zmien z roku 2011 informácie týkajúce sa ohrozenia života, zdravia, bezpečnosti alebo majetku musia byť okrem slovenčiny uvedené aj v menšinovom jazyku v obciach, kde je splnená podmienka 20%-ného prahu. Neuvedenie takejto značky alebo oznámenia v menšinovom jazyku zakladá skutkovú podstatu prečinu. Výbor expertov tieto informácie víta. Pripomína však, že ide o záväzok pre celú krajinu.

945. Výbor expertov si všíma, že aktuálna legislatíva ešte vždy prísne obmedzuje používanie menšinových jazykov v dokumentoch týkajúcich sa hospodárskeho a spoločenského života. Preto považuje tento záväzok za nesplnený.

b Zakázať uvádzanie klauzúl vylučujúcich alebo obmedzujúcich používanie regionálnych alebo menšinových jazykov v interných predpisoch podnikov a v osobných spisoch aspoň medzi užívateľmi rovnakého jazyka.

946. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za nesplnený v prípade **bulharčiny, chorvátčiny a poľštiny**, keďže nebol informovaný o podobnom zákaze.

947. Podľa tretej periodickej správy nie sú takéto zákazy, vyplývajúce zo záväzku, v slovenskej legislatíve vyslovene uvedené.

948. Výbor expertov považuje tento záväzok za nesplnený.

Odsek 2

Vo vzťahu k ekonomickým a sociálnym aktivitám sa zmluvné strany zaväzujú, ak sú verejné orgány na to kompetentné, na územiach, kde sa používajú regionálne alebo menšinové jazyky, a ak je to možné:

c Zabezpečiť, aby zariadenia sociálnej starostlivosti, ako nemocnice, domovy dôchodcov a útulky poskytovali možnosť prijatia a opatrovania vo vlastnom jazyku tým osobám, ktoré používajú regionálny alebo menšinový jazyk, ak tieto potrebujú opateru zo zdravotných dôvodov, z dôvodu vysokého veku alebo z iných dôvodov.

949. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za nesplnený v prípade **bulharčiny, chorvátčiny a poľštiny**. Výbor očakával ďalšie informácie v nasledujúcej periodickej správe týkajúce sa novely zákona o štátnom jazyku, nad ktorou sa uvažovalo a ktorá by zabezpečila právo používať menšinový jazyk v zariadeniach sociálnej starostlivosti.

950. Podľa tretej periodickej správy zákon o jazyku menšín v znení novely z roku 2011 ustanovuje, že pracovníci so svojimi pacientmi a klientmi komunikujú spravidla v slovenčine, ale komunikácia s pacientom alebo klientom, ktorého materinským jazykom nie je slovenčina, môže prebiehať v jazyku, ktorým pacient alebo klient vie komunikovať. Pacienti alebo klienti patriaci k národnostným menšinám môžu využívať svoj materinský jazyk v komunikácii s pracovníkmi obcí, kde je splnená podmienka 20%-ného prahu. Pracovníci nemajú povinnosť hovoriť menšinovými jazykmi.

951. Zákon o jazykoch národnostných menšín v znení novely z roku 2011 ustanovuje, aby osoby patriace k národnostným menšinám mohli používať menšinový jazyk v komunikácii s pracovníkmi zdravotníckych zariadení a zariadení sociálnej starostlivosti, inštitúciami pre sociálnu a právnu ochranu detí a inštitúcie sociálnej kurately v obciach, kde je splnená podmienka 20%-ného prahu. Inštitúcia je povinná povoliť používanie menšinového jazyka „v rozsahu, v akom to povoľujú podmienky prevládajúce v inštitúcii.“

952. Orgány však priznávajú, že tieto ustanovenia nevytvárajú povinnosť, aby inštitúcie sociálnej starostlivosti zabezpečili možnosť používať menšinový jazyk a vysvetľujú, že dôvody sú najmä finančné. Podporujú zamestnávanie osôb hovoriacich príslušným menšinovým jazykom alebo jazykovú prípravu pre pracovníkov ako možné riešenia, ktoré legislatíva nevyklučuje. Výbor expertov bol ďalej informovaný orgánmi

počas terénnej návštevy, že v praxi zariadenia sociálnej starostlivosti alebo inštitúcie sociálnej a právnej ochrany detí majú zamestnancov, ktorí hovoria menšinovými jazykmi alebo si môžu najať tlmočníkov. Orgány sa snažia umiestniť osoby v inštitúciách, kde hovoria ich materinským jazykom. Poznamenali však, že je čoraz ťažšie nájsť špecializovaných pracovníkov schopných komunikovať v menšinovom jazyku, keďže vzdelávací systém nezabezpečuje ich prípravu.

953. Výbor expertov upozorňuje, že tento záväzok si vyžaduje, aby orgány *zabezpečili*, že zariadenia sociálnej starostlivosti ponúknu možnosť prijať a starať sa o osoby hovoriace regionálnym alebo menšinovým jazykom v ich jazyku.

954. Výbor expertov považuje tento záväzok za nesplnený.

Článok 14 – Cezhraničná spolupráca

Zmluvné strany sa zaväzujú:

- a *Uplatňovať platné dvojstranné a mnohostranné dohody, ktorými sú viazané aj štáty, v ktorých sa používa rovnaký jazyk v identickej alebo blízkej podobe, alebo ak je to potrebné, snažiť sa o uzavretie takých dohôd, ktoré by mali podporiť kontakty medzi užívateľmi rovnakého jazyka v príslušných štátoch v oblasti kultúry, vzdelávania, informácií, odbornej prípravy a celoživotného vzdelávania.*

955. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za splnený v prípade **poľštiny** a za nesplnený v prípade **bulharčiny a chorvátčiny**. Nabádal slovenské orgány, aby uzatvorili dohody so štátmi, v ktorých sa používa bulharčina a chorvátčina s cieľom podpory kontaktov medzi osobami hovoriacimi týmito jazykmi v týchto krajinách v oblasti kultúry, školstva, odbornej prípravy a kontinuálneho vzdelávania.

956. Tretia periodická správa uvádza, že existujú programy spolupráce medzi ministerstvami školstva Slovenskej republiky a Bulharska a Chorvátska.

957. Výbor expertov považuje tento záväzok v súčasnosti za čiastočne splnený.

Kapitola 4. Zistenia a návrhy odporúčaní

4.1. Zistenia Výboru expertov v tret'om monitorovacom kole

A. Výbor expertov vyjadruje poďakovanie vďaka slovenským orgánom za vynikajúcu spoluprácu pri príprave tejto správy. Okrem toho bola veľmi pozitívne hodnotí aj spoluprácu s orgánmi a združeniami zastupujúcimi osoby hovoriace regionálnymi a menšinovými jazykmi počas terénnej návštevy. Situácia na Slovensku je charakterizovaná komplexnou mozaikou menšinových jazykov a veľmi ambicióznym nástrojom ratifikácie, kde ochrana Časti III pokrýva takmer všetky regionálne alebo menšinové jazyky používané v Slovenskej republike. S prihliadnutím na veľmi rozličnú situáciu v oblasti menšinových jazykov a na skutočnosť, že niektoré sú veľmi slabé a/alebo roztrúsené z hľadiska územia, aplikácia záväzkov vyplývajúcich z Časti III je v niektorých prípadoch obzvlášť zložitá.

B. Výbor expertov identifikoval niekoľko všeobecných problémov, ktoré ovplyvnili všetky jazyky už v predchádzajúcich monitorovacích kolách a väčšina týchto problémov pretrváva. Napriek významným zmenám v zákonoch požiadavka platnosti záväzkov v oblasti verejnej správy, aby osoby hovoriace regionálnym alebo menšinovým jazykom predstavovali minimálne 20 % populácie obce, zostáva najproblematickejšou otázkou. V praxi 20%-ný prah naďalej vylučuje používanie menšinových jazykov vo verejnej správe v obciach, kde osoby hovoriace menšinovým jazykom netvoria 20 % miestnej populácie, ale kde žijú v dostatočnom množstve, ktoré odôvodňuje použitie článku 10.

C. Ďalším všeobecným problémom je skutočnosť, že zákon o štátnom jazyku obsahuje ustanovenia, ktoré sú v rozpore s chartou. Zákon bol novelizovaný dvakrát, v roku 2009 a 2011, ale ešte vždy obsahuje niekoľko reštriktívnych ustanovení, ktoré bránia primeranej implementácii niektorých ustanovení charty. Je preto potrebné tento zákon zmeniť vo svetle záväzkov, ku ktorým sa Slovenská republika ratifikáciou charty zaviazala.

D. Ešte mnoho je potrebné urobiť v oblasti vzdelávania v zmysle všetkých menšinových jazykov. Existujúca ponuka v školskom systéme negarantuje s výnimkou maďarčiny systematické vzdelávanie v menšinových jazykoch. Okrem toho nie je zabezpečená potrebná kontinuita v ponuke vzdelávania v menšinovom jazyku na všetkých stupňoch vzdelávania. Vyskytujú sa tiež vážne nedostatky v oblasti prípravy učiteľov.

E. V oblasti zvyšovania povedomia je potrebný razantnejší postup s cieľom zabezpečiť úctu k menšinovým jazykom a kultúram v rámci väčšinovej populácie. Toto sa týka najmä vyučovania dejepisu pre väčšinových slovensky hovoriacich žiakov a úlohy masovokomunikačných prostriedkov hlavného prúdu v zmysle prekonávania etnických predsudkov. Osoby hovoriace po nemecky, maďarsky a rómsky sú týmito predsudkami najviac postihnuté.

F. V oblasti súdnictva ešte stále nie je garantované právo osôb hovoriacich menšinovým jazykom používať tento jazyk, hoci rozumejú slovenčine, v trestnom konaní. Je potrebné zlepšiť právny rámec a podporiť praktické používanie menšinových jazykov pred súdmi.

G. Pokiaľ ide o používanie menšinových jazykov vo vzťahu k správnym orgánom, Výbor expertov zistil vážne nedostatky. Tieto sú čiastočne výsledkom problémov súvisiacich s 20%-ným prahom, ale čiastočne dôsledkom nedostatku proaktívnych a systematických opatrení potrebných na implementáciu článku 10.

H. V oblasti médií, okrem čiastočnej výnimky týkajúcej sa maďarského jazyka, nie je dostatok programov vo verejnoprávnom rozhlase a televízii a tieto takmer úplne chýbajú v súkromných rádiách a televízii. Okrem maďarčiny nie sú vydávané v menšinových jazykoch žiadne noviny. Situácia je lepšia v oblasti kultúry. Sieť múzeí menšinovej kultúry financovaná slovenskými orgánmi sa rozšírila.

I. V súvislosti s **rómčinou** sa zdá byť výber ochrany v zmysle Časti III obzvlášť náročný. Pilotné projekty v oblasti vzdelávania v rómskom jazyku boli uvedené v niekoľkých modelových školách a boli vypracované učebnice a vzdelávacie programy. Týmto sa vytvoril dobrý základ pre ďalší pokrok v oblasti vzdelávania v rómskom jazyku. Na pilotné projekty sa však prakticky vôbec nenadviazalo a neboli pokusy vyučovať rómčinu v širšej miere v rámci systému slovenských škôl, popri vyučovaní slovenčiny a v slovenčine ako oficiálnom jazyku. Školy ešte stále systematicky podporujú vzdelávanie výlučne v slovenskom jazyku, ignorujú potrebu rómskych detí vzdelávať sa bilingválne s cieľom podpory integrácie.

Okrem toho stále pretrvávajú neprijateľná prax segregácie, systematického zaraďovania rómskych detí do škôl pre deti so špeciálnymi potrebami a oddeľovanie tried a škôl.

J Pozícia **maďarčiny** v vzdelávacom systéme je ešte vždy silná, aj keď prišlo k poklesu počtu škôl. Maďarčina je aj do istého rozsahu prakticky používaná na súdoch a vo vzťahu k verejnej správe. Vysielanie programov v maďarskom jazyku vo verejnoprávnom rozhlase je tiež pomerne rozšírené. Napriek jeho silnej pozícii naň taktiež vplyvajú všeobecné problémy spojené so zákonom o štátnom jazyku.

K **Nemecký** jazyk má naďalej slabú pozíciu vo vzdelávaní a v médiách a tento jazyk sa na súdoch nepoužíva vôbec a len veľmi málo v oblasti správy. Najväčšie obavy sú spojené s vážnymi nedostatkami v oblasti vzdelávania, konkrétne v zmysle materských, základných a stredných škôl, ako aj v oblasti prípravy učiteľov.

L **Rusínsky** jazyk, napriek pomerne vysokému počtu osôb hovoriacich týmto jazykom, má ešte stále slabú pozíciu. Toto je najviditeľnejšie v oblasti vzdelávania, kde súčasná situácia vo vzdelávaní v rusínskom jazyku nespĺňa záväzky prakticky na žiadnej úrovni.

M **Ukrajinský** jazyk postupne stráca svoje postavenie vo vzdelávacom systéme. Počet škôl vyučujúcich v ukrajinčine klesá a vyskytujú sa tiež náznaky upúšťania od výučby predmetov v ukrajinčine na základnom a strednom stupni.

N Z dôvodu osobitného postavenia **českého** jazyka a vzájomnej zrozumiteľnosti so slovenčinou neboli hlásené žiadne problémy spojené s používaním tohto jazyka.

O Čo sa týka **bulharčiny, chorvátčiny a poľštiny**, ktoré sú menšinovými jazykmi, ktorými hovorí len malý počet osôb, nebolo splnených množstvo záväzkov vyplývajúcich z Časti III. Z dôvodu slabého postavenia týchto jazykov bude pre slovenské orgány ťažké splniť všetky záväzky, ku ktorým sa zaviazala v ratifikačnej listine.

4.2. Návrhy na odporúčania na základe výsledkov tretieho monitorovacieho kola

Výbor expertov, hoci vyjadruje uznanie za úsilie, ktoré slovenské orgány vynaložili na ochranu regionálnych a menšinových jazykov používaných v krajine, sa vo svojom hodnotení rozhodol zamerať na niektoré z najdôležitejších nedostatkov vyplývajúcich z uplatňovania charty. Odporúčania predložené Výborom expertov Výboru ministrov by však nemali byť interpretované ako zníženie relevantnosti iných, podrobnejších postrehov obsiahnutých v tejto správe, ktoré zostávajú samostatne platné. Odporúčania navrhované Výborom expertov sú vypracované s prihliadnutím na vyššie uvedené.

Výbor expertov Európskej charty regionálnych alebo menšinových jazykov, v súlade s článkom 16.4 charty, navrhuje na základe informácií obsiahnutých v tejto správe, aby Výbor ministrov predložil Slovensku nasledujúce odporúčania.

Výbor ministrov,

v súlade s článkom 16 Európskej charty regionálnych alebo menšinových jazykov;

s prihliadnutím na vyhlásenia predložené Slovenskom 9. apríla 2001;

s prihliadnutím na hodnotenie vykonané Výborom expertov k charte vo vzťahu k uplatňovaniu charty Slovenskom;

[s prihliadnutím na stanovisko slovenských orgánov k obsahu správy Výboru expertov;]

berúc do úvahy, že toto hodnotenie vychádza z informácií predložených Slovenskom vo svojej národnej správe, doplnkových informácií poskytnutých slovenskými orgánmi, informácií predložených orgánmi a združeniami právoplatne založenými na Slovensku a informácií získaných Výborom expertov počas svojej návštevy;

odporúča, aby slovenské orgány vzali do úvahy všetky postrehy a odporúčania Výboru expertov a prednostne nasledovné: prioritne :

1. prehodnotili požiadavku aplikácie záväzkov v oblasti verejnej správy , v zmysle ktorých majú osoby hovoriace menšinovým jazykom predstavovať najmenej 20 % obyvateľov obce;
2. zabezpečili vyučovanie všetkých menšinových jazykov na všetkých príslušných úrovniach a informovali rodičov o dostupnosti ich výučby;
3. zlepšili vzdelávanie učiteľov a vytvorili orgán zodpovedný za monitorovanie prijatých opatrení a dosiahnutého pokroku;
4. zlepšili vysielanie verejnoprávnej televízie a rozhlasu vo všetkých menšinových jazykoch;
5. pokračovali v prijímaní opatrení na odstránenie postupov neodôvodneného zaraďovania rómskych detí do škôl pre deti so špeciálnymi potrebami a začali vo väčšom rozsahu zavádzať vzdelávanie v rómskom jazyku pre rómske deti;
6. zvyšovali povedomie a podporovali toleranciu v slovenskej spoločnosti vo vzťahu k regionálnym a menšinovým jazykom a kultúram, ktoré predstavujú.

Príloha I: Ratifikačná listina

Slovensko:

Vyhlasenie obsiahnuté v plných mociach odovzdaných generálnemu tajomníkovi v čase podpisu dokumentu 20. februára 2001 – resp. angl., a potvrdené v čase uloženia ratifikačnej listiny dňa 5. Septembra 2001 – resp. angl.

Slovenská republika vyhlasuje, že bude uplatňovať chartu v súlade s Ústavou Slovenskej republiky a príslušnými medzinárodnými dohovormi zabezpečujúcimi rovnosť všetkých občanov pred zákonom bez rozdielu pôvodu, rasy alebo národnosti s cieľom podporovať európske jazykové dedičstvo bez toho, aby bola spôsobená ujma z hľadiska používania oficiálneho jazyka.

Obdobie platnosti: 1/1/2002 -

Predchádzajúce vyjadrenie sa týka článku/-ov:

-

Vyhlasenie obsiahnuté v plných mociach odovzdaných generálnemu tajomníkovi v čase podpisu dokumentu 20. februára 2001 – resp. angl., a potvrdené v čase uloženia ratifikačnej listiny dňa 5. Septembra 2001 – resp. angl.

Slovenská republika deklaruje podľa článku 1, odsek b charty, že sa pojem „územie, na ktorom sa používa regionálny alebo menšinový jazyk“ s ohľadom na článok 10 tiež vzťahuje na obce, v ktorých občania Slovenskej republiky patriaci k národnostným menšinám tvoria minimálne 20 % obyvateľstva, a to v súlade s Nariadením vlády Slovenskej republiky č. 221/1999 z 25. augusta 1999.

Obdobie platnosti: 1/1/2002 -

Predchádzajúce vyjadrenie sa týka článku/-ov: 1, 10

Vyhlasenie obsiahnuté v plných mociach odovzdaných generálnemu tajomníkovi v čase podpisu dokumentu 20. februára 2001 – resp. angl., a potvrdené v čase uloženia ratifikačnej listiny dňa 5. septembra 2001 – resp. angl.

Slovenská republika vyhlasuje, že v súlade s článkom 3, odsek 1 charty „regionálne alebo menšinové jazyky“ sú v Slovenskej republike nasledovné: bulharčina, chorvátčina, čeština, nemčina, maďarčina, poľština, rómčina, rusínčina a ukrajinčina. Aplikácia ustanovení charty v súlade s článkom 2, odsek 2, je nasledovná:

bulharský, chorvátsky, český, nemecký, poľský a rómsky jazyk:

Článok 8, odsek 1 a iii; b iii; c iii; d iii; e ii; f ii; g; h; i;

Článok 9, odsek 1 a ii/iii; b ii/iii; c ii/iii; d;

Článok 10, odsek 1 a iii/iv; odsek 2 b; c; d; f; g; odsek 3 c; odsek 4 a; c; odsek 5;

Článok 11, odsek 1 a iii; b ii; c ii; d; e i; f ii; odsek 2; odsek 3;

Článok 12, odsek 1 a; b; c; d; e; f; g; odsek 2; odsek 3;

Článok 13, odsek 1 a; b; c; odsek 2 c;

Článok 14 a;

Článok 14 b, len pre český, nemecký a poľský jazyk.

Rusínsky a ukrajinský jazyk:

Článok 8, odsek 1 a ii; b ii, c ii, d ii, e ii, f ii; g; h; i;

Článok 9, odsek 1 a ii/iii; b ii/iii; c ii/iii; d; odsek 3;

Článok 10, odsek 1 a iii/iv; odsek 2 b; c; d; f; g; odsek 3 c; odsek 4 a; c; odsek 5;

Článok 11, odsek 1 a iii; b ii; c ii; d; e i; f ii; odsek 2; odsek 3;

Článok 12, odsek 1 a; b; c; d; e; f; g; odsek 2; odsek 3;

Článok 13, odsek 1 a; b; c; odsek 2 c;

Článok 14 a;

Článok 14 b, len pre ukrajinský jazyk.

Maďarský jazyk:

Článok 8, odsek 1 a i; b i; c i; d i; e i; f i; g; h; i;

Článok 9, odsek 1 a ii/iii; b ii/iii; c ii/iii; d; odsek 2 a; odsek 3;

Článok 10, odsek 1 a ii; odsek 2 a; b; c; d; f; g; odsek 3 b; c; odsek 4 a; c; odsek 5;

Článok 11, odsek 1 a iii; b ii; c ii; d; e i; f i; odsek 2; odsek 3;

Článok 12, odsek 1 a; b; c; d; e; f; g; odsek 2; odsek 3;

Článok 13, odsek 1 a; b; c; odsek 2 c;

Článok 14 a; b.

Obdobie platnosti: 1/1/2002 -

Predchádzajúce vyjadrenie sa týka článku/-ov: 2, 3

Vyhlásenie obsiahnuté v plných mociach odovzdaných generálnemu tajomníkovi v čase podpisu dokumentu 20. februára 2001 – resp. angl., a potvrdené v čase uloženia ratifikačnej listiny dňa 5. septembra 2001 – resp. angl.

Slovenská republika interpretuje článok 8, odsek 1 e i, v súvislosti s prípravou učiteľov, teológov, kultúrnych a pedagogických pracovníkov bez ujmy vyučovaniu v oficiálnom jazyku, rozumejúc, že väčšina vyučovaných predmetov, vrátane profilových, bude vyučovaná v menšinovom jazyku, rešpektujúc pritom legislatívu Slovenskej republiky v oblasti inštitúcií vyššieho vzdelávania.

Obdobie platnosti: 1/1/2002 -

Predchádzajúce vyjadrenie sa týka článku/-ov: 8

Vyhlásenie obsiahnuté v plných mociach odovzdaných generálnemu tajomníkovi v čase podpisu dokumentu 20. februára 2001 – resp. angl., a potvrdené v čase uloženia ratifikačnej listiny dňa 5. septembra 2001 – resp. angl.

Slovenská republika vyhlasuje, že článok 10, odsek i a ii, článok 10, odsek 2 a, a článok 10, odsek 3 b, bude interpretovaný bez ujmy voči používaniu oficiálneho jazyka podľa Ústavy Slovenskej republiky a v súlade s právnym poriadkom Slovenskej republiky.

Obdobie platnosti: 1/1/2002 -

Predchádzajúce vyjadrenie sa týka článku/-ov: 10

Vyhlásenie obsiahnuté v plných mociach odovzdaných generálnemu tajomníkovi v čase podpisu dokumentu 20. februára 2001 – resp. angl., a potvrdené v čase uloženia ratifikačnej listiny dňa 5. septembra 2001 – resp. angl.

Slovenská republika vyhlasuje, že článok 12, odsek 1 e, a článok 13, odsek 2 c, sa vzťahuje za podmienky, že účinky ich aplikácie nebudú v rozpore s inými ustanoveniami právneho poriadku Slovenskej republiky týkajúcimi sa zákazu diskriminácie občanom Slovenskej republiky v pracovnoprávných vzťahoch na území Slovenskej republiky.

Obdobie platnosti: 1/1/2002 -

Predchádzajúce vyjadrenie sa týka článku/-ov: 12, 13